

บทบาทของพระสงฆ์ต่อการท่องเที่ยว : กรณีศึกษากิจกรรมการสนทนา
ระหว่างพระสงฆ์กับนักท่องเที่ยว

สุจินณา พานิชกุล

ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาการจัดการอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

Copyright © by Chiang Mai University

All rights reserved

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

เมษายน 2549

บทบาทของพระสงฆ์ต่อการท่องเที่ยว : กรณีศึกษากิจกรรมการสนทนา
ระหว่างพระสงฆ์กับนักท่องเที่ยว

สุจินณา พานิชกุล

การค้นคว้าแบบอิสระนี้เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัยเพื่อเป็นส่วนหนึ่ง
ของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการจัดการอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

Copyright © by Chiang Mai University

All rights reserved

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

เมษายน 2549

บทบาทของพระสงฆ์ต่อการท่องเที่ยว : กรณีศึกษากิจกรรมการสนทนา
ระหว่างพระสงฆ์กับนักท่องเที่ยว

สุจินณา พานิชกุล

การค้นคว้าแบบอิสระนี้ได้รับการพิจารณาอนุมัติให้นับเป็นส่วนหนึ่ง
ของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการจัดการอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว

คณะกรรมการสอบการค้นคว้าแบบอิสระ

..... ประธานกรรมการ

รศ. พลอยศรี โปราณานนท์

..... กรรมการ

ดร. ขวัญชีวัน บัวแดง

..... กรรมการ

ดร. ประสิทธิ์ ลีปรีชา

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright © by Chiang Mai University
All rights reserved

25 เมษายน 2549

© ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่

กิตติกรรมประกาศ

การค้นคว้าแบบอิสระฉบับนี้ สำเร็จลุล่วงได้ด้วยความกรุณาและความช่วยเหลือจาก รองศาสตราจารย์พลอยศรี โปราณนันทน์ ประธานกรรมการที่ปรึกษา ดร.ขวัญชีวัน บัวแดง และ ดร.ประสิทธิ์ ลีปรีชา คณะกรรมการที่ปรึกษา ซึ่งกรุณาให้คำปรึกษา คำแนะนำ และข้อคิดเห็นที่เป็นประโยชน์ต่อการศึกษาวิจัย ตลอดจนตรวจสอบแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ จนทำให้การค้นคว้าแบบอิสระฉบับนี้เสร็จสมบูรณ์ ผู้ศึกษาขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ขอขอบพระคุณ พระทิพย์พนาภรณ์ ชยาภินนุโท และพระเฉลิมพงศ์ ญาณเมธี ประธานชมรม Monk Chat และอดีตประธานชมรม Monk Chat ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตเชียงใหม่ วัดสวนดอก และพระพงศ์วัฒน์ ปญญาวิโร อดีตประธานชมรม Monk Chat ของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตล้านนา วัดเจดีย์หลวง ที่กรุณาให้ความช่วยเหลือแก่ผู้ศึกษาเป็นอย่างมากในหลาย ๆ ด้าน โดยเฉพาะอย่างยิ่งได้ช่วยเหลือประสานงานขอความร่วมมือจากสมาชิกชมรม Monk Chat เพื่อให้ผู้ศึกษาได้เก็บข้อมูลมาทำการศึกษาวิจัย ซึ่งผู้ศึกษารู้สึกซาบซึ้งเป็นอย่างมาก และขอขอบพระคุณไว้ ณ ที่นี้

ขอขอบพระคุณ สมาชิกชมรม Monk Chat ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตเชียงใหม่ วัดสวนดอก และมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตล้านนา วัดเจดีย์หลวงทุกท่าน ที่กรุณาสละเวลาตอบแบบสอบถามและให้สัมภาษณ์ในประเด็นต่าง ๆ ทำให้ผู้ศึกษาได้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ในการศึกษาวิจัย

ท้ายที่สุดขอขอบพระคุณ คุณพ่อ คุณแม่ และพี่ ๆ ที่ให้โอกาสทางการศึกษาและคอยสนับสนุนในทุกด้าน ซึ่งเป็นส่วนผลักดันสำคัญที่ทำให้ผู้ศึกษาทำการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้สำเร็จลุล่วงด้วยดี ผู้ศึกษาหวังว่าการค้นคว้าแบบอิสระฉบับนี้ จะเป็นประโยชน์ในการสร้างความเข้าใจต่อบทบาทของพระสงฆ์ที่เกิดขึ้นในสังคมปัจจุบันได้ไม่มากก็น้อย

ศุจินณา พานิชกุล

ชื่อเรื่องการค้นคว้าแบบอิสระ บทบาทของพระสงฆ์ต่อการท่องเที่ยว : กรณีศึกษากิจกรรม
การสนทนาระหว่างพระสงฆ์กับนักท่องเที่ยว

ผู้เขียน นางสาวสุจินดา พานิชกุล

ปริญญา ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (การจัดการอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว)

คณะกรรมการที่ปรึกษาการค้นคว้าแบบอิสระ

รศ.พลอยศรี	โปราณานนท์	ประธานกรรมการ
ดร.ขวัญชีวัน	บัวแดง	กรรมการ
ดร.ประสิทธิ์	ลีปรีชา	กรรมการ

บทคัดย่อ

การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาพัฒนาการ รูปแบบ และวิธีการดำเนินกิจกรรมการสนทนาระหว่างพระสงฆ์กับนักท่องเที่ยว (กิจกรรม Monk Chat) ที่จัดขึ้น ณ วัดสวนดอก และวัดเจดีย์หลวง อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ และเพื่อศึกษาบทบาทของพระสงฆ์ที่มีต่อการท่องเที่ยว โดยใช้วิธีวิจัยเชิงปริมาณ ได้แก่ การออกแบบสอบถาม ควบคู่กับวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ ได้แก่ การสัมภาษณ์และการสังเกตการณ์ โดยมีขอบเขตการศึกษา คือ วัดสวนดอกและวัดเจดีย์หลวง ซึ่งเป็นสถานที่ตั้งของชมรม Monk chat กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก ได้แก่ พระสงฆ์ซึ่งเป็นสมาชิกชมรม Monk Chat และนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่เข้าร่วมกิจกรรม Monk Chat

ผลการศึกษาพบว่า ชมรม Monk Chat ของวัดสวนดอก และชมรม Monk Chat ของวัดเจดีย์หลวง มีรูปแบบการดำเนินกิจกรรม Monk Chat ที่แตกต่างกันในด้านประเด็นการสนทนา และด้านการบริหารจัดการ ดังนี้ ด้านประเด็นการสนทนา ชมรม Monk Chat ของวัดสวนดอก มุ่งเน้นสนทนาในประเด็นทางพุทธศาสนา เนื่องจากมีวัตถุประสงค์ที่ต้องการเผยแผ่พุทธศาสนาแก่ชาวต่างชาติ ส่วนชมรม Monk Chat ของวัดเจดีย์หลวง จะสนทนาในประเด็นที่หลากหลาย เนื่องจากมีวัตถุประสงค์ที่ต้องการฝึกฝนภาษาอังกฤษ ในด้านการบริหารจัดการ ชมรม Monk Chat ของวัดสวนดอก มีลักษณะที่เป็นระบบ เนื่องจากมีการกำหนดหน้าที่ให้แก่สมาชิกและ

แบ่งเป็นฝ่ายต่าง ๆ รวมถึงมีการกำหนดระเบียบปฏิบัติในการดำเนินกิจกรรม Monk Chat ของสมาชิก อีกทั้งในการดำเนินงานของชมรมนั้น ได้รับการสนับสนุนจากมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตเชียงใหม่ในด้านงบประมาณและสถานที่ตั้งชมรม ในขณะที่การบริหารจัดการของชมรม Monk Chat วัดเจดีย์หลวง มีลักษณะไม่เป็นระบบ เพราะไม่มีการกำหนดหน้าที่ และกำหนดระเบียบปฏิบัติกิจกรรม Monk Chat ที่ชัดเจนให้แก่สมาชิก อีกทั้งไม่มีงบประมาณสนับสนุนและไม่มีสถานที่ตั้งชมรมที่เหมาะสมในการปฏิบัติกิจกรรม Monk Chat ด้วยเหตุนี้จึงทำให้ชมรม Monk Chat ของวัดสวนดอก มีรูปแบบการดำเนินกิจกรรมที่ชัดเจนและเป็นระบบ รวมถึงเป็นที่รู้จักของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติมากกว่าชมรม Monk Chat ของวัดเจดีย์หลวง ซึ่งจากลักษณะการดำเนินกิจกรรม และการบริหารจัดการที่แตกต่างกันของชมรม Monk Chat วัดสวนดอก และชมรม Monk Chat วัดเจดีย์หลวง ทำให้ชมรม Monk Chat ของวัดเจดีย์หลวง ประสบปัญหาจากการดำเนินกิจกรรม Monk Chat มากกว่าชมรม Monk Chat ของวัดสวนดอก

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ได้แสดงให้เห็นว่า กิจกรรม Monk Chat ได้ทำให้พระสงฆ์มีบทบาทสัมพันธ์กับการท่องเที่ยวในส่วนของนักท่องเที่ยวประเภทเดินทางท่องเที่ยวด้วยตัวเอง ซึ่งบทบาทของพระสงฆ์ในกิจกรรม Monk Chat ได้สร้างประโยชน์ต่อการท่องเที่ยว โดยเป็นการสร้างประสบการณ์ใหม่ทางการท่องเที่ยวให้แก่นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ ส่งผลให้นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติเกิดความพึงพอใจที่ได้เรียนรู้เรื่องราวทางพุทธศาสนา ซึ่งถือเป็นความรู้ใหม่สำหรับนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ อีกทั้งยังสร้างประโยชน์ต่อพุทธศาสนา โดยเป็นการเผยแพร่พุทธศาสนาแก่นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ และช่วยแก้ไขปัญหาคาการประหลาดตัวไม่เหมาะสมของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ ทั้งนี้ กิจกรรม Monk Chat ส่งผลให้พระสงฆ์ได้แสดงบทบาทด้านการท่องเที่ยวในการเป็นผู้เชื่อมโยงการท่องเที่ยวกับพุทธศาสนาเข้าด้วยกัน ซึ่งก่อให้เกิดรูปแบบของการท่องเที่ยวที่ส่งเสริมพุทธศาสนา อันเป็นการท่องเที่ยวเพื่อศึกษาหาความรู้ด้านศาสนา

Independent Study Title Roles of Buddhist Monks in Tourism : A Case Study of
Monk Chat

Author Miss Sujinna Panichakul

Degree M.A. (Tourism Industry Management)

Independent Study Advisory Committee

Assoc. Prof. Ploysri Porananond Chairperson

Dr. Kwanchewan Buadaeng Member

Dr. Prasit Leepreecha Member

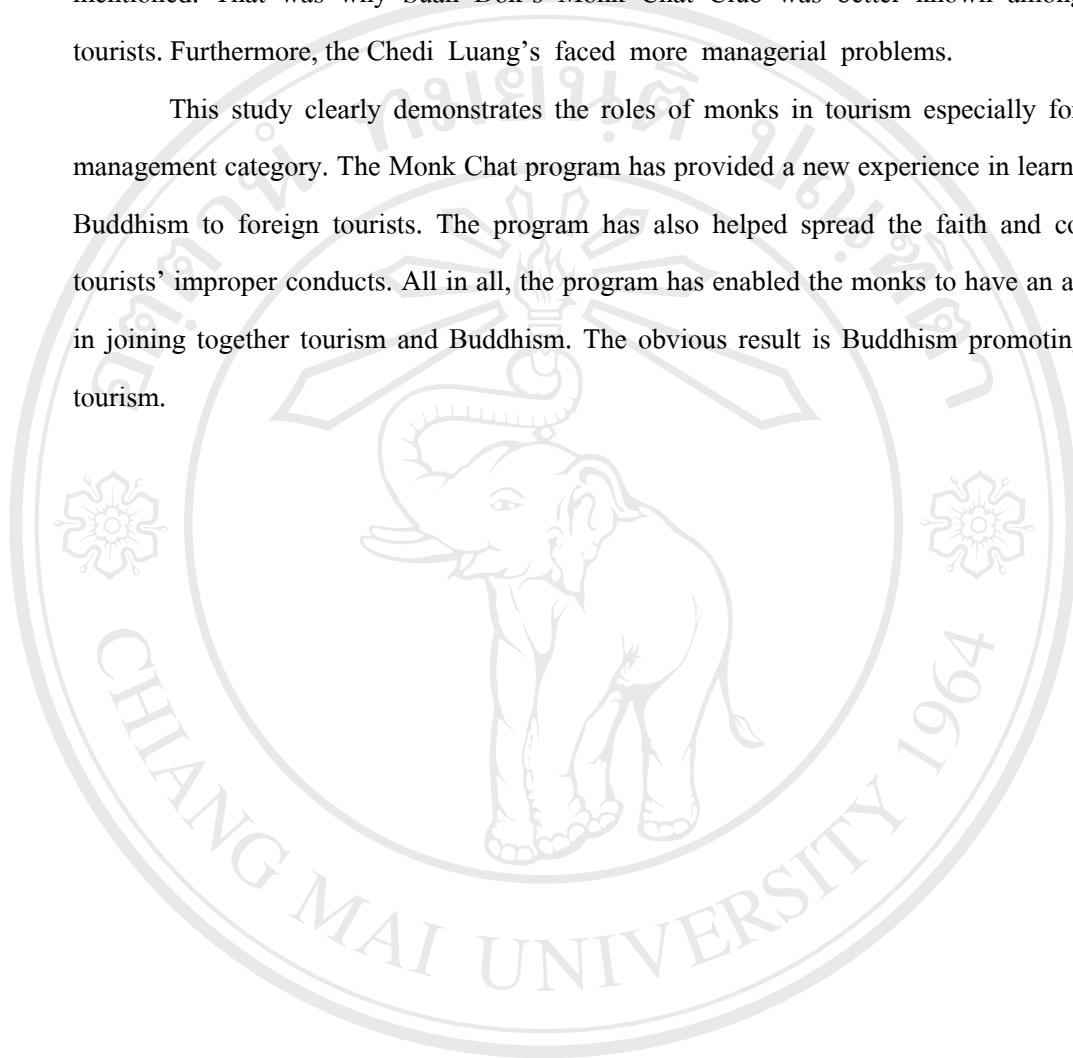
ABSTRACT

The objectives of this study were to investigate the development of the Monk Chat program, its format and conversational activities between the monks and the tourists held at Suan Dok and Chedi Luang temples, Amphur Muang, Chiang Mai. The roles of monks in tourism were also studied. This was a quantitative and qualitative study. The data was collected using questionnaires, interviews and observation at both temples where the Monk Chat Clubs were situated. The main informants were the monks and the tourists joining the program.

It was found that there were differences both in topics of conversation and management between the designated temples. While Suan Dok temple focused on religious topics aiming to educate foreigners, Chedi Luang temple offered a greater varieties of topics aiming at improving the monks' English speaking skill. In terms of management, the formers' was systematic with specified roles of members, division of job specification and governing regulations. The site, as well as financial support, were provided by Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Chiang Mai campus. On the other hand, the latter had no clear specifications in any aspects

mentioned. That was why Suan Dok's Monk Chat Club was better known among foreign tourists. Furthermore, the Chedi Luang's faced more managerial problems.

This study clearly demonstrates the roles of monks in tourism especially for the self management category. The Monk Chat program has provided a new experience in learning about Buddhism to foreign tourists. The program has also helped spread the faith and correct the tourists' improper conducts. All in all, the program has enabled the monks to have an active role in joining together tourism and Buddhism. The obvious result is Buddhism promoting type of tourism.

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright © by Chiang Mai University
All rights reserved

สารบัญ

	หน้า
กิตติกรรมประกาศ	ก
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ฉ
สารบัญ	ช
สารบัญตาราง	ญ
สารบัญภาพ	ฎ
สารบัญแผนภูมิ	ฏ
บทที่ 1 บทนำ	
1.1 ที่มาและความสำคัญของปัญหา	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา	4
1.3 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	4
1.4 ขอบเขตการศึกษา	4
1.5 ระเบียบวิธีวิจัย	5
1.6 นิยามศัพท์	10
1.7 กรอบแนวคิดในการศึกษา	10
บทที่ 2 แนวคิด และทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง	
2.1 แนวคิดเกี่ยวกับบทบาท	12
2.2 บทบาทของวัดต่อสังคม	15
2.3 บทบาทของพระสงฆ์ต่อสังคม	22
2.4 แนวคิดเกี่ยวกับความสัมพันธ์ของวัด พระสงฆ์ และการท่องเที่ยว	30
บทที่ 3 การท่องเที่ยวจังหวัดเชียงใหม่ การท่องเที่ยววัด และชมรม Monk Chat	
3.1 การท่องเที่ยวจังหวัดเชียงใหม่	37
3.2 การท่องเที่ยววัดสวนดอก และวัดเจดีย์หลวง	39
3.3 ชมรม Monk Chat วัดสวนดอก	43
3.4 ชมรม Monk Chat วัดเจดีย์หลวง	52

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 4 บทบาทของพระสงฆ์ในกิจกรรม Monk Chat	
4.1 ลักษณะของพระสงฆ์ที่เป็นสมาชิก Monk Chat	61
4.2 การแสดงบทบาทของพระสงฆ์ในกิจกรรม Monk Chat	66
4.3 ลักษณะบทบาทที่พึงกระทำของพระสงฆ์	76
บทที่ 5 บทบาทของพระสงฆ์ที่มีต่อการท่องเที่ยว	
5.1 ประเภทของนักท่องเที่ยวที่เข้าร่วมกิจกรรม Monk Chat	82
5.2 ลักษณะการเข้าร่วมกิจกรรม Monk Chat ของนักท่องเที่ยวต่างชาติ	85
5.3 บทบาทของพระสงฆ์ในการเผยแพร่พุทธศาสนาแก่นักท่องเที่ยวต่างชาติ	90
5.4 บทบาทของพระสงฆ์ในการแก้ปัญหาการประพฤติตัวไม่เหมาะสม ของนักท่องเที่ยว	95
บทที่ 6 สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	
6.1 สรุปผลการศึกษา	99
6.2 อภิปรายผล	106
6.3 ข้อเสนอแนะ	108
บรรณานุกรม	110
ภาคผนวก รายนามผู้ให้สัมภาษณ์	114
ประวัติผู้เขียน	116

สารบัญตาราง

ตาราง	หน้า
1 ตัวอย่างพระสงฆ์ที่เป็นสมาชิกชมรม Monk Chat วัดสวนดอก	6
2 ตัวอย่างพระสงฆ์ที่เป็นสมาชิกชมรม Monk Chat วัดเจดีย์หลวง	7
3 ตัวอย่างกลุ่มนักท่องเที่ยวต่างชาติที่เข้าร่วมกิจกรรม Monk Chat ของชมรม Monk Chat วัดสวนดอก	8
4 ตัวอย่างกลุ่มนักท่องเที่ยวต่างชาติที่เข้าร่วมกิจกรรม Monk Chat ของชมรม Monk Chat วัดเจดีย์หลวง	8
5 ข้อมูลผู้เยี่ยมชมเยือนจังหวัดเชียงใหม่ ปี 2546 - 2547	38
6 สมาชิกชมรม Monk Chat วัดสวนดอกที่ศึกษาในสาขาวิชาภาษาอังกฤษ คณะมนุษยศาสตร์	63
7 สมาชิกชมรม Monk Chat วัดเจดีย์หลวงที่ศึกษาในสาขาวิชาภาษาอังกฤษ คณะมนุษยศาสตร์	64

สารบัญภาพ

ภาพ		หน้า
1	ที่ตั้งชมรม Monk Chat ของวัดสวนดอก	48
2	อาคารที่ตั้งชมรม Monk Chat	49
3	ทางเข้าอาคารที่ตั้งชมรม Monk Chat	49
4	กิจกรรม Monk Chat ที่จัดขึ้นภายในอาคาร	50
5	พระสงฆ์ขณะกำลังสนทนากับนักท่องเที่ยวต่างชาติ	50
6	พระสงฆ์นำนักท่องเที่ยวต่างชาติสวดมนต์	51
7	นักท่องเที่ยวต่างชาติฝึกปฏิบัติสมาธิ	51
8	ที่ตั้งชมรม Monk Chat ของวัดเจดีย์หลวง	55
9	ทางเข้าด้านหน้าชมรม Monk Chat	56
10	ป้ายเชิญชวนนักท่องเที่ยวให้เข้ามาสนทนากับพระสงฆ์	56
11	ที่ตั้งชมรม Monk Chat ซึ่งอยู่ด้านข้างพระธาตุเจดีย์หลวง	57
12	พระสงฆ์ขณะกำลังสนทนากับนักท่องเที่ยวต่างชาติ	57

สารบัญแผนภูมิ

แผนภูมิ	หน้า
1 รูปแบบของบทบาทที่สัมพันธ์กับบุคลิกภาพ	14
2 การบริหารจัดการโครงการสนทนารวมกับชาวต่างประเทศ (Monk Chat)	47

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright © by Chiang Mai University
All rights reserved

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ที่มาและความสำคัญของปัญหา

เชียงใหม่เป็นเมืองประวัติศาสตร์ที่มีความสำคัญที่สุดในภาคเหนือตอนบนของไทย จากตำนานและพงศาวดาร กล่าวไว้อย่างสอดคล้องกันว่า เมืองเชียงใหม่สร้างขึ้นในราวปี พ.ศ. 1839 โดยพญามังรายปฐมกษัตริย์แห่งราชวงศ์มังราย ตัวเมืองล้อมรอบด้วยคูเมือง กำแพงเมืองสร้างด้วยดินและอิฐรูปสี่เหลี่ยม มีความกว้างและความยาวใกล้เคียงกันประมาณ 1,600 เมตร เมืองตั้งอยู่เชิงคอยสุเทพ มีลำน้ำปิงโอบล้อมอยู่ทางด้านทิศตะวันออก ตลอดระยะเวลากว่า 700 ปีที่เชียงใหม่เจริญเติบโตอย่างสืบเนื่อง บรรพชนในอดีตของชาวเชียงใหม่ได้สร้างสรรค์สถาปัตยกรรม ศิลปกรรม ตลอดจนขนบธรรมเนียมประเพณีอันดีงาม อันเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัว (สมคิด โชติภาณิชย์, 2538) เมืองเชียงใหม่ เริ่มเข้ามาเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเมื่อปี พ.ศ. 2519 โดยในครั้งนั้นได้มีการจัดทำแผนพัฒนาการท่องเที่ยวทั้งแผนระยะสั้นและแผนระยะยาว ซึ่งได้มีการจัดลำดับความสำคัญของพื้นที่ที่มีศักยภาพในการพัฒนาให้เป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวและแหล่งท่องเที่ยว โดยได้มีการเรียงลำดับตามความพร้อมในศักยภาพทางการท่องเที่ยวเพื่อรองรับการพัฒนา ซึ่งเชียงใหม่ได้ถูกจัดอันดับให้เป็นจังหวัดที่มีศักยภาพเหมาะสมต่อการพัฒนาให้เป็นเมืองศูนย์กลางการท่องเที่ยวของภาคเหนือ รองลงมาจากกรุงเทพฯ และพัทยา ที่ถูกจัดอันดับให้เป็นเมืองที่เหมาะสมต่อการพัฒนาให้เป็นศูนย์กลางทางการท่องเที่ยวของภาคกลาง ดังนั้นเชียงใหม่จึงถูกกำหนดให้เป็นเมืองศูนย์กลางการท่องเที่ยวนับแต่นั้นมา (พลอยศรี โปราณานนท์, 2539 : 101-102)

การที่เชียงใหม่ถูกจัดให้เป็นดินแดนที่มีความอุดมสมบูรณ์ด้วยทรัพยากรทางการท่องเที่ยว และมีศักยภาพด้านการท่องเที่ยวสูง (สำนักงานการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ภาคเหนือ เขต 1, ม.ป.ป. : 4) ปัจจัยสำคัญประการหนึ่งมาจากประวัติศาสตร์อันยาวนานของเมืองเชียงใหม่ จึงทำให้เมืองเชียงใหม่อุดมไปด้วยมรดกทางวัฒนธรรมทั้งในส่วนที่เป็นโบราณวัตถุ โบราณสถานและวัฒนธรรมประเพณีต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งโบราณสถานประเภทวัดที่ปรากฏอยู่ในเมืองเชียงใหม่ นั้นมีอยู่เป็นจำนวนมาก จะเห็นได้จากจังหวัดเชียงใหม่มีวัดรวมทั้งหมด 1,629 แห่ง มีพระภิกษุจำนวน 5,024 รูป มีสามเณรจำนวน 6,212 รูป ทั้งนี้ในเขตอำเภอเมืองเชียงใหม่ มีวัดจำนวน 130 แห่ง มีพระภิกษุจำนวน 1,201 รูป และมีสามเณรจำนวน 1,582 รูป (สำนักงานพระพุทธศาสนา

จังหวัดเชียงใหม่, 2548. <http://e.chiangmai.go.th>) เฉพาะวัดที่อยู่ภายในเขตกำแพงเมืองรูปสี่เหลี่ยม นั้นมีจำนวนถึง 56 วัด ซึ่งหากคิดพื้นที่ที่มีวัดตั้งอยู่ จะเป็นพื้นที่ถึง 10.73% ของพื้นที่ทั้งหมดของ เมืองโบราณรูปสี่เหลี่ยม โดยในจำนวนนี้ประกอบไปด้วยวัดร้าง 20 วัด และวัดที่มีพระสงฆ์จำ พรรษาอยู่ 36 วัด (สุรพล คำรืห์กุล, 2545 : 324)

วัดในปัจจุบันถือเป็นทรัพยากรการท่องเที่ยวประเภทโบราณสถานที่สะท้อนให้เห็นอารย ธรรมของชนชาติ อันเป็นแหล่งรวมที่สามารถศึกษาย้อนกลับได้ในด้านประวัติศาสตร์ โบราณคดี วัฒนธรรม ศิลปกรรม สถาปัตยกรรม รวมทั้งเชื่อมโยงความเป็นมาของวัฒนธรรมกับชุมชน และ การตั้งถิ่นฐานของชุมชน (คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร, ม.ป.ป. : 1) แต่ก่อนที่ วัดจะเข้ามามีบทบาทเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวดังเช่นปัจจุบันนั้น ในอดีตวัดและพระภิกษุสงฆ์มี บทบาทสำคัญต่อสังคม เพราะประชาชนพึ่งพาวัดไปทุกด้านไม่ว่าจะเป็นด้านจิตใจ ด้านการศึกษา ด้านสังคมสงเคราะห์ กล่าวได้ว่า วัดเป็นศูนย์กลางของชุมชน เพราะวัดสามารถเอื้อประโยชน์ บำบัดทุกข์บำรุงสุขให้ประชาชนในทุกด้าน คนในสมัยโบราณจึงนิยมสร้างวัดเพราะชุมชนไม่ได้ ต้องการวัดเพียงเพื่อเป็นสัญลักษณ์ของพระพุทธศาสนาเท่านั้น แต่การสร้างวัดหนึ่งวัดเท่ากับการ จัดตั้งโรงเรียน โรงพยาบาล สโมสรสังสรรค์ของชุมชนและที่พึ่งทางจิตใจของชุมชนนั้น ๆ (คณินันต์ จันทบุตร, 2532 : 75) การพัฒนาประเทศให้ทันสมัยเป็นสาเหตุหนึ่งที่ดึงประชาชนให้ เห็นห่างจากวัด เพราะเมื่อรัฐจัดตั้งสถาบันอย่างใหม่ที่มีความชำนาญเฉพาะทางขึ้นมา วัดก็สูญเสีย บทบาทต่าง ๆ ทางสังคมไปให้แก่สถาบันเหล่านี้ไป อาทิ โรงเรียน โรงพยาบาล ฯลฯ (พระไพศาล วิสาโล, 2546 : 330) ทำให้ในปัจจุบันทั้งวัดและพระภิกษุกำลังสูญเสียบทบาทฐานะและความหมาย ไปจากสังคมมากขึ้นทุกขณะ จนอาจกล่าวได้ว่าในปัจจุบันวัดไม่สามารถรักษาความเป็นศูนย์กลาง ของชุมชนได้เหมือนแต่ก่อน (คณินันต์ จันทบุตร, 2532 : 74) บทบาทใหม่ของวัดที่เกิดขึ้นใน ปัจจุบัน คือ การที่วัดกลายเป็นแหล่งท่องเที่ยวประเภทประวัติศาสตร์ โบราณวัตถุสถาน และ ศาสนา

วัดสวนดอก และวัดเจดีย์หลวง เป็นวัดสำคัญของจังหวัดเชียงใหม่ที่ถูกจัดให้เป็นแหล่ง ท่องเที่ยวประเภทประวัติศาสตร์ที่ตั้งอยู่ในเขตอำเภอเมืองเชียงใหม่ (กองวางแผน โครงการ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2540 : 46) ทั้งสองวัดนี้จัดเป็นโบราณสถานที่มียุทธศาสตร์ทางด้าน วิชาการและด้านการท่องเที่ยว (บริษัท มรดกโลก จำกัด, 2537 : 106) โดยวัดสวนดอก มีโบราณวัตถุ และโบราณสถานที่สำคัญ อาทิ พระพุทธรูปเก่าคือ เป็นพระพุทธรูปหล่อด้วยโลหะหนัก 9 โกฏิ คำลึง ขนาดกว้าง 3 เมตร สูง 4.7 เมตร เรียกว่า “พระเจ้าเก่าคือ” เป็นพระพุทธรูปสมัยเชียงแสน ปางมารวิชัย ประดิษฐานเป็นองค์ประธานในพระอุโบสถ สร้างเมื่อ พ.ศ.2047 พระเจดีย์บรรจุ พระบรมธาตุ เป็นเจดีย์ทรงกลมศิลปะลังกาวงศ์กับศิลปะล้านนา ซึ่งบรรจุพระบรมสารีริกธาตุที่

พระสุมนเถระนำมาจากกรุงสุโขทัย สร้างเมื่อ พ.ศ.1916 กู่ หรือ สถูปของเจ้านายฝ่ายเหนือ เป็น
 สถูปลักษณะคล้ายเจดีย์ขนาดเล็กสำหรับเก็บอัฐิของเจ้าผู้ครองนครเชียงใหม่ ตั้งแต่ปฐมกษัตริย์ถึง
 พระองค์สุดท้าย และญาติพี่น้องในตระกูล ณ เชียงใหม่ สร้างเมื่อ พ.ศ.2450 พระวิหาร ลักษณะ
 เป็นวิหารโถงไม่มีผนัง สร้างเมื่อ พ.ศ.2474 (พระเจริญ จรรย์สมปนโน, 2534 : 2-3) ส่วนวัดเจดีย์
 หลวง มีโบราณวัตถุและโบราณสถานที่สำคัญ อาทิ พระธาตุเจดีย์หลวง เป็นพระเจดีย์เก่าแก่อายุ
 กว่า 600 ปี สูงที่สุดในอาณาจักรล้านนาไทย สร้างครั้งแรกเมื่อปี พ.ศ.1934 พระวิหารหลวง เป็น
 สถาปัตยกรรมทรงล้านนาประยุกต์ สร้างครั้งแรกเมื่อ พ.ศ.1954 พระอัญญาธรรมาธิปไตย
 ประชานในพระวิหารหลวง ซึ่งเป็นพระพุทธรูปหล่อด้วยทองสำริด ปางห้ามญาติสูงถึง 18 ศอก
 สร้างเมื่อ พ.ศ.1954 วิหารเสอาอินทพิล เสอาอินทพิลหรือหลักเมืองเชียงใหม่ สร้างขึ้นเมื่อครั้ง
 พญามังรายสร้างเมืองเชียงใหม่เมื่อปี พ.ศ.1839 เดิมอยู่ที่วัดสะดือเมืองหรือวัดอินทพิล กลางเวียง
 เชียงใหม่ ต่อมาถูกย้ายมาไว้ที่วัดเจดีย์หลวงเมื่อปี พ.ศ.2343 โดยตั้งอยู่ในวิหารอินทพิลซึ่งเป็น
 อาคารแบบจตุรมุข (ธนจรรย์ สุระมณี, 2544 : 23-30)

วัดสวนดอก และวัดเจดีย์หลวง นอกจากจะเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญของเมืองเชียงใหม่
 แล้วนั้น ยังเป็นที่ตั้งของมหาวิทยาลัยสงฆ์ซึ่งมีจำนวน 2 แห่งในจังหวัดเชียงใหม่ โดยวัดสวนดอก
 เป็นที่ตั้งของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตเชียงใหม่ และวัดเจดีย์หลวงเป็น
 ที่ตั้งของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตล้านนา ซึ่งมหาวิทยาลัยสงฆ์ทั้ง 2 แห่งนี้ ได้
 ทำการเปิดสอนใน 4 คณะ คือ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เปิดสอนในคณะพุทธ
 ศาสตร์ มนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์และครุศาสตร์ ส่วนมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย เปิด
 สอนในคณะศาสนปริชญ์ มนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ และศึกษาศาสตร์ (สุภาพร มากแจ้ง และ
 สมปอง มากแจ้ง, 2542 : 17-18) พระสงฆ์ซึ่งเป็นพระนักศึกษานี้ในคณะต่าง ๆ เหล่านี้ ได้จัดตั้ง
 ชมรมต่าง ๆ ขึ้นมาเพื่อทำกิจกรรมที่ตนสนใจ ชมรม Monk Chat เป็นชมรมหนึ่งที่ถูกจัดตั้งขึ้น ณ
 วัดสวนดอก และวัดเจดีย์หลวง เพื่อดำเนินกิจกรรมการสนทนาระหว่างพระสงฆ์กับนักท่องเที่ยว
 ชาวต่างชาติ (กิจกรรม Monk Chat) ซึ่งถือเป็นกิจกรรมที่ใช้ประโยชน์จากการที่วัดเป็นแหล่ง
 ท่องเที่ยว อันส่งผลให้มีนักท่องเที่ยวเข้ามาเที่ยวชมวัด ซึ่งนักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวชมวัดนั้น อาจ
 เดินทางมากับบริษัทนำเที่ยว เนื่องจากรายการนำเที่ยวของธุรกิจนำเที่ยวในจังหวัดเชียงใหม่
 นักท่องเที่ยวชาวไทย และชาวต่างชาติที่มาเที่ยวเชียงใหม่เป็นครั้งแรก จะถูกเสนอขายในรายการนำ
 เที่ยว 4 รายการ (พรทิพย์ เขียวธีรวิทย์, 2548 : 32) ซึ่งการเที่ยวชมวัดและโบราณสถาน จัดเป็น 1
 ใน 4 รายการของบริษัทนำเที่ยว ในขณะที่นักท่องเที่ยวอีกกลุ่ม ซึ่งส่วนใหญ่เป็นนักท่องเที่ยว
 ชาวต่างชาติ จะจัดการท่องเที่ยวด้วยตัวเองและเดินเที่ยวชมวัดในเมืองเชียงใหม่โดยใช้แผนที่นำทาง
 (ปวีณา บุญส่ง, 2548 : สัมภาษณ์) ด้วยเหตุที่มีนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติเข้ามาท่องเที่ยวภายในวัด

ทำให้พระนักศึกษาเห็น โอกาสฝึกฝนภาษาต่างประเทศกับเจ้าของภาษา จึงได้ก่อตั้งชมรม Monk Chat ขึ้น (พระพงศ์วัฒน์ ปญญาวโร, 2548 : สัมภาษณ์) ซึ่งรูปแบบของกิจกรรม Monk Chat ที่เป็นการสนทนาระหว่างพระสงฆ์กับนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ ได้ทำให้พระสงฆ์เข้าไปมีบทบาทสัมพันธ์กับการท่องเที่ยว

จากประเด็นดังกล่าวข้างต้น จึงเป็นที่มาของการศึกษาเรื่องบทบาทของพระสงฆ์ต่อการท่องเที่ยว : กรณีศึกษากิจกรรมการสนทนาระหว่างพระสงฆ์กับนักท่องเที่ยว เพื่อให้ทราบถึงบทบาทของพระสงฆ์ในด้านการท่องเที่ยว อันถือเป็นบทบาทใหม่ของพระสงฆ์ที่มีต่อสังคม เพราะเป็นลักษณะบทบาทที่แตกต่างไปจากอดีต โดยจะทำการศึกษาผู้ที่มีส่วนร่วมในกิจกรรมการสนทนาระหว่างพระสงฆ์กับนักท่องเที่ยว (กิจกรรม Monk Chat) ได้แก่ กลุ่มพระสงฆ์ที่เป็นสมาชิกชมรม Monk Chat และกลุ่มนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่เข้าร่วมกิจกรรม Monk Chat

1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา

- 1) เพื่อศึกษาพัฒนาการ รูปแบบ และวิธีการดำเนินกิจกรรมการสนทนาระหว่างพระสงฆ์กับนักท่องเที่ยว (กิจกรรม Monk Chat) ที่จัดขึ้น ณ วัดสวนดอก และวัดเจดีย์หลวง อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่
- 2) เพื่อศึกษาบทบาทของพระสงฆ์ที่มีต่อการท่องเที่ยว

1.3 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

ทำให้ทราบถึงบทบาทของพระสงฆ์ในด้านการท่องเที่ยว อันถือเป็นบทบาทใหม่ของพระสงฆ์ที่มีต่อสังคม ซึ่งก่อให้เกิดรูปแบบการท่องเที่ยวที่ช่วยส่งเสริมศาสนา

1.4 ขอบเขตการศึกษา

การศึกษานี้ได้กำหนดขอบเขตของการศึกษาในด้านพื้นที่ ด้านประชากร และด้านเนื้อหา ไว้ดังนี้

1.4.1 ขอบเขตด้านพื้นที่

การศึกษานี้ได้กำหนดพื้นที่ในการศึกษา 2 แห่ง คือ วัดสวนดอกและวัดเจดีย์หลวง ซึ่งตั้งอยู่ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ โดยวัดทั้ง 2 แห่งนี้เป็นสถานที่ตั้งของชมรม Monk Chat ที่ดำเนินการศึกษา

1.4.2 ขอบเขตด้านประชากร

การศึกษานี้มีประชากรที่ศึกษา 2 กลุ่ม ดังนี้คือ

1) พระสงฆ์ ได้แก่ พระสงฆ์ที่เป็นสมาชิกชมรม Monk Chat ของวัดสวนดอก และวัดเจดีย์หลวง ซึ่งได้เข้าร่วมกิจกรรม Monk Chat

2) นักท่องเที่ยว ได้แก่ นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่ได้เข้าร่วมกิจกรรม Monk Chat ของชมรม Monk Chat วัดสวนดอก และวัดเจดีย์หลวง

1.4.3 ขอบเขตด้านเนื้อหา

การศึกษาค้นคว้ามีเนื้อหาที่กำหนดศึกษาครอบคลุมประเด็นต่าง ๆ ดังนี้

1) การศึกษาริบททั่วไปของกิจกรรม Monk Chat ได้แก่ พัฒนาการ รูปแบบและวิธีการดำเนินกิจกรรม Monk Chat

2) การศึกษาบทบาทของพระสงฆ์ในกิจกรรม Monk Chat ได้แก่

2.1) ลักษณะส่วนบุคคลของพระสงฆ์ที่เป็นสมาชิก Monk Chat

2.2) การแสดงบทบาทของพระสงฆ์ในกิจกรรม Monk Chat เป็นการศึกษาถึง

- เหตุผลในการสมัครเข้าร่วมเป็นสมาชิกชมรม Monk Chat ของพระสงฆ์
- ประเด็นเนื้อหาที่สนทนาในกิจกรรม Monk Chat
- การปฏิบัติกิจกรรม Monk Chat ของพระสงฆ์
- การปฏิบัติตัวต่อนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ
- ประโยชน์ที่พระสงฆ์ได้รับจากกิจกรรม Monk Chat
- ปัญหาจากการดำเนินกิจกรรม Monk Chat
- สิ่งที่ต้องปรับปรุงและพัฒนาในกิจกรรม Monk Chat

3) การศึกษานักท่องเที่ยวที่เข้าร่วมกิจกรรม Monk Chat ได้แก่

3.1) ลักษณะส่วนบุคคลของนักท่องเที่ยวที่เข้าร่วมกิจกรรม Monk Chat

3.2) การแสดงพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวในกิจกรรม Monk Chat เป็นการศึกษา

- เหตุผลที่เข้าร่วมกิจกรรม Monk Chat
- พฤติกรรมการแสดงออกในกิจกรรม Monk Chat
- สิ่งที่ได้รับจากกิจกรรม Monk Chat
- ความคิดเห็นที่มีต่อกิจกรรม Monk Chat และพระสงฆ์

1.5 ระเบียบวิธีวิจัย

การศึกษาริบทบาทของพระสงฆ์ต่อการท่องเที่ยว : กรณีศึกษากิจกรรมการสนทนาระหว่างพระสงฆ์กับนักท่องเที่ยว ผู้ศึกษาได้ใช้วิธีวิจัยเชิงปริมาณควบคู่กับวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการแสดงบทบาทด้านการท่องเที่ยวของพระสงฆ์ โดยวิธีวิจัยเชิงปริมาณ เป็น

การออกแบบสอบถามเพื่อเก็บข้อมูลส่วนบุคคลของพระสงฆ์ที่เป็นสมาชิกชมรม Monk Chat ซึ่งถือเป็นปัจจัยหนึ่งที่มีผลต่อการแสดงบทบาทของพระสงฆ์ และวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ เป็นการสัมภาษณ์พระสงฆ์ที่เป็นสมาชิกชมรม Monk Chat และนักท่องเที่ยวที่เข้าร่วมกิจกรรม Monk Chat เพื่อให้ได้ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับความคิดเห็น และการแสดงออกในกิจกรรม Monk Chat นอกจากนี้ยังใช้การสังเกตพฤติกรรมของพระสงฆ์ และนักท่องเที่ยวขณะปฏิบัติกิจกรรม Monk Chat เพื่อเป็นข้อมูลประกอบการศึกษา ซึ่งผู้ศึกษามีวิธีการดำเนินงานดังต่อไปนี้

1.5.1 ข้อมูลและแหล่งข้อมูล

ข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ แบ่งออกเป็น 2 แหล่ง คือ

ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Source) เป็นข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้ที่เข้าร่วมกิจกรรม Monk Chat ณ วัดสวนดอกและวัดเจดีย์หลวง ได้แก่ พระสงฆ์ซึ่งเป็นสมาชิกของชมรม Monk Chat และนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่ได้เข้าร่วมกิจกรรม Monk Chat

ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Source) เป็นข้อมูลที่ได้จากเอกสาร หนังสือ บทความ งานวิจัยที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับบทบาทของวัด บทบาทของพระสงฆ์ และการท่องเที่ยวของวัด เพื่อนำมาใช้เป็นกรอบแนวคิด และแนวทางในการศึกษาครั้งนี้

1.5.2 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล ได้แก่

1) การเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์ เป็นการเก็บข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง เพื่อให้ผู้ถูกสัมภาษณ์สามารถแสดงความคิดเห็นได้เต็มที่ และผู้ศึกษาสามารถสอบถามในประเด็นที่มาจากความคิดเห็นของผู้ถูกสัมภาษณ์ ซึ่งเป็นประเด็นที่ผู้ถูกสัมภาษณ์มีความรู้ความเข้าใจเป็นอย่างดี ทำให้ข้อมูลที่ได้มาเป็นไปในเชิงลึก อันทำให้ทราบถึงแนวคิดซึ่งอยู่เบื้องหลังการแสดงออกในกิจกรรม Monk Chat ของพระสงฆ์ โดยในการเก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์นั้น ผู้ศึกษาได้ใช้เทปบันทึกเสียงเพื่อบันทึกข้อมูลที่ได้มา ซึ่งผู้ศึกษาได้ทำการสัมภาษณ์กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก ดังนี้

ตารางที่ 1 ตัวอย่างพระสงฆ์ที่เป็นสมาชิกชมรม Monk Chat วัดสวนดอก ซึ่งเข้าร่วมกิจกรรม Monk Chat เป็นประจำ จำนวน 10 รูป

รายชื่อสมาชิก	ศึกษาชั้นปีที่	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย สาขา/คณะ
พระสมพล	1	สาขาวิชาภาษาอังกฤษ คณะมนุษยศาสตร์
พระโยธิน	2	สาขาวิชาภาษาอังกฤษ คณะมนุษยศาสตร์
พระบัวทา	3	สาขาวิชาภาษาอังกฤษ คณะมนุษยศาสตร์

รายชื่อสมาชิก	ศึกษาชั้นปีที่	มหาวิทยาลัยมหจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย สาขา/คณะ
พระบุญดอง	3	สาขาวิชาภาษาอังกฤษ คณะมนุษยศาสตร์
พระไกรวิชญ์ (ฝ่ายวิชาการ)	3	สาขาวิชาภาษาอังกฤษ คณะมนุษยศาสตร์
พระวิรัชชัย	4	สาขาวิชาภาษาอังกฤษ คณะมนุษยศาสตร์
พระมงคล	4	สาขาวิชาภาษาอังกฤษ คณะมนุษยศาสตร์
พระสันติสุข	4	สาขาวิชาภาษาอังกฤษ คณะมนุษยศาสตร์
พระทิพย์พนากรณ์ (ประธานชมรม)	4	สาขาวิชาภาษาอังกฤษ คณะมนุษยศาสตร์
พระเฉลิมพงศ์ (อดีตประธานชมรม)	5	สาขาวิชาภาษาอังกฤษ คณะมนุษยศาสตร์

ตารางที่ 2 ตัวอย่างพระสงฆ์ที่เป็นสมาชิกชมรม Monk Chat วัดเจดีย์หลวง ซึ่งเข้าร่วมกิจกรรม Monk Chat เป็นประจำ จำนวน 11 รูป

รายชื่อสมาชิก	ศึกษาชั้นปีที่	มหาวิทยาลัยมกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตล้านนา สาขา/คณะ
พระธิวา	2	สาขาวิชาภาษาอังกฤษ คณะมนุษยศาสตร์
พระไพลี	3	สาขาวิชาภาษาอังกฤษ คณะมนุษยศาสตร์
พระภาณุวัตร	4	สาขาวิชาภาษาอังกฤษ คณะมนุษยศาสตร์
พระพงศ์วัฒน์ (อดีตประธานชมรม)	4	สาขาวิชาภาษาอังกฤษ คณะมนุษยศาสตร์
พระภาณรินทร์ (ประธานชมรม)	4	สาขาวิชาพุทธศาสตร์ คณะศาสนาและปรัชญา
พระอุทิศ	4	สาขาวิชาพุทธศาสตร์ คณะศาสนาและปรัชญา
พระวรรณवास	4	สาขาวิชาการสอนภาษาอังกฤษ คณะศึกษาศาสตร์
พระพิชิต	5	สาขาวิชาภาษาอังกฤษ คณะมนุษยศาสตร์
พระกิตติพงศ์	5	สาขาวิชาภาษาอังกฤษ คณะมนุษยศาสตร์
พระสุพจน์	5	สาขาวิชาภาษาอังกฤษ คณะมนุษยศาสตร์

รายชื่อสมาชิก	ศึกษาชั้นปีที่	มหาวิทยาลัยมกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตล้านนา สาขา/คณะ
พระณัฐชนน	5	สาขาวิชาภาษาอังกฤษ คณะมนุษยศาสตร์

ตารางที่ 3 ตัวอย่างกลุ่มนักท่องเที่ยวยุโรปต่างชาตินที่เข้าร่วมกิจกรรม Monk Chat ของชมรม Monk Chat วัดสวนดอก จำนวน 10 คน

นักท่องเที่ยวยุโรป	อาชีพ
อังกฤษ	พยาบาล
อังกฤษ	วิศวกร
อังกฤษ	ผู้จัดการฝ่ายโฆษณา
อังกฤษ	นักจิตวิทยา
สหรัฐอเมริกา	นักศึกษา
สหรัฐอเมริกา	นักศึกษา
ฮอลแลนด์	ค้าขาย
ไอร์แลนด์	สมุหบัญชี
แคนาดา	นักบำบัดโรคทางจิต
สิงคโปร์	พนักงานมหาวิทยาลัย

ตารางที่ 4 ตัวอย่างกลุ่มนักท่องเที่ยวยุโรปต่างชาตินที่เข้าร่วมกิจกรรม Monk Chat ของชมรม Monk Chat วัดเจดีย์หลวง จำนวน 4 คน

นักท่องเที่ยวยุโรป	อาชีพ
อังกฤษ	นักศึกษา
เยอรมัน	นักศึกษา
สหรัฐอเมริกา	เสมียน
สหรัฐอเมริกา	เจ้าหน้าที่สถิติ

2) การเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถาม เป็นการเก็บข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถาม ซึ่งมีเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับข้อมูลส่วนบุคคลของพระสงฆ์ เช่น ชื่อ อายุ วัดที่จำพรรษา การศึกษา ความรู้ความสามารถ โดยข้อมูลที่ได้จะเป็นข้อมูลพื้นฐานของพระสงฆ์แต่ละรูป ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อการสัมภาษณ์เพิ่มเติม

3) การเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสังเกตการณ์ เป็นการเก็บข้อมูลที่ได้จากวิธีการสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วม และไม่มีส่วนร่วม ดังนี้

3.1) การสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วม (Participant Observation) เป็นการที่ผู้ศึกษาเข้าร่วมกิจกรรม Monk Chat โดยเข้าไปรวมกลุ่มกับนักท่องเที่ยว เพื่อรับฟังการสนทนาระหว่างพระสงฆ์กับนักท่องเที่ยว รวมถึงพูดคุย และแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับพระสงฆ์และนักท่องเที่ยวในบางครั้ง ซึ่งช่วงเวลาที่ผู้ศึกษาได้ใช้การสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วม คือ เวลาประมาณ 17.00 – 18.30 น. ซึ่งเป็นช่วงเวลาที่นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่เข้ามาสนทนากับพระสงฆ์ ทั้งนี้ผู้ศึกษาได้ทำการสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วมทั้งหมด 6 ครั้ง โดยจะเลือกเข้าร่วมกิจกรรม Monk Chat กับนักท่องเที่ยวที่มาเป็นกลุ่มประมาณ 3 คนขึ้นไป เพื่อมิให้นักท่องเที่ยวเกิดความรู้สึกอึดอัด

3.2) การสังเกตการณ์แบบไม่มีส่วนร่วม (Non-participant Observation) เป็นการที่ผู้ศึกษาเป็นผู้สังเกต โดยมิได้แสดงตนเพื่อไม่ให้กลุ่มเป้าหมายรู้สึกตัวถึงการสังเกต ซึ่งผู้ศึกษาจะทำการสังเกตการณ์แบบไม่มีส่วนร่วม ทั้งภายในบริเวณชมรม Monk Chat เพื่อสังเกตพฤติกรรมของพระสงฆ์ และนักท่องเที่ยวขณะปฏิบัติกิจกรรม Monk Chat และภายนอกบริเวณชมรม Monk Chat เพื่อสังเกตความสนใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อกิจกรรม Monk Chat และสังเกตการเดินทางเข้าร่วมกิจกรรม Monk Chat ของนักท่องเที่ยว ซึ่งผู้ศึกษาจะใช้บันทึกภาคสนามจรายละเอียดที่สังเกตได้ เพื่อเป็นข้อมูลประกอบการศึกษา

4) การเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร เป็นการเก็บข้อมูลที่ได้จากสมุดรับความคิดเห็นของนักท่องเที่ยว ซึ่งทางชมรม Monk Chat ได้จัดเตรียมไว้ให้นักท่องเที่ยวเขียนแสดงความคิดเห็นที่มีต่อกิจกรรม Monk Chat และเก็บข้อมูลที่ได้จากการค้นคว้าข้อมูลจากเอกสารทางวิชาการ หนังสือ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยนำมาใช้ในส่วนของแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

1.5.3 การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้ศึกษานำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ แบบสอบถาม การสังเกตการณ์ทั้งแบบมีส่วนร่วม และไม่มีส่วนร่วม และข้อมูลจากเอกสารซึ่งได้จากสมุดรับความคิดเห็นของนักท่องเที่ยว นำมารวบรวมแยกหมวดหมู่ รวมถึงพิจารณาปัจจัยที่ส่งผลต่อการแสดงบทบาทของพระสงฆ์ ซึ่งได้แก่ ปัจจัยส่วนบุคคล ภูมิหลัง และแนวคิด จากนั้นจึงวิเคราะห์เนื้อหาพร้อมทั้งแนวคิดที่ใช้ในการศึกษา ซึ่งได้แก่ แนวคิดเกี่ยวกับบทบาท แนวคิดเกี่ยวกับบทบาทของวัดต่อสังคม แนวคิดเกี่ยวกับบทบาท

ของพระสงฆ์ต่อสังคม และแนวคิดเกี่ยวกับความสัมพันธ์ของวัด พระสงฆ์ และการท่องเที่ยว เพื่อให้เห็นถึงลักษณะบทบาทของพระสงฆ์ที่มีต่อการท่องเที่ยว

1.6 นิยามศัพท์เฉพาะในการศึกษา

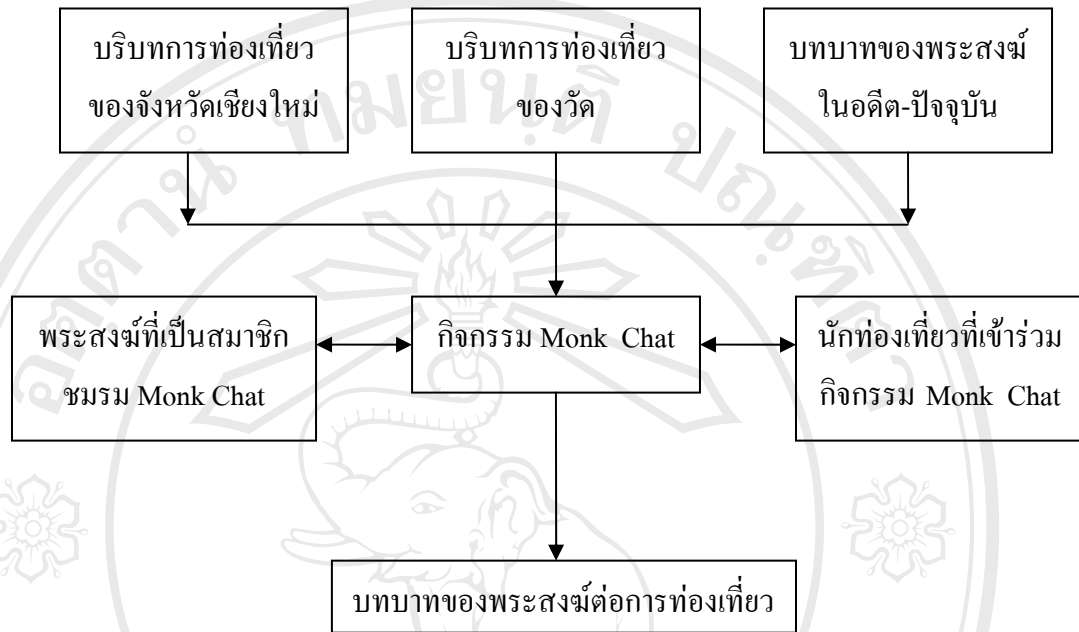
กิจกรรม Monk Chat หมายถึง กิจกรรมการสนทนาระหว่างพระสงฆ์ซึ่งเป็นสมาชิกของชมรม Monk Chat กับนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ ซึ่งได้ดำเนินกิจกรรมขึ้น ณ สถานที่ตั้งชมรม Monk Chat

กิจกรรม Meditation Retreat หมายถึง การฝึกปฏิบัติสมาธิ วิปัสสนากรรมฐานของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ ณ สถานศึกษาพระพุทธศาสนาและปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐานนานาชาติ บ้านศรีวังธาร ตำบลป่าไผ่ อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งมีชมรม Monk Chat วัดสวนดอก เป็นผู้ดำเนินงาน

1.7 กรอบแนวคิดในการศึกษา

การศึกษาครั้งนี้ ได้วางกรอบแนวความคิดในการศึกษา โดยทำการศึกษาปัจจัยที่มีส่วนผลักดันให้พระสงฆ์มาสัมพันธ์กับการท่องเที่ยว ซึ่งได้แก่ บริบทการท่องเที่ยวของจังหวัดเชียงใหม่ บริบทการท่องเที่ยวของวัด และบทบาทของพระสงฆ์ในอดีตถึงปัจจุบัน เพื่อเชื่อมโยงสู่การแสดงบทบาทของพระสงฆ์ในปัจจุบันที่มีความสัมพันธ์กับการท่องเที่ยว ได้แก่ กิจกรรม Monk Chat ซึ่งมีผู้ที่มีส่วนร่วมในกิจกรรม Monk Chat 2 กลุ่ม คือ กลุ่มพระสงฆ์ที่เป็นผู้ดำเนินกิจกรรม Monk Chat และกลุ่มนักท่องเที่ยวที่เป็นผู้เข้าร่วมกิจกรรม Monk Chat โดยจะศึกษาถึงลักษณะส่วนบุคคล ความคิดเห็นและพฤติกรรมการแสดงออกในกิจกรรม Monk Chat ของพระสงฆ์และนักท่องเที่ยวที่เข้าร่วมกิจกรรม Monk Chat เพื่อนำมาสู่บทบาทของพระสงฆ์ที่มีต่อการท่องเที่ยว

กรอบแนวคิดของการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ สามารถแสดงเป็นแผนภูมิได้ดังนี้

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright © by Chiang Mai University
All rights reserved

บทที่ 2

แนวคิด และทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาเรื่อง บทบาทของพระสงฆ์ต่อการท่องเที่ยว : กรณีศึกษา กิจกรรมการสนทนา ระหว่างพระสงฆ์กับนักท่องเที่ยว ผู้ศึกษาได้ทำการศึกษาแนวความคิด และทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นแนวทางสำหรับการศึกษา ดังนี้

2.1 แนวคิดเกี่ยวกับบทบาท

การศึกษาในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับบทบาทนี้ เป็นการศึกษาถึงลักษณะของบทบาท และองค์ประกอบของบทบาทที่ทำให้เกิดการแสดงบทบาทต่าง ๆ ของคนในสังคม บทบาทที่เกิดขึ้นในสังคมนั้นมีหลากหลายบทบาท ซึ่งเงื่อนไขที่ทำให้เกิดบทบาทต่าง ๆ ขึ้น คือ สถานภาพหรือตำแหน่งทางสังคม โดยบทบาทจะมีความสัมพันธ์กับสถานภาพ ด้วยเหตุที่บทบาทเป็นการกระทำตามสถานภาพของบุคคล และสถานภาพทำให้ทราบว่าแต่ละบุคคลควรจะมีบทบาทอย่างไร ซึ่งงามพิศ สัตย์สงวน (2535 : 71- 74) ได้อธิบายถึงลักษณะของสถานภาพไว้ว่า สถานภาพมี 2 ประเภท คือ สถานภาพที่ได้มาโดยกำเนิด และสถานภาพที่ได้มาด้วยความสามารถ โดยสถานภาพที่ได้มาโดยกำเนิดหรือสถานภาพที่ติดตัวเรามา เป็นสถานภาพที่ได้จากการเป็นสมาชิกกลุ่มที่เราเลือกไม่ได้ เป็นสถานภาพหรือตำแหน่งที่ได้มาตั้งแต่เกิด ส่วนสถานภาพที่ได้มาด้วยความสามารถ เป็นสถานภาพที่ไม่ได้มาตั้งแต่เกิดแต่ได้มาในภายหลัง สถานภาพประเภทนี้มักได้มาเพราะความพยายาม ความอดทนอดกลั้นต่อความยากลำบากต่าง ๆ มีการฝึกอบรมเป็นเวลานานและได้มาจากการแข่งขันกัน สถานภาพและบทบาทมักจะเป็นของคู่กัน โดยบทบาทเป็นการทำตามสิทธิ และหน้าที่ของผู้ที่อยู่ในตำแหน่งต่าง ๆ ซึ่งสิทธิ คือ สิ่งที่เขาพึงได้รับตอบแทนจากการปฏิบัติหน้าที่ตามตำแหน่งนั้น ๆ และหน้าที่ คือ สิ่งที่เขาต้องทำในฐานะที่ครองตำแหน่งนั้น ๆ อยู่ บทบาทจึงเป็นสิ่งต่าง ๆ ที่เขาทำในตำแหน่งที่เขาครองอยู่

จากที่กล่าวมา จะเห็นว่าบทบาทมีความสัมพันธ์กับสถานภาพในลักษณะที่บทบาทเป็นการกระทำตามลักษณะของสถานภาพ การที่บุคคลจะมีบทบาทอย่างไรนั้นจึงขึ้นอยู่กับว่าบุคคลนั้นมีสถานภาพอย่างไร เนื่องจากการศึกษาในครั้งนี้เป็นการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับบทบาทของพระสงฆ์ บทบาทของพระสงฆ์จึงมีความสัมพันธ์กับสถานภาพของพระสงฆ์ ในลักษณะที่สถานภาพความเป็นพระสงฆ์จะเป็นสิ่งที่บ่งบอกลักษณะบทบาทที่พระสงฆ์ควรแสดงออก โดยนิเทศ ดินนะกุล (2535 : 111) ได้กล่าวถึงสถานภาพในองค์การทางสังคมที่เกี่ยวข้องกับพระสงฆ์ไว้ว่า ในองค์การ

ทางสังคมแต่ละอย่างจะประกอบไปด้วยสถานภาพหรือตำแหน่งจำนวนหนึ่ง ที่บอกถึงสิทธิและหน้าที่รวมทั้งบทบาทที่เกี่ยวข้อง ในส่วนสถาบันศาสนามีตำแหน่งต่าง ๆ เช่น พระ เณร ชี นักรบ และฆราวาส เป็นต้น ด้วยเหตุที่พระสงฆ์ ถือเป็นสถานภาพทางสังคมที่อยู่ในสถาบันศาสนา จึงต้องมีบทบาทเกิดขึ้นตามสถานภาพ โดยบทบาทจะเป็นลักษณะพฤติกรรมที่พระสงฆ์แสดงออกมา ดังที่ Biddle (1979 : 58) ได้อธิบายถึงลักษณะของบทบาทว่า เป็นพฤติกรรมอันเป็นการกระทำที่แสดงออกมาให้สังเกตเห็นได้ ซึ่งจะบ่งบอกถึงลักษณะของบุคคลนั้น และจุมพล หนีมพานิช (2542 : 118) ได้ให้ความหมายเกี่ยวกับ พฤติกรรมของบทบาท (Role Behavior) ว่า หมายถึง พฤติกรรมของผู้ที่แสดงบทบาทนั้น ๆ ซึ่งตรงกับที่สังคมได้คาดหวังว่าเขาจะแสดงบทบาทนั้น ๆ ถึงแม้ว่าบทบาทที่แสดงออกมานั้นจะไม่สมบูรณ์หรือไม่มีประสิทธิภาพ แต่ถือได้ว่าเขาได้แสดงบทบาทที่ตรงกับที่มีการคาดหวังว่าเขาจะแสดงบทบาทนั้น โดยพฤติกรรมที่แสดงออกของบทบาทนั้น เป็นผลมาจากการที่บทบาทได้เชื่อมโยงกับลักษณะทางสังคมและลักษณะเฉพาะของบุคคล จึงทำให้การแสดงบทบาทของบุคคลเป็นสิ่งที่บ่งบอกถึงลักษณะของบุคคลนั้นได้ ซึ่ง Allport (1964 : 184) ได้จำแนกบทบาทที่สัมพันธ์กับสังคม และลักษณะของบุคคลออกเป็น 4 ลักษณะ คือ

1. บทบาทที่สังคมคาดหวัง (Role-Expectations) เป็นบทบาทที่สังคมกำหนดให้แก่บุคคลในสังคมที่ดำรงตำแหน่งหรือสถานภาพต่าง ๆ ซึ่งเป็นบทบาทที่คนส่วนใหญ่ในสังคมคาดหวังให้สมาชิกของสังคมได้แสดงออก

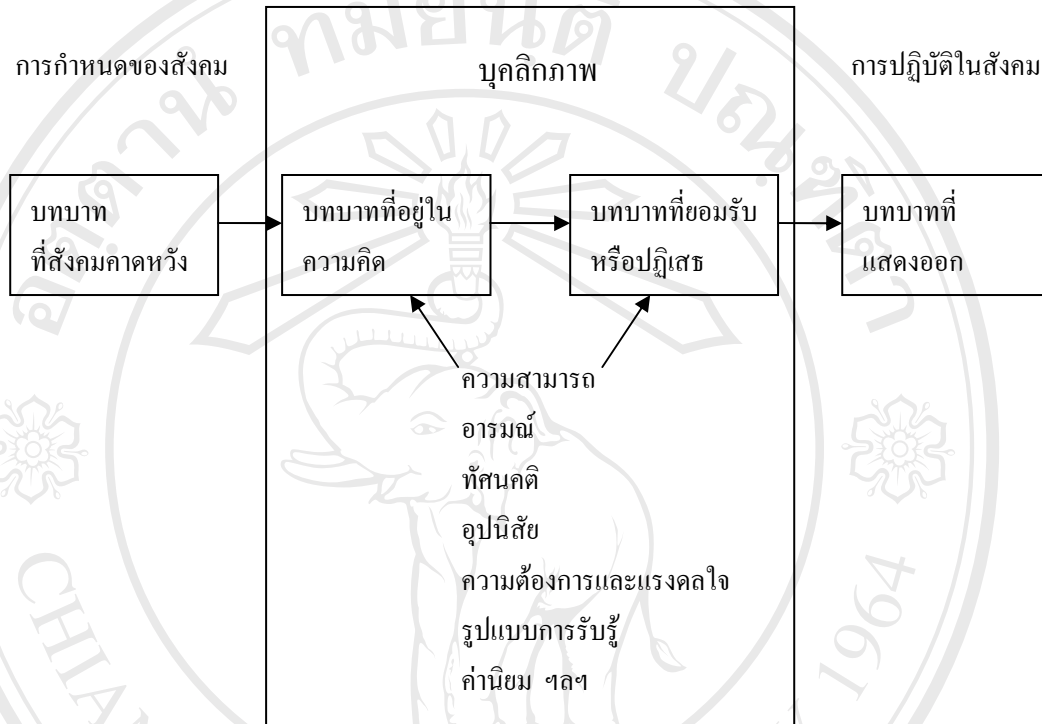
2. บทบาทที่อยู่ในความคิด (Role-Conception) เป็นบทบาทที่บุคคลแต่ละคนคาดหวังว่าตนเองควรมีบทบาทอย่างไร จึงได้กำหนดบทบาทในรูปแบบของตนเอง ซึ่งบทบาทที่ตนเองกำหนดขึ้นนั้น อาจจะมีลักษณะสอดคล้องหรือไม่สอดคล้องกับบทบาทที่สังคมคาดหวังก็ได้

3. บทบาทที่ยอมรับ (Role-Acceptance) เป็นบทบาทที่บุคคลเลือกจะยอมรับหรือปฏิเสธลักษณะบทบาทที่ตนเองชอบหรือไม่ชอบจากบทบาทที่สังคมคาดหวัง หรือบทบาทที่อยู่ในความคิด

4. บทบาทที่แสดงออก (Role-Performance) เป็นบทบาทที่แต่ละบุคคลได้แสดงออก ซึ่งมีลักษณะที่หลากหลาย เนื่องจากความแตกต่างในแต่ละบุคคล เช่น ความคิด การยอมรับ อุปนิสัย บุคลิกภาพ ฯลฯ

รูปแบบความสัมพันธ์ของบทบาททั้ง 4 ลักษณะสามารถแสดงเป็นแผนภาพ ได้ดังนี้

แผนภูมิที่ 1 รูปแบบของบทบาทที่สัมพันธ์กับบุคลิกภาพ

ที่มา : Gordon W. Allport , 1964 : 185

จากแผนภูมิ จะเห็นว่าลักษณะที่สัมพันธ์กับการแสดงออกของบทบาท มี 2 สิ่ง คือ สังคม และบุคลิกภาพ โดยสังคมได้กำหนดบทบาทที่สังคมคาดหวังแก่คนในสังคมที่ดำรงสถานภาพต่าง ๆ ซึ่งเมื่อบทบาทที่สังคมคาดหวังได้เข้าสู่กระบวนการรับรู้ของแต่ละบุคคล โดยผ่านลักษณะบุคลิกภาพของแต่ละบุคคล ซึ่งมีความแตกต่างกันในด้านต่าง ๆ อาทิ ความสามารถ อารมณ์ ทักษะคติ อุปนิสัย ความต้องการ แรงคลใจ รูปแบบการรับรู้ ค่านิยม ฯลฯ โดยบุคลิกภาพที่แตกต่างกันเหล่านี้ ได้ส่งผลต่อการกำหนดบทบาทของแต่ละบุคคล และการเลือกที่จะยอมรับหรือปฏิเสธบทบาทในรูปแบบที่แต่ละบุคคลต้องการ จากนั้นจึงเป็นการแสดงบทบาทซึ่งบทบาทที่แสดงนั้นจะมีลักษณะร่วมระหว่างบุคลิกภาพกับสังคม เพราะถึงแม้ว่าบทบาทที่แสดงออกจะเป็นเรื่องของแต่ละบุคคล แต่การแสดงออกนั้นมีผลต่อสังคมเพราะบุคคลต้องอยู่ในสังคมจึงต้องปฏิบัติในกรอบของสังคม

ลักษณะดังกล่าวทำให้ทราบถึงปัจจัยที่ทำให้แต่ละบุคคลแสดงบทบาทในลักษณะที่แตกต่างกันไป โดยมีปัจจัยหลักมาจากลักษณะบุคลิกภาพ ซึ่งเป็นลักษณะเฉพาะของแต่ละบุคคล ทำให้ในการศึกษาบทบาทของพระสงฆ์ ต้องพิจารณาถึงลักษณะทางบุคลิกภาพของพระสงฆ์ประกอบด้วย เพื่อเข้าใจถึงบทบาทที่พระสงฆ์แต่ละรูปได้แสดงออกมา ซึ่งสอดคล้องกับงานพิศสัยสงวน (2535 : 74) ที่กล่าวว่า ถึงแม้บุคคลจะครองสถานภาพหรือตำแหน่งเดียวกันก็แสดงบทบาทต่างกันไป เพราะแต่ละคนมีลักษณะทางจิตวิทยาและบุคลิกภาพต่างกันไป รวมทั้งมีปัจจัยที่สำคัญอีกหลายอย่างเข้ามาเกี่ยวข้อง เช่น กาลเวลาและสถานการณ์ที่เฉพาะต่าง ๆ จึงกล่าวได้ว่าการแสดงบทบาทขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายอย่าง ซึ่งส่งผลให้เกิดการแสดงบทบาทที่แตกต่างกันไป และลักษณะการแสดงออกจะเป็นสิ่งที่บ่งบอกถึงลักษณะของบุคคลนั้น ๆ

2.2 บทบาทของวัดต่อสังคม

การศึกษาบทบาทของวัดต่อสังคมจากอดีตถึงปัจจุบัน ถูกนำมาศึกษาเพื่อสะท้อนบทบาทของวัดต่อสังคมในอดีต โดยเชื่อมโยงถึงสาเหตุการเปลี่ยนแปลงบทบาทของวัด อันนำมาสู่ลักษณะบทบาทของวัดต่อสังคมปัจจุบัน เพื่อให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะบทบาทของวัดกับลักษณะของสังคม

2.2.1 บทบาทของวัดต่อสังคมในอดีต

บทบาทของวัดจากงานวิจัยที่ผ่านมา ได้กล่าวถึงบทบาทของวัดในช่วงเวลาที่แตกต่างกัน 2 ช่วง คือ บทบาทของวัดในอดีต และบทบาทของวัดในปัจจุบัน ซึ่งบทบาทของวัดที่เกิดขึ้นล้วนเป็นบทบาทของวัดที่มีต่อสังคม โดยลักษณะบทบาทของวัดในอดีตนั้น วัดมีความสัมพันธ์กับชุมชนอย่างแนบแน่น กิจกรรมทางสังคมเกือบทุกประเภทล้วนแต่จัดขึ้นที่วัด วัดมีความใกล้ชิดกับสังคม เป็นศูนย์กลางที่รวมจิตใจของประชาชน ถือได้ว่าวัดเป็นทุกอย่างของสังคม แนวคิดนี้สะท้อนได้จากงานของพระราชวรมุนี(ประยูรค์ ปยุตโต) (2527 : 205-206) ซึ่งสรุปบทบาทของวัดในอดีตในฐานะศูนย์กลางของสังคม ไว้ดังนี้

1. เป็นสถานศึกษา สำหรับชาวบ้านส่งกุลบุตรมาอยู่รับใช้พระ รับการฝึกฝนอบรมทางศีลธรรมและเล่าเรียนวิชาการต่าง ๆ ตามที่มีสอนในสมัยนั้น
2. เป็นสถานสงเคราะห์ ที่บุตรหลานชาวบ้านที่ยากจนได้มาอาศัยเลี้ยงชีวิตอยู่และศึกษาเล่าเรียน ตลอดจนผู้ใหญ่ที่ขัดสนมาอาศัยเลี้ยงชีพ
3. เป็นสถานพยาบาล ที่แจกจ่ายบอทยาและรักษาผู้เจ็บป่วยตามภูมิรู้ของคนสมัยนั้น
4. เป็นที่พักคนเดินทาง
5. เป็นสโมสร ที่ชาวบ้านมาพบปะสังสรรค์หย่อนใจและหาความรู้เพิ่มเติม

6. เป็นสถานบันเทิง ที่จัดงานเทศกาลและมหรสพต่าง ๆ สำหรับชาวบ้านทั้งหมด
7. เป็นที่ใกล้เกลี่ยข้อพิพาท เป็นที่ปรึกษา แก้ปัญหาชีวิตครอบครัวและความทุกข์ต่าง ๆ
8. เป็นศูนย์กลางศิลปวัฒนธรรม ที่รวบรวมศิลปกรรมต่าง ๆ ของชาติ ตลอดจนเป็นเสมือนพิพิธภัณฑ์
9. เป็นคลังพัสดุ สำหรับเก็บของใช้ต่าง ๆ ซึ่งชาวบ้านจะได้ใช้ร่วมกันเมื่อมีงานวัดหรือ ยืมไปใช้เมื่อตนมีงาน
10. เป็นศูนย์กลางการบริหารหรือปกครอง ที่กำนันหรือผู้ใหญ่บ้านจะเรียกลูกบ้านมา ประชุมกันบอกแจ้งกิจการต่างๆ
11. เป็นที่ประกอบพิธีกรรมหรือให้บริการด้านพิธีกรรม อันเป็นเรื่องผูกพันกับชีวิตของทุกคนในระยะเวลาต่าง ๆ ของชีวิต

จะเห็นได้ว่าวัดเป็นสถานที่ประกอบกิจกรรมอันหลากหลายของคนในสังคม ซึ่งกิจกรรมต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในวัดล้วนเป็นสิ่งที่ช่วยเหลือสังคมและเป็นประโยชน์ต่อคนในสังคมทั้งทางกายและจิตใจ ถือได้ว่าวัดได้เข้าไปสัมพันธ์กับสังคมโดยการให้บริการต่าง ๆ แก่สังคม ซึ่งสิ่งหนึ่งที่ทำให้วัดและสังคมมีความสัมพันธ์อันใกล้ชิดและผูกพันกัน คือ การที่วัดได้เข้าไปมีบทบาทเกี่ยวข้องกับชีวิตของคนในสังคมตั้งแต่เกิดจนถึงวาระสุดท้ายของชีวิต ซึ่งสำนักวิจัยสถาบันพัฒนาบริหารศาสตร์ (2527 : 1-2) ได้กล่าวถึงบทบาทของวัดในด้านนี้รวมถึงบทบาทของวัดในอดีตด้านอื่น ๆ ไว้ว่า

1. เป็นแหล่งหรือศูนย์กลางของชุมชน เป็นหน้าที่ทางสังคมที่สำคัญที่สุดของวัด ประชาชนจะมาร่วมพิธีกรรมต่าง ๆ ทั้งทางสังคมและทางศาสนา วัดเป็นที่ฉลองกันทุกกระยะของชีวิต สภาพความเป็นอยู่และชีวิตของคนไทยสัมพันธ์ต่อผู้อยู่กับวัดมาเป็นเวลาหลายทศวรรษ เพราะวัดเป็นสถานที่แห่งเดียวที่ทำหน้าที่เกือบทุกอย่างตั้งแต่โบราณมา

2. เป็นที่ทำการและสัญญาบอกเวลา วัดใช้กลองหรือระฆังเป็นสัญญาบอกเวลาซึ่งจะได้ยินทั้งหมดในบ้าน นอกจากนี้ชาวบ้านอาจเช่าที่ดินปลูกบ้านด้วยค่าเช่าบ้านอัตราถูก วัดอาจช่วยเหลือโดยให้ยืมเงินหรือสิ่งของเครื่องใช้กรณีฉุกเฉิน หรือเกิดความทุกข์เดือดร้อน หรือฝากเงินตามควรแก่กรณี

3. เป็นแหล่งข่าวหรือศูนย์รวมข่าว วัดจะเป็นที่ประกาศแจ้งความทางราชการ เจ้าอาวาสกับชาวบ้านจะมีการแลกเปลี่ยนข่าวสาร ได้ถามสารทุกข์สุกดิบกันเป็นประจำ วัดจึงเปรียบเสมือนสถานที่ประชาชนได้มาพบปะชุมนุมกัน

4. เป็นสถานที่พักผ่อนหย่อนใจและเป็นศูนย์กลางการเล่นกีฬา การละเล่นพื้นเมืองหรือการเฉลิมฉลองต่าง ๆ ร่วมกับประชาชนจัดขึ้นเป็นประจำ โดยเฉพาะในสมัยก่อนต้องอาศัยวัดเป็นที่จัดเสมอ บางแห่งวัดเป็นที่ตั้งสนามกีฬาและสนามเด็กเล่น
5. เป็นสถานศึกษา วัดเป็นโรงเรียนแห่งแรกที่ทำให้การศึกษาแก่กลุ่มกุลบุตรกุลธิดาและเป็นโรงเรียนสำหรับศึกษาพระธรรมของพระสงฆ์ด้วย
6. เป็นสถานที่ให้การปรึกษาหารือและให้การปลุกปลอบใจ ชาวบ้านมักนิยมยกย่องพระให้เป็นที่ยปรึกษาความทุกข์ร้อนหรือปัญหาต่าง ๆ วัดจึงเป็นสถานที่ร่มเย็นและสงบอารมณ์ได้เป็นอย่างดี
7. เป็นสถานพยาบาล ภิกษุสงฆ์ เป็นเสมือนจิตแพทย์ที่ช่วยเยียวยาทางใจให้แก่ผู้ป่วย วัดเป็นสถานที่พักพิงสำหรับผู้เจ็บไข้ได้ป่วย คนทุพพลภาพ หรือผู้ถูกทอดทิ้ง
8. เป็นแหล่งจ่ายน้ำดื่ม น้ำใช้แก่ประชาชน วัดอาจมีบ่อน้ำ สระน้ำ หรือถังเก็บน้ำสำหรับให้บริการแก่ผู้อาศัยโดยรอบวัด
9. เป็นฌาปนสถาน เป็นที่เก็บศพ หรือสวดศพ บำเพ็ญกุศลโดยทั่วไป

จากบทบาทของวัดที่กล่าวมา จะเห็นได้ว่าบทบาทของวัดในด้านพิธีกรรมเป็นสิ่งที่เชื่อมโยงวัดกับคนในสังคมที่ต้องมีช่วงชีวิตต่าง ๆ มาสัมพันธ์กับวัด แม้กระทั่งช่วงสุดท้ายของชีวิตวัดก็เป็นที่ฌาปนสถาน ส่วนบทบาทของวัดในด้านอื่น ๆ พบว่ามีความคล้ายคลึงกันกับงานของพระราชา牟尼 ที่กล่าวถึงบทบาทของวัดในการเป็นสถานศึกษา สถานพยาบาล สถานที่ให้การปรึกษาหารือ สถานที่พักผ่อนหย่อนใจ และสถานที่แจ้งข่าวสาร บทบาทของวัดได้ถูกนำมาเชื่อมโยงกับบทบาทของพระสงฆ์ ในงานของอัยฎางค์ โปราณานท์ (2529 : 33) ซึ่งเห็นว่าวัดคือส่วนหนึ่งของชาวบ้านที่ส่งคนในชุมชนของตนมาอยู่เพื่อสร้างประโยชน์แก่ชุมชน โดยได้สรุปถึงบทบาทของวัดในอดีต ไว้ดังนี้

1. วัดเป็นสถานที่ศึกษาของชาวบ้าน โดยมีพระสงฆ์เป็นครูสอน
2. วัดเป็นแหล่งให้ความรู้แก่ชุมชน ซึ่งพระสงฆ์เป็นผู้แจกจ่ายให้
3. วัดเป็นที่ประชุมสังสรรค์ รื่นเริงในคราวเทศกาล เช่น งานสงกรานต์ เดือนยี่เป็ง ฯลฯ
4. วัดเป็นแหล่งศิลปะช่างต่าง ๆ เช่น ช่างเหล็ก ช่างก่อสร้าง ช่างแกะสลัก ช่างปั้น ช่างกลึง ช่างถัก ช่างสาน งานฝีมือ ฯลฯ
5. วัดเป็นแหล่งรักษาพยาบาลของชุมชน
6. วัดเป็นสถานที่ให้ความสุขทางจิตใจของประชาชน
7. วัดเป็นที่อาศัยของพระภิกษุสงฆ์ ซึ่งเป็นคนของสังคม และทำงานเพื่อชุมชน
8. วัดเป็นสถานที่เก็บรักษาคัมภีร์วิทยากรต่าง ๆ

9. วัดเป็นสถานที่เก็บรักษาศิลปวัฒนธรรม

บทบาทของวัดได้มาเชื่อมโยงกับบทบาทของพระสงฆ์ ในประเด็นที่วัดเป็นสถานที่อาศัยของพระสงฆ์ ซึ่งเป็นคนของสังคมที่มามีอยู่ในวัด จึงต้องมีหน้าที่ทำงานเพื่อชุมชนและสร้างประโยชน์แก่ชุมชน นอกจากนี้วัดยังมีบทบาทในด้านการเป็นแหล่งเก็บรักษาศิลปวัฒนธรรม คัมภีร์วิทยากรต่าง ๆ และเป็นแหล่งรวมของศิลปะในแขนงต่าง ๆ เพิ่มเติมขึ้นมา บทบาทของวัดที่มีต่อสังคมในอดีตจากงานวิจัยที่กล่าวมาข้างต้นนั้น จะเห็นได้ว่าส่วนใหญ่ถูกนำไปในทิศทางเดียวกันคือ วัดมีบทบาทสำคัญในการเป็นสถานที่ศึกษาให้ความรู้แก่ชุมชน เป็นแหล่งรักษาพยาบาลของชุมชน เป็นที่ประชุมสังสรรค์ของชุมชน ตลอดจนเป็นสถานที่ให้ความสุขทางจิตใจของประชาชน

บทบาทของวัดต่อสังคมในอดีตได้ดำเนินมาจนกระทั่งมีความเปลี่ยนแปลงที่ส่งผลให้วัดและชุมชนถูกแยกออกจากกัน ซึ่งสาเหตุของการเปลี่ยนแปลงบทบาทของวัดได้ถูกอธิบายโดย เชื่อมโยงเข้ากับการเปลี่ยนแปลงของสังคมอันเป็นที่ตั้งของวัด โดยพระราชวรมุนี (2527 : 210 - 211) ได้ระบุถึงมูลเหตุของความเปลี่ยนแปลงและการสูญสลายบทบาทของวัดที่มีต่อสังคมในอดีตสรุปได้ว่า เป็นเพราะความเจริญแบบตะวันตกได้นำสถาบันต่าง ๆ แบบใหม่เข้ามารับเอาบทบาทเดิมของวัดไปดำเนินการเสียหมด เช่น มีโรงเรียนตามระบบการศึกษาของชาติมาแทนที่บทบาทของวัดด้านการเป็นสถานศึกษา มีกิจการสงเคราะห์ของรัฐบาลมาแทนที่บทบาทของวัดด้านการเป็นสถานสงเคราะห์ นอกจากนี้ยังมีโรงพยาบาล โรงแรม สโมสร โรงมหรสพ สถานเริงรมย์ อย่างบาร์ ในคัลล์ ระบบการศาล ฯลฯ มาแยกกระจายบทบาททางสังคมของวัดที่มีอยู่เดิมออกไปทั้งหมด ลักษณะดังกล่าวสอดคล้องกับความคิดเห็นของพระไพศาล วิสาโล (2546 : 84-330) ซึ่งสรุปใจความได้ว่า การพัฒนาประเทศให้ทันสมัยเป็นสาเหตุหนึ่งที่ดึงประชาชนให้หันห่างจากวัด เพราะเมื่อรัฐจัดตั้งสถาบันอย่างใหม่ที่มีความชำนาญเฉพาะทางขึ้นมา ไม่ว่าจะเป็นโรงเรียน โรงพยาบาล โดยหลังจากที่โรงเรียนของรัฐดึงการศึกษาออกไปจากวัดได้ไม่นาน โรงพยาบาลของรัฐก็ดึงการดูแลสุขภาพออกไปจากวัด วัดจึงสูญเสียบทบาทต่าง ๆ ทางสังคมให้แก่สถาบันเหล่านี้ไป กิจการทางสังคมซึ่งวัดเคยมีบทบาทสำคัญในฐานะศูนย์กลางของชุมชน ได้ถูกสถาบันต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นตามคตินิยมสมัยใหม่ดึงไปทำเสียเกือบหมดสิ้น จนในที่สุดวัดเหลือแต่บทบาททางด้านธรรมะและพิธีกรรมเท่านั้น ผลที่ตามมาคือวัดแยกห่างจากชุมชนมากขึ้น

2.2.2 บทบาทของวัดต่อสังคมในปัจจุบัน

จากการที่สังคมในปัจจุบันมีสถาบันอื่นเข้ามาให้บริการด้านต่าง ๆ แก่สังคมแทนที่วัด จึงทำให้วัดซึ่งในอดีตเคยมีบทบาทสัมพันธ์กับสังคมถูกลดทอนบทบาทความสำคัญลง ประชาชนที่

เคยผูกพันกับกิจกรรมทางสังคมของวัดก็เห็นห่างจากวัดไปหาสถาบันใหม่ต่าง ๆ การเปลี่ยนแปลงทางสังคมที่เกิดขึ้นนั้น ได้ส่งผลให้บทบาทของวัดที่มีต่อสังคมในปัจจุบันมีลักษณะเปลี่ยนแปลงไปจากบทบาทของวัดที่มีต่อสังคมในอดีต ดังที่ อัยฉวางค์ โปราณานท์ (2529 : 34) ได้สรุปถึงบทบาทของวัดในปัจจุบันไว้ว่า

1. วัดเป็นแหล่งวิชาทางพุทธศาสนา แต่ประชาชนไม่นิยมเรียน
2. วัดบางวัดที่สอนวิชาทางโลกควบคู่กับทางธรรม จะมีพระสงฆ์มาบวชเรียนกันหมด
3. วัดเป็นสถานที่จัดงานเทศกาลของประชาชนในชนบทเป็นครั้งคราว ชาวบ้านไม่ยึดถือวัดเป็นศูนย์รวมอย่างสมัยก่อน
4. วัดเป็นสถานที่ให้ยืมข้าวของไปใช้ในงานประจำหมู่บ้าน โดยชาวบ้านร่วมกันจัดหาเอาไว้
5. วัดเป็นที่รวมศิลปวัฒนธรรม บางวัดที่เจ้าอาวาสเข้าใจวิธีการจัดหาโบราณวัตถุมาจัดเป็นพิพิธภัณฑ์ของวัด
6. วัดให้บริการแก่ชุมชนคราวมีงานในหมู่บ้าน เช่น งานขึ้นบ้านใหม่ งานแต่งงาน หรืองานศพ

จะเห็นได้ว่าบทบาทของวัดที่มีต่อสังคมในปัจจุบันไม่ปรากฏลักษณะของความเป็นศูนย์กลางของชุมชนดังเช่นอดีตที่แทบทุกกิจกรรมของสังคมจะถูกจัดขึ้นที่วัด กล่าวได้ว่าวัดในปัจจุบันไม่ใช่แหล่งรวมของกิจกรรมสำคัญทางสังคมอีกต่อไป และถึงแม้ว่าวัดในปัจจุบันยังคงมีบทบาทในการเป็นแหล่งให้ความรู้ แต่ก็มิใช่เพียงพระสงฆ์เท่านั้นที่เข้ารับบริการทางด้านนี้ของวัด ลักษณะที่เกิดขึ้นกับวัดในปัจจุบันสะท้อนให้เห็นถึงบทบาทของวัดที่ถูกลดทอนลงจากในอดีต แต่ก็มีบางมุมมองที่เห็นว่าวัดในปัจจุบันเพิ่มบทบาทมากขึ้น โดยคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร (ม.ป.ป : 32) เห็นว่า วัดในปัจจุบันนอกจากใช้ประกอบกิจกรรมทางศาสนาแล้ว วัดยังเพิ่มบทบาทมากขึ้นตามลักษณะการเติบโตของสังคมและเศรษฐกิจของชุมชนนั้น ๆ คือ

1. เป็นแหล่งการศึกษาในหลาย ๆ ระดับ เช่น เป็นที่ตั้งของโรงเรียนของชุมชนนั้น ๆ ในระดับต่าง ๆ ทั้งระดับประถม มัธยม และอาชีวศึกษา
2. เป็นแหล่งศึกษาค้นคว้าทางด้านศิลปะและช่างต่าง ๆ ปัจจุบันนักเรียนซึ่งต้องการศึกษาค้นคว้าทางด้านช่างฝีมือและศิลปะหลายแขนง เช่น จิตรกรรม ประติมากรรม ช่างสิบหมู่ต่าง ๆ อาศัยค้นคว้าต้นแบบจากวัด
3. เป็นศูนย์กลางการบริการชุมชนเฉพาะเรื่อง เช่น ใช้เป็นตลาดวันอาทิตย์ วันพระ เพื่อให้อุบาสกอุบาสิกา ได้ซื้อหาเครื่องใช้ต่าง ๆ สำหรับวัดในภาคเหนือตอนข้างจะ

แตกต่างจากวัดในภาคกลางในกรณีใช้เป็นตลาด เพราะส่วนใหญ่ตลาดวันพระจะจัดบริเวณข้างวัดมากกว่าในบริเวณวัด ผิดกับภาคกลางซึ่งจัดตลาดนัดในบริเวณวัด

4. เป็นแหล่งท่องเที่ยวสำหรับนักท่องเที่ยว ทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศ ซึ่งก่อให้เกิดธุรกิจเพื่อการบริการต่าง ๆ สำหรับนักท่องเที่ยวติดตามมาด้วย

จะเห็นว่าบทบาทของวัดในปัจจุบันที่เพิ่มขึ้นมา และมีลักษณะที่แตกต่างจากบทบาทของวัดในอดีตอย่างชัดเจน คือ บทบาทของวัดในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวสำหรับนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศ ซึ่งเป็นบทบาทหนึ่งของวัดที่เกิดขึ้นเพื่อตอบสนองความต้องการของสังคมในปัจจุบัน ในขณะที่นิติ เอียวศรีวงศ์ (2545 : 106) ไม่เห็นด้วยกับการที่วัดได้ปรับเปลี่ยนบทบาทของวัดในปัจจุบันมาเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว เนื่องจากเห็นว่าวัดควรให้ความสำคัญกับการปรับบทบาทในการเผยแผ่ศาสนาต่อสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป โดยกล่าวว่า “วัดไม่ใช่พื้นที่สาธารณะที่มีความสำคัญในสังคมไทยปัจจุบันไปเสียแล้ว ร้ายยิ่งไปกว่านั้น วัดเป็นพื้นที่สาธารณะทางความเชื่อหรือศาสนาแก่สังคมน้อยลงไปด้วย แต่กลายเป็นพื้นที่ท่องเที่ยว พื้นที่ธุรกิจ พื้นที่ของหลวงพ่อดัง ๆ ฯลฯ มากขึ้นตามลำดับ วัดจะอย่างไรจึงจะสามารถทำให้สังคมที่เปลี่ยนไปแล้วเป็นฐานรองรับการเผยแผ่หลักธรรมของพระพุทธศาสนาได้ โดยปราศจากกรอบคร่ำและชุมชนอย่างที่เคยมีมาสำหรับรองรับการเผยแผ่ของวัดเหมือนในอดีต” ทั้งนี้วัดควรจะใช้ความเป็นพื้นที่สาธารณะของวัด มาช่วยในการปรับบทบาทให้เชื่อมโยงสัมพันธ์กับสังคมปัจจุบัน ดังที่นิติ เอียวศรีวงศ์ (2545 : 125) มองว่า “คนเข้าสู่พื้นที่สาธารณะไม่ใช่เพราะพื้นที่นั้นเปิดให้เข้า แต่เข้าไปเพราะมีกิจกรรมในพื้นที่นั้นซึ่งเขาเห็นว่ามิใช่ประโยชน์หรือมีคุณค่าต่างหาก วัดในสมัยปัจจุบันเป็นพื้นที่สาธารณะที่ไม่มีกิจกรรมซึ่งคนเห็นว่าเป็นประโยชน์หรือมีคุณค่า เขาจึงไม่เข้าวัด จะทำอย่างไรจึงจะให้วัดเป็นพื้นที่สาธารณะที่มีกิจกรรมซึ่งคนในสมัยนี้เห็นประโยชน์ที่จะเข้าไปร่วมในกิจกรรมนั้น”

การปรับบทบาทของวัดให้สอดคล้องกับสังคมปัจจุบัน เป็นสิ่งที่วัดกำลังเผชิญ ในขณะที่วัดยังต้องมีหน้าที่หลักในการเป็นแหล่งเผยแผ่หลักธรรมของพระพุทธศาสนา แต่เมื่อบทบาทของวัดที่ปรากฏในปัจจุบันส่วนใหญ่เป็นบทบาทในด้านที่สังคมต้องการ จึงเท่ากับว่าสังคมเป็นผู้กำหนดบทบาทของวัด ซึ่งวัดควรกำหนดบทบาทของตนเองต่อสังคมปัจจุบันอย่างไรนั้น ปรากฏในงานของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2544 : 18 -20) ที่ได้สรุปถึง บทบาทของวัดในการพัฒนาสังคมไทยไว้ว่า

1. วัดควรเป็นแบบอย่างที่ดีทั้งทางด้านอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ความเป็นระเบียบเรียบร้อย และความสะอาด เป็นที่พักผ่อนหย่อนใจได้และเป็นสถานที่ที่มีความปลอดภัย

2. วัดควรเป็นแหล่งการเรียนรู้โดยเฉพาะด้านศีลธรรม จริยธรรม ขนบธรรมเนียม ศิลปวัฒนธรรม และประเพณีอันดีงามของท้องถิ่น เป็นแหล่งให้การสงเคราะห์ทางด้านการศึกษา แก่เด็กและเยาวชน เป็นแหล่งรวมองค์ความรู้และภูมิปัญญาที่เกิดจากท้องถิ่นซึ่งสามารถนำมา ถ่ายทอดได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม นอกจากนี้ทุกวันอาทิตย์วัดควรมีบทบาทในการพัฒนาเด็ก และเยาวชนในรูปแบบต่าง ๆ เช่น เปิดโรงเรียนสอนพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ อบรมศีลธรรม คุณธรรมและจริยธรรม หรืออาจจัดเป็นการเข้าค่ายคุณธรรมเพื่อปลูกฝังลักษณะนิสัยแก่เด็กและ เยาวชนเพื่อนำหลักธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวัน

3. วัดควรเป็นศูนย์กลางชุมชน เป็นศูนย์กลางสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนท้องถิ่น ควร ให้โอกาสวัดดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ของท้องถิ่น เพราะเป็นศูนย์รวมจิตใจและเป็นที่พักพิงใจของ บุคคลในชุมชน สร้างความสามัคคีให้เกิดในชุมชน ร่วมกับชุมชนในการพัฒนาสภาพแวดล้อมของ ชุมชนและวิถีชีวิตความเป็นอยู่ให้ดีขึ้น รวมทั้งปลูกจิตสำนึกให้ประชาชนเข้าใจศาสนาและ นำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้

4. วัดควรมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่น เช่น เป็นศูนย์กลางรับบริจาคเงิน วัสดุสิ่งของ และแรงงานในการพัฒนาท้องถิ่นแบบพึ่งตนเอง จัดอบรมและฝึกอาชีพหรือส่งเสริมกลุ่มอาชีพเพื่อ เสริมรายได้แก่สมาชิกครอบครัว

5. วัดต้องทำหน้าที่อย่างเข้มแข็งตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ โดยเฉพาะเรื่องการเผยแผ่ศาสนาธรรมและการทำนุบำรุงพระศาสนา

6. วัดควรเป็นสถานที่บำบัดต่าง ๆ ที่เป็นปัญหาต่อประชาชน ครอบครัว สังคมและชุมชน

7. ใช้ธรรมะเป็นเครื่องขับเคลื่อนให้สังคมพัฒนาไปในทิศทางที่ถูกต้อง แต่ใน ขณะเดียวกันควรระวังมิให้เป็นเครื่องมือของอุดมการณ์ต่าง ๆ ที่ขัดต่อศีลธรรมอันดี

8. วัดควรยกเลิกพุทธพาณิชย์โดยเด็ดขาด

9. วัดในปัจจุบันควรเปลี่ยนบทบาทให้ทันสมัย แต่มีวิถีชีวิตหรือเอกลักษณ์ของวัดไทย ในยุคโบราณ คือ ไม่ควรมีเทคโนโลยีในวัดมากแต่การบริหารทันสมัย ปัจจุบันวัดไม่ได้เข้าไปซึมซับในวิถีชีวิตของคนไทยเท่าที่ควร สังคมขาดความเชื่อทางศาสนาอย่างถูกต้อง การไปวัดหรือการ นับถือศาสนาพุทธไม่ได้อยู่ในจิตใจของคนไทยเสียแล้ว ไม่เหมือนศาสนาคริสต์ต้องไปโบสถ์วัน อาทิตย์ หรือศาสนาอิสลามต้องมีการละหมาด วัดจึงไม่มีความสำคัญสำหรับคนรุ่นใหม่ ฉะนั้นวัด ควรมีการพัฒนา เช่น จัดทำโครงการและกิจกรรมที่เกิดประโยชน์ต่อสังคมส่วนรวม เป็นต้น

จากการศึกษาบทบาทของวัดต่อสังคมจากอดีตถึงปัจจุบันที่กล่าวมาข้างต้น ทำให้เห็นถึง รูปแบบความสัมพันธ์ระหว่างวัดกับสังคม โดยลักษณะทางสังคมจะเป็นสิ่งที่กำหนดลักษณะ บทบาทของวัด ซึ่งบทบาทของวัดที่เกิดขึ้นในอดีตเป็นไปในลักษณะที่สอดคล้องกับความต้องการ

ของสังคมและสภาพสังคมในขณะนั้น จนกระทั่งเกิดความเปลี่ยนแปลงทางสังคมจึงทำให้วัดต้องมีการปรับเปลี่ยนบทบาทไปในด้านที่สังคมปัจจุบันต้องการ บทบาทของวัดที่เพิ่มขึ้นในปัจจุบัน คือ การเป็นแหล่งท่องเที่ยว ซึ่งเป็นบทบาทที่ทำให้วัดเข้ามาสัมพันธ์กับสังคมสมัยใหม่ และเป็นบทบาทที่แสดงให้เห็นถึง การปรับเปลี่ยนบทบาทของวัดให้ทันสมัยสอดคล้องกับสังคมปัจจุบัน เพื่อเชื่อมโยงความสัมพันธ์ของวัดกับสังคมให้เข้ามาหากัน

2.3 บทบาทของพระสงฆ์ต่อสังคม

การศึกษาในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับบทบาทของพระสงฆ์ต่อสังคมจากอดีตถึงปัจจุบัน เป็นการศึกษาเพื่อทำความเข้าใจในลักษณะบทบาทของพระสงฆ์ที่ปรากฏในอดีตจนถึงปัจจุบัน ซึ่งเป็นลักษณะบทบาทที่สัมพันธ์กับสังคม โดยสาเหตุที่พระสงฆ์ต้องเข้าไปมีบทบาทเกี่ยวข้องกับสังคมนั้น เนื่องจากเป็นหน้าที่ทางสังคมของพระสงฆ์ที่พึงกระทำ ซึ่งพระราชวรมุณี (2527 : 200) ได้ให้เหตุผลถึงหน้าที่และความผูกพันทางสังคมของพระสงฆ์ว่า เกิดจากองค์ประกอบ 3 ประการ คือ

1. การดำรงชีวิตของพระสงฆ์ ต้องอาศัยปัจจัยสี่ที่ชาวบ้านถวาย
2. สภาวะและเหตุการณ์ในสังคม ย่อมมีผลเกี่ยวข้องกับการบำเพ็ญสมณธรรม
3. โดยคุณธรรม คือ เมตตา กรุณา จะต้องช่วยเหลือผู้อื่นให้พ้นจากทุกข์

จะเห็นว่าการที่พระสงฆ์เข้าไปมีบทบาทสัมพันธ์กับสังคมนั้น มาจากการที่พระสงฆ์มีความผูกพันกับสังคม ในลักษณะที่พระสงฆ์ต้องดำรงตนอยู่ในสังคมโดยการพึ่งพาสังคม อีกทั้งเป็นหน้าที่ของพระสงฆ์ที่ต้องช่วยเหลือผู้คนในสังคมให้พ้นทุกข์ ด้วยเหตุนี้ทำให้พระสงฆ์ต้องมีการหน้าที่และความรับผิดชอบที่พึงกระทำต่อสังคม จึงเป็นเหตุที่ทำให้พระสงฆ์ต้องมีบทบาทต่อสังคม ซึ่งพระราชวรมุณี อ่างในโครงการฝึกอบรมนักวิจัยทางสังคมศาสตร์ (2527 : 3) ได้กล่าวถึงบทบาทของพระสงฆ์ว่ามี 2 ทาง คือ บทบาทหลักและบทบาทรอง ดังนี้

1. บทบาทหลัก หรือบทบาทโดยตรงของพระภิกษุสงฆ์ คือ การเป็นผู้นำชุมชนทางด้านจิตใจ เสริมศีลธรรม สติปัญญาที่ถูกต้องแก่ชุมชน บทบาทนี้เป็นบทบาทสำคัญยิ่ง เป็นรากฐานของความเจริญและความสุขของสังคมอย่างแท้จริง

2. บทบาทรอง ในบางกรณีอาจมีบทบาทอื่นที่พระภิกษุสงฆ์อาจจำเป็น และควรเข้าไปเกี่ยวข้อง เช่น ในฐานะที่พระสงฆ์เป็นผู้ที่ได้รับความศรัทธาจากชาวบ้าน อาจแนะนำประชาชนในท้องถิ่นให้เห็นลู่ทางของการพัฒนาทางด้านวัตถุที่เหมาะสม อาจเป็นผู้ประสานการรวมตัวของชาวบ้านในการพัฒนาวัตถุ อาจให้ที่วัดเป็นสถานที่รวมกลุ่ม เป็นต้น เพราะต้องยอมรับว่าในสังคมไทย วัดนอกจากจะเป็นที่ส่งเสริมทางด้านจิตใจแล้ว บางครั้งยังเป็นสถานพยาบาลรักษาผู้เจ็บป่วย เป็นสถานสงเคราะห์ที่คนยากจนอาศัยเลี้ยงชีวิตและศึกษาเล่าเรียน เป็นที่พักคนเดินทาง

เป็นสโมสรให้ชาวบ้านมาพบปะกัน เป็นศูนย์กลางบริหารหรือการปกครองที่กำนัน ผู้ใหญ่บ้านจะเรียกชาวบ้านมาประชุมบอกแจ้งกิจกรรมต่าง ๆ ฯลฯ อย่างไรก็ตามพระภิกษุต้องแยกให้ถูกว่าอะไรเป็นบทบาทหลัก อะไรเป็นบทบาทรอง และการดำเนินบทบาทก็ควรให้สัมพันธ์กับเป้าหมายของบทบาทหลัก กิจกรรมทั้งหมดในการพัฒนาจึงจะไม่ออกนอกกลุ่มนอกทางที่พระภิกษุพึงกระทำ

2.3.1 บทบาทของพระสงฆ์ต่อสังคมในอดีต

บทบาทของพระสงฆ์ที่มีต่อสังคมนั้น จะมีความสอดคล้องกับบทบาทของวัด เนื่องจากพระสงฆ์ถือเป็นตัวแทนของวัดในการปฏิบัติกิจกรรมทางสังคมของวัด ทำให้ในอดีตพระสงฆ์มีบทบาทสัมพันธ์กับสังคมอย่างแนบแน่นเช่นเดียวกับวัด ซึ่งบทบาทของพระสงฆ์ที่มีต่อสังคมในอดีตมีความสอดคล้องกับบทบาทของวัดในอดีต ดังที่พระราชวรมณี (2527 : 209) ได้กล่าวถึงบทบาทของวัดและพระสงฆ์ในอดีตว่า วัดเป็นทุกอย่างของสังคม เป็นศูนย์กลางที่รวมจิตใจของประชาชน ส่วนพระสงฆ์ซึ่งเป็นตัวแทนของวัดในบทบาทเหล่านี้ จึงกลายเป็นผู้นำทางจิตใจของประชาชน เป็นศูนย์รวมแห่งความเคารพเชื่อถือและการร่วมมือ ซึ่งการที่วัดกลายเป็นศูนย์กลางของสังคม ทำให้พระสงฆ์กลายเป็นผู้นำทางจิตใจ และศูนย์รวมความร่วมมือนั้น มีปัจจัยสำคัญอยู่ที่ความรู้สึกของประชาชนที่ว่า พระสงฆ์เป็นผู้ประพฤดิธรรม มีความบริสุทธิ์ เป็นผู้เสียสละบำเพ็ญตนเพื่อผลประโยชน์ของประชาชนโดยบริสุทธิ์ใจ และที่สำคัญที่สุดคือ ความรู้สึกที่พระสงฆ์เป็นผู้มีสติปัญญารอบรู้วิชาการต่าง ๆ ทุกอย่างเหนือกว่าพวกตน สามารถเป็นที่ปรึกษาแนะนำชาวบ้านในปัญหาต่าง ๆ ได้ทั่วไป อันเป็นความรู้สึกในฐานะศิษย์กับอาจารย์ เป็นเครื่องรักษาความเคารพเชื่อถือได้ยั่งยืนมั่นคงยิ่ง จึงมีปัจจัย 3 อย่างที่เชิดชูฐานะของพระสงฆ์ในสังคมคือ ความบริสุทธิ์ ความเสียสละบำเพ็ญประโยชน์ และความเป็นผู้นำทางสติปัญญา

ด้วยเหตุที่พระสงฆ์เป็นตัวแทนของวัด พระสงฆ์จึงมีลักษณะของความเป็นผู้นำในทุกกิจกรรมที่เกิดขึ้นในวัด อาทิ เมื่อวัดเป็นศูนย์กลางที่รวมจิตใจ พระสงฆ์จึงมีฐานะเป็นผู้นำจิตใจ เมื่อวัดมีหน้าที่เป็นสถานศึกษา พระสงฆ์ จึงเป็นผู้ให้วิชาความรู้แก่ประชาชน ซึ่งลักษณะดังกล่าวทำให้ประชาชนเกิดความรู้สึกต่อบทบาทที่พระสงฆ์ได้แสดงออกว่า พระสงฆ์เป็นผู้มีสติปัญญารอบรู้วิชาการต่าง ๆ ทุกอย่างเหนือกว่าพวกตน รวมกับสถานภาพของพระสงฆ์ที่ประชาชนเห็นว่ามีความบริสุทธิ์ พระสงฆ์คือผู้ประพฤดิธรรม และเสียสละบำเพ็ญตนเพื่อผลประโยชน์ของประชาชนโดยบริสุทธิ์ใจ ลักษณะเหล่านี้ทำให้ประชาชนให้ความเคารพและยกฐานะของพระสงฆ์ไว้สูง จึงกล่าวได้ว่าการที่ประชาชนมีความเลื่อมใสศรัทธาในพระสงฆ์เกิดมาจากสถานภาพของพระสงฆ์ และบทบาทที่พระสงฆ์ได้กระทำต่อสังคม

เมื่อสถานภาพและบทบาทของพระสงฆ์ต่อสังคมในอดีต เป็นสิ่งที่สร้างความสัมพันธ์ระหว่างพระสงฆ์กับสังคมให้ใกล้ชิดกัน ในลักษณะที่พระสงฆ์เป็นผู้นำทางปัญญา เป็นผู้สอนวิชาการต่าง ๆ ให้แก่คนในสังคม ลักษณะเช่นนี้เป็นสิ่งที่สร้างความเชื่อถือของประชาชนที่มีต่อพระสงฆ์ แต่เมื่อความเจริญแบบตะวันตกเข้ามา มีวิชาการสาขาต่าง ๆ มีสถาบันแบบใหม่ต่าง ๆ เกิดขึ้น แต่พระสงฆ์กลับไม่มีการปรับตัวเข้าหาความเจริญแบบใหม่นี้ จึงเป็นเหตุให้พระสงฆ์สูญเสียบทบาทที่เคยมีในอดีตไป ซึ่งในงานของพระราชวรมุนี (2527 : 210-214) ได้กล่าวถึงสาเหตุการสูญเสียบทบาทของพระสงฆ์ สรุปได้ว่า เมื่ออารยธรรมแบบตะวันตกเข้ามานั้น ได้มีวิชาการสาขาต่าง ๆ เข้ามาด้วย ในขณะที่คนในสังคมต้องการที่จะเข้ารับการศึกษาวิชาการแบบใหม่นี้ แต่พระสงฆ์กลับไม่ยอมรับรู้ ไม่ยอมเกี่ยวข้องกับวิชาการที่มากับความเจริญแบบใหม่ กลับพยายามยึดถือและฝืนเอาสภาพเดิมให้คงอยู่ท่ามกลางสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป จึงเท่ากับเป็นการปล่อยให้ประชาชนปรับตัวเข้าหาและรับความเจริญแบบใหม่นั้นโดยลำพัง ขาดการเหนี่ยวรั้งจากพระสงฆ์ซึ่งเคยเป็นผู้แนะแนวทางมาแต่เดิม พระสงฆ์กับประชาชนซึ่งเคยสัมพันธ์เป็นอันหนึ่งอันเดียวกันจึงต้องห่างออกจากกัน ซึ่งผลจากการที่พระสงฆ์ไม่ยอมรับรู้ ไม่ยอมเกี่ยวข้องกับวิชาการที่มากับความเจริญแบบใหม่ ทำให้พระสงฆ์สูญเสียภาวะผู้นำทางปัญญาของสังคม และทำให้พระสงฆ์ขาดความรู้อันเป็นสื่อกลางที่รู้ร่วมกันสำหรับชักนำคนในสังคมเข้าหาหลักธรรมทางศาสนา พระสงฆ์กับประชาชนจึงห่างสัมพันธ์กันไม่ได้ ส่งผลให้ยังห่างเหินกันและไม่เข้าใจกันมากขึ้น ซึ่งเมื่อพระสงฆ์ไม่มีการปรับเปลี่ยนบทบาทให้สอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงของสังคม ทำให้ลักษณะบทบาทของพระสงฆ์ที่ปรากฏในปัจจุบันยังคงไว้ซึ่งลักษณะเช่นในอดีต

2.3.2 บทบาทของพระสงฆ์ต่อสังคมในปัจจุบัน

งานของสถาบันสงฆ์ในปัจจุบัน ซึ่งคณินนิตย์ จันทบุตร (2530 : 52-56) ได้ทำการศึกษาพบว่า แบ่งได้เป็น 3 รูปแบบ คือ การพัฒนาคุณภาพของพลเมือง การสงเคราะห์ประชาชน และการช่วยเหลือทางราชการ ดังนี้

1. การพัฒนาคุณภาพของพลเมืองด้านคุณธรรมและจริยธรรม จำแนกเป็น

1. การให้การบรรพชาอุปสมบทแก่กุลบุตร ทุกระดับอายุ ให้ได้เข้ามาอยู่ในพระธรรมวินัย ศึกษาและปฏิบัติตามพระธรรมวินัย แม้จะเป็นการบวชในระยะสั้น ๆ 3 วัน 7 วัน 15 วัน หรือ 1 พรรษาที่เรียกว่าบวชตามประเพณีก็ตาม ถ้าผู้ที่มาบวชนั้นศึกษาเล่าเรียน และปฏิบัติตามพระธรรมวินัยที่พระสงฆ์ผู้เป็นอุปัชฌาย์อาจารย์ให้นิสัย ให้อนุศาสน์และอบรมสั่งสอนอย่างจริงจัง เมื่อลาสิกขาไปก็จะเป็นพลเมืองที่มีคุณภาพของสังคมได้

2. การเทศนาอบรมสั่งสอนประชาชน ที่มาทำบุญที่วัดในวันธรรมสวนะและในงานทำบุญบำเพ็ญกุศลต่าง ๆ ตามประเพณีหรือในงานเทศกาลต่าง ๆ การเทศน์ทางวิทยุกระจายเสียง โทรทัศน์ การบรรยายธรรม การสนทนาธรรม การปาฐกถาธรรม การเขียนบทความเผยแพร่ทางหนังสือพิมพ์ การเรียบเรียงหนังสือธรรมเผยแพร่ในงานและโอกาสต่าง ๆ ตลอดจนกิจกรรมเผยแพร่พระพุทธศาสนาทั้งปวง เช่น งานพระธรรมทูต งานพระธรรมจาริก งานตามโครงการอบรมประจำตำบล ซึ่งล้วนเป็นงานที่ทำให้ประชาชนได้ทราบ ได้รู้จัก ได้เข้าถึง และได้ปฏิบัติดีปฏิบัติชอบตามพระธรรมคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้า

3. บทบาทด้านการศึกษา แยกเป็นสองประเภท คือ หนึ่ง การจัดการศึกษาสำหรับภิกษุสามเณร และสอง การจัดสอนศาสนศึกษาแก่เด็กและประชาชน

3.1 การจัดการศึกษาสำหรับภิกษุสามเณร มีการจัดตั้งมหาวิทยาลัยสงฆ์ ได้แก่ มหามกุฏราชวิทยาลัย พ.ศ.2488 และมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พ.ศ.2490

3.2 การจัดสอนศาสนศึกษาแก่เด็กและประชาชน เช่น การสอนศีลธรรมในสถานศึกษาต่าง ๆ การสอนธรรมศึกษาแก่นักเรียนและประชาชน การจัดตั้งหน่วยพุทธมามกะผู้เยาว์ในวัด ในหมู่บ้าน ตำบล การจัดตั้งและดำเนินการโรงเรียนพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ โรงเรียนวัดสอนเด็กก่อนเกณฑ์ การจัดตั้งห้องสมุดในวัด การตั้งโรงมหรสพทางวิญญูณ การจัดตั้งและดำเนินการสำนักวิปัสสนาต่าง ๆ งานเหล่านี้ล้วนชักนำเด็กและประชาชนให้ได้ศึกษาเล่าเรียน และปฏิบัติตามหลักธรรมในพระพุทธศาสนา เพื่อเป็นการวางพื้นฐานสร้างคุณภาพของพลเมืองต่อไป

3.3 การดำเนินกิจการคณะสงฆ์ และการพระศาสนาของวัด ของชุมชนต่าง ๆ ทั่วประเทศ เพื่อจรรโลงพระพุทธศาสนาให้คงอยู่ เสริมสร้างคุณภาพของประชาชนสืบไป

2. การสงเคราะห์ประชาชน เป็นหน้าที่สำคัญของพระสงฆ์ตามคติพระพุทธศาสนา การสงเคราะห์ประชาชนของพระสงฆ์ มีดังนี้

1. การให้ความสะดวก ในการบำเพ็ญกุศลแก่ประชาชนตามประเพณีเกี่ยวกับชีวิต เช่น ในพิธีทำบุญเกี่ยวกับการเกิด การบวชนาค แต่งงาน ทำบุญอายุ พิธีศพ ฯลฯ งานประเพณีส่วนรวม เช่น งานเทศกาลต่าง ๆ การทอดกฐิน ผ้าป่า สงกรานต์ งานขึ้นปีใหม่ งานประจำปีของท้องถิ่นต่าง ๆ การทำบุญในวันสำคัญทางพุทธศาสนาของพุทธศาสนิกชนในท้องถิ่นต่าง ๆ

2. การช่วยประกอบศาสนพิธี ในงานทำบุญ บำเพ็ญกุศล เช่น การแนะนำพิธี การจัดเครื่องใช้และเครื่องประกอบพิธี การให้ศีลและสวดมนต์ การเจริญพระพุทธมนต์ การสวดมนต์ การรับถวายทานต่างๆ การเทศน์ การอนุโมทนาทั้งงานเอกชน ท้องถิ่น ส่วนราชการ ตลอดจนงานรัฐพิธี และพระราชพิธี
3. การให้ที่พักอาศัย แก่นักเรียน นิสิต นักศึกษา ต่างท้องที่ที่มาศึกษาเล่าเรียนอยู่ในเมือง การให้ที่พักอาศัยแก่บุคคลที่มารักษาไข้ เช่น ชีหรือคนชราทุพพลภาพ การให้ที่ดิน หรือให้เช่าที่ดินในราคาถูกแก่ประชาชนที่ขาดส่นปลูกบ้านพักอาศัย
4. การดูแลสุขภาพ การประพรมน้ำพระพุทธมนต์ การให้ฤกษ์ยาม แมื่บางกิจการที่ภิกษุบางรูปดำเนินการอยู่จะเป็นที่ติเตียน แต่ก็มีคนจำนวนไม่น้อยเลื่อมใสศรัทธา เป็นการสงเคราะห์ประชาชนด้านขวัญกำลังใจ
5. การให้ทางราชการหรือส่วนรวมใช้สถานที่วัด เช่น ศาลาการเปรียญ ลานวัด บริเวณวัด ประชุมราษฎร เป็นหน่วยเลือกตั้ง ทำกิจการบริการหรือสงเคราะห์ประชาชนด้านต่างๆ จัดงานรื่นเริง จัดหารายได้เพื่อสาธารณกุศล ตลอดจนการให้ที่ดินของวัดสร้างสาธารณสถานต่างๆ เช่น โรงเรียน โรงพยาบาล ห้องสมุดหรือที่อ่านหนังสือพิมพ์ ประจำหมู่บ้าน
6. การรักษาโรคภัยไข้เจ็บ การให้คำปรึกษาในหน้าที่การงาน การเป็นผู้นำในการก่อสร้างสิ่งสาธารณประโยชน์ในท้องถิ่น
7. การให้ที่พักพิงแก่ประชาชนผู้ประสบสาธารณภัยและภัยธรรมชาติ การรวบรวมสิ่งของ ตลอดจนเงินทองของผู้บริจาคแก่ผู้ประสบภัยต่างท้องถิ่น และยังมี การสงเคราะห์ด้านวัตถุอย่างอื่น แบบอื่นแก่เอกชนและประชาชนอีกมาก

3. การช่วยเหลือทางราชการ ด้านการรักษาความปลอดภัยของชาติ โดยเฉพาะทางสังคมจิตวิทยา

1. ช่วยในการอบรมชี้แจงราษฎร ให้รู้จักผิดชอบชั่วดี การควรทำและควรเว้น ความขยันหมั่นเพียรในการประกอบอาชีพ การปฏิบัติตามคำแนะนำชักชวนของรัฐบาล หรือผู้ปกครอง
2. ช่วยกิจการบริหารตามปกติของเจ้าหน้าที่รัฐบาล เช่น ช่วยสอนหนังสือเผยแพร่กิจการต่างๆ ของรัฐบาล ชักชวนประชาชนให้มาช่วยราชการ ร่วมมือร่วมใจกับเจ้าหน้าที่ปกครองระดับต่างๆ
3. สงเคราะห์ประชาชน ในท้องถิ่นที่วัดตั้งอยู่ เช่น การสงเคราะห์อาหาร เครื่องนุ่งห่ม ยารักษาโรคแก่ผู้ยากจน ยากไร้หรือประสบภัย

4. ช่วยเหลือราชการเกี่ยวกับกิจการความมั่นคง เช่น ช่วยชักนำหรือเป็นศูนย์กลางให้ทางราชการ อำเภอบรรณลูกเสือชาวบ้าน การอบรมไทยอาสาป้องกันชาติ การสงเคราะห์ชาวเขา การช่วยบำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติดให้โทษ

จะเห็นได้ว่าบทบาทของพระสงฆ์ต่อสังคมในปัจจุบัน จะเป็นบทบาทที่ครอบคลุมงานใน 3 ด้าน ได้แก่ ด้านการพัฒนาคุณภาพของพลเมือง ซึ่งเป็นบทบาทของพระสงฆ์ในการบรรพชาอุปสมบทแก่คนในสังคม การเผยแพร่หลักธรรมคำสอนแก่คนในสังคม และการให้การศึกษามีการสอดแทรกธรรมะให้แก่เด็กและประชาชน ด้านการสงเคราะห์ประชาชนเป็นบทบาทของพระสงฆ์ในการให้บริการด้านพิธีกรรมแก่คนในสังคม และให้ความช่วยเหลือแก่คนในสังคมที่ประสบปัญหาในด้านต่าง ๆ ด้านการช่วยเหลือทางราชการเป็นบทบาทของพระสงฆ์ในการชักชวนประชาชนมาให้ความร่วมมือกับรัฐในด้านต่าง ๆ จะเห็นว่าบทบาทของพระสงฆ์ต่อสังคมในปัจจุบัน ไม่ปรากฏลักษณะบทบาทของพระสงฆ์ที่เป็นการปรับบทบาทให้เข้ากับสังคมสมัยใหม่ หากแต่ยังคงไว้ซึ่งบทบาทของพระสงฆ์ที่สอดคล้องกับบทบาทของวัดที่มีต่อสังคมในอดีต อาทิ การเป็นสถานศึกษา การเป็นสถานสงเคราะห์ เป็นศูนย์กลางการบริหารหรือปกครอง เป็นที่ประกอบพิธีกรรมหรือให้บริการด้านพิธีกรรม ซึ่งเมื่อสังคมปัจจุบันเปลี่ยนแปลงไป ส่งผลให้บทบาทของวัดเปลี่ยนแปลงไป บทบาทของพระสงฆ์จึงควรที่จะมีการปรับเปลี่ยนไปด้วย ด้วยเหตุที่บทบาทของพระสงฆ์มีความสัมพันธ์กับบทบาทของวัด ทำให้ต้องพิจารณาถึงแนวทางการปรับเปลี่ยนบทบาทของวัดในปัจจุบัน เพื่อเชื่อมโยงสู่การปรับบทบาทของพระสงฆ์ต่อสังคมปัจจุบัน โดยนิธิ เอียวศรีวงศ์ (2545 : 106-133) ได้เสนอแนวทางการปรับเปลี่ยนบทบาทของวัดในปัจจุบัน สรุปได้ว่า “วัดถูกสร้างขึ้นโดยชุมชนและเพื่อชุมชนซึ่งอยู่ในทำเลนั้น ปัจจุบันชุมชนซึ่งเป็นฐานให้วัดกำลังหมดไป ทำให้ไม่มีชุมชนเป็นฐานแก่วัดอีกแล้ว ทั้งที่ความจริงตัวชุมชนในทำเลยังมีอยู่ เพียงแต่ว่าไม่รู้จะสัมพันธ์กับวัดได้อย่างไรนอกจากบริจาคเงินทองเท่านั้น ปัญหาจึงอยู่ที่วัดจะต้องปรับกิจกรรมของวัดให้สามารถเชื่อมโยงสัมพันธ์กับชุมชนซึ่งเปลี่ยนแปลงไป ซึ่งกิจกรรมทางสังคมที่วัดรู้จักคุ้นเคยเป็นกิจกรรมทางสังคมที่เหมาะสมกับสังคมสมัยก่อนเท่านั้น ทำให้ไร้ความหมายไปเรื่อย ๆ วัดจึงจำเป็นต้องเรียนรู้และสร้างกิจกรรมทางสังคมที่ตอบสนองชุมชนปัจจุบันได้ด้วย เนื่องจากวัดในสมัยก่อนเป็นพื้นที่สาธารณะที่มีกิจกรรมหลายอย่างของชุมชน ซึ่งคนเข้าสู่พื้นที่สาธารณะไม่ใช่เพราะพื้นที่นั้นเปิดให้เข้า แต่เข้าไปเพราะมีกิจกรรมที่เขาเห็นว่ามิใช่ประโยชน์หรือมีคุณค่า วัดในสมัยปัจจุบันเป็นพื้นที่สาธารณะซึ่งไม่มีกิจกรรมที่คนเห็นว่าเป็นประโยชน์หรือมีคุณค่า จึงไม่เข้าวัด ทำให้วัดในปัจจุบันไม่ใช่พื้นที่สาธารณะที่มีความสำคัญต่อสังคมไทยอีกแล้ว ร้ายยิ่งไปกว่านั้น วัดยังเป็นพื้นที่สาธารณะทางความเชื่อหรือศาสนาแก่สังคมน้อยลงไปด้วย แต่กลายเป็นพื้นที่ท่องเที่ยว พื้นที่ธุรกิจ พื้นที่ของหลวงพ่อดัง ๆ ฯลฯ มากขึ้น

ตามลำดับ ด้วยเหตุนี้วัดจะอย่างไรจึงจะสามารถทำให้สังคมที่เปลี่ยนไปแล้วเป็นฐานรองรับการเผยแผ่หลักธรรมของพระพุทธศาสนาได้ โดยปราศจากกรอบคร่ำและชุมชนอย่างที่เคยมีมาสำหรับรองรับการเผยแผ่ของวัดเหมือนในอดีต” จากมุมมองของนิธิตที่มีต่อการปรับเปลี่ยนบทบาทของวัดในปัจจุบัน ทำให้เห็นว่าวัดควรปรับบทบาทให้สอดคล้องกับความต้องการของสังคม ซึ่งได้แก่ชุมชนรอบข้างวัดที่ปัจจุบันไม่เห็นประโยชน์ของการเข้าวัด รวมถึงการที่วัดควรปรับวิธีการเผยแผ่หลักธรรมของพระพุทธศาสนา เพื่อให้สอดคล้องกับสภาพสังคมในปัจจุบัน

การที่วัดจำเป็นต้องปรับบทบาทให้สอดคล้องกับสังคมปัจจุบัน ได้ส่งผลให้พระสงฆ์ที่ถือเป็นตัวแทนของวัด ต้องมีการปรับบทบาทที่มีต่อสังคมเช่นเดียวกัน ซึ่งนิธิต เอียวศรีวงศ์ (2545 : 135-139) มีมุมมองต่อการปรับบทบาทของพระสงฆ์ต่อสังคมปัจจุบัน สรุปได้ว่า “พระยังให้บริการแก่สังคมอยู่ ส่วนใหญ่เป็นบริการในเชิงพิธีกรรม เช่น สวดศพ สวดมนต์ขึ้นบ้านใหม่ ฯลฯ มีส่วนน้อยที่พยายามปรับบทบาทของตนเอง เพื่อให้บริการใหม่ ๆ ที่สังคมเห็นว่าจำเป็น ซึ่งพระและวัดนั้นให้บริการสังคมอย่างกว้างขวางในอดีต แต่ในปัจจุบันเมื่อสังคมเปลี่ยนไปบริการที่สังคมต้องการจากพระและวัดก็เปลี่ยนไปด้วย พระสงฆ์ไทยในขณะนี้อยู่ในระหว่างการปรับบทบาทมาสนองตอบบริการแบบใหม่ซึ่งสังคมต้องการ ถ้าพระและวัดปรับบทบาทตรงนี้ได้ไม่สำเร็จ พระและวัดก็ให้บริการแก่สังคมได้น้อยลง จนกระทั่งวันหนึ่งใคร ๆ ก็ลืมไปว่าวัดและพระอยู่ในสังคมด้วย” จะเห็นได้ว่าพระสงฆ์มีความจำเป็นที่ต้องปรับบทบาทที่มีต่อสังคมปัจจุบัน เพราะเป็นสิ่งที่จะทำให้พระสงฆ์ยังคงมีบทบาทอยู่ในสังคมต่อไป

การปรับบทบาทของพระสงฆ์เพื่อตอบสนองความต้องการของสังคมปัจจุบันนั้น เป็นลักษณะบทบาทที่สังคมเป็นผู้กำหนดบทบาทให้แก่พระสงฆ์ ทั้งนี้พระสงฆ์ต้องคำนึงถึงบทบาทที่พึงกระทำต่อสังคมโดยให้สอดคล้องกับสถานภาพความเป็นพระสงฆ์ที่เป็นผู้ประพฤติกุศลด้วย ซึ่งสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2544 : 20-21) ได้ระบุบทบาทที่พระสงฆ์พึงกระทำต่อสังคม ไว้ในบทบาทพระสงฆ์กับการพัฒนาสังคมไทยว่า

1. พระสงฆ์ควรเป็นแบบอย่างที่ดีในเรื่องศีลธรรมและความประพฤติดีงาม เพื่อเรียกความศรัทธาให้เกิดขึ้นกับประชาชนในท้องถิ่น
2. พระสงฆ์ควรเป็นนักเทศน์ที่ดี เพื่อสามารถดึงจุดจิตใจของประชาชนให้ปฏิบัติตามหลักคำสอนได้อย่างถูกต้อง
3. พระสงฆ์ควรพัฒนาตนเองในด้านความรู้ทั้งทางโลกและทางธรรมะ เพื่อรู้เท่าทันต่อกระแสโลกอันเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาสังคมในปัจจุบัน
4. พระสงฆ์ควรเอาใจใส่ในการพัฒนาจิตใจของประชาชน มากกว่าที่จะเน้นการพัฒนาวัตถุในวัดหรือมุงหารายได้เพียงอย่างเดียว ซึ่งในขณะนี้วัดต่าง ๆ ได้เดินทางเข้าสู่

ระบบวัดคุณิยม หากวัดดำเนินการเช่นนี้เป็นอันตราอย่างยิ่งต่อการเปลี่ยนความคิด
ของประชาชนที่จะเน้นทางด้านจิตใจมากกว่าวัตถุ

5. พระสงฆ์ควรเป็นผู้ให้มากกว่าผู้รับ ในที่นี้มีได้หมายความว่า เป็นเงิน หรือวัตถุสิ่งของ
แต่หมายถึงด้านคำสอนและหลักธรรมต่าง ๆ
6. พระสงฆ์ควรดำเนินโครงการต่าง ๆ เช่นเดียวกับมูลนิธิกลุ่มแสงเทียนซึ่งนำเลื่อมใส
อย่างไรก็ตามจะต้องแก้ปัญหาเรื่องการบริหารจัดการ การขาดปัจจัยและความแตกต่าง
ระหว่างสังคมเมืองและสังคมชนบทให้ได้
7. พระสงฆ์ควรมีบทบาทในการศึกษาธรรมะให้ถึงแก่น แล้วนำสิ่งที่ศึกษามาถ่ายทอด
ให้กับประชาชน ทำให้คนไม่ดึกกลับเป็นคนดีและมีความรับผิดชอบได้
8. ควรกำหนดให้มีตำแหน่งด้านความรู้และควรแสวงหาพระสงฆ์ที่มีความรู้มาเป็น
ตัวอย่าง เพื่อให้พระสงฆ์ต้นตัวในการศึกษาหรือมองเห็นความสำคัญในการศึกษา จึง
จะนำธรรมะมาเผยแผ่ได้
9. พระสงฆ์ต้องมีความรู้สมภูมิ สามารถรอบรู้ต่อการพัฒนาทั้งจิตใจและรูปแบบการ
บริหาร มีความรู้ด้านกฎหมาย กฎระเบียบของสงฆ์ ต้องเป็นผู้นำในการพัฒนาและ
ผลิตบุคลากรของศาสนาให้มีความเป็นผู้นำ
10. พระสงฆ์ควรมีบทบาทในการสั่งสอนเยาวชนด้านศีลธรรมในโรงเรียนต่าง ๆ ของ
รัฐบาลและเอกชน
11. พระสงฆ์ที่ปฏิบัติชอบสมควรที่จะไปให้การอบรมแก่ผู้ต้องขังในเรือนจำต่าง ๆ ทั้งด้าน
ปฏิบัติและปฏิบัติ
12. พระสงฆ์ควรมีการรวมตัวหรือทำงานเป็นทีมและทำงานเชิงรุก ซึ่งต้องได้รับการ
สนับสนุนจากเจ้าอาวาสและรัฐบาลในเรื่องงบประมาณ

จากการศึกษาบทบาทของพระสงฆ์ต่อสังคมจากอดีตถึงปัจจุบัน จะเห็นว่าบทบาทของ
พระสงฆ์มีความสอดคล้องกับบทบาทของวัด เนื่องจากพระสงฆ์เป็นตัวแทนของวัดในการ
ประกอบกิจกรรมต่าง ๆ ซึ่งเมื่อวัดมีการเปลี่ยนแปลงบทบาทตามสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป
พระสงฆ์ซึ่งเป็นตัวแทนของวัดจึงควรปรับเปลี่ยนบทบาทให้สอดคล้องกับบทบาทของวัด และ
สอดคล้องกับความต้องการของสังคม ทั้งนี้เพื่อให้พระสงฆ์และวัดยังคงมีบทบาทในสังคมต่อไป
ซึ่งบทบาทของพระสงฆ์ที่มีต่อสังคมในปัจจุบันนั้น ควรเป็นบทบาทที่แสดงถึงสถานภาพความเป็น
พระสงฆ์ซึ่งเป็นผู้ประพฤดิธรรมมีบทบาทหลักในการเผยแผ่ศาสนา และควรเป็นบทบาทที่
ตอบสนองความต้องการของสังคม โดยเฉพาะควรปรับเปลี่ยนบทบาทของพระสงฆ์ให้สร้างกิจกรรมที่
ตอบสนองความต้องการของชุมชนที่อยู่รอบข้างวัด เพื่อให้ชุมชนเล็งเห็นประโยชน์ของการเข้าวัด

ซึ่งจะเป็นการเชื่อมโยงวัดกับชุมชนให้สัมพันธ์กัน และควรปรับวิธีการเผยแพร่กิจกรรมของพระพุทธศาสนาให้สอดคล้องกับสภาพสังคมในปัจจุบัน

2.4 แนวคิดเกี่ยวกับความสัมพันธ์ของวัด พระสงฆ์ และการท่องเที่ยว

การศึกษาแนวคิดความสัมพันธ์ของวัด พระสงฆ์ และการท่องเที่ยว เป็นการศึกษาลักษณะที่เชื่อมโยงสัมพันธ์กันของวัด พระสงฆ์ และการท่องเที่ยว ซึ่งเมื่อวัดได้เข้าไปสัมพันธ์กับการท่องเที่ยว จึงเป็นเหตุให้พระสงฆ์ซึ่งเป็นตัวแทนของวัดต้องเข้ามามีบทบาทเกี่ยวข้องกับกิจการที่วัดกลายเป็นแหล่งท่องเที่ยวสำหรับนักท่องเที่ยว

ซึ่งลักษณะของนักท่องเที่ยวที่เข้าไปเที่ยวชมวัดนั้น การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ม.ป.ป. : 3) ได้จำแนกนักท่องเที่ยวในเมืองออกเป็น 2 ประเภทใหญ่ ๆ คือ นักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ และนักท่องเที่ยวชาวไทย ซึ่งนักท่องเที่ยวเหล่านี้จะเป็นผู้กำหนดรูปแบบการท่องเที่ยวของตนเอง ดังที่ ไพฑูรย์ พงสะบุตร และวิลาสวงศ์ พงสะบุตร (2540 : 20-21) ได้แบ่งลักษณะของการท่องเที่ยวตามลักษณะของการจัดการท่องเที่ยวเป็น 2 แบบ คือ

1. การท่องเที่ยวแบบเป็นส่วนตัว หรือแบบอิสระ หรือเฉพาะบุคคล เป็นการท่องเที่ยวที่เรียกว่า Private Tour หรือ Independent Tour หรือ Individual Tour คือ นักท่องเที่ยวจัดการเรื่องการเดินทางด้วยตนเองทั้งหมดหรืออาจให้บริษัทนำเที่ยวจัดให้ก็ได้ แต่เป็นไปตามความต้องการของตนโดยเฉพาะ ไม่รวมกับนักท่องเที่ยวคนอื่น ๆ การเดินทางอาจไปตามลำพังหรือไปกับครอบครัวหรือไปกันเป็นกลุ่มเล็ก ๆ ในบรรดาผู้ที่สนิทชิดชอบกันก็ได้

2. การท่องเที่ยวแบบเบ็ดเสร็จ หรือแบบเป็นกลุ่ม เป็นการท่องเที่ยวที่เรียกว่า Package Tour หรือ Group Tour ซึ่งบริษัทนำเที่ยวจะจัดให้ทั้งหมดทุกอย่าง ตั้งแต่การเดินทาง ที่พัก อาหาร ตลอดจนการนำชมสถานที่ การท่องเที่ยวแบบนี้จะรวมค่าใช้จ่ายทุกอย่าง อาจจัดรายการท่องเที่ยวไว้เป็นหลาย ๆ โปรแกรมให้ลูกค้าเลือกตามความสนใจ แต่ต้องเป็นไปตามที่กำหนดไว้ในโปรแกรม จะเปลี่ยนแปลงตามใจชอบไม่ได้ ยกเว้นในกรณีที่มีรายการประเภทให้เลือก ที่เรียกว่า Option Tour ซึ่งนักท่องเที่ยวต้องเสียเงินเพิ่มเพื่อร่วมในรายการเหล่านั้น

นอกจากนี้ นักท่องเที่ยวที่เข้ามาท่องเที่ยวชมวัด จะมีพฤติกรรมการท่องเที่ยวที่แตกต่างกันไปตามประเภทของนักท่องเที่ยว ดังที่ Cohen อังในพลอยศรี โปราณานนท์ (ม.ป.ป. : 50) ได้จำแนกนักท่องเที่ยวออกเป็น 4 ประเภท ดังนี้

1. The organized mass tourist คือ นักท่องเที่ยวที่เดินทางเป็นกลุ่ม ซึ่งกิจกรรมการท่องเที่ยวทุกอย่างถูกกำหนดตามโปรแกรมนำเที่ยวที่จัดขึ้นโดยบริษัทนำเที่ยว โดยมีการวางแผนไว้ล่วงหน้า และอำนาจการตัดสินใจในการท่องเที่ยวเป็นของผู้จัด การท่องเที่ยวในลักษณะนี้

นักท่องเที่ยวจะได้รับประสบการณ์ที่ตนเองมีความคุ้นเคยสูง แต่จะได้รับประสบการณ์แปลกใหม่ในแหล่งท่องเที่ยวอย่างมาก

2. The individual mass tourist คือ นักท่องเที่ยวที่เดินทางเป็นกลุ่มโดยบริษัทนำเที่ยว ไม่ได้เป็นผู้วางแผนการท่องเที่ยวให้ทั้งหมด แต่จะเป็นผู้จัดการในระดับหลัก ๆ ให้เท่านั้น เช่น ขั้นตอนการเดินทาง และด้านที่พัก เป็นต้น ซึ่งนักท่องเที่ยวแบบนี้จะสามารถควบคุมกิจกรรมการท่องเที่ยวและเวลาของตนได้ อย่างไรก็ตาม นักท่องเที่ยวประเภทนี้จะมีประสบการณ์เช่นเดียวกับนักท่องเที่ยวประเภทแรก ที่ส่วนใหญ่ยังคงต้องการสัมผัสกับบรรยากาศที่เหมือนกับอยู่ในแวดล้อมเดิมของตน โอกาสที่จะได้สัมผัสกับผู้คนในท้องถิ่นมีน้อย ดังนั้นการท่องเที่ยวประเภทนี้ก็ยังมีความคุ้นเคยเดิมของนักท่องเที่ยวมาอยู่

3. The explorer คือ นักท่องเที่ยวเดี่ยว ๆ ที่วางแผนการท่องเที่ยวเอง และมักหลีกเลี่ยงที่จะเดินทางเข้าไปยังแหล่งท่องเที่ยวที่มีการพัฒนาแล้ว มีความปรารถนาที่จะเข้าไปร่วมเป็นสมาชิกของชุมชนท้องถิ่น อย่างไรก็ตาม นักท่องเที่ยวประเภทนี้ก็ยังไม่ได้เข้าไปผสมผสานกับชุมชนท้องถิ่นอย่างเต็มที่ แต่ก็ยังได้รับประสบการณ์แปลกใหม่จากแหล่งท่องเที่ยว

4. The drifter คือ นักท่องเที่ยวเดี่ยว ๆ ที่วางแผนและเดินทางท่องเที่ยวด้วยตนเอง หลีกเลี่ยงการเข้าไปยังแหล่งท่องเที่ยวที่พัฒนาแล้ว โดยจะเข้าไปอาศัยอยู่กับชาวพื้นเมืองในท้องถิ่น และจะทำให้เข้ากับวัฒนธรรมของคนพื้นเมืองเป็นอย่างดี การท่องเที่ยวแบบนี้จะนำความแปลกใหม่มาสู่นักท่องเที่ยว และทำให้ความคุ้นเคยเก่า ๆ อันตรธานหายไป

ด้วยเหตุที่นักท่องเที่ยวแต่ละประเภทมีความต้องการที่แตกต่างกัน จึงทำให้มีจุดประสงค์ในการมาท่องเที่ยววัดที่หลากหลาย ซึ่งการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ม.ป.ป. : 3) ได้ระบุว่า การท่องเที่ยว เป็นความต้องการอย่างหนึ่งของคนที่เกิดขึ้นเมื่อมีความพร้อมทั้งทางด้านร่างกายและด้านจิตใจ ซึ่งมีวัตถุประสงค์ต่าง ๆ กัน ดังนี้

1. ความอยากรู้อยากเห็นในด้านต่าง ๆ ได้พบสิ่งใหม่ ได้เห็นวัฒนธรรมและประเพณีที่ต่างกันไป รวมทั้งด้านการเมือง ด้านบุคคล ด้านธรรมชาติ ปรัชญาการณัฏฐศาสตร์
2. พักผ่อนหย่อนใจ เป็นการผ่อนคลายความเครียดจากภารกิจประจำวัน
3. ความสนใจทางด้านศาสนาและไสยศาสตร์ เช่น การจาริกแสวงบุญ
4. อาชีพและธุรกิจ คือ การเดินทางเพื่อสำรวจ ประชุม สัมมนา ดูงาน
5. อื่น ๆ เช่น การเยี่ยมเยือนญาติพี่น้อง เพื่อนฝูง

นักท่องเที่ยวที่มาท่องเที่ยววัด จะพบเห็นลักษณะของวัดซึ่งเป็นสิ่งก่อสร้างทางศาสนา ที่มีศิลปะและสถาปัตยกรรมอันเป็นเอกลักษณ์ ทำให้วัดถูกจัดอยู่ในกลุ่มประเภทแหล่งท่องเที่ยวที่มีความสำคัญในทางประวัติศาสตร์ โบราณคดี หรือศาสนา ดังที่การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย

สำนักงานเชิงรายน (ม.ป.ป. : 9) ได้แบ่งทรัพยากรการท่องเที่ยว ตามลักษณะและตามความต้องการของนักท่องเที่ยว เป็น 3 ประเภท คือ

1. ประเภทธรรมชาติ เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีความสวยงามเกิดขึ้นตามธรรมชาติ ได้แก่ ภูเขา น้ำตก ถ้ำ น้ำพุร้อน บ่อน้ำร้อน เขตสงวนพันธุ์สัตว์ อุทยานแห่งชาติ วนอุทยาน สวนรุกชชาติ ทะเล หาดทราย ทะเลสาบ เกาะ เขื่อน อ่างเก็บน้ำ แหล่งน้ำจืด (ห้วย หนอง คลอง บึง)

2. ประเภทประวัติศาสตร์ โบราณวัตถุสถาน และศาสนา เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีความสำคัญในทางประวัติศาสตร์ โบราณคดี หรือศาสนา ได้แก่ วัด โบราณสถาน อุทยานประวัติศาสตร์ ชุมชนโบราณ พิพิธภัณฑสถาน โบราณสถาน กำแพงเมือง คูเมือง อนุสาวรีย์ และอนุสรณ์สถาน

3. ประเภทศิลปวัฒนธรรม ประเพณี และกิจกรรม เป็นทรัพยากรการท่องเที่ยวอีกรูปแบบหนึ่ง ในลักษณะของพิธี งานประเพณี ความเป็นอยู่ วิถีชีวิต ศูนย์วัฒนธรรม สินค้าพื้นเมือง ไร่สวน พืชผัก ผลไม้ และเหมือง

จะเห็นว่า วัดจัดเป็นแหล่งท่องเที่ยวประเภทหนึ่งที่มีความสำคัญต่อการท่องเที่ยว โดยมีลักษณะที่สัมพันธ์กับความต้องการของนักท่องเที่ยว ซึ่งสุนิสา ฐานพรอนันต์ (2540 : 44-45) ได้ระบุถึงสิ่งดึงดูดให้นักท่องเที่ยวมาเที่ยวชมวัดพุทธศาสนาว่า ได้แก่ พระพุทธรูป พระธาตุ เจดีย์ พระวิหาร พระอุโบสถ ศิลปกรรม-สถาปัตยกรรมล้านนา หอไตรหอธรรม สถาปัตยกรรมของวัด ความเก่าแก่ของวัด เป็นต้น

ลักษณะที่วัดมาสัมพันธ์กับการท่องเที่ยวเช่นนี้ สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ กระทรวงศึกษาธิการ (2539 : 59-60) เห็นว่า เป็นการเปิดบริการสาธารณะของวัดแก่ทางโลก โดยสรุปได้ว่า โบราณสถานและโบราณวัตถุของวัด ควรจะนำมาจัดการเพื่อชุมชน อันเป็นการเปิดบริการสาธารณะแก่ทางโลก โดยจัดเจ้าหน้าที่และพระสงฆ์คอยบริการอำนวยความสะดวกต่าง ๆ แก่นักท่องเที่ยว และผู้มาไหว้พระสิ่งศักดิ์สิทธิ์ จัดให้มีการแสดงธรรม จัดให้มีโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ จัดงานเทศกาลและจัดงานวันสำคัญทางศาสนา ซึ่งในการบริหารวัดเพื่อการท่องเที่ยวนั้น ถ้าทางคณะสงฆ์และเจ้าอาวาสเข้าใจถึงบทบาทหน้าที่ของวัดในส่วนนี้ และพยายามปรับปรุงให้เกิดประโยชน์ร่วมกันได้ก็จะดีมาก เนื่องจากทางศาสนาจะหนีทางโลกไม่พ้น เพราะเป็นส่วนหนึ่งของสังคมมนุษย์ ซึ่งถ้าวัดพัฒนาอย่างมีทิศทางถูกต้อง ทนโลกทันเหตุการณ์ก็จะเป็นประโยชน์อย่างมาก เช่น การที่วัดมีพระสงฆ์ที่มีความรู้มาช่วยอธิบายนำชมโดยแทรกพระธรรมคำสั่งสอนเข้าไปด้วย ยิ่งทำให้มีบรรยากาศพิเศษน่าสนใจ ไม่น่าเบื่อ

การที่วัดได้เข้าไปมีบทบาทเกี่ยวข้องกับสัมพันธ์กับการท่องเที่ยว ได้ส่งผลให้พระสงฆ์ซึ่งเป็นผู้ที่อยู่ใกล้ชิดกับวัด ต้องเข้าไปมีบทบาทสัมพันธ์กับการท่องเที่ยวด้วยเช่นกัน ซึ่งบทบาทของ

พระสงฆ์ในด้านที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวที่วัดนั้น รลิกา อังกูร และคณะ (2544 : 1-4) ได้เสนอว่า พระสงฆ์ควรแสดงบทบาทในการเผยแผ่พุทธศาสนาควบคู่ไปกับการนำชมศิลปวัฒนธรรมในวัด โดยให้เหตุผลที่สรุปได้ว่า การที่สังคมมีการเปลี่ยนแปลงไป วัดและพระสงฆ์จึงควรมีการปรับเปลี่ยนบทบาทให้สอดคล้องกับสภาพสังคมในปัจจุบัน ซึ่งการทำหน้าที่ในการเผยแผ่พุทธศาสนา โดยวิธีการแบบเดิมเพียงอย่างเดียว อาจไม่เพียงพอและไม่น่าสนใจสำหรับผู้ที่มาศึกษาหาความรู้ และมาเที่ยวชมวัด ดังนั้นวัดและพระสงฆ์จึงควรมีการปรับกลวิธีในการเผยแผ่พุทธศาสนาใหม่ โดยการเผยแผ่พุทธศาสนาควบคู่ไปกับการนำชมศิลปวัฒนธรรมในวัด เนื่องจากนักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวชมวัดพุทธศาสนา ในบางครั้งก็อาจต้องการข้อมูลคำแนะนำหรือข้อความรู้ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับวัด เช่น ประวัติความเป็นมาของวัด โบราณสถาน โบราณวัตถุ ลวดลายจิตรกรรมฝาผนัง และสถาปัตยกรรมต่าง ๆ ของวัด ตลอดจนกิจกรรมรยาอันควรปฏิบัติเมื่อท่องเที่ยววัด ซึ่งข้อมูลต่าง ๆ เหล่านี้ บุคคลที่จะเป็นผู้ถ่ายทอดได้ดีที่สุด คือ เจ้าอาวาสหรือพระภิกษุสงฆ์ที่ประจำอยู่วัดนั้น ๆ อีกทั้งในฐานะที่พระสงฆ์เป็นผู้สืบทอดและเผยแผ่พระพุทธศาสนา พระสงฆ์จึงสามารถใช้บทบาทดังกล่าวในการถ่ายทอดประวัติหลักธรรมคำสอนของพระพุทธศาสนา ผู้ความเป็นรูปธรรมให้มากขึ้นและเด่นชัดยิ่งขึ้น ให้แก่ผู้มาท่องเที่ยววัดให้ได้รับความรู้ ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับพระพุทธศาสนาและวัดอย่างแท้จริง เพราะศิลปกรรมต่าง ๆ ในวัด ไม่ว่าจะเป็นจิตรกรรมฝาผนัง โบสถ์ วิหาร ศาลาการเปรียญ หรือรูปปั้น ส่วนใหญ่จะเป็นการนำเอาเรื่องราวในพุทธประวัติหรือหลักธรรมของศาสนามาถ่ายทอดออกเป็นศิลปะ ทำให้นักท่องเที่ยวหรือผู้ที่สนใจสามารถชมและได้รับความรู้เกี่ยวกับพุทธศาสนา คุณค่าในศิลปกรรมต่าง ๆ ในวัดจากพระสงฆ์ ตลอดจนการสนทนาธรรม ซึ่งเป็นอีกวัตถุประสงค์หนึ่งของการท่องเที่ยวได้อย่างซาบซึ้งและเข้าใจในพระธรรมคำสอนของพระพุทธองค์ บทบาทของพระสงฆ์ในการเผยแผ่พุทธศาสนาควบคู่ไปกับการนำชมศิลปวัฒนธรรมในวัด จึงเป็นบทบาทที่พระสงฆ์พึงกระทำ เพื่อดึงดูดให้คนเข้ามาศึกษา พระธรรม ตลอดจนข้อความรู้อื่นที่เกี่ยวข้องกับวัดให้มากขึ้นและไม่เกิดความรู้สึกเบื่อหน่ายต่อกิจกรรมการเผยแผ่พุทธศาสนาแบบเดิมอีกต่อไป อีกทั้งยังเป็นการดึงดูดนักท่องเที่ยวและประชาชนทั่วไปที่สนใจทุกระดับชั้น ให้หันมาศึกษาหาความรู้มากยิ่งขึ้น

จะเห็นว่าแนวคิดการเผยแผ่พุทธศาสนาควบคู่ไปกับการนำชมศิลปวัฒนธรรมในวัด เป็นการสร้างความเชื่อมโยงระหว่างการท่องเที่ยวกับศาสนา ซึ่งการท่องเที่ยวจะเป็นเครื่องมือในการเผยแผ่พุทธศาสนาของพระสงฆ์ และปัจจัยสำคัญที่ทำให้การเผยแผ่พุทธศาสนาควบคู่ไปกับการนำชมศิลปวัฒนธรรมในวัดสำเร็จลุล่วงได้นั้นคือ ปัจจัยด้านบุคลากร อันได้แก่พระสงฆ์ เพราะพระสงฆ์มีลักษณะบทบาทที่สัมพันธ์กับนักท่องเที่ยวอย่างใกล้ชิด โดยเป็นผู้ที่ถ่ายทอดข้อมูลให้แก่นักท่องเที่ยว ซึ่งหากมีปัญหาที่เกิดจากตัวพระสงฆ์ ก็จะส่งผลต่อการดำเนินกิจกรรมได้ โดย

การศึกษาของ รติกา อังกูร และคณะ (2544 : 43) ได้กล่าวถึงปัญหาที่เกิดจากตัวพระสงฆ์ในด้านที่ เกี่ยวข้องกับความรู้ความสามารถของพระสงฆ์ ในด้านภาษาซึ่งมีผลต่อการให้ข้อมูลความรู้แก่นักท่องเที่ยวไว้ว่า การสอบถามข้อความรู้ต่าง ๆ จากพระสงฆ์นั้น แต่ละวัดมีพระสงฆ์ที่จะสามารถให้ข้อมูลแก่ผู้มาเยี่ยมชมสิ่งศักดิ์สิทธิ์ในวัด และต้องการทราบเรื่องราวเกี่ยวกับวัดได้เพียงจำนวนหนึ่งเท่านั้น ทั้งนี้เพราะมีข้อจำกัดในเรื่องของการใช้ภาษาในการถ่ายทอด โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ภาษาต่างประเทศ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ สุนิสา ฐานพรอนันต์ (2540 : 30-31) ที่กล่าวถึง ปัญหาของการท่องเที่ยวที่เกิดจากพระสงฆ์ในด้านภาษา พร้อมทั้งเสนอวิธีแก้ไข และข้อเสนอแนะ โดยสรุปไว้ว่า พระสงฆ์มีปัญหาด้านภาษาที่ใช้ในการสื่อสารกับนักท่องเที่ยวต่างชาติ โดยพระสงฆ์ขาดความรู้ความชำนาญในด้านภาษา ไม่อาจสื่อความหมาย อธิบายบอกกล่าวหรือตอบข้อคำถามแก่นักท่องเที่ยวได้ โดยเฉพาะในกลุ่มนักท่องเที่ยวที่มาตามลำพังโดยไม่มีมัคคุเทศก์นำ นอกจากนี้ การจัดทำป้ายนิเทศ แผ่นผังแนะนำวัด และเอกสารเผยแพร่เกี่ยวกับประวัติของวัด ยังมีข้อจำกัดเรื่องภาษาด้วย ส่วนใหญ่จะจัดทำเฉพาะภาษาไทยหรืออาจมีภาษาอังกฤษบ้าง โดยทำการสะกด และเรียบเรียงกันเอง ซึ่งยังไม่ค่อยถูกต้องตามหลักไวยากรณ์นัก วิธีแก้ไขคือ ส่งให้พระภิกษุสงฆ์ สามเณร ไปศึกษาอบรมด้านภาษาต่างประเทศเพิ่มเติมที่วิทยาลัยสงฆ์ และข้อเสนอแนะคือ จัดให้มีโครงการพัฒนาและฝึกทักษะด้านภาษาต่างประเทศ และให้ความรู้เกี่ยวกับประวัติศาสตร์ โดยเฉพาะประวัติศาสตร์ท้องถิ่น ให้ความรู้ด้านการท่องเที่ยวที่ถูกต้องแก่พระภิกษุสงฆ์และสามเณร โดยการฝึกอบรมเพื่อเพิ่มพูนความรู้และทักษะแก่พระภิกษุสงฆ์ สามเณร เพื่อให้สามารถถ่ายทอดความรู้และสื่อสารกับชาวต่างชาติได้ อันเป็นการเผยแพร่ประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมไทยให้แก่ชาวโลก นอกจากนี้ยังจัดอบรมในเรื่องมารยาทและวินัยของพระภิกษุสงฆ์ เพื่อให้ตระหนักในสมณเพศอย่างแท้จริงและปฏิบัติตนอย่างถูกต้อง

จะเห็นว่าปัญหาการขาดความรู้ความชำนาญในด้านภาษาของพระสงฆ์ เป็นปัญหาของการท่องเที่ยวที่เกิดขึ้นจากตัวพระสงฆ์ เพราะเมื่อพระสงฆ์ขาดความรู้ความชำนาญในด้านภาษาก็ไม่อาจสื่อความหมาย อธิบายข้อมูลความรู้แก่นักท่องเที่ยวได้ ทำให้พระสงฆ์แสดงบทบาทด้านการท่องเที่ยวอย่างไม่มีประสิทธิภาพ ซึ่งการพัฒนานั้นต้องฝึกทักษะด้านภาษาต่างประเทศให้แก่พระสงฆ์ เพื่อแก้ปัญหาของการท่องเที่ยวที่เกิดขึ้นจากพระสงฆ์

นอกจากปัญหาของการท่องเที่ยวที่เกิดจากพระสงฆ์ในด้านภาษาที่กล่าวมาแล้วนั้น ยังมีปัญหาของการท่องเที่ยวที่เกิดจากนักท่องเที่ยวด้วยเช่นกัน เนื่องจากการที่วัดเปิดบริการสาธารณะแก่ทางโลก โดยการให้นักท่องเที่ยวเข้ามาเที่ยวชมโบราณสถานและโบราณวัตถุของวัด ซึ่งนักท่องเที่ยวที่ได้เข้ามาท่องเที่ยวในวัดนั้น นอกจากจะเข้ามาเที่ยวชม เรียนรู้ศิลปกรรม และสถาปัตยกรรมของวัดแล้ว บางครั้งนักท่องเที่ยวเหล่านี้ก็ได้ก่อปัญหาแก่วัดด้วยเช่นกัน ซึ่งงานวิจัย

ของสุณิสสา ฐานพรอนันต์ (2540 : 30-31) ได้กล่าวถึงปัญหาจากการท่องเที่ยวที่มีต่อวัดพุทธศาสนา และวิถีแก้ไข ในส่วนของปัญหาที่เกิดจากนักท่องเที่ยว ในด้านการไม่เคารพต่อสถานที่ ไม่รู้จักกาลเทศะ ไม่รู้จักขนบธรรมเนียมประเพณี และด้านการแต่งกายไม่เหมาะสมของนักท่องเที่ยวไว้ว่า ปัญหาด้านการไม่เคารพต่อสถานที่ ไม่รู้จักกาลเทศะ และไม่รู้จักขนบธรรมเนียมประเพณี เป็นลักษณะที่นักท่องเที่ยวได้แสดงพฤติกรรม เช่น การขึ้นไปนั่งบนอาสนสงฆ์ หรือปีนขึ้นไปบนสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ เช่น เจดีย์ เสิงพระธาตุ เพื่อถ่ายภาพ การยื่นคำหว่าพระสงฆ์ขณะทำกิจสงฆ์ การสวมใส่รองเท้าหรือแว่นตาเข้ามาในพระวิหาร พระอุโบสถ การล่วงล้ำเข้าไปในสถานที่ห้ามเข้าเป็นการรบกวนการปฏิบัติธรรมของพระสงฆ์ การแตะต้องหรือคั่นโบราณวัตถุด้วยความอยากรู้อยากเห็น เพื่อถ่ายภาพเก็บไว้ ตลอดจนการปรับแต่งสถานที่เคลื่อนย้ายศาสนวัตถุ เพื่อจัดฉากถ่ายภาพโดยไม่ขออนุญาตจากเจ้าอาวาสเสียก่อน แนวทางแก้ไขคือ การกล่าวตักเตือนด้วยวาจาของพระภิกษุสงฆ์ และการติดป้ายประกาศแนะนำและบอกกล่าวทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ส่วนปัญหาด้านการแต่งกายไม่เหมาะสมของนักท่องเที่ยว ส่วนใหญ่เกิดจากนักท่องเที่ยวต่างชาติ เช่น การนุ่งกางเกงขาสั้น ใส่เสื้อกล้ามหรือเสื้อผ้าที่ไม่ค่อยจะรัดกุมนัก วิธีการแก้ไขปัญหาคือ การกล่าวตักเตือนด้วยวาจาของพระภิกษุสงฆ์หรือบางกรณีก็จะห้ามไม่ให้เข้าวัด

จะเห็นว่าการท่องเที่ยวได้ส่งผลกระทบต่อวัด ในด้านที่เป็นปัญหาซึ่งเกิดจากการกระทำของนักท่องเที่ยว ในลักษณะที่เป็นการลบหลู่สถานที่ และไม่ให้เกิดิทธิพระสงฆ์ อันเป็นการกระทำที่ไม่เหมาะสม ซึ่งพระสงฆ์เป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการตักเตือน และชี้แนะถึงลักษณะการปฏิบัติ ที่ถูกต้องให้แก่ักท่องเที่ยว ลักษณะดังกล่าว ทำให้พระสงฆ์เข้ามาสัมพันธ์กับการท่องเที่ยว โดยเป็นการแสดงบทบาทที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว ในด้านการแก้ไขปัญหาที่เกิดจากนักท่องเที่ยว ซึ่งปัญหาการแสดงพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมของนักท่องเที่ยวนั้น ส่วนหนึ่งเป็นผลมาจากรูปแบบการท่องเที่ยววัดในปัจจุบันที่ไม่ได้มุ่งแสวงหาความรู้ด้านศาสนา ดังที่ พลอยศรี ไพราณานนท์ (2540 : 102-103) ได้กล่าวถึงรูปแบบการท่องเที่ยววัดในปัจจุบัน และเสนอรูปแบบการท่องเที่ยววัดที่เหมาะสม ไว้ว่า “จากแนวคิดในด้านการท่องเที่ยวในปัจจุบันที่คิดถึงการท่องเที่ยวในแง่ของสันทนาการ ดังนั้นการไปเที่ยวชมวัดจึงเป็นเพียงส่วนหนึ่งของรายการนำเที่ยว การไปวัดในปัจจุบันจึงไม่ได้ไปด้วยความเชื่อหรือความศรัทธา แต่ส่วนใหญ่คือการไปเที่ยวชม ในอดีตอาจจะมี การเดินทางเพื่อจาริกแสวงบุญ หรือการเดินทางเพื่อประกอบกิจทางศาสนา ในปัจจุบันการท่องเที่ยวยังไม่ได้เข้าไปมีส่วนในการส่งเสริม ยังเข้าไปทำลายศาสนาด้วยซ้ำไป และวิธีที่จะทำให้การท่องเที่ยวยังเข้าไปมีส่วนในการส่งเสริมศาสนาคือ ต้องมีการเปลี่ยนแปลงรูปแบบของการท่องเที่ยวในปัจจุบัน ที่ทำให้การเดินทางไปวัดนั้นไม่ได้ไปเพียงเที่ยวชม แต่ควรมีเนื้อหาสาระเข้าไปประกอบ ด้วยรูปแบบของการเดินทางเพื่อประกอบกิจทางศาสนา หรือแม้แต่การท่องเที่ยวเพื่อ

ศึกษาหาความรู้ด้านศาสนา หากการท่องเที่ยวเกี่ยวข้องกับศาสนาดังกล่าวข้างต้นแล้ว ก็จะทำให้เป็นการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนทั้งต่อศาสนา และต่อสังคมของแหล่งท่องเที่ยว”

การที่วัดเข้าไปสัมพันธ์กับการท่องเที่ยว โดยกลายเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ และศาสนานั้น เป็นการที่วัดเปิดบริการสาธารณะแก่ทางโลก โดยนำโบราณสถาน โบราณวัตถุ และศิลปวัตถุมาปรับใช้สังคม ได้ส่งผลให้พระสงฆ์ที่เป็นผู้ใกล้ชิดกับวัด ต้องเข้ามาเกี่ยวข้องกับสัมพันธ์กับการท่องเที่ยวอย่างหลีกเลี่ยงมิได้ ซึ่งการแสดงบทบาทด้านการท่องเที่ยวของพระสงฆ์ จะเกี่ยวข้องกับการแก้ไขปัญหาที่เกิดจากการท่องเที่ยววัดในปัจจุบัน โดยปัญหาส่วนหนึ่งเกิดขึ้นจากรูปแบบการท่องเที่ยววัดในปัจจุบัน ที่นักท่องเที่ยวต้องการเพียงเที่ยวชมวัดเท่านั้น ซึ่งหากสามารถปรับเปลี่ยนรูปแบบการท่องเที่ยว ให้เพิ่มจากการเที่ยวชม มาศึกษาหาความรู้ด้านศาสนาควบคู่ไปด้วย จะทำให้เกิดการท่องเที่ยวที่ช่วยส่งเสริมศาสนา ซึ่งพระสงฆ์จะเป็นผู้ที่มิบทบาทสำคัญต่อรูปแบบการท่องเที่ยววัดเพื่อศึกษาหาความรู้ด้านศาสนา โดยจะเป็นผู้ให้ข้อมูลความรู้ในด้านต่าง ๆ ของวัดแก่นักท่องเที่ยว รวมถึงสอดแทรกพระธรรมคำสั่งสอนของพระพุทธศาสนา ซึ่งลักษณะดังกล่าว เป็นการแสดงบทบาทด้านการเผยแผ่พุทธศาสนาของพระสงฆ์ ที่เชื่อมโยงการท่องเที่ยวกับศาสนาเข้าด้วยกัน ซึ่งจะส่งผลให้เกิดการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนทั้งต่อศาสนา และต่อสังคมของแหล่งท่องเที่ยว

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright © by Chiang Mai University
All rights reserved

บทที่ 3

การท่องเที่ยวจังหวัดเชียงใหม่ การท่องเที่ยววัด และชมรม Monk Chat

การศึกษายอบบาทของพระสงฆ์ต่อการท่องเที่ยว : กรณีศึกษา กิจกรรมการสนทนาระหว่างพระสงฆ์กับนักท่องเที่ยว เป็นการศึกษากิจกรรม Monk Chat ของชมรม Monk Chat ซึ่งมีสถานที่ตั้งอยู่ใน 2 พื้นที่ ได้แก่ วัดสวนดอก และวัดเจดีย์หลวง ดังนั้นเพื่อให้เข้าใจถึงลักษณะของกิจกรรม Monk Chat ในบทนี้จึงเป็นการศึกษาถึงรูปแบบ ความเป็นมา วัตถุประสงค์ และการบริหารจัดการของชมรม Monk Chat ซึ่งนอกจากการศึกษาริบทของชมรม Monk Chat แล้ว ยังได้ศึกษาถึงบริบทการท่องเที่ยวของจังหวัดเชียงใหม่ และบริบทการท่องเที่ยวของวัดสวนดอกและวัดเจดีย์หลวงควบคู่ไปด้วย เนื่องจากเป็นปัจจัยที่มีส่วนผลักดันให้พระสงฆ์มาสัมพันธ์กับการท่องเที่ยว จึงมีความเกี่ยวข้องเชื่อมโยงกับการแสดงบทบาทของพระสงฆ์ในกิจกรรม Monk Chat ซึ่งการเข้าใจในลักษณะการดำเนินกิจกรรม Monk Chat รวมถึงบริบทการท่องเที่ยวของจังหวัดเชียงใหม่ และบริบทการท่องเที่ยวของวัด จะเป็นประโยชน์ต่อการศึกษายอบบาทของพระสงฆ์ในด้านการท่องเที่ยวของบทต่อไป

3.1 การท่องเที่ยวจังหวัดเชียงใหม่

เชียงใหม่เป็นดินแดนที่มีความอุดมสมบูรณ์ด้วยทรัพยากรทางการท่องเที่ยว และมีศักยภาพด้านการท่องเที่ยวสูง ดังจะเห็นได้จากทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยวของจังหวัดเชียงใหม่ที่มีจำนวนถึง 119 แห่ง แบ่งได้เป็น 3 ประเภท คือ ประเภทธรรมชาติ 48 แห่ง ประเภทประวัติศาสตร์ 29 แห่ง และประเภทศิลปวัฒนธรรม 42 แห่ง (กองวางแผนโครงการ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2540 : 45-48) นอกจากนี้เชียงใหม่ยังมีสิ่งอำนวยความสะดวกและบริการทางการท่องเที่ยวสำหรับนักท่องเที่ยว ซึ่งประกอบด้วย ที่พักแรม ร้านอาหาร บริษัทนำเที่ยว ร้านค้าของที่ระลึก และสถาบันการเงิน (โครงการศึกษาวิจัยการจัดการมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม ภาคเหนือ, 2541 : 4-23) ลักษณะทางการท่องเที่ยวของจังหวัดเชียงใหม่ดังกล่าว ส่งผลให้มีนักท่องเที่ยวเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวยังจังหวัดเชียงใหม่เป็นจำนวนมาก ดังจะเห็นได้จากข้อมูลผู้เยี่ยมชมเชียงใหม่ ปี 2546 - 2547 ในตารางที่ 5

ตารางที่ 5 ข้อมูลผู้เยี่ยมชมเขื่อนจังหวัดเชียงใหม่ ปี 2546 - 2547

รายการข้อมูล	ชาวไทย	ชาวต่างประเทศ	รวม
จำนวนผู้เยี่ยมชมเขื่อน ปี 2546	1,922,059	1,477,847	3,399,906
นักท่องเที่ยว	1,714,843	1,431,351	3,146,194
นักทัศนอาจร	207,216	46,496	253,712
จำนวนผู้เยี่ยมชมเขื่อน ปี 2547	2,101,099	1,797,444	3,898,543
นักท่องเที่ยว	1,877,194	1,746,201	3,623,395
นักทัศนอาจร	223,905	51,243	275,148

ที่มา : การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2549

หมายเหตุ : ผู้เยี่ยมชม หมายถึง นักท่องเที่ยวและนักทัศนอาจร

 นักท่องเที่ยว หมายถึง ผู้เยี่ยมชมที่ค้างคืน

 นักทัศนอาจร หมายถึง ผู้เยี่ยมชมที่ไม่ค้างคืน

ทั้งนี้รูปแบบการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวที่เดินทางมายังจังหวัดเชียงใหม่ นั้น ได้สะท้อนผ่านรายการนำเที่ยวของบริษัทนำเที่ยวในจังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งบริษัทนำเที่ยวในจังหวัดเชียงใหม่เกือบทุกแห่ง จะเสนอขายรายการนำเที่ยวให้กับนักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างประเทศ ในรายการดังต่อไปนี้ (พรทิพย์ เชียรธีรวิทย์, 2548 : 31-32)

1. การเที่ยวชมวัดและโบราณสถาน วัดในเขตอำเภอเมืองเชียงใหม่มีประมาณ 150 วัด ในจำนวนนี้เป็นวัดที่ตั้งอยู่ในเขตตัวเมืองเก่าของเชียงใหม่ 85 วัด วัดที่สำคัญของเชียงใหม่ ได้แก่ วัดพระธาตุคอกสุเทพ ซึ่งเป็นที่กล่าวกันว่าถ้ามาเที่ยวเชียงใหม่แล้วไม่ได้มาเที่ยววัดนี้ถือว่ามาไม่ถึงเชียงใหม่ นอกจากนี้ยังมีวัดสำคัญอื่น ๆ อีก เช่น วัดเชียงใหม่ วัดพระสิงห์ วัดเจ็ดยอด วัดสวนดอก วัดเจดีย์หลวง เป็นต้น

2. การเที่ยวชมวิถีชีวิตของชาวไทยภูเขา ได้แก่ หมู่บ้านชาวเขาเผ่าม้งคอกปุ๋ย บ้านขุนช่างเคี่ยน หมู่บ้านแม่สา บ้านปากกล้วย บ้านหนองหอย บ้านแม่สาใหม่ เป็นต้น

3. การเที่ยวปางช้าง ชมการทำงานของช้างและการแสดงของช้าง ตลอดจนการขี่ช้างเพื่อชมทัศนียภาพ ณ ปางช้างต่างๆ ในจังหวัดเชียงใหม่ เช่น ปางช้างแม่สา ปางช้างแม่แตง ปางช้างแม่ทะมาน และปางช้างโป่งแยง เป็นต้น

4. การเที่ยวชมหมู่บ้านหัตถกรรมพร้อมกับการซื้อของที่ระลึก บริษัทนำเที่ยวนิยมพานักท่องเที่ยวไปชมมากที่สุด คือ หมู่บ้านหัตถกรรมที่ถนนสันกำแพง ซึ่งประกอบด้วย หมู่บ้านทำ

ร่วมก่อสร้าง หมู่บ้านทำกระดาษสาที่บ้านต้นเปา ร้านค้าจิวเวอรี่ ร้านผ้าไหม เครื่องเงิน เครื่องเงิน เครื่องปั้นดินเผา และไม้แกะสลัก

5. การท่องเที่ยวเดินป่าในจังหวัดเชียงใหม่ เป็นกิจกรรมการท่องเที่ยวรูปแบบหนึ่งที่ได้รับค่านิยมจากนักท่องเที่ยว โดยเฉพาะนักท่องเที่ยวต่างชาติ ซึ่งกิจกรรมของการท่องเที่ยวเดินป่า จะประกอบด้วย การเดินป่าเพื่อชมความสวยงามของธรรมชาติ การนั่งช้าง การล่องแพ และการพักผ่อนในบ้านชาวไทยภูเขา โดยใช้เวลาในการท่องเที่ยวประมาณ 1-3 วัน

จะเห็นว่ารายการนำเที่ยวของบริษัทนำเที่ยว จะมีทัวร์วัดอยู่ในรายการนำเที่ยวด้วย เพราะวัดนั้นเป็นศูนย์รวมของศิลปวัฒนธรรม ไม่ว่าจะเป็นด้านโบราณคดี จิตรกรรม ประติมากรรม สถาปัตยกรรม และประณีตศิลป์ทั้งหลาย ซึ่งรายการนำเที่ยวของจังหวัดเชียงใหม่ จะต้องมียุทธการท่องเที่ยวครึ่งวัน(Half day tour) เป็นการเที่ยวชมเมือง(Sight seeing) พานักท่องเที่ยวไปชมวัดสำคัญ ซึ่งมีอยู่ 6 วัด คือ วัดพระธาตุดอยสุเทพ วัดพระสิงห์ วัดสวนดอก วัดเจดีย์หลวง วัดเชียงใหม่ และวัดเจ็ดยอด (ฉัตรแก้ว สิมารักษ์, 2540 : 94-96)

3.2 การท่องเที่ยววัดสวนดอกและวัดเจดีย์หลวง

วัดสวนดอกและวัดเจดีย์หลวง ซึ่งเป็นสถานที่ตั้งของชมรม Monk Chat ได้เข้ามาสัมพันธ์กับการท่องเที่ยว ในฐานะที่เป็นวัดสำคัญที่นักท่องเที่ยวนิยมเข้าไปเยี่ยมชม ซึ่งจำนวนนักท่องเที่ยวที่เข้าไปเยี่ยมชมวัดสวนดอกและวัดเจดีย์หลวงนั้น มีจำนวนเฉลี่ยวันละประมาณ 100 คน โดยวัดสวนดอกจะมีสัดส่วนของนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศเข้ามาเยี่ยมชมวัดมากกว่านักท่องเที่ยวชาวไทยประมาณ 70 : 30 (พระทิพย์พนารณ์, 2549 : สัมภาษณ์) ในขณะที่วัดเจดีย์หลวงจะมีสัดส่วนของนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศเข้ามาเยี่ยมชมวัดใกล้เคียงกับนักท่องเที่ยวชาวไทยประมาณ 50 : 50 (พระณัฐชนน, 2549 : สัมภาษณ์) ซึ่งความสำคัญของวัดสวนดอกและวัดเจดีย์หลวงในด้านการท่องเที่ยว ได้ปรากฏอยู่ในหนังสือนำเที่ยว ซึ่งเป็นคู่มือแนะนำสถานที่ท่องเที่ยวที่น่าสนใจแก่นักท่องเที่ยว

โดยหนังสือนำเที่ยว “นายรอบรู้ นักเดินทาง : เชียงใหม่” ได้แนะนำวัดสวนดอกไว้ในหมวด “ที่เที่ยวใน อ. เมือง” ว่า

วัดสวนดอก ไหว้พระบรมสารีริกธาตุและพระเจ้าแก้วตื้อ

“วัดสวนดอก หรือวัดบุปผาราม เป็นโบราณสถานที่สำคัญอีกแห่งหนึ่งของเชียงใหม่ ก่อนหน้าที่จะเป็นวัด สถานที่แห่งนี้เคยเป็นอุทยานของกษัตริย์ล้านนาไทยในสมัยเริ่มแรก บางคืนวัดแห่งนี้จะเปิดไฟส่องสว่างสร้างความสวยงามให้กับองค์เจดีย์มากยิ่งขึ้น

ประวัติ พญาก่อนาโปรดให้สร้างขึ้นใน พ.ศ. 1914 เพื่อประดิษฐานพระบรมสารีริกธาตุ และเป็นที่จำพรรษาของพระสุมนเถระผู้เผยแผ่พุทธศาสนา นิกายลังกาวงศ์แบบสุโขทัย ซึ่งชาวล้านนาเรียกกันว่านิกายวัดสวนดอก (หรือนิกายรามัญ) เนื่องจากพระสุมนเถระบวชเรียนมาจากพระสวามีอุทุมพรที่เมืองเมาะตะมะในรามัญ โดยถือเคร่งกว่านิกายอื่น นับเป็นครั้งแรกที่นิกายลังกาวงศ์เข้ามาเฟื่องฟูในเมืองเชียงใหม่ ภายหลังเจ้าดารารัศมีพระราชชายาในรัชกาลที่ 5 โปรดเกล้าฯ ให้ย้ายกุเจ้าฝ่ายเหนือจากตรอกข่วงเมรุ (บริเวณตลาดวโรรสในปัจจุบัน) มาไว้ที่วัดแห่งนี้ พระอัฐิของเจ้าดารารัศมีส่วนหนึ่งก็นำมาประดิษฐานไว้ ณ สุสานแห่งนี้ด้วย นอกจากนี้ยังเป็นที่ตั้งของกุบรรจุอัฐิของเจ้านายฝ่ายเหนือตระกูล ณ เชียงใหม่ที่ตั้งเรียงรายอยู่ภายในปริมณฑล มีกำแพงล้อมรอบ

สิ่งน่าสนใจ

- **เจดีย์วัดสวนดอก** เป็นเจดีย์องค์ใหญ่ที่บรรจุพระบรมสารีริกธาตุ เป็นเจดีย์ทรงกลมแบบล้านนา ลักษณะเป็นทรงลังกาฐานสูง ฐานบัวลูกแก้วอยู่บนฐานเขียงกลม องค์ระฆังกลม บัลลังก์สี่เหลี่ยมเสาดาน มีพระพุทธรูปประทับยืนตั้งบนฐานทักษิณสูง มีซุ้มประตูสี่ทิศและมีเจดีย์บริวารโดยรอบ

- **วิหารหลวง** เป็นวิหารขนาดใหญ่เปิดโล่งทั้งสี่ด้าน หลังคาลาดต่ำเกือบติดดิน เดิมเป็นเรือนหลวงของพระเมืองแก้ว ต่อมาได้รับการบูรณะในสมัยครูบาศรีวิชัย มีปีเป้งหรือสัตว์ประจำปีเกิดของครุบาฯ เป็นรูปเสือประดับอยู่ที่หน้าบันของวิหาร ซึ่งเป็นหน้าจั่วขนาดใหญ่ มีลายลูกไม้แกะสลักเป็นส่วนประกอบบนพื้นผิวไม้

- **วัดแก้วคือ** อยู่ในบริเวณเดียวกับวัดสวนดอก มีพระเจ้าแก้วคือพระพุทธรูปสำริดขนาดใหญ่ ประดิษฐานอยู่ในโบสถ์ ซึ่งพระเมืองแก้วโปรดเกล้าฯ ให้สร้างขึ้นในปี พ.ศ. 2047 ทำด้วยโลหะหนัก 9 โทณุตาลึง ที่พระเศียรมีไรพระศกชัดเจน เม็ดพระศกเล็ก พระกรรณยาวตามแบบศิลปะสุโขทัย แต่รูปทรงองค์พระอวบอ้วนตามแบบศิลปะล้านนา”

(สำนักพิมพ์สารคดี, 2545 : 81-82)

นอกจากนี้หนังสือแนะนำเที่ยวจังหวัดเชียงใหม่ “นายรอบรู้ นักเดินทาง : เชียงใหม่” ยังได้แนะนำวัดเจดีย์หลวง ไว้ในหมวด “ที่เที่ยวโดดเด่น” ว่า

วัดเจดีย์หลวง ชมเจดีย์ใหญ่ที่สุดในเชียงใหม่ ไขว่เส้าอินทิล

“เป็นวัดที่มีเจดีย์ใหญ่ที่สุดแห่งหนึ่งของ จ.เชียงใหม่ ปัจจุบันยอดเจดีย์ได้หักพังลงมาเมื่อคราวเกิดแผ่นดินไหวครั้งใหญ่ในปี พ.ศ. 2088 วัดเจดีย์หลวงจึงเป็นโบราณสถานอันเก่าแก่อีกแห่งหนึ่งที่นักท่องเที่ยวไม่ควรพลาด

ลึกลับน่าสนใจ

- **เจดีย์หลวง** สร้างในสมัยพญาแสนเมืองมา เจ้าผู้ครองนครเชียงใหม่ลำดับที่ 7 แห่งราชวงศ์มังราย (พ.ศ.1931-1954) เพื่ออุทิศส่วนกุศลถวายแด่พญาเกือนาพระราชบิดา แต่ยังไม่เสร็จก็สิ้นพระชนม์เสียก่อน พระมเหสีได้ควบคุมการก่อสร้างต่อจนแล้วเสร็จในสมัยพญาสามฝั่งแกน เรียกกันว่า คู่มือหลวงแรกสร้างเป็นเพียงเจดีย์องค์เล็ก ๆ ทรงสี่เหลี่ยม ฐานกว้างด้านละ 14 ม. สูง 24 ม. ต่อมาในสมัยพระเจ้าติโลกราช รัชกาลที่ 9 แห่งราชวงศ์มังราย(พ.ศ.1985-2030) โปรดให้หมื่นด้ามพร้าคตเป็นนายช่างใหญ่สร้างเสริมพระเจดีย์ใหม่ เริ่มงานตั้งแต่วันที่ พ.ศ. 2020 แล้วเสร็จเมื่อ พ.ศ. 2024 โดยขยายฐานให้กว้างออกถึง 56 ม. สูง 95 ม. สามารถมองเห็นได้แต่ไกล แล้วอัญเชิญพระแก้วมรกตมาประดิษฐานที่มุขด้านตะวันออกขององค์เจดีย์เป็นเวลานานถึง 80 ปี (พ.ศ.2011-2091) สมัยพระมหาเทวีจระประกา รัชกาลที่ 15 แห่งราชวงศ์มังราย (พ.ศ.2088-2089) ในปี พ.ศ. 2088 เกิดภัยธรรมชาติฝนตกหนักและเกิดแผ่นดินไหวครั้งใหญ่ เป็นเหตุให้ส่วนยอดหักพังลงเหลือเพียงครึ่งองค์ เกิดรอยร้าวทั่วองค์พระเจดีย์สุดที่จะแก้ไข จึงถูกทิ้งร้างมานานถึง 445 ปี พ.ศ. 2533 กรมศิลปากรจึงได้ทำการบูรณะจนเป็นดังเช่นปัจจุบัน

- **เส้าอินทิล** หรือเส้าหลักเมือง ตั้งอยู่กึ่งกลางวิหารจตุรมุข ศิลปะแบบล้านนาประยุกต์ เป็นเส้าอิฐก่อสอปูนติดกระຈากสี่ รอบเส้าวัดได้ 5.67 ม. สูง 1.30 ม. แทนพระบนเส้าอินทิลสูง 97 ซม. รอบแทนวัดได้ 3.4 ม. บนเส้าอินทิลมีพระพุทธรูปทองสำริดปางรำพึง ประดิษฐานอยู่ภายในบุษบก พลตรีเจ้าราชบุตร (วงศ์ตวัน ณ เชียงใหม่) นำมาถวายวัดเจดีย์หลวงเมื่อปี พ.ศ. 2514 เพื่อให้ชาวเมืองได้สักการะคู่กัน ”

(สำนักพิมพ์สารคดี, 2545 : 52-54)

จากเนื้อหาในหนังสือนำเที่ยวจังหวัดเชียงใหม่ที่กล่าวมา จะเห็นได้ว่าวัดสวนดอกและวัดเจดีย์หลวง ถูกทำให้รู้จักในฐานะที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวแห่งหนึ่งของจังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งลักษณะที่วัดเข้ามาสัมพันธ์กับการท่องเที่ยวเช่นนี้ ถือว่าเป็นบทบาทหนึ่งของวัดที่มีต่อสังคมปัจจุบัน ดังที่คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร (ม.ป.ป : 32) ได้กล่าวถึงบทบาทของวัดในปัจจุบันไว้ว่า

1. เป็นแหล่งการศึกษาในหลาย ๆ ระดับ เช่น เป็นที่ตั้งของโรงเรียนของชุมชนนั้น ๆ ในระดับต่าง ๆ ทั้งระดับประถม มัธยม และอาชีวศึกษา
2. เป็นแหล่งศึกษาค้นคว้าทางด้านศิลปะและช่างต่าง ๆ ปัจจุบันนักเรียนซึ่งต้องการศึกษาค้นคว้าทางด้านช่างฝีมือและศิลปะหลายแขนง เช่น จิตรกรรม ประติมากรรม ช่างสิบหมู่ต่าง ๆ อาศัยค้นคว้าต้นแบบจากวัด
3. เป็นศูนย์กลางการบริการชุมชนเฉพาะเรื่อง เช่น ใช้เป็นตลาดวันอาทิตย์ วันพระ เพื่อให้อุบาสกอุบาสิกาได้ซื้อหาเครื่องใช้ต่าง ๆ
4. เป็นแหล่งท่องเที่ยวสำหรับนักท่องเที่ยว ทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศ ซึ่งก่อให้เกิดธุรกิจเพื่อการบริการต่าง ๆ สำหรับนักท่องเที่ยวติดตามมาด้วย

บทบาทของวัดที่มีต่อสังคมในปัจจุบัน มีลักษณะของการเป็นแหล่งท่องเที่ยวสำหรับนักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างประเทศ แต่ทั้งนี้ไม่ใช่ทุกวัดที่สามารถจะเป็นแหล่งท่องเที่ยวได้ เนื่องจากต้องประกอบด้วยปัจจัยหลายอย่าง ซึ่งวัดสวนดอก และวัดเจดีย์หลวงได้แสดงลักษณะของวัดที่มีศักยภาพในการเป็นแหล่งท่องเที่ยว โดยมีลักษณะของวัดที่ประกอบไปด้วยสิ่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยวที่ทำให้นักท่องเที่ยวสนใจเข้ามาเที่ยวชม ได้แก่ ประวัติความเป็นมา เจดีย์ วิหาร และสิ่งก่อสร้างภายในวัด อันโดดเด่นเป็นเอกลักษณ์ ฯลฯ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของสุนิสฐานพรอนันต์ (2540 :44-45) ที่ระบุถึง สิ่งดึงดูดให้นักท่องเที่ยวมาเที่ยวชมวัดพุทธศาสนาว่า ได้แก่ พระพุทธรูป พระธาตุ เจดีย์ พระวิหาร พระอุโบสถ ศิลปกรรม-สถาปัตยกรรมล้านนา หอไตรหอธรรม สภาพแวดล้อมของวัด ความเก่าแก่ของวัด เป็นต้น

จากการประเมินศักยภาพทางด้านวิชาการ และด้านการท่องเที่ยวของโบราณสถานสำคัญในเมืองเชียงใหม่ของบริษัท มรดกโลก จำกัด (2537 : 95-106) วัดสวนดอกและวัดเจดีย์หลวงถูกจัดให้เป็นโบราณสถานที่มีศักยภาพทางด้านวิชาการและด้านการท่องเที่ยวสูง ซึ่งการประเมินนั้นได้แบ่งเป็น 2 ด้านหลัก คือ การประเมินศักยภาพด้านวิชาการ และการประเมินศักยภาพทางการท่องเที่ยว โดยการประเมินศักยภาพด้านวิชาการ ได้พิจารณาใน 3 ด้าน ได้แก่ ด้านประวัติศาสตร์ และโบราณคดี ด้านสถาปัตยกรรม และด้านศิลปกรรม ซึ่งวัดสวนดอกถูกประเมินว่ามีศักยภาพด้านวิชาการสูง ในขณะที่วัดเจดีย์หลวง ถูกประเมินว่ามีศักยภาพด้านวิชาการปานกลาง ส่วนการ

ประเมินศักยภาพทางการท่องเที่ยว ได้พิจารณาใน 5 ด้าน ได้แก่ ด้านความสนใจของนักท่องเที่ยว ด้านกายภาพ(สภาพปัจจุบัน) ด้านทัศนียภาพ ด้านความสะดวกในการเข้าถึงโบราณสถาน และด้านความเชื่อมโยงกับแหล่งท่องเที่ยวใกล้เคียง ซึ่งวัดสวนดอกถูกประเมินว่ามีศักยภาพด้านท่องเที่ยวปานกลาง ส่วนวัดเจดีย์หลวง ถูกประเมินว่ามีศักยภาพด้านการท่องเที่ยวสูง ทั้งนี้เมื่อนำศักยภาพทางด้านวิชาการและด้านการท่องเที่ยวมาประเมินรวมกัน ทำให้วัดสวนดอกและวัดเจดีย์หลวง จัดเป็นโบราณสถานที่มีศักยภาพทางด้านวิชาการและด้านการท่องเที่ยวสูง จากคุณลักษณะที่เอื้ออำนวยต่อการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเช่นนี้ ทำให้ในหนังสือแนะนำเที่ยวจังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งจัดทำโดย สำนักงานการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ภาคเหนือ เขต 1 (ม.ป.ป. : 3-5) ได้แนะนำวัดสวนดอกและวัดเจดีย์หลวง ไว้ในหมวด “วัดและสถานที่ที่น่าสนใจในตัวเมืองเชียงใหม่” จากที่กล่าวมา ทำให้เห็นว่าวัดสวนดอกและวัดเจดีย์หลวง เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญของจังหวัดเชียงใหม่ ด้วยเหตุนี้จึงทำให้มีนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทย และชาวต่างประเทศ สนใจเข้าไปเที่ยวชมเป็นจำนวนมาก ซึ่งลักษณะที่วัดสวนดอกและวัดเจดีย์หลวงมีนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศเข้ามาเที่ยวชมวัดเช่นนี้ ได้เป็นปัจจัยหนึ่งที่ส่งเสริมให้เกิดชมรม Monk Chat ขึ้น

3.3 ชมรม Monk Chat วัดสวนดอก

ชมรม Monk Chat ของวัดสวนดอก เป็นชมรมที่มีสถานที่ตั้งอยู่ภายในวัดสวนดอก โดยจะตั้งอยู่ในอาคารศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาประเทศเพื่อนบ้าน ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตเชียงใหม่ ซึ่งอยู่บริเวณด้านหลังวัดสวนดอก โดยสถานที่ตั้งชมรม Monk Chat ของวัดสวนดอก จะมีลักษณะเป็นตึกชั้นเดียว และใช้พื้นที่ของห้อง 2 ห้องที่เจาะทะลุหากัน โดยจะมีโต๊ะและเก้าอี้พลาสติกไว้สำหรับปฏิบัติกิจกรรม Monk Chat

3.3.1 ความเป็นมาของชมรม Monk Chat วัดสวนดอก

ชมรม Monk Chat ของวัดสวนดอก ถูกจัดตั้งขึ้นมาในรูปแบบของโครงการ ซึ่งมีชื่อว่า โครงการสนทนาธรรมกับชาวต่างประเทศ ที่มีชื่อเรียกภาษาอังกฤษว่า Monk Chat โดยเป็นโครงการที่อาจารย์พระปลัด ดร.เสนห์ รมมวโร ซึ่งมีตำแหน่งเป็นผู้อำนวยการสำนักวิชาการ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตเชียงใหม่ และปัจจุบันเป็นคณะกรรมการดำเนินงานและที่ปรึกษาของชมรม Monk Chat เป็นผู้ก่อตั้งขึ้น เพื่อจัดกิจกรรม Monk Chat ที่ให้พระนักศึกษได้สนทนากับชาวต่างชาติในประเด็นเนื้อหาทางพุทธศาสนา ชมรม Monk Chat ได้เริ่มดำเนินการเมื่อ พ.ศ. 2543 ซึ่งผู้ที่มีหน้าที่รับผิดชอบชมรมในขณะนั้น ได้แก่ สำนักวิชาการ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย โดยช่วงแรกชมรม Monk Chat มีสถานที่ตั้งชมรมอยู่ที่ห้องวิชาการ ซึ่งมีลักษณะเป็นห้องไม้ไผ่มุงด้วยใบตองตึง ต่อมาจึงได้ย้ายชมรมมายังที่ตั้งปัจจุบัน

ซึ่งได้แก่ อาคารศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาประเทศเพื่อนบ้าน และได้มีการเปลี่ยนผู้ที่มีหน้าที่รับผิดชอบชมรมจากสำนักวิชาการ มาเป็นสาขาวิชาภาษาอังกฤษ คณะมนุษยศาสตร์

3.3.2 วัตถุประสงค์ของชมรม Monk Chat วัดสวนดอก

วัตถุประสงค์หลักในการจัดตั้งชมรม Monk Chat ของวัดสวนดอก คือ ต้องการเผยแผ่พระพุทธศาสนาแก่ชาวต่างชาติ เนื่องจากเห็นว่าม้นักท่องเที่ยวต่างชาติเดินทางมาท่องเที่ยวที่วัดสวนดอกเป็นจำนวนมาก และมีเหตุผลที่อาจจะยังมีความรู้เกี่ยวกับวัดไม่เพียงพอที่จะอธิบายให้นักท่องเที่ยวเข้าใจได้ จึงมีการจัดกิจกรรมนี้ขึ้น เพื่อที่จะได้สามารถตอบคำถามนักท่องเที่ยวให้นักท่องเที่ยวเข้าใจอย่างถ่องแท้ได้ จุดประสงค์รอง คือ เพื่อเป็นการฝึกทักษะทางด้านภาษาอังกฤษให้แก่พระนักศึกษาของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย และเป็นการแลกเปลี่ยนความรู้ทางด้านวัฒนธรรมกับชาวต่างชาติ

3.3.3 รูปแบบของกิจกรรม Monk Chat วัดสวนดอก

ชมรม Monk Chat มีกิจกรรมหลักที่ต้องจัดการดำเนินงาน ได้แก่ กิจกรรม Monk Chat ซึ่งมีลักษณะเป็นกิจกรรมการสนทนาระหว่างพระสงฆ์ที่เป็นสมาชิกชมรม Monk Chat กับนักท่องเที่ยวต่างชาติ โดยจะสนทนาในประเด็นเนื้อหาทางพุทธศาสนา และใช้ภาษาอังกฤษเป็นภาษาหลักในสื่อสาร ซึ่งในการดำเนินกิจกรรม Monk Chat นั้น จะมีการแบ่งหน้าที่ให้พระสงฆ์ที่เป็นสมาชิกชมรม Monk Chat เพื่อปฏิบัติกิจกรรม Monk Chat โดยมีการจัดกลุ่มสลับเปลี่ยนกันเป็น 3 กลุ่ม กลุ่มละ 20 คน เพื่อเข้ามาชมรมในวันจันทร์ วันพุธ และวันศุกร์ ซึ่งเป็นวันเปิดดำเนินการของชมรม Monk Chat โดยจะสลับสับเปลี่ยนกันมานั่งสนทนากับนักท่องเที่ยวต่างชาติ ส่วนกลุ่มอื่น ๆ ที่ไม่ได้มาสนทนาก็จะไปเรียนพิเศษภาษาอังกฤษกับอาจารย์จากมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ หรือมาดูแลความสะอาดห้องชมรม และบริการน้ำดื่ม ต้อนรับนักท่องเที่ยวบ้างสลับกันไป ซึ่งถ้ามีนักท่องเที่ยวเข้ามาเป็นจำนวนมาก ก็จะแบ่งเป็นสัดส่วนที่แตกต่างกันไป เช่น นักท่องเที่ยว 5 คน ต่อพระสงฆ์ 1 รูป เป็นต้น ทั้งนี้ชมรม Monk Chat จะเปิดดำเนินการในวันจันทร์ วันพุธ และวันศุกร์ เวลา 17.00 น.-19.00 น. ซึ่งเหตุที่เปิดทำการเพียง 3 วัน ไม่เปิดทำการทุกวัน เป็นเพราะไม่ต้องการให้พระสงฆ์เหน็ดเหนื่อยจนเกินไป เนื่องจากพระสงฆ์บางรูปต้องมีการเรียนในช่วงเย็น อีกทั้งเพื่อให้พระสงฆ์ได้มีเวลาในการปฏิบัติกิจของสงฆ์ ซึ่งนอกเหนือจากการปฏิบัติกิจกรรม Monk Chat ของชมรม Monk Chat แล้ว พระสงฆ์ที่เป็นสมาชิกชมรม Monk Chat ยังต้องทำกิจกรรมในโครงการปฏิบัติธรรมของชาวต่างชาติ (Meditation Retreat) ซึ่งเป็นการนำนักท่องเที่ยวต่างชาติที่สนใจเรียนรู้ในพระพุทธศาสนา มาฝึกนั่งสมาธิวิปัสสนา ณ สถานศึกษาพระพุทธศาสนาและปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐานนานาชาติ บ้านศรีวังธาร ตำบลป่าไผ่ อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งวัดสวนดอกเป็นผู้ก่อตั้งขึ้น โดยการปฏิบัติกิจกรรมปฏิบัติธรรมของ

ชาวต่างชาติ (Meditation Retreat) จะใช้เวลา 2 วัน 1 คืน คือ เริ่มในวันอังคาร เวลา 14.00 น. ถึงวันพุธ เวลา 14.00 น. ซึ่งปกติกิจกรรมปฏิบัติธรรมของชาวต่างชาติ (Meditation Retreat) จะถูกจัดขึ้นเดือนละ 1 ครั้ง โดยในแต่ละครั้งจะมีนักท่องเที่ยวเข้าร่วมประมาณ 15 คน และหากเดือนใดมีนักท่องเที่ยวสนใจเข้าร่วมกิจกรรมปฏิบัติธรรมของชาวต่างชาติ (Meditation Retreat) เป็นจำนวนมาก ก็สามารถจัดเพิ่มเติมเป็นเดือนละ 2-3 ครั้งได้ ซึ่งลักษณะที่พระสงฆ์ต้องปฏิบัติกิจกรรม Monk Chat ควบคู่ไปกับกิจกรรม ปฏิบัติธรรมของชาวต่างชาติ (Meditation Retreat) ได้ปรากฏมาจากแผ่นพับของชมรม Monk Chat ของวัดสวนดอก ที่แจกให้แก่นักท่องเที่ยวต่างชาติ ซึ่งมีเนื้อหาว่า

MONK CHAT

“MCU Buddhist University welcomes all to visit our warm programme “Monk Chat”. You would get to know about monks’ lives, Thai culture and Buddhism as a whole. We also provide you a Meditation Retreat Programme in which you are welcomed to participate and experience.”

โครงการสนทนาธรรมกับชาวต่างประเทศ

(มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ขอเชิญทุกท่านเข้าร่วมโครงการสนทนาธรรมกับชาวต่างประเทศ ซึ่งจะช่วยให้คุณทราบถึงการใช้ชีวิตของพระสงฆ์ วัฒนธรรมไทย และเรื่องราวทางพุทธศาสนาอย่างครบถ้วน นอกจากนี้ทางมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยยังได้จัดเตรียมโครงการปฏิบัติธรรมของชาวต่างชาติสำหรับทุกท่าน ซึ่งยินดีต้อนรับทุกท่านเข้าร่วมและได้รับประสบการณ์)

แปลโดยผู้ศึกษา

ทั้งนี้ นักท่องเที่ยวที่สนใจเข้าร่วมกิจกรรม Meditation Retreat จะต้องทำการจองล่วงหน้าเป็นเวลา 5 วัน โดยที่นักท่องเที่ยวไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายใด ๆ ซึ่งถ้ากิจกรรม Meditation Retreat มีนักท่องเที่ยวเข้าร่วมกิจกรรมไม่ถึง 10 คน พระสงฆ์ก็จะทำการงด และเลื่อนไปจัดในครั้งต่อไป เนื่องจากเห็นว่าไม่คุ้มค่าใช้จ่ายในการจ้างทีมงานดูแล

3.3.4 การสมัครเป็นสมาชิกของชมรม Monk Chat วัดสวนดอก

การเข้าเป็นสมาชิกของชมรม Monk Chat ไม่ได้มีข้อจำกัดใด ๆ โดยขึ้นอยู่กับแต่ละบุคคลว่าต้องการทำกิจกรรมนี้หรือไม่ จะเป็นพระสงฆ์ หรือบุคคลทั่วไปก็ได้ ในปัจจุบันมีพระสงฆ์และสามเณรเป็นสมาชิกชมรม Monk Chat ทั้งหมดประมาณ 60 คน โดยการเข้ามาปฏิบัติกิจกรรม

Monk Chat ช่วงแรก ๆ ถ้าพระสงฆ์ยังไม่คล่องด้านภาษา ก็จะจัดให้มาบริการนักท่องเที่ยวด้านอื่น ๆ ก่อน อาทิ ดูแลความสะดวก จัดบริการน้ำดื่ม และ โต้ะ แล้วจึงค่อย ๆ ให้เริ่มมาเข้าวงสนทนา โดยมีพระสงฆ์รุ่นพี่คอยดูแล ทั้งนี้พระสงฆ์ทุกรูปจะมีบัตรประจำตัว ซึ่งต้องใส่ทุกครั้งที่มาทำกิจกรรม Monk Chat โดยในอดีตจะมีการจัดเป็นบัตรสีต่าง ๆ เพื่อแยกเกรดของพระสงฆ์ที่สนทนากับนักท่องเที่ยวเป็น 3 ระดับ ระดับแรกคือ เกรดเอ ส่วนมากจะเป็นพระสงฆ์ปี 3 และปี 4 ที่สามารถใช้ภาษาอังกฤษได้อย่างคล่องแคล่วและเข้าใจธรรมะเป็นอย่างดี ระดับที่สองคือ เกรดบี จะเป็นพระสงฆ์ที่พอจะฟังหรือโต้ตอบภาษาอังกฤษได้บ้าง แต่ยังไม่คล่องเท่าที่ควร ส่วนระดับสุดท้ายคือ เกรดซี จะเป็นกลุ่มที่ยังพูดหรือฟังภาษาอังกฤษไม่ค่อยได้ แต่ในปัจจุบันบัตรประจำตัวจะแบ่งเป็น 2 สี คือ สีเหลืองสำหรับกลุ่มพระสงฆ์ที่เป็นกรรมการ และบัตรสีฟ้าสำหรับพระสงฆ์ที่เป็นสมาชิกทั่วไป โดยแต่ละวันจะมีการเช็คชื่อสมาชิกในสมุดรายชื่อซึ่งจะมีหัวหน้าคอยกำกับดูแล ถ้าสมาชิกมีการขาดบ่อยก็จะมีการส่งใบสอบถามถึงสมาชิกรูปนั้น

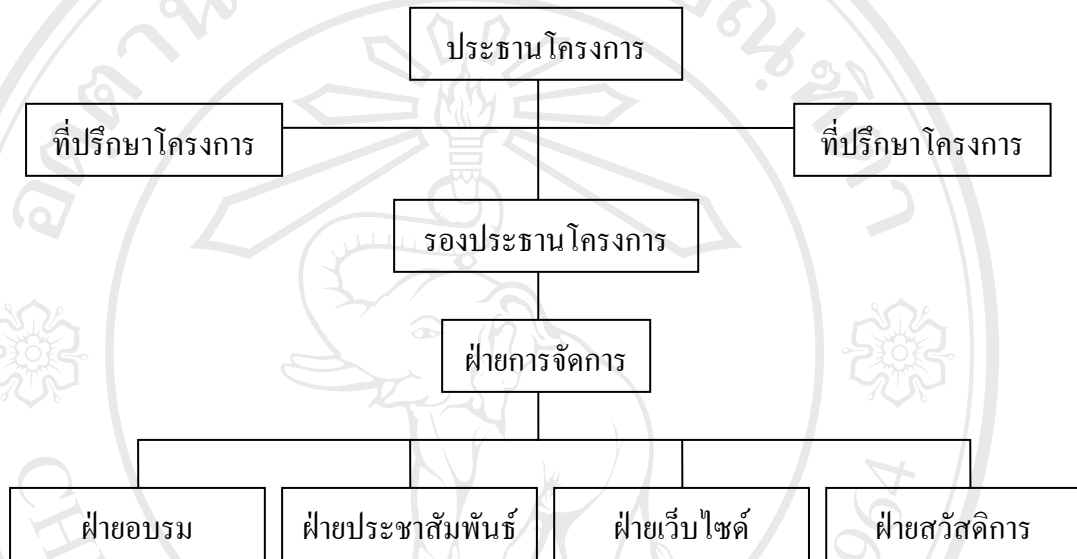
3.3.5 การบริหารจัดการชมรม Monk Chat วัดสวนดอก

ปัจจุบันประธานชมรม Monk Chat คือ พระทิพย์พนาภรณ์ ชยาภินันโท ซึ่งเป็นพระนักศึกษาระดับชั้นปีที่ 4 คณะมนุษยศาสตร์ สาขาภาษาอังกฤษ และจะมีการปรับเปลี่ยนประธานทุกปี โดยการเลือกตั้งประธานจะมีการนัดประชุมหลังจากเปิดเทอมแล้ว และจะมีการประกาศรับสมัครสมาชิก Monk Chat แล้วนำมาเข้ารับการฝึกอบรม หลังจากนั้นก็จะมีการประชุมเลือกตั้งประธาน กรรมการ และฝ่ายต่าง ๆ คือ ฝ่ายอบรม ฝ่ายประชาสัมพันธ์ ฝ่ายเว็บไซต์ ฝ่ายสวัสดิการ โดยแต่ละฝ่ายมีหน้าที่ดังนี้ ฝ่ายอบรม มีประธานชมรมเป็นผู้ดูแลในส่วนนี้ โดยมีที่ปรึกษาคือ อาจารย์พระปลัด ดร.เสนห์ ธรรมวโร ที่จะช่วยดูแลเรื่องการฝึกอบรม และวิธีการสนทนากับนักท่องเที่ยวต่างชาติ ฝ่ายประชาสัมพันธ์ มีหน้าที่จัดทำแผ่นพับไปแจกตามโรงแรมซึ่งจะมีที่จัดไว้ให้วางแผ่นพับ ฝ่ายเว็บไซต์ มีหน้าที่จัดทำข้อมูลของโครงการ Monk Chat เผยแพร่ทาง www.monkchat.net ฝ่ายสวัสดิการ มีหน้าที่ดูแลความสะดวก จัดโต๊ะและบริการน้ำดื่มให้แก่นักท่องเที่ยว

ในด้านการประเมินผล จะมีการจัดประชุมใหญ่รวมกรรมการและสมาชิกเดือนละครั้ง แต่ถ้าเป็นการประชุมเฉพาะคณะกรรมการก็จะมีการจัดเดือนละ 2 ครั้ง ในส่วนของงบประมาณในการทำกิจกรรมของชมรม Monk Chat อาทิ การจัดทำเอกสาร การฝึกอบรมต่าง ๆ จะได้งบประมาณจากมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ซึ่งจะให้งบประมาณจำนวน 200,000 บาทต่อปี โดยแบ่งเป็น 2 โครงการ คือ โครงการสนทนาธรรมกับชาวต่างประเทศ (Monk Chat) และโครงการปฏิบัติธรรมของชาวต่างชาติ (Meditation Retreat) ซึ่งในส่วนของ Monk Chat จะได้งบประมาณ 50,000 – 60,000 บาทต่อปี โดยอำนาจในการบริหารจัดการเรื่องต่าง ๆ ในชมรมจะขึ้นอยู่กับคณะกรรมการซึ่งเป็นพระนักศึกษา แต่ในส่วนของค่าใช้จ่ายงบประมาณจะขึ้นอยู่กับอาจารย์

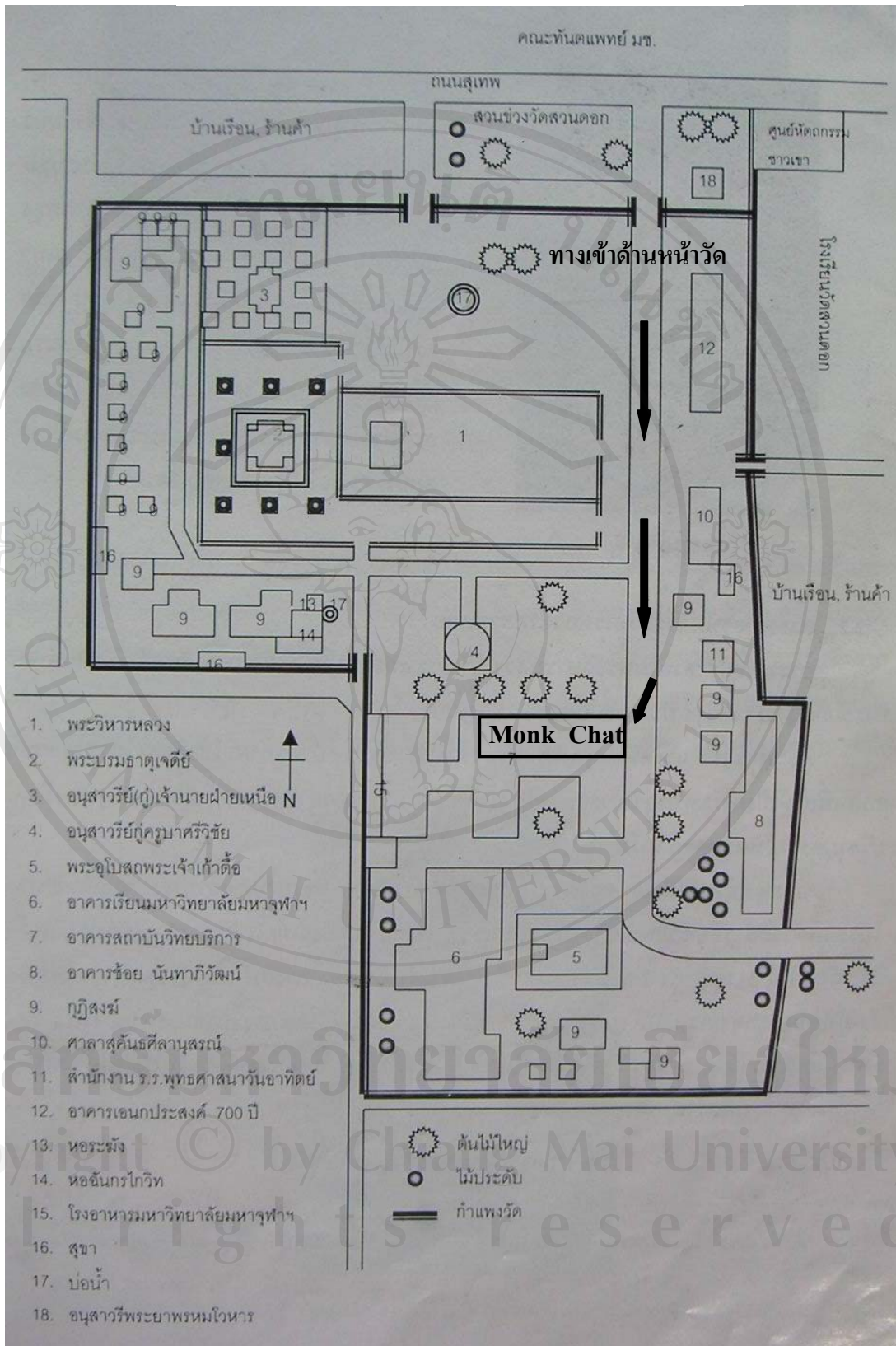
ซึ่งทางคณะกรรมการต้องจัดทำหนังสือขออนุมัติเงินไปให้อาจารย์พิจารณาก่อนทุกครั้ง (พระเทพวิทยานาครณ์ ชยาภินนุโท และพระเจดิมพงษ์ ญาณเมธี, 2548 : สัมภาษณ์)

แผนภูมิที่ 2 การบริหารจัดการโครงการสนทนารธรรมกับชาวต่างประเทศ (Monk Chat)

ที่มา : เอกสารอัดสำเนาของโครงการสนทนารธรรมกับชาวต่างประเทศ (Monk Chat), 2547

ภาพที่ 1 ที่ตั้งชมรม Monk Chat ของวัดสวนดอก

ที่มา : ดัดแปลงจากหนังสือวัดสวนดอกพระอารามหลวงอดีต - ปัจจุบัน, 2544 : 3

ชมรม Monk Chat ของวัดสวนดอก

ภาพที่ 2 อาคารที่ตั้งชมรม Monk Chat

ภาพที่ 3 ทางเข้าอาคารที่ตั้งชมรม Monk Chat

ชมรม Monk Chat ของวัดสวนดอก

ภาพที่ 4 กิจกรรม Monk Chat ที่จัดขึ้นภายในอาคาร

ภาพที่ 5 พระสงฆ์ขณะกำลังสนทนากับนักท่องเที่ยวต่างชาติ

โครงการปฏิบัติธรรมของชาวต่างชาติ (Meditation Retreat)
 ดำเนินการโดย ชมรม Monk Chat วัดสวนดอก
 ณ สถานศึกษาพระพุทธศาสนา และปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐานนานาชาติ
 ตำบลป่าไผ่ อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่

ภาพที่ 6 พระสงฆ์นำนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติสวดมนต์

ภาพที่ 7 นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติฝึกปฏิบัติสมาธิ

3.4 ชมรม Monk Chat วัดเจดีย์หลวง

ชมรม Monk Chat ของวัดเจดีย์หลวง เป็นชมรมที่มีสถานที่ตั้งอยู่ภายในวัดเจดีย์หลวง โดยจะตั้งอยู่บริเวณด้านข้างองค์พระธาตุเจดีย์หลวง หรือด้านหน้าโรงเรียนสามัคคีวิทยาทาน ซึ่งสถานที่ตั้งชมรม Monk Chat ของวัดเจดีย์หลวงนั้น จะตั้งอยู่กลางแจ้ง และใช้โต๊ะหินอ่อนในการปฏิบัติกิจกรรม Monk Chat ซึ่งบริเวณด้านหน้าทางเข้าชมรมจะมีป้ายแนะนำชมรม Monk Chat เพื่อเชิญชวนนักท่องเที่ยวมาร่วมสนทนากับพระสงฆ์ เป็นภาษาอังกฤษและภาษาญี่ปุ่น โดยติดอยู่ใต้ต้นไม้ และเสาไฟที่ตั้งอยู่ติดริมถนนด้านข้างองค์พระธาตุเจดีย์หลวง

3.4.1 ความเป็นมาของชมรม Monk Chat วัดเจดีย์หลวง

ชมรม Monk Chat ของวัดเจดีย์หลวง ได้เริ่มก่อตั้งขึ้นประมาณปี พ.ศ 2544 โดยกลุ่มพระนักศึกษาที่สนใจอยากฝึกฝนด้านภาษากลุ่มเล็ก ๆ กลุ่มหนึ่ง จึงต้องการที่จะสนทนาภาษาต่างประเทศกับเจ้าของภาษา ซึ่งได้แก่นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่มาท่องเที่ยวภายในวัด โดยในขณะนั้นได้อาจารย์แสง จันทร์งาม เป็นอาจารย์ที่คอยช่วยเหลือและให้คำปรึกษาในการก่อตั้งชมรม ซึ่งในช่วงแรกชมรม Monk Chat มีสถานที่ตั้งชมรมอยู่ด้านหน้าอาคารเรียนของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตล้านนา หรือด้านข้างพระวิหารหลวง ต่อมาจึงได้ย้ายมายังสถานที่ตั้งปัจจุบัน คือ บริเวณด้านข้างองค์พระธาตุเจดีย์หลวง หรือด้านหน้าโรงเรียนสามัคคีวิทยาทาน

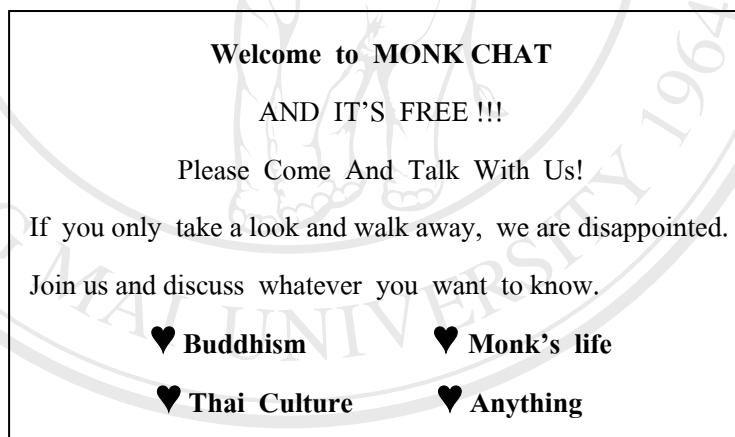
3.4.2 รูปแบบของกิจกรรม Monk Chat วัดเจดีย์หลวง

กิจกรรม Monk Chat ที่จัดขึ้นโดยชมรม Monk Chat ของวัดเจดีย์หลวงนั้น จะเป็นกิจกรรมการสนทนาระหว่างพระสงฆ์ที่เป็นสมาชิกชมรม Monk Chat กับนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ โดยจะสนทนาในหัวข้อทั่วไป ตามความสนใจของนักท่องเที่ยวว่าต้องการทราบเรื่องใด ซึ่งพระสงฆ์จะเป็นผู้ตอบคำถามและให้คำอธิบาย โดยหัวข้อส่วนใหญ่ที่สนทนาจะเป็นเรื่องการใช้ชีวิตของพระสงฆ์ พุทธศาสนา วัฒนธรรมไทย สถานที่ท่องเที่ยว สถาปัตยกรรมภายในวัดเจดีย์หลวง ฯลฯ โดยภาษาหลักที่ใช้ในการสื่อสารคือภาษาอังกฤษ เนื่องจากพระสงฆ์ส่วนใหญ่สามารถพูดได้ นอกจากนั้นอาจมีภาษาญี่ปุ่นบ้าง ซึ่งนอกจากการสนทนาแล้ว บางครั้งพระสงฆ์อาจมีการนำนักท่องเที่ยวชมสถาปัตยกรรมของวัดเจดีย์หลวงในกรณีที่นักท่องเที่ยวตั้งใจสงสัยในสถาปัตยกรรมของวัด แต่มีไม่บ่อยครั้งนัก ทั้งนี้ ชมรม Monk Chat จะเปิดดำเนินการในวันจันทร์ถึงวันเสาร์ ตั้งแต่เวลา 12.00 น. - 18.30 น. โดยปิดในวันพระและวันอาทิตย์ เนื่องจากในวันพระพระสงฆ์ต้องปฏิบัติศาสนกิจ ส่วนในวันอาทิตย์ ทางมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยหยุดการเรียนการสอน ซึ่งนอกเหนือจากการปฏิบัติกิจกรรม Monk Chat พระสงฆ์ยังได้ปฏิบัติกิจกรรมอื่นๆ อาทิ การให้ความรู้และบริจาคสิ่งของแก่เด็กชาวเขายากจน การไปเยี่ยมผู้ป่วยโรคเอดส์

ซึ่งกิจกรรมเหล่านี้หากนักท่องเที่ยวต่างชาติสนใจก็สามารถเข้าร่วมได้ โดยงบประมาณในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ของชมรม ส่วนใหญ่ได้มาจากนักท่องเที่ยวต่างชาติที่ได้บริจาคมอบให้แก่ชมรม

3.4.3 วัตถุประสงค์ของชมรม Monk Chat วัดเจดีย์หลวง

พระสงฆ์ที่เป็นสมาชิกชมรม Monk Chat มีวัตถุประสงค์ในการปฏิบัติกิจกรรม Monk Chat โดยแบ่งตามลักษณะความประสงค์ของสมาชิกได้เป็น 2 ลักษณะ คือ สำหรับพระสงฆ์ที่เป็นสมาชิกใหม่เพิ่งเริ่มต้นเข้าร่วมกิจกรรม Monk Chat นั้น จะมีความประสงค์อยากฝึกฝนภาษาเป็นประเด็นหลัก ในขณะที่พระสงฆ์ซึ่งเป็นสมาชิกเก่า จะมีความประสงค์ที่หลากหลายขึ้น โดยมุ่งเน้นไปที่การให้ข้อมูลด้านศาสนา วัฒนธรรมประเพณีไทย ข้อมูลสถานที่ท่องเที่ยว รวมถึงรูปแบบการท่องเที่ยวแก่นักท่องเที่ยว มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น และแลกเปลี่ยนวัฒนธรรม เพื่อเปิดโลกทัศน์ของพระสงฆ์ให้กว้างขึ้น ซึ่งการสนทนาในประเด็นที่หลากหลายของพระสงฆ์กับนักท่องเที่ยวต่างชาตินั้น ได้สะท้อนผ่านทางป้ายเชิญชวนนักท่องเที่ยวซึ่งติดอยู่ด้านหน้าทางเข้าชมรม Monk Chat ซึ่งมีเนื้อความ ดังนี้

3.4.4 การสมัครเป็นสมาชิกของชมรม Monk Chat วัดเจดีย์หลวง

ในการสมัครเป็นสมาชิกชมรม Monk Chat ของวัดเจดีย์หลวงนั้น ไม่จำกัดว่าจะต้องเป็นพระสงฆ์เท่านั้น ชาวต่างชาติหรือบุคคลทั่วไปก็สามารถที่จะสมัครเป็นสมาชิกของชมรม Monk Chat ได้ ซึ่งในส่วนของพระสงฆ์นั้น ไม่จำเป็นต้องเรียนในคณะ หรือสาขาวิชาด้านภาษา ก็สามารถสมัครเป็นสมาชิกได้ เพียงขอให้มีความสามารถและความสนใจ โดยหลังจากการสมัครเป็นสมาชิกแล้วนั้น สมาชิกใหม่จะถูกสอบสัมภาษณ์เป็นภาษาอังกฤษโดยคณะกรรมการของชมรม Monk Chat ซึ่งเป็นการทดสอบเพื่อวัดระดับภาษา(Level) ว่าสมาชิกใหม่นั้น มีระดับภาษาอยู่ในระดับใด ซึ่งการจัดให้ระดับจะมีอยู่ 2-3 ระดับ เช่น ถ้าสมาชิกใหม่ภาษาอังกฤษยังไม่ดีพอก็จะถูก

จัดระดับอยู่ระดับต้น หรือ beginner โดยแบบทดสอบจะเป็นคำถามเกี่ยวกับพุทธศาสนา ชีวิต พระสงฆ์และสามเณร ซึ่งคำถามหลักอาจารย์แสง จันทร์งามจะเป็นผู้ร่างให้ นอกจากนั้น คณะกรรมการของชมรมสามารถที่จะถามเพิ่มเติมได้ ปัจจุบันชมรม Monk Chat มีสมาชิกที่ได้ทำการลงชื่อสมัครไว้ประมาณ 100 รูปและเป็นสมาชิกที่เข้าร่วมกิจกรรม Monk Chat ณ ที่ตั้งของชมรมเป็นประจำมีจำนวนประมาณ 20-30 รูป

3.4.5 การบริหารจัดการชมรม Monk Chat วัดเจดีย์หลวง

ประธานคนปัจจุบันของชมรม Monk Chat คือ พระภิกษุอินทร์ ฐมมาวุโธ ซึ่งเป็นพระนักศึกษาระดับปีที่ 4 สาขาวิชาพุทธศาสตร์ คณะศาสนาและปรัชญา ซึ่งตำแหน่งประธานจะเป็นได้คนละ 1 ปี โดยให้สมาชิกชมรมโหวตเลือกประธาน ชมรม Monk Chat มีคณะกรรมการของชมรมประมาณ 20 รูป ซึ่งไม่ได้มีการกำหนดหน้าที่ชัดเจน แต่จะเป็นไปในรูปแบบของการช่วยกันทำ โดยการทำงานของคณะกรรมการจะมีการประเมินผลกิจกรรม Monk Chat ปีละ 1 ครั้ง ทั้งนี้ คณะกรรมการของชมรม Monk Chat จะมีอำนาจเต็มในการบริหารจัดการชมรม Monk Chat เนื่องจากทางวัดเจดีย์หลวง และมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ไม่ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการชมรม (พระพงศ์วัฒน์ ปัญญาวโร และพระภิกษุอินทร์ ฐมมาวุโธ, 2548 : สัมภาษณ์)

ชมรม Monk Chat ของวัดเจติยี่หลวง

ภาพที่ 9 ทางเข้าด้านหน้าชมรม Monk Chat

ภาพที่ 10 ป้ายเชิญชวนนักท่องเที่ยวให้เข้ามาสนทนากับพระสงฆ์

ชมรม Monk Chat ของวัดเจติยี่หลวง

ภาพที่ 11 ที่ตั้งชมรม Monk Chat ซึ่งอยู่ด้านข้างพระธาตุเจติยี่หลวง

ภาพที่ 12 พระสงฆ์ขณะกำลังสนทนากับนักท่องเที่ยวต่างชาติ

จากการพิจารณาบริบทของชมรม Monk Chat วัดสวนดอกและวัดเจดีย์หลวงที่ได้กล่าวมาข้างต้นแล้วนั้น จะเห็นว่ารูปแบบการบริหารจัดการและการดำเนินกิจกรรม Monk Chat ของชมรม Monk Chat วัดสวนดอก มีความเป็นระเบียบแบบแผน และมีลักษณะเป็นทางการกว่าชมรม Monk Chat ของวัดเจดีย์หลวง เช่น มีการกำหนดแบ่งหน้าที่การทำงานให้แก่สมาชิกอย่างชัดเจน ทั้งนี้ เนื่องจากการจัดกิจกรรม Monk Chat ของชมรม Monk Chat วัดสวนดอก ได้เป็นไปในรูปแบบของโครงการซึ่งเป็นความร่วมมือระหว่างคณะมนุษยศาสตร์ สาขาภาษาอังกฤษ กับมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตเชียงใหม่ จึงทำให้ชมรม Monk Chat ของวัดสวนดอก มีคณาจารย์คอยควบคุมดูแลอย่างใกล้ชิด เช่น อาจารย์ พระปลัด ดร.เสนห์ ธรรมวโร ซึ่งเป็นคณะกรรมการดำเนินงาน Monk Chat ที่ช่วยดูแลเรื่องการฝึกอบรม และวิธีการสนทนากับนักท่องเที่ยว และด้วยเหตุที่ชมรม Monk Chat วัดสวนดอกได้รับงบประมาณสนับสนุนจากทางมหาวิทยาลัย จึงทำให้มีงบประมาณมาใช้ดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาชมรม Monk Chat อาทิ การจัดพิมพ์แผ่นพับ เพื่อเผยแพร่ข้อมูลกิจกรรม Monk Chat และการจัดพิมพ์หนังสือ Monk Chat Magazine ซึ่งรวมบทความทางพระพุทธศาสนาที่เขียนโดยสมาชิก Monk Chat เพื่อแจกให้นักท่องเที่ยวต่างชาติที่เข้าร่วมสนทนา จากลักษณะดังกล่าว จึงทำให้ชมรม Monk Chat ของวัดสวนดอก ถูกประชาสัมพันธ์มากกว่าชมรม Monk Chat ของวัดเจดีย์หลวง ซึ่งตัวอย่างหนึ่งที่ปรากฏ การประชาสัมพันธ์รายละเอียดของกิจกรรม Monk Chat ของชมรม Monk Chat วัดสวนดอกมากกว่าชมรม Monk Chat ของวัดเจดีย์หลวง ได้แก่ แผ่นพับแผนที่เมืองเชียงใหม่ “CHIANG MAI TRAIL EASY WALKING MAP” จัดทำโดย Imagelease ที่มีข้อความประชาสัมพันธ์กิจกรรม Monk Chat ใจความว่า

MONK CHAT

“Have you ever wanted to sit down and chat with Thai monks ?

Mahachulalongkorn Buddhist University, Chiang Mai Campus welcomes all to talk with Thai monks, learn a little something about their lives and discuss Buddhism or just talk about the weather. The monks enjoy meeting people from different cultures and they are glad to have a chance to practice their English.

Monday, Wednesday and Friday 5.00 p.m. – 7.00 p.m.

Find the Monk chat signs at the rear of Wat Suandork

Show Taxi : ไปวัดสวนดอก

(Monk chat can also be found at Wat Jedi Luang)”

กิจกรรมการสนทนาระหว่างพระสงฆ์กับนักท่องเที่ยวน

(คุณเคยต้องการที่จะนั่งลงพูดคุยกับพระสงฆ์ไหม ?

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตเชียงใหม่ ยินดีต้อนรับทุกท่านร่วมสนทนากับพระสงฆ์ เพื่อเรียนรู้บางสิ่งเกี่ยวกับการใช้ชีวิตของพระสงฆ์ และถกประเด็นทางพุทธศาสนา หรือแม้แต่พูดคุยเรื่องดินฟ้าอากาศ ซึ่งพระสงฆ์เหล่านี้ มีความยินดีที่จะพบกับผู้คนที่มาจากหลากหลายวัฒนธรรม และยินดีที่ได้มีโอกาสฝึกฝนภาษาอังกฤษ

วันจันทร์ พุธ ศุกร์ 17.00-19.00 น.

มองหาป้าย Monk chat บริเวณด้านหลังวัดสวนดอก

แสดงต่อคนขับรถโดยสาร : ไปวัดสวนดอก

กิจกรรมการสนทนาระหว่างพระสงฆ์กับนักท่องเที่ยวนมีที่วัดเจดีย์หลวงอีกแห่ง)

แปล โดยผู้ศึกษา

ในขณะที่การบริหารจัดการชมรม Monk Chat ของวัดเจดีย์หลวง มีลักษณะที่ไม่เป็นแบบแผน เพราะเป็นลักษณะการรวมกลุ่มกันเองของพระนักศึกษา ซึ่งถึงแม้จะมีคณาจารย์เป็นที่ปรึกษา แต่ลักษณะการดำเนินกิจกรรม จะมีพระศึกษาเป็นผู้รับผิดชอบดำเนินการเองทั้งหมด โดยในด้านการบริหารจัดการชมรม ถึงแม้ว่าจะมีตำแหน่งประธานชมรม แต่ก็ไม่มีกำหนดหน้าที่ให้สมาชิกหรือแบ่งเป็นฝ่ายต่าง ๆ ชัดเจน จึงทำให้เป็นไปในลักษณะร่วมกันทำ และเนื่องจากชมรม Monk Chat ของวัดเจดีย์หลวง มีลักษณะเป็นเพียงชมรมหนึ่งที่จัดตั้งขึ้นโดยพระนักศึกษา เหมือนชมรมอื่น ๆ ในมหาวิทยาลัยอีกหลาย ๆ ชมรม จึงทำให้ชมรม Monk Chat ได้รับงบประมาณสนับสนุนจากมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยเพียงจำนวนหนึ่ง ทำให้ชมรม Monk Chat ของวัดเจดีย์หลวง ไม่มีงบประมาณเพียงพอในการพัฒนาหรือดำเนินกิจกรรม Monk Chat ได้อย่างมีประสิทธิภาพ เช่น การโฆษณาประชาสัมพันธ์ซึ่งต้องมีค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน

จากการที่กิจกรรม Monk Chat ของชมรม Monk Chat วัดสวนดอกและวัดเจดีย์หลวง มีรูปแบบหลักในการดำเนินกิจกรรมเหมือนกันคือ เป็นการสนทนาระหว่างพระสงฆ์กับนักท่องเที่ยวนต่างชาติ อีกทั้งยังใช้ชื่อ Monk Chat ในการดำเนินกิจกรรมเช่นเดียวกัน ทำให้นำมาสู่การศึกษาความสัมพันธ์ของชมรม Monk Chat วัดสวนดอกและวัดเจดีย์หลวง ซึ่งเมื่อศึกษาถึงจุดเริ่มต้นของการก่อตั้งชมรม Monk Chat พบว่า ชมรม Monk Chat ของวัดสวนดอก ได้ก่อตั้งก่อนชมรม Monk Chat ของวัดเจดีย์หลวง เป็นเวลา 1 ปี แต่ชมรม Monk Chat ของวัดเจดีย์หลวง กลับไม่ได้มีจุดเริ่มต้นมาจากการนำเอารูปแบบของชมรม Monk Chat ของวัดสวนดอกมาใช้ แต่การก่อตั้ง

ชมรม Monk Chat ของวัดเจดีย์หลวง เกิดขึ้นจากความคิดของพระนักศึกษากลุ่มเล็ก ๆ กลุ่มหนึ่งที่ต้องการฝึกสนทนาภาษาอังกฤษกับนักท่องเที่ยวต่างชาติ ซึ่งช่วงแรกยังไม่มีที่ตั้งของชมรม Monk Chat เป็นสัดส่วน ทำให้พระสงฆ์ต้องยืนสนทนากับนักท่องเที่ยวต่างชาติตามที่ต่าง ๆ ในบริเวณวัด แต่พระผู้ใหญ่ของวัด เห็นว่าไม่เหมาะสมจึงให้จัดหาที่ตั้งชมรม Monk Chat เพื่อให้ดำเนินกิจกรรม Monk Chat ได้อย่างเหมาะสม ส่วนการมีชื่อเรียกกิจกรรมว่า Monk Chat นั้น ก็เพราะเป็นศัพท์ภาษาอังกฤษที่ง่ายต่อการเข้าใจของนักท่องเที่ยวต่างชาติ ด้วยเหตุนี้ทำให้การก่อตั้งชมรม Monk Chat ของวัดสวนดอก และชมรม Monk Chat ของวัดเจดีย์หลวง ไม่มีความเกี่ยวข้องกัน

ทั้งนี้เมื่อชมรม Monk Chat ของวัดสวนดอก และวัดเจดีย์หลวง ได้ดำเนินกิจกรรมมาช่วงระยะเวลาหนึ่ง ชมรม Monk Chat ของวัดทั้ง 2 แห่ง จึงได้สร้างความร่วมมือระหว่างกันขึ้น โดยเป็นการจัดประชุมร่วมกันระหว่างสมาชิกชมรม Monk Chat ของวัดสวนดอก กับสมาชิกชมรม Monk Chat ของวัดเจดีย์หลวง ซึ่งมีชมรม Monk Chat ของวัดสวนดอก เป็นผู้ริเริ่มดำเนินการทั้งหมด โดยได้จัดประชุมขึ้นในปีพ.ศ. 2547 ณ หอประชุมมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ชั้น 3 ซึ่งมีจุดประสงค์ของการประชุมเพื่อให้พระสงฆ์ซึ่งเป็นสมาชิกชมรม Monk Chat ตอบคำถามของนักท่องเที่ยวเป็นไปในแนวทางเดียวกัน โดยได้มีการแบ่งกลุ่มอภิปราย และเพิ่มเติมความรู้ทางพุทธศาสนาให้แก่สมาชิกชมรม Monk Chat ทั้งนี้ความร่วมมือดังกล่าวเรียกว่า เป็นความร่วมมือที่เกิดขึ้นเพียงครั้งเดียว โดยหลังจากนั้นก็ไม่ได้มีการสร้างความร่วมมือใด ๆ ขึ้นอีกระหว่างชมรม Monk Chat ของวัดสวนดอก และชมรม Monk Chat ของวัดเจดีย์หลวง ทำให้ในปัจจุบันการดำเนินกิจกรรม Monk Chat ของชมรม Monk Chat วัดสวนดอก และวัดเจดีย์หลวง เป็นไปในลักษณะที่ต่างฝ่ายต่างดำเนินกิจกรรมของตนเอง

บทที่ 4

บทบาทของพระสงฆ์ในกิจกรรม Monk Chat

การศึกษถึงบทบาทของพระสงฆ์ในกิจกรรม Monk Chat ของบทนี้นั้น เพื่อให้เข้าใจถึงลักษณะพฤติกรรมการแสดงออกของพระสงฆ์ที่ปรากฏในกิจกรรม Monk Chat อันนำมาสู่การแสดงบทบาทด้านการท่องเที่ยวของพระสงฆ์ซึ่งจะกล่าวในบทต่อไป ทั้งนี้การแสดงพฤติกรรมของพระสงฆ์ในกิจกรรม Monk Chat นั้น มีปัจจัยที่ส่งผลต่อการแสดงบทบาทของพระสงฆ์ในกิจกรรม Monk Chat ได้แก่ ลักษณะของพระสงฆ์ที่เป็นสมาชิก Monk Chat อันเป็นลักษณะส่วนบุคคลของพระสงฆ์ และลักษณะบทบาทที่พึงกระทำต่อสังคมของพระสงฆ์ อันเป็นลักษณะบทบาทที่สังคมคาดหวังจากพระสงฆ์ การศึกษาปัจจัยเหล่านี้ควบคู่ไปกับการศึกษาพฤติกรรมแสดงออกของพระสงฆ์ในกิจกรรม Monk Chat จะทำให้เข้าใจบทบาทของพระสงฆ์ในกิจกรรม Monk Chat ได้ดียิ่งขึ้น

4.1 ลักษณะของพระสงฆ์ที่เป็นสมาชิก Monk Chat

กิจกรรม Monk Chat นั้น เป็นกิจกรรมซึ่งมีสมาชิกเป็นพระนักศึกษที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรีของมหาวิทยาลัยสงฆ์ อันได้แก่ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตเชียงใหม่ ที่ตั้งอยู่ ณ วัดสวนดอก และมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตล้านนา ที่ตั้งอยู่ ณ วัดเจดีย์หลวง ซึ่งลักษณะของสมาชิกชมรม Monk Chat วัดสวนดอก และวัดเจดีย์หลวง มีดังนี้

4.1.1 ลักษณะของสมาชิกชมรม Monk Chat วัดสวนดอก

ชมรม Monk Chat ของวัดสวนดอก มีพระนักศึกษาลงชื่อสมัครเป็นสมาชิกชมรม Monk Chat จำนวน 60 รูป แต่มีพระนักศึกษามาปฏิบัติกิจกรรม Monk Chat ประมาณ 20 รูป ซึ่งสมาชิกชมรม Monk Chat ที่มาปฏิบัติกิจกรรม Monk Chat เป็นประจำ จะเป็นพระนักศึกษากำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นปีที่ 1-5 ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตเชียงใหม่ ซึ่งพระนักศึกษามาปฏิบัติกิจกรรม Monk Chat ทุกวันทำการของชมรม คือ วันจันทร์ พุธ ศุกร์ เวลา 17.00 – 19.00 น. ได้แก่ พระนักศึกษาชั้นปีที่ 4 ที่มีอายุ 23-24 ปี เนื่องจากสามารถพูดภาษาอังกฤษได้คล่อง และมีความรู้ทางพุทธศาสนาในระดับที่ดีแล้ว ซึ่งพระนักศึกษาเหล่านี้ ส่วนใหญ่จะบวชตั้งแต่อายุประมาณ 11-15 ปี และครอบครัวมีอาชีพทำนาหรือค้าขาย ทั้งนี้พระนักศึกษาที่เป็น

สมาชิชมรม Monk Chat เหล่านี้ต้องเข้าเรียน ณ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ในวันจันทร์-ศุกร์ ตั้งแต่เวลา 13.00-17.00 น. ซึ่งพระนักศึกษาที่เป็นสมาชิชมรม Monk Chat ส่วนใหญ่ มิได้จำพรรษาอยู่ที่วัดสวนดอก แต่จำพรรษาอยู่ที่วัดต่าง ๆ ในเขตอำเภอเมืองเชียงใหม่ เช่น วัดฝายหิน วัดช่างเคี่ยน วัดประทานพร วัดใหม่ห้วยทราย วัดศรีสุพรรณ เป็นต้น และด้วยเหตุที่กิจกรรม Monk Chat เป็นกิจกรรมที่สาขาวิชาภาษาอังกฤษ คณะมนุษยศาสตร์ มีหน้าที่เป็นผู้รับผิดชอบดูแล ดังนั้นกิจกรรม Monk Chat จึงถือเป็นกิจกรรมของทางคณะ ส่งผลให้สมาชิกรวมของชมรม Monk Chat เกือบทั้งหมดเป็นพระนักศึกษานิสิตในสาขาวิชาภาษาอังกฤษ คณะมนุษยศาสตร์ ซึ่งพระนักศึกษานี้ได้ทราบข่าวการรับสมัครสมาชิชมรม Monk Chat จากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องโดยตรงกับกิจกรรม Monk Chat ได้แก่ทางสาขาวิชาภาษาอังกฤษ คณะมนุษยศาสตร์ อาจารย์และรุ่นพี่ซึ่งเป็นสมาชิชมรม Monk Chat โดยพระนักศึกษาส่วนใหญ่จะสมัครเข้าเป็นสมาชิชมรม Monk Chat ตั้งแต่เรียนอยู่ชั้นปีที่ 1

4.1.2 ลักษณะของสมาชิชมรม Monk Chat วัดเจดีย์หลวง

ชมรม Monk Chat ของวัดเจดีย์หลวง มีพระนักศึกษาที่ลงชื่อสมัครเป็นสมาชิชมรม Monk Chat จำนวน 100 รูป แต่มีพระนักศึกษามาปฏิบัติกิจกรรม Monk Chat ประมาณ 15 รูป ซึ่งสมาชิชมรม Monk Chat ที่มาปฏิบัติกิจกรรม Monk Chat เป็นประจำ จะเป็นพระนักศึกษาที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นปีที่ 1-5 ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตล้านนา ซึ่งพระนักศึกษาที่มาปฏิบัติกิจกรรม Monk Chat บ่อยที่สุด ได้แก่ พระนักศึกษาชั้นปีที่ 4 ที่มีอายุ 23-28 ปี เนื่องจากในชั้นปีที่ 4 มีวิชาเรียนที่เกี่ยวกับการไต่สวนคดี ซึ่งต้องพูดถึงการแสดงความคิดเห็นกับชาวต่างประเทศ จึงเป็นเหตุผลหนึ่งที่ทำให้พระนักศึกษาชั้นปีที่ 4 เข้ามาปฏิบัติกิจกรรม Monk Chat บ่อยกว่าชั้นปีอื่น นอกจากนี้ยังมีกลุ่มสมาชิกที่ชอบปฏิบัติกิจกรรม Monk Chat โดยจะเข้ามาเกือบทุกวันทำการของชมรม คือ วันจันทร์-เสาร์ เวลา 12.00 – 18.30 น. ซึ่งเวลาที่สมาชิกเหล่านี้ปฏิบัติกิจกรรม Monk Chat คือ ช่วงเวลาที่ไม่มีวิชาเรียน ซึ่งวันหนึ่งจะสามารถเข้ามายังชมรมได้ 3-4 ช่วง พระนักศึกษานี้ส่วนใหญ่จะบวชตั้งแต่อายุประมาณ 12-14 ปี และครอบครัวมีอาชีพทำนา ซึ่งพระนักศึกษานี้ต้องเข้าเรียน ณ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ในวันจันทร์-ศุกร์ ตั้งแต่เวลา 13.00-18.00 น. โดยพระนักศึกษาที่เป็นสมาชิชมรม Monk Chat ส่วนใหญ่มิได้จำพรรษาอยู่ที่วัดเจดีย์หลวง แต่จำพรรษาอยู่ที่วัดต่าง ๆ ทั้งในเขตอำเภอเมืองเชียงใหม่ และนอกเขตอำเภอเมืองเชียงใหม่ โดยวัดที่พระสงฆ์จำพรรษาในเขตอำเภอเมืองเชียงใหม่ ได้แก่ วัดพระสิงห์ และวัดป่าเป้า ส่วนวัดที่พระสงฆ์จำพรรษานอกเขตอำเภอเมืองเชียงใหม่ ได้แก่ วัดบวกเปา อำเภอสันทราย, วัดป่าเป้า อำเภอสันกำแพง, วัดศรีนารัฐ อำเภอสันป่าตอง, วัดห้วยแก้ว อำเภอแม่

วาง และวัดสันเหมือง อำเภอแมริม เป็นต้น และเนื่องจากรูปแบบการก่อตั้งชมรม Monk Chat ที่เกิดขึ้นจากการรวมกลุ่มของพระนักศึกษาในคณะต่าง ๆ ที่ต้องการฝึกฝนภาษาอังกฤษ จึงทำให้สมาชิกชมรม Monk Chat ของวัดเจดีย์หลวง ประกอบด้วยพระนักศึกษาในหลายคณะ แต่ทั้งนี้ส่วนใหญ่ยังคงเป็นพระนักศึกษาในสาขาวิชาภาษาอังกฤษ คณะมนุษยศาสตร์ นอกจากนั้นเป็นพระนักศึกษาจากสาขาวิชาพุทธศาสตร์ คณะศาสนาและปรัชญา และสาขาวิชาการสอนภาษาอังกฤษ คณะศึกษาศาสตร์ ซึ่งพระนักศึกษาที่เรียนในสาขาวิชาภาษาอังกฤษ คณะมนุษยศาสตร์ จะทราบข่าวการรับสมัครสมาชิกชมรม Monk Chat จากรุ่นพี่ และเพื่อนที่เป็นสมาชิกชมรม Monk Chat ในขณะที่พระนักศึกษาจากคณะอื่น ๆ จะทราบข่าวการรับสมัครสมาชิกชมรม Monk Chat จากประกาศของทางมหาวิทยาลัย และชมรมประชาสัมพันธ์ โดยพระนักศึกษาส่วนใหญ่ได้สมัครเข้าเป็นสมาชิกชมรม Monk Chat ตั้งแต่เรียนอยู่ชั้นปีที่ 1

จะเห็นว่า สมาชิกส่วนใหญ่ของชมรม Monk Chat วัดสวนดอกและวัดเจดีย์หลวง เป็นพระนักศึกษาที่เรียนอยู่ในสาขาวิชาภาษาอังกฤษ คณะมนุษยศาสตร์ ซึ่งลักษณะของพระนักศึกษาที่เรียนอยู่ในคณะนี้นั้น จะประกอบไปด้วย พระนักศึกษาที่เป็นคนไทย และพระนักศึกษาที่มีเชื้อคนไทย คือ มิได้มีสัญชาติไทย และมีภูมิลำเนาอยู่นอกประเทศไทย อันได้แก่ ประเทศเพื่อนบ้าน เช่น ประเทศพม่า ลาว กัมพูชา และประเทศอื่น ๆ เช่น บังคลาเทศ รวมถึงชนกลุ่มน้อย เช่น ไทใหญ่ ม้ง กะเหรี่ยง ซึ่งจากการศึกษาสมาชิกชมรม Monk Chat บางส่วนที่ศึกษาในสาขาวิชาภาษาอังกฤษ คณะมนุษยศาสตร์ พบว่ามีลักษณะดังต่อไปนี้

ตารางที่ 6 สมาชิกชมรม Monk Chat วัดสวนดอกที่ศึกษาในสาขาวิชาภาษาอังกฤษ คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตเชียงใหม่

รายชื่อสมาชิก	อายุ (ปี)	ศึกษาชั้นปีที่	วัดที่จำพรรษา	สัญชาติ
พระบัวทา	20	3	วัดฝายหิน อำเภอเมือง	ลาว
พระบุญดอง	24	3	วัดประทานพร อำเภอเมือง	ลาว
พระไกรวิษณุ	22	3	วัดสวนดอก อำเภอเมือง	ไทย
พระวีรชัย	23	4	วัดช่างเคี่ยน อำเภอเมือง	ลาว
พระมงคล	24	4	วัดฝายหิน อำเภอเมือง	ไทย
พระสันติสุข	25	4	วัดศรีสุพรรณ อำเภอเมือง	ลาว
พระเฉลิมพงศ์	24	5	วัดใหม่ห้วยทราย อำเภอเมือง	ไทย

ตารางที่ 7 สมาชิกชมรม Monk Chat วัดเจดีย์หลวงที่ศึกษาในสาขาวิชาภาษาอังกฤษ คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย วิทยาเขตล้านนา

รายชื่อสมาชิก	อายุ (ปี)	ศึกษาชั้น ปีที่	วัดที่จำพรรษา	สัญชาติ/ชาติพันธุ์
พระธิวา	22	2	วัดพระสิงห์ อำเภอเมือง	ม้ง
พระไพลี	25	3	วัดบวกเปา อำเภอสันทราย	ม้ง
พระภาณุวัตร	23	4	วัดสันเหมือง อำเภอแม่วิม	ไทย
พระพิชิต	30	5	วัดป่าเป้า อำเภอเมือง	ไทใหญ่
พระกิตติพงศ์	24	5	วัดป่าเป้า อำเภอสันกำแพง	ไทย
พระสุพจน์	25	5	วัดศรีนารัฐ อำเภอสันป่าตอง	ไทย
พระณัฐชนน	27	5	วัดศรีนารัฐ อำเภอสันป่าตอง	กะเหรี่ยง

สำหรับเหตุผลที่พระนักศึกษาที่เป็นคนไทยและชนกลุ่มน้อย เลือกเรียนในสาขาวิชาภาษาอังกฤษ คณะมนุษยศาสตร์ เป็นเพราะมีความชอบในภาษาอังกฤษ อยากเรียนรู้ภาษาอังกฤษ และอยากสื่อสารกับคนต่างชาติได้ จากเหตุผลดังกล่าว จะเห็นว่าการเลือกเรียนในคณะนี้ของพระสงฆ์ เนื่องจากเป็นประโยชน์ต่อพระสงฆ์ในการพัฒนาตนเอง ในขณะที่พระสงฆ์ซึ่งมิใช่คนไทย ได้ให้เหตุผลในการเลือกเรียนในสาขาวิชาภาษาอังกฤษ คณะมนุษยศาสตร์ ว่าเป็นเพราะมีพื้นฐานด้านภาษาอังกฤษมาก่อน และมีความถนัดในการเรียนภาษาอังกฤษ ซึ่งเหตุผลที่พระสงฆ์ที่มาจากประเทศเพื่อนบ้าน เช่น ประเทศพม่า ลาว กัมพูชา และประเทศอื่น ๆ เช่น บังกลาเทศ เข้ามาศึกษาในมหาวิทยาลัยสงฆ์ของประเทศไทย เป็นเพราะการเข้าเรียนในมหาวิทยาลัยสงฆ์ของประเทศไทยมีความสะดวกกว่า และมีการแนะแนวชักชวนให้พระสงฆ์จากต่างประเทศเดินทางเข้ามาเรียนยังมหาวิทยาลัยสงฆ์ของไทย ซึ่งมีความคิดเห็นของพระสงฆ์ที่สะท้อนถึงประเด็นนี้ว่า

“เนื่องจากในประเทศพม่า ทั้งประเทศมีมหาวิทยาลัยของสงฆ์จำนวนเพียง 2 แห่งเท่านั้น ทำให้การเข้าเรียนในมหาวิทยาลัยของสงฆ์ของประเทศพม่ามีความยากมาก เพราะต้องมีการสอบแข่งขันและจำกัดจำนวนผู้เข้าเรียน จึงได้เข้ามาเรียนยังมหาวิทยาลัยสงฆ์ของไทย เพราะง่ายกว่าและมีจำนวนหลายแห่ง อีกทั้งข้อดีของการเรียนในไทย คือ ทำให้มีอิสระในความคิด การแสดงออก ซึ่งแตกต่างจากในพม่าที่มีปัญหาการเมืองในประเทศ ดังนั้นการแสดงความคิดเห็นหรือความประพฤติของสงฆ์จึงต้องอยู่ในแบบแผนที่เคร่งครัด” (พระเอกชัย, 2548 : สัมภาษณ์)

“พระปลัด ดร.เสน่ห์ ธมมวโร และดร.พระมหาไสว เทวบุญโญ ซึ่งเป็นคณะกรรมการดำเนินงาน และที่ปรึกษา Monk Chat ได้ไปแนะแนวการศึกษาต่อในมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณ

ราชวิทยาลัย วิทยาเขตเชียงใหม่ ที่ประเทศเพื่อนบ้านทุกปี ซึ่งหากติดภารกิจไม่สามารถเดินทางไปได้ จะมอบหมายให้พระนักศึกษาซึ่งเป็นรุ่นพี่ในสาขาวิชาภาษาอังกฤษ คณะมนุษยศาสตร์ ไปแทน ทั้งนี้เพื่อชักจูงให้นักศึกษาเข้ามาเรียนในมหาวิทยาลัยสงฆ์ ประการแรก เพื่อเป็นการเผยแผ่ศาสนา ประการที่สอง เป็นเพราะจำนวนพระนักศึกษไทยในมหาวิทยาลัยสงฆ์ลดน้อยลง เนื่องจากในปัจจุบันมีทางเลือกในการศึกษาที่หลากหลาย เช่น มหาวิทยาลัยปกติทั่วไป” (พระไกรวิชญ์ ผลบุญ, 2548 : สัมภาษณ์)

ลักษณะที่มีพระนักศึกษาจากประเทศเพื่อนบ้าน และประเทศอื่น ๆ เข้ามาเรียนในมหาวิทยาลัยสงฆ์ของไทยนั้น ได้สะท้อนบทบาทของวัดที่เพิ่มขึ้น จากที่พระราชวรมนี(ประยูทธ์ ปยุตโต) (2529 : 110) เคยกล่าวถึงบทบาทของวัดในฐานะที่เป็นช่องทางการศึกษาของผู้ด้อยโอกาส ในสังคมว่า “ช่วยผ่อนเบาปัญหาความไม่เสมอภาคทางการศึกษา ในขณะที่รัฐยังไม่สามารถแก้ปัญหาได้ ช่วยลดช่องว่างทางสังคม เป็นที่พึ่งและเป็นความหวังแม้ว่าใครของชาวไร่ชาวนาผู้ยากจนจำนวนมากในชนบทห่างไกล และช่วยเชื่อมประสานสังคมเมืองกับชุมชนชนบท” อีกทั้งพระราชวรมนี(ประยูทธ์ ปยุตโต) (2529 :84-85) ยังได้กล่าวถึงบทบาทของมหาวิทยาลัยสงฆ์ ซึ่งต้องทำหน้าที่หรือมีบทบาท 2 ด้านในเวลาเดียวกันว่า

“ด้านที่ 1 คือ หน้าที่และบทบาทในฐานะสถาบันการศึกษาของพระสงฆ์ เป็นหน้าที่และบทบาทหลัก ซึ่งเป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่ประกาศไว้อย่างชัดเจน หมายถึง การผลิตพระภิกษุสามเณรที่มีคุณภาพ เพื่อให้เป็นกำลังของพระพุทธศาสนา การพัฒนาส่งเสริมพระภิกษุสามเณร ให้เป็นผู้เจริญองงามพร้อมด้วยความรู้และความประพฤติปฏิบัติ สามารถประสบผลแห่งศาสนศึกษาด้วยตน และบำเพ็ญประโยชน์สุขแก่ผู้อื่นได้ด้วยดี ตลอดจนเป็นแหล่งที่ค้นคว้าเผยแพร่วรรณกรรม และการปฏิบัติในทางพระพุทธศาสนา

ด้านที่ 2 คือ บทบาทในฐานะเป็นช่องทางการศึกษาสำหรับผู้ด้อยโอกาสในสังคม เป็นบทบาทที่มีได้กำหนดไว้ตามวัตถุประสงค์ที่ประกาศหรือตั้งใจจัดวางไว้ แต่เป็นบทบาทที่เป็นไปเองหรือตามมาเอง เนื่องจากความเปลี่ยนแปลงทางสังคม”

จะเห็นว่า บทบาทของวัด และบทบาทของมหาวิทยาลัยสงฆ์ในปัจจุบัน ยังคงมีบทบาทในการเป็นแหล่งให้การศึกษแก่ผู้ด้อยโอกาสในสังคมไทย แต่ยังสามารถเพิ่มบทบาทในการเป็นแหล่งให้การศึกษแก่พระสงฆ์ที่มาจากสังคมอื่นด้วย อันได้แก่ พระสงฆ์ที่มาจากประเทศเพื่อนบ้านและประเทศอื่น ๆ ซึ่งถึงแม้ว่าชมรม Monk Chat ของวัดสวนดอก และวัดเจติยंहลวงจะประกอบด้วยสมาชิกที่เป็นพระนักศึกษไทย และเป็นพระนักศึกษาที่มาจากประเทศเพื่อนบ้านหรือประเทศอื่น ๆ ทำให้สมาชิกของชมรม Monk Chat ทั้ง 2 กลุ่มนี้มีความแตกต่างกันในลักษณะ

ปัจจัยส่วนบุคคล แต่อย่างไรก็ตามสมาชิก ทั้ง 2 กลุ่มนี้ มีจุดมุ่งหมายเดียวกันในการสมัครเข้าร่วมเป็นสมาชิกของชมรม Monk Chat

4.2 การแสดงบทบาทของพระสงฆ์ในกิจกรรม Monk Chat

เมื่อได้ทำการศึกษาถึงเหตุผลในการสมัครเข้าร่วมเป็นสมาชิกชมรม Monk Chat ของพระนักศึกษาวไทย และพระนักศึกษาที่มาจากประเทศเพื่อนบ้าน รวมถึงประเทศอื่น ๆ แล้วนั้น สมาชิกทั้ง 2 กลุ่ม ต่างให้เหตุผลไปในทิศทางเดียวกัน ดังนี้

4.2.1 เหตุผลในการสมัครเข้าร่วมเป็นสมาชิกชมรม Monk Chat ของพระสงฆ์

พระนักศึกษาวไทยมีจุดประสงค์หลักในการสมัครเข้าชมรม Monk Chat เพราะต้องการฝึกฝนทักษะทางด้านภาษาอังกฤษ โดยให้เหตุผลในลักษณะที่ว่า “อยากเก่งภาษาอังกฤษ อยากพูดภาษาอังกฤษเป็น อยากคุยกับเจ้าของภาษา อยากฝึกทักษะการพูดและการฟัง” ในขณะที่พระนักศึกษาที่มาจากประเทศเพื่อนบ้านและประเทศอื่น ๆ ก็ให้เหตุผลในการสมัครเข้าชมรม Monk Chat ว่าเป็นเพราะต้องการฝึกฝนทักษะทางด้านภาษาอังกฤษเช่นเดียวกัน ถึงแม้ว่าพระนักศึกษาที่มาจากประเทศเพื่อนบ้านและประเทศอื่น ๆ นั้นจะมีความถนัดในการใช้ภาษาอังกฤษแต่ก็มีใช้เจ้าของภาษา ด้วยเหตุนี้จึงต้องการที่จะฝึกสำเนียงการพูด และพัฒนาทักษะด้านภาษาอังกฤษเพิ่มเติมมากขึ้น นอกจากนี้พระนักศึกษาวไทย และพระนักศึกษาที่มาจากประเทศเพื่อนบ้าน รวมถึงประเทศอื่น ๆ ยังให้เหตุผลอื่นในการสมัครเข้าร่วมเป็นสมาชิกชมรม Monk Chat รองลงมา จากเหตุผลที่ต้องการฝึกฝนทักษะทางด้านภาษาอังกฤษ ว่าเป็นเพราะอยากแลกเปลี่ยนความรู้ และความคิดเห็นกับชาวต่างชาติ ทำให้ได้เรียนรู้วัฒนธรรมตะวันตก และได้อธิบายให้ความเข้าใจเกี่ยวกับพุทธศาสนาและวัฒนธรรมไทยแก่ชาวต่างชาติ ซึ่งเหตุผลของพระสงฆ์ในลักษณะเช่นนี้ ได้แสดงความต้องการของพระสงฆ์ในการได้พัฒนาตนเอง และได้เพิ่มความรู้ให้กับตนเอง จึงทำให้สมัครเข้าร่วมเป็นสมาชิกชมรม Monk Chat

4.2.2 ประเด็นเนื้อหาที่สนทนาในกิจกรรม Monk Chat

จากรูปแบบการดำเนินกิจกรรม Monk Chat ซึ่งให้พระสงฆ์ที่เป็นสมาชิกชมรม Monk Chat ได้สนทนากับนักท่องเที่ยวต่างชาติ โดยเปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวต่างชาติเป็นผู้ซักถามหรือตั้งคำถามกับพระสงฆ์ และพระสงฆ์ทำหน้าที่ในการอธิบาย ให้ความรู้ ความเข้าใจในประเด็นที่นักท่องเที่ยวต่างชาติสงสัย ซึ่งประเด็นที่นักท่องเที่ยวต่างชาติให้ความสนใจพูดคุยกับพระสงฆ์ ได้ปรากฏในเอกสารของชมรม Monk Chat วัดสวนดอก ที่ได้ระบุถึงคำถามที่ถูกถามบ่อยครั้งจาก

นักท่องเที่ยวต่างชาติ โดยเอกสารนี้จะถูกแจกให้แก่สมาชิกของชมรม เพื่อเป็นแนวทางในการสนทนากับนักท่องเที่ยวต่างชาติ ดังนี้

The questions on Buddhism are frequently asked by foreigners.

1. Is the Buddha God ?
2. In shortly, tell me about the Buddha's history, Please ?
3. What is different between rebirth and reincarnation ?
4. What is the principle of Buddhism ?
5. Why the monks have to shave hair ?
6. Why women can't touch the monks ?
7. What is heaven and hell in Buddhism ?
8. What is Insight Meditation ? How is different between Tranquillity and Insight Meditation ?
9. What is your (Monk's) routine ?
10. What is different between Mahayana and Theravada Buddhism ?
11. Can monks smoke cigarettes and ride on motorbikes ?
12. What do the different color robes mean ?
13. Why are stupas so big and beautiful ?
14. Do you believe in ghost or super natural power ?
15. What is the Nirvana or Nibbana ?
16. How many peoples in Thailand can attain Nirvana ? How do you know ?
17. Can monks get marriage ?
18. Do you want to live in monkhood all life or forever ? Why or why not ?
19. What is reaction (Kamma) ?
20. What is different between Monks and Novices ?
21. Are monks vegetarian ?
22. Why Buddhists kill animal ?

จะเห็นว่าคำถามที่นักท่องเที่ยวต่างชาติให้ความสนใจพูดคุยกับพระสงฆ์ ส่วนใหญ่เป็นประเด็นคำถามที่เกี่ยวข้องกับพระพุทธศาสนา อาทิ ประวัติและหลักคำสอนของพระพุทธศาสนา การนั่งสมาธิวิปัสสนา การใช้ชีวิตของพระสงฆ์ ฯลฯ ซึ่งประเด็นคำถามเหล่านี้เป็นไปในทิศทางเดียวกันกับข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์พระสงฆ์ซึ่งเป็นสมาชิกชมรม Monk Chat ของวัดสวนดอก

และวัดเจดีย์หลวง ที่ระบุว่า ประเด็นเนื้อหาที่นักท่องเที่ยวนำให้ความสนใจพูดคุยกับพระสงฆ์ ส่วนใหญ่เป็นเรื่องราวทางพุทธศาสนา โดยสมาชิกชมรม Monk Chat ของวัดเจดีย์หลวง ได้ระบุถึงประเด็นเนื้อหาที่มักจะสนทนากับนักท่องเที่ยวดังชาติ ได้แก่ ประวัติของพุทธศาสนา หลักคำสอนของพุทธศาสนา และกิจวัตรประจำวันของพระสงฆ์ ในขณะที่สมาชิกชมรม Monk Chat ของวัดสวนดอก มักจะสนทนากับนักท่องเที่ยวดังชาติในประเด็นทางพุทธศาสนาที่มีความลึกซึ้งกว่า โดยมีเนื้อหาสนทนาครอบคลุมในประเด็นหลักได้แก่ หลักการของพุทธศาสนา การดำเนินชีวิตของพระสงฆ์ หลักธรรม และความเชื่อของชาวพุทธ ซึ่งรายละเอียดของเนื้อหาที่สมาชิกชมรม Monk Chat ของวัดสวนดอก มักจะสนทนากับนักท่องเที่ยวดังชาติเป็นประจำ มีดังต่อไปนี้

ประเด็นเกี่ยวกับหลักการของพุทธศาสนา มักจะสนทนาในด้านประวัติความเป็นมาของพระพุทธศาสนา หลักคำสอนทางพุทธศาสนา ความเหมือนและความแตกต่างระหว่างนิกายในพุทธศาสนา หัวใจและเป้าหมายของพุทธศาสนา

ประเด็นเกี่ยวกับการดำเนินชีวิตของพระสงฆ์ มักจะสนทนาในด้านประวัติส่วนตัวของพระสงฆ์ กิจวัตรประจำวันของพระสงฆ์ เหตุผลของการบวชเป็นพระ ความเป็นอยู่ของพระภิกษุและสามเณร ความแตกต่างระหว่างภิกษุกับสามเณร ความแตกต่างระหว่างสี่ของจีวร การศึกษาของพระสงฆ์

ประเด็นเกี่ยวกับหลักธรรม มักจะสนทนาในเรื่องสังขารของชีวิต การปฏิบัติสมาธิศีล อริยสัจ 4 มรรค 8

ประเด็นเกี่ยวกับความเชื่อของชาวพุทธ มักจะสนทนาในเรื่องนรกกับสวรรค์ ความดีกับความชั่ว ชีวิตหลังความตาย การเกิดใหม่ กรรม กฎแห่งกรรม

การสนทนาระหว่างพระสงฆ์กับนักท่องเที่ยวดังชาติในประเด็นเนื้อหาทางพระพุทธศาสนา ถือได้ว่าเป็นประเด็นเนื้อหาที่ใกล้ชิดตัวของพระสงฆ์ซึ่งเป็นพระนักศึกษากัน ทั้งนี้เมื่อพิจารณาโครงสร้างหลักสูตรระดับปริญญาตรีของมหาวิทยาลัยสงฆ์ พบว่าเป็นหลักสูตรภาคทฤษฎี 4 ปี และภาคปฏิบัติ 1 ปี โดยในภาคทฤษฎีนักศึกษาต้องเรียนรายวิชาต่าง ๆ จำนวนไม่น้อยกว่า 150 หน่วยกิต ประกอบด้วย

1. วิชาศาสนาบังคับ	50	หน่วยกิต
2. วิชาพื้นฐานทั่วไป	30	หน่วยกิต
3. วิชาเอก	50	หน่วยกิต
4. วิชาโท	16	หน่วยกิต
5. วิชาเลือกเสรี	4	หน่วยกิต

จะเห็นได้ว่า พุทธศาสนาเป็นวิชาบังคับซึ่งพระนักศึกษาทุกคนต้องเรียน ด้วยเหตุนี้ พระสงฆ์จึงมีพื้นฐานความรู้ในการสนทนากับนักท่องเที่ยวต่างชาติในประเด็นด้านพระพุทธศาสนา มาจากการศึกษาในชั้นเรียนเป็นส่วนใหญ่ ทั้งนี้ถึงแม้ว่าการสนทนาระหว่างพระสงฆ์กับ นักท่องเที่ยวต่างชาติ จะเน้นสนทนาในด้านพุทธศาสนา แต่ก็มีสนทนาในประเด็นอื่น ๆ ด้วย เช่นกัน โดยในส่วนของชมรม Monk Chat วัดสวนดอก จะมุ่งเน้นประเด็นสนทนาทางด้านพุทธ ศาสนาเป็นหลัก ส่วนชมรม Monk Chat ของวัดเจติยหลวง นอกจากสนทนาในประเด็นทางด้าน พุทธศาสนาแล้ว ยังมีการสนทนาในประเด็นอื่นซึ่งเป็นเรื่องทั่ว ๆ ไป เช่น สถานที่ท่องเที่ยวของ จังหวัดเชียงใหม่ วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณีของไทย ความเป็นอยู่ในประเทศของ นักท่องเที่ยวต่างชาติ ฯลฯ ซึ่งประเด็นเนื้อหาการสนทนาเป็นปัจจัยหนึ่งที่ส่งผลต่อลักษณะการ ปฏิบัติกิจกรรม Monk Chat ของพระสงฆ์

4.2.3 การปฏิบัติกิจกรรม Monk Chat ของพระสงฆ์

จากการศึกษาที่ผ่านมา ไม่ว่าจะเป็นรูปแบบของการดำเนินกิจกรรม Monk Chat ลักษณะ ของสมาชิกชมรม Monk Chat และประเด็นเนื้อหาที่สนทนาในกิจกรรม Monk Chat ลักษณะที่ เกิดขึ้นเหล่านี้ ได้นำมาสู่การปฏิบัติกิจกรรม Monk Chat ของสมาชิกชมรม Monk Chat วัดสวน ดอก และวัดเจติยหลวง ดังนี้

4.2.3.1 การปฏิบัติกิจกรรม Monk Chat ของสมาชิกชมรม Monk Chat วัดสวนดอก

สมาชิกชมรม Monk Chat ของวัดสวนดอก ซึ่งได้แก่ พระนักศึกษารุ่นปีที่ 4 จะเข้ามาที่ ชมรมเพื่อปฏิบัติกิจกรรม Monk Chat สัปดาห์ละ 3 วัน ได้แก่ วันจันทร์ วันพุธ และวันศุกร์ เนื่องจากพูดภาษาอังกฤษได้คล่อง และมีความรู้ทางพุทธศาสนาเป็นอย่างดี ทางชมรม Monk Chat จึงขอให้มาช่วยฝึกฝนพระนักศึกษารุ่นน้อง ซึ่งพระนักศึกษารุ่นปีที่ 1-2 จะได้มาปฏิบัติกิจกรรม Monk Chat ในวันใดวันหนึ่งของ 3 วันทำการชมรม เนื่องจากยังพูดภาษาอังกฤษไม่คล่อง อีกทั้งยัง มีความรู้ทางพุทธศาสนาไม่มากพอ โดยพระนักศึกษารุ่นปีที่ 4 จะเป็นผู้อยู่ประจำโต๊ะในการ สนทนากับนักท่องเที่ยว แล้วให้พระนักศึกษารุ่นปีที่ 1-2 มาร่วมสนทนากับนักท่องเที่ยวด้วย ซึ่ง ในการสนทนากับนักท่องเที่ยว นั้น จะไม่มีการจัดคิว เพราะถ้าสมาชิกรูปไหนมีความพร้อม และว่าง จากการสนทนาก็สามารถนำพานักท่องเที่ยวที่เข้ามาชมรมมาสนทนาที่โต๊ะได้ ซึ่งพระสงฆ์จะ เริ่มสนทนากับนักท่องเที่ยวต่างชาติตั้งแต่เวลา 17.00-19.00 น. อันเป็นเวลาทำการของชมรม Monk Chat ซึ่งเวลาที่นักท่องเที่ยวต่างชาติส่วนใหญ่ชอบเข้ามาสนทนาจะอยู่ในช่วงเวลาตั้งแต่ 18.00 น. ขึ้นไป โดยลักษณะของนักท่องเที่ยวต่างชาติที่มักเข้ามาสนทนากับพระสงฆ์บ่อยครั้ง ส่วนใหญ่ เป็นนักท่องเที่ยวต่างชาติที่มาจากประเทศสหรัฐอเมริกา อังกฤษ แคนาดา ออสเตรเลีย โดยมีทั้ง

เพศชายและเพศหญิง มักมากลุ่มละ 1-2 คน ซึ่งการสนทนาระหว่างพระสงฆ์กับนักท่องเที่ยวดังกล่าว 1 กลุ่มจะใช้เวลาประมาณ 1-2 ชั่วโมง โดยใน 1 วัน พระสงฆ์จะได้สนทนากับนักท่องเที่ยวดังกล่าวจำนวน 1-2 กลุ่ม ดังนั้นทำให้พระสงฆ์ได้สนทนากับนักท่องเที่ยวดังกล่าวประมาณ 2-3 คนต่อวัน

4.2.3.2 การปฏิบัติกิจกรรม Monk Chat ของสมาชิกชมรม Monk Chat วัดเจดีย์หลวง

สมาชิกชมรม Monk Chat ของวัดเจดีย์หลวง เข้ามาที่ชมรมเพื่อปฏิบัติกิจกรรม Monk Chat สัปดาห์ละ 4-5 วันในช่วงวันจันทร์-ศุกร์ เนื่องจากเวลาทำการของชมรม Monk Chat วัดเจดีย์หลวงได้แก่ เวลา 12.00-18.30 น. ซึ่งเป็นเวลาเดียวกับที่พระสงฆ์ส่วนใหญ่ต้องเข้าเรียนในชั้นเรียนของมหาวิทยาลัย ทำให้เวลาที่พระสงฆ์ต้องเข้ามาปฏิบัติกิจกรรม Monk Chat ได้ถือเอาตามความสะดวกของพระสงฆ์ โดยหากพระสงฆ์รูปใดว่างจากการเรียนก็จะเข้ามายังชมรมเพื่อสนทนากับนักท่องเที่ยวดังกล่าว ซึ่งเวลาที่นักท่องเที่ยวดังกล่าวส่วนใหญ่ชอบเข้ามาสนทนาจะอยู่ในช่วงเวลาที่ตั้งแต่ 17.00 น. ขึ้นไป โดยลักษณะของนักท่องเที่ยวดังกล่าวที่มักเข้ามาสนทนากับพระสงฆ์บ่อยครั้ง ส่วนใหญ่เป็นนักท่องเที่ยวดังกล่าวที่มาจากประเทศสหรัฐอเมริกา และอังกฤษ โดยมีทั้งเพศชายและเพศหญิง มักมากลุ่มละ 1-2 คน ซึ่งการสนทนาระหว่างพระสงฆ์กับนักท่องเที่ยวดังกล่าว 1 กลุ่มจะใช้เวลาประมาณ 20-30 นาที โดยใน 1 วัน พระสงฆ์จะได้สนทนากับนักท่องเที่ยวดังกล่าวจำนวน 3-4 กลุ่ม ดังนั้นทำให้พระสงฆ์ได้สนทนากับนักท่องเที่ยวดังกล่าวประมาณ 5-6 คนต่อวัน

จากการศึกษาลักษณะการปฏิบัติกิจกรรม Monk Chat ของสมาชิกชมรม Monk Chat วัดสวนดอก และวัดเจดีย์หลวง พบว่า มีความแตกต่างกันในการปฏิบัติกิจกรรม Monk Chat โดยถึงแม้ว่าลักษณะของนักท่องเที่ยวดังกล่าวที่เข้ามาสนทนากับพระสงฆ์จะมีความคล้ายคลึงกัน แต่จากรูปแบบการดำเนินกิจกรรม Monk Chat และประเด็นเนื้อหาในการสนทนาทำให้ชมรม Monk Chat ของวัดสวนดอก และวัดเจดีย์หลวง มีความแตกต่างกันในด้านพฤติกรรมกรปฏิบัติกิจกรรม Monk Chat เนื่องจากชมรม Monk Chat ของวัดสวนดอก มีการบริหารจัดการที่เป็นระบบ โดยมีการกำหนดหน้าที่ของสมาชิกแบ่งเป็นฝ่ายต่าง ๆ และมีการกำหนดกฎระเบียบของชมรม เช่น สมาชิกต้องเซ็นชื่อทุกครั้งเมื่อเข้ามายังชมรมเพื่อปฏิบัติกิจกรรม Monk Chat ด้วยเหตุนี้จึงทำให้สมาชิกชมรม Monk Chat วัดสวนดอก มีพฤติกรรมในปฏิบัติกิจกรรม Monk Chat อย่างเคร่งครัด อาทิเช่น การเข้ามายังชมรมเพื่อปฏิบัติกิจกรรม Monk Chat ในช่วงเวลาที่กำหนดไว้ ในขณะที่ชมรม Monk Chat ของวัดเจดีย์หลวง ไม่มีการบริหารจัดการที่เป็นระบบ การเข้ามายังชมรมเพื่อปฏิบัติกิจกรรม Monk Chat จึงขึ้นอยู่กับความสมัครใจของสมาชิก นอกจากนี้ประเด็นเนื้อหาที่พระสงฆ์สนทนากับท่องเที่ยวดังกล่าว ก็เป็นเหตุผลหนึ่งที่ทำให้สมาชิกชมรม Monk Chat วัด

สวนดอก และวัดเจดีย์หลวง ใช้เวลาในการสนทนากับนักท่องเที่ยวต่างชาติแตกต่างกัน โดยสมาชิกชมรม Monk Chat วัดสวนดอก จะใช้เวลาในการสนทนากับนักท่องเที่ยวต่างชาตินานกว่าสมาชิกชมรม Monk Chat วัดเจดีย์หลวง เนื่องจากประเด็นเนื้อหาการสนทนาของสมาชิกชมรม Monk Chat วัดสวนดอก จะเน้นประเด็นทางพุทธศาสนาที่ลึกซึ้งกว่าสมาชิกชมรม Monk Chat วัดเจดีย์หลวง ทำให้ต้องใช้เวลาในการอธิบายทำความเข้าใจแก่นักท่องเที่ยวต่างชาตินานกว่าสมาชิกชมรม Monk Chat ของวัดเจดีย์หลวง แต่ทั้งนี้เวลาที่ใช้ในการสนทนากับนักท่องเที่ยวต่างชาติ ส่วนหนึ่งจะขึ้นอยู่กับปัจจัยที่มาจากตัวของนักท่องเที่ยวต่างชาติ เช่น ความสนใจของนักท่องเที่ยวต่างชาติที่มีต่อกิจกรรม Monk Chat หรือประเด็นเนื้อหาในการสนทนา และเวลาที่นักท่องเที่ยวต่างชาติมีให้แก่ กิจกรรม Monk Chat

4.2.4 การปฏิบัติตัวต่อนักท่องเที่ยวต่างชาติ

ชมรม Monk Chat ของวัดสวนดอก ได้กำหนดระเบียบการเข้าร่วมกิจกรรม Monk Chat ของสมาชิก ไว้ดังต่อไปนี้

ระเบียบว่าด้วยก่อนเข้าห้องสนทนา

1. ห้ามสูบบุหรี่และดื่มแอลกอฮอล์ให้เรียบร้อย
2. ปิดเครื่องมือสื่อสารทุกชนิดโดยเฉพาะโทรศัพท์มือถือในขณะที่เข้าร่วมสนทนาธรรม

ระเบียบว่าด้วยในห้องสนทนา

1. ดูแลความเรียบร้อยในกลุ่มสนทนา และต้อนรับผู้มาสนทนาด้วยไมตรีจิต
2. กระจายผู้มาสนทนาชาวต่างประเทศไปแต่ละกลุ่ม ๆ ละไม่เกิน 2 คน
3. สำรวมในการสนทนา ไม่ควรสนทนากับชาวต่างชาติเชิงเกี่ยวพาราสิ และในเชิงเรียไรเงิน
4. ไม่ควรแสดงอาการต่าง ๆ เมื่อไม่พอใจขณะกำลังสนทนา
5. สมาชิกในกลุ่มสนทนาควรเปิดโอกาสให้แต่ละท่านได้สนทนาบ้าง

ระเบียบว่าด้วยหลังจากการสนทนา

1. ดูแลความสะอาดและจัดโต๊ะที่ใช้สนทนาให้เรียบร้อยเหมือนเดิม
2. สำรวมเวลาชาวต่างประเทศมาขอถ่ายรูปด้วย และไม่ควรเดินเคียงคู่พูดคุยกับชาวต่างประเทศในขณะที่เดินทางกลับ
3. สมาชิกทุกท่านมีทัศนคติที่ดีต่อโครงการฯ

การกำหนดระเบียบการเข้าร่วมกิจกรรม Monk Chat ของสมาชิกชมรม Monk Chat วัดสวนดอก มีไว้เพื่อเป็นแนวทางให้สมาชิกได้ปฏิบัติกิจกรรม Monk Chat อย่างถูกต้องเหมาะสม

และเป็นไปด้วยความเรียบร้อย ซึ่งลักษณะการปฏิบัติตัวต่อนักท่องเที่ยวต่างชาติที่เกิดขึ้นของสมาชิกชมรม Monk Chat วัดสวนดอก และวัดเจดีย์หลวงนั้น มีลักษณะที่คล้ายคลึงกัน โดยลักษณะการปฏิบัติทางกายต่อนักท่องเที่ยวต่างชาติ ได้แก่ การที่พระสงฆ์ต้องแต่งกายเรียบร้อย ต้องสำรวม รักษากริยามารยาทวางตัวให้เรียบร้อย ไม่แสดงอาการไม่เหมาะสม และการปฏิบัติทางวาจาต่อนักท่องเที่ยวต่างชาติ ได้แก่ การพูดจาสุภาพ ไม่พูดคุยในเรื่องที่ไม่สมควร ไม่พูดโจมตีหรือตำหนิศาสนาอื่น นอกจากนี้พระสงฆ์ควรแสดงออกถึงความรู้สึที่ดีต่อนักท่องเที่ยวต่างชาติ ได้แก่ การทำหน้าที่เป็นเจ้าบ้านที่ดี ต้อนรับนักท่องเที่ยวด้วยไมตรีจิต ตั้งใจฟังและตอบคำถามหรือปัญหาต่าง ๆ ให้กับนักท่องเที่ยว รับฟังและเสนอแนะตามสถานการณ์ จะเห็นว่าลักษณะการปฏิบัติตัวต่อนักท่องเที่ยวต่างชาติของสมาชิกชมรม Monk Chat วัดสวนดอก และวัดเจดีย์หลวงนั้น พระสงฆ์ยังคงต้องปฏิบัติตนให้เหมาะสมกับสมณเพศ คือ มีความสำรวมทั้งทางกาย วาจา ใจ อีกทั้งยังต้องให้เกียรติและสร้างความรู้สึที่ดีแก่คู่สนทนาซึ่งเป็นนักท่องเที่ยวต่างชาติ และต้องพยายามหลีกเลี่ยงปัญหาอันเกิดจากการที่มีความคิดเห็นที่ไม่ตรงกัน ซึ่งการปฏิบัติตัวต่อนักท่องเที่ยวต่างชาติของสมาชิกชมรม Monk Chat นี้ จะส่งผลต่อทัศนคติของนักท่องเที่ยวต่างชาติที่มีต่อพระสงฆ์และกิจกรรม Monk Chat ต่อไป

4.2.5 ประโยชน์ที่พระสงฆ์ได้รับจากกิจกรรม Monk Chat

หลังจากที่พระสงฆ์ได้ปฏิบัติกิจกรรม Monk Chat แล้วนั้น ทำให้พระสงฆ์ซึ่งเป็นสมาชิกของชมรม Monk Chat วัดสวนดอก และวัดเจดีย์หลวง ได้มีมุมมองต่อกิจกรรม Monk Chat ในแง่ที่เป็นประโยชน์ต่อตัวพระสงฆ์ ในด้านต่าง ๆ ดังนี้ ด้านการพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษ การปฏิบัติกิจกรรม Monk Chat ทำให้พระสงฆ์ได้พัฒนาทักษะภาษาอังกฤษ โดยเฉพาะทักษะการฟังและการพูด และได้รับประสบการณ์ในการพูดคุยกับเจ้าของภาษา ซึ่งถือได้ว่าได้ฟังสำเนียงและการออกเสียงภาษาอังกฤษจากทั่วโลก ด้วยเหตุนี้จึงทำให้พระสงฆ์บางรูปมีความชอบและความต้องการที่จะเรียนภาษาอังกฤษในระดับที่ยากขึ้น ด้านการเพิ่มความรู้ การสนทนากับนักท่องเที่ยวต่างชาติ ได้ทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างพระสงฆ์กับนักท่องเที่ยวต่างชาติ ลักษณะเช่นนี้ทำให้พระสงฆ์ได้เพิ่มความรู้ให้กับตนเองจากเรื่องราวที่ได้สนทนา โดยเป็นการเปิดโลกทัศน์ของพระสงฆ์ ทำให้พระสงฆ์ได้ความรู้ใหม่ ๆ ทราบเรื่องราวเกี่ยวกับวัฒนธรรมอื่น เช่น วิถีชีวิต ความเป็นอยู่ และขนบธรรมเนียมประเพณี วัฒนธรรมของชาวต่างชาติ โดยเฉพาะวัฒนธรรมตะวันตก ทำให้พระสงฆ์มีความคิดกว้างขวางขึ้น เนื่องจากได้รู้ถึงความแตกต่างหลากหลายทางด้านความเชื่อและแนวคิด นอกจากนี้การสนทนากับนักท่องเที่ยวต่างชาติ ยังทำให้พระสงฆ์ได้เรียนรู้พุทธศาสนาเพิ่มมากขึ้น เพราะพระสงฆ์จะต้องหาข้อมูลความรู้ทางด้านพุทธศาสนาเพื่อใช้ในการ

สนทนากับนักท่องเที่ยวต่างชาติ ด้านการสร้างความมั่นใจ การปฏิบัติกิจกรรม Monk Chat ทำให้พระสงฆ์มีความมั่นใจในตัวเอง และมีความกล้าแสดงออก โดยมีความกล้าที่จะพูดคุยกับชาวต่างชาติ และกล้าที่จะแสดงความคิดเห็น จะเห็นว่าประโยชน์ที่พระสงฆ์ได้รับจากกิจกรรม Monk Chat จะเป็นประโยชน์ที่มีต่อการพัฒนาตนเองของพระสงฆ์ ซึ่งเกิดขึ้นใน 3 ด้านด้วยกัน ได้แก่ ด้านการพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษ ด้านการเพิ่มความรู้ และด้านการสร้างความมั่นใจ

4.2.6 ปัญหาจากการดำเนินกิจกรรม Monk Chat

จากการดำเนินกิจกรรม Monk Chat ของสมาชิกชมรม Monk Chat วัดสวนดอก และวัดเจดีย์หลวง พบว่า มีปัญหาที่เกิดขึ้นจากการสนทนากับนักท่องเที่ยวต่างชาติ ได้แก่ ปัญหาที่เกิดจากหัวข้อในการสนทนา และปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อธุรกิจท่องเที่ยว ดังนี้

4.2.6.1 ปัญหาที่เกิดจากหัวข้อในการสนทนา

เป็นปัญหาที่มาจากการสนทนาระหว่างพระสงฆ์กับนักท่องเที่ยวต่างชาติ ได้แก่ การที่พระสงฆ์ได้สนทนากับนักท่องเที่ยวต่างชาติที่ไม่มีพื้นฐานความรู้ด้านพระพุทธศาสนา ซึ่งในกรณีนี้นักท่องเที่ยวต่างชาติจะไม่เข้าใจในศัพท์เฉพาะบางคำ ทำให้พระสงฆ์ไม่สามารถอธิบายให้นักท่องเที่ยวต่างชาติเข้าใจอย่างลึกซึ้งได้ และการที่พระสงฆ์ได้สนทนากับนักท่องเที่ยวต่างชาติที่มีสำเนียงหลากหลาย รวมถึงการสนทนาภาษาอังกฤษกับนักท่องเที่ยวต่างชาติที่ไม่ใช่เจ้าของภาษา เช่น นักท่องเที่ยวต่างชาติที่มาจากประเทศเยอรมัน ฝรั่งเศส อิตาลี สเปน และอินเดีย ซึ่งมีสำเนียงภาษาอังกฤษที่ฟังยาก ส่งผลให้เมื่อนักท่องเที่ยวต่างชาติพูดเร็ว ทำให้พระสงฆ์ฟังคำถามไม่ค่อยเข้าใจ กรณีเช่นนี้พระสงฆ์ มีวิธีแก้ปัญหามาโดยการจับประเด็นจากท่าทาง หรือขอให้พูดซ้ำอีกครั้ง หรือพูดช้าลง นอกจากนี้ยังมีปัญหาที่เกิดจากชาวคริสต์ที่เป็นมิชชันนารีเข้ามาสนทนากับพระสงฆ์ โดยเน้นการเผยแพร่ศาสนาของตน ซึ่งพระสงฆ์มองว่าบุคคลกลุ่มนี้มาเพื่อเอาชนะในการสนทนา และมีจุดประสงค์ในการจับผิดศาสนา ซึ่งถึงแม้ว่าพระสงฆ์จะมีทัศนคติที่ไม่ดีต่อบุคคลกลุ่มนี้ แต่พระสงฆ์ก็เห็นว่าหน้าตาของพระสงฆ์ที่ต้องอธิบายสร้างความเข้าใจในพระพุทธศาสนาแก่นักท่องเที่ยวทุกกลุ่ม

ส่วนปัญหาที่เกิดจากตัวพระสงฆ์นั้น เกิดขึ้นจากการที่พระสงฆ์ได้สนทนากับนักท่องเที่ยวต่างชาติในประเด็นที่เกี่ยวกับพระพุทธศาสนาในประเด็นเดิม ๆ บ่อยครั้ง ทำให้พระสงฆ์บางรูปเกิดความเคยชิน และเริ่มเบื่อหน่ายที่ต้องสนทนาในเนื้อหาเดิม โดยไม่มีประเด็นใหม่ ๆ ที่น่าสนใจ หรือเปิดโลกทัศน์ใหม่ให้กับพระสงฆ์ ด้วยเหตุนี้พระสงฆ์จึงไม่มีสิ่งดึงดูดใจให้มาปฏิบัติกิจกรรม Monk Chat ทำให้พระสงฆ์บางรูปที่ปฏิบัติกิจกรรม Monk Chat มาเป็นเวลานาน ไม่ค่อยเข้าชมรมมาสนทนากับนักท่องเที่ยวต่างชาติ

4.2.6.2 ปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อธุรกิจท่องเที่ยว

เป็นปัญหาที่มาจากบุคคลภายนอก ซึ่งปัญหาในกรณีนี้ เป็นปัญหาที่เกิดขึ้นกับสมาชิกชมรม Monk Chat ของวัดเจติยหหลวง เนื่องมาจากประเด็นเนื้อหาที่พระสงฆ์ได้สนทนากับนักท่องเที่ยวต่างชาตินั้น นอกจากสนทนาประเด็นทางพุทธศาสนาแล้ว ยังได้สนทนาในประเด็นอื่น ๆ ทั่วไป อาทิเช่น สถานที่ท่องเที่ยว และวัฒนธรรมประเพณี ซึ่งจากการที่พระสงฆ์ได้มีการพูดคุยในเรื่องทั่วไปนี้เอง ได้ก่อให้เกิดปัญหาขึ้น โดยกรณีแรก เป็นกรณีที่มัลกุเทศก์ได้มีการอธิบายให้ข้อมูลต่าง ๆ แก่นักท่องเที่ยวต่างชาติ ก่อนหน้าที่จะมา Monk Chat ซึ่งเมื่อนักท่องเที่ยวได้มาสนทนากับพระสงฆ์ในประเด็นเดียวกับที่เคยสนทนากับมัลกุเทศก์ อาจมีการให้ข้อมูลที่ไม่ตรงกัน ทำให้นักท่องเที่ยวต่างชาติมีความสับสน และก่อให้เกิดความไม่เชื่อมั่นในตัวมัลกุเทศก์ กรณีที่สอง เป็นกรณีที่นักท่องเที่ยวต่างชาติได้จองหรือซื้อ โปรแกรมการท่องเที่ยวของบริษัทนำเที่ยวไว้ ซึ่งเมื่อนักท่องเที่ยวต่างชาติได้เข้ามาสนทนากับพระสงฆ์ในเรื่องสถานที่ท่องเที่ยวต่าง ๆ และให้พระสงฆ์แนะนำสถานที่ท่องเที่ยวว่าควรไปที่ไหน ซึ่งพระสงฆ์ก็ได้อธิบายไปตามที่ทราบ ทำให้นักท่องเที่ยวต่างชาติบางรายเมื่อได้สนทนากับพระสงฆ์แล้ว ได้เปลี่ยนใจยกเลิกการจองหรือซื้อ โปรแกรมท่องเที่ยวจากบริษัทนำเที่ยว เนื่องจากต้องการไปเที่ยวยังสถานที่ที่พระสงฆ์ได้อธิบายแนะนำไป ซึ่งในกรณีนี้ทำให้มัลกุเทศก์ และบริษัทนำเที่ยวสูญเสียรายได้ จึงไม่พอใจการกระทำของพระสงฆ์ ปัญหาที่เกิดขึ้นทำให้สมาชิกชมรม Monk Chat วัดเจติยหหลวง จัดประชุมหารือให้เน้นพูดคุยกับนักท่องเที่ยวต่างชาติในประเด็นทางพระพุทธศาสนา เพื่อหลีกเลี่ยงปัญหาที่อาจกระทบต่อผู้อื่น กรณีที่สาม เป็นปัญหาที่เกิดจากคนขับรถรับจ้างสามล้อเครื่อง ซึ่งนักท่องเที่ยวต่างชาติได้ทำการตกลงให้ค่าจ้างในการนำเที่ยวรอบเมืองเชียงใหม่ โดยเมื่อคนขับรถรับจ้างสามล้อเครื่องได้นำนักท่องเที่ยวต่างชาติมาเที่ยวในวัดเจติยหหลวง เมื่อนักท่องเที่ยวต่างชาติได้มาสนทนากับพระสงฆ์ ทำให้ต้องการที่จะสนทนากับพระสงฆ์เป็นเวลานาน จึงยกเลิกโปรแกรมท่องเที่ยวที่ตกลงไว้กับคนขับรถรับจ้างสามล้อเครื่อง เป็นเหตุทำให้คนขับรถรับจ้างสามล้อเครื่อง ไม่พอใจนักท่องเที่ยวต่างชาติ และพระสงฆ์ เนื่องจากเห็นว่าพระสงฆ์พยายามดึงนักท่องเที่ยวไว้ แต่เมื่อพระสงฆ์ได้ให้คำอธิบาย คนขับรถรับจ้างสามล้อเครื่องได้ค่าพระสงฆ์ว่า “มึงไม่ต้องเถียงกู” ซึ่งเคยเกิดกรณีที่คนขับรถรับจ้างสามล้อเครื่องนำเงินที่นักท่องเที่ยวจ่ายให้ขว้างใส่หน้านักท่องเที่ยว แล้วขับรถหนีไป

จะเห็นว่าปัญหาที่เกิดจากการดำเนินกิจกรรม Monk Chat เป็นปัญหาที่เกิดขึ้นกับสมาชิกชมรม Monk Chat ของวัดเจติยหหลวงเป็นส่วนใหญ่ ทั้งนี้เนื่องมาจากการสนทนาระหว่างพระสงฆ์กับนักท่องเที่ยวต่างชาติในประเด็นที่หลากหลายนอกเหนือจากเรื่องในพุทธศาสนา ด้วยเหตุที่ชมรม Monk Chat ของวัดเจติยหหลวง มีรูปแบบการบริหารจัดการที่ไม่มีแบบแผน และไม่เคร่งครัด

กับสมาชิก จึงทำให้สมาชิก Monk Chat แต่ละรูป มีแนวทางการดำเนินกิจกรรม Monk Chat ที่แตกต่างกันไป ซึ่งลักษณะเช่นนี้เป็นสาเหตุที่ทำให้การดำเนินกิจกรรม Monk Chat ของชมรม Monk Chat วัดเจดีย์หลวง ประสบปัญหามากกว่าชมรม Monk Chat ของวัดสวนดอก ซึ่งปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นกับสมาชิกชมรม Monk Chat นั้น จะเป็นปัจจัยหนึ่งส่งผลให้เกิดการปรับเปลี่ยนบทบาทของพระสงฆ์ในกิจกรรม Monk Chat

4.2.7 สิ่งที่ควรพัฒนาและปรับปรุงในกิจกรรม Monk Chat

การปฏิบัติกิจกรรม Monk Chat ทำให้พระสงฆ์ได้พบสิ่งที่ควรพัฒนาหรือปรับปรุงในกิจกรรม Monk Chat โดยพระสงฆ์ที่เป็นสมาชิกชมรม Monk Chat ของวัดสวนดอก เห็นว่า ชมรม Monk Chat ของวัดสวนดอก ควรมีการพัฒนาหรือปรับปรุงในด้านบุคลากรและด้านสถานที่ ดังนี้

ด้านบุคลากร ควรมีการฝึกอบรมทางพุทธศาสนาให้แก่สมาชิกมากขึ้น เพื่อเป็นการพัฒนาความรู้ความสามารถทางด้านพระพุทธศาสนาให้แก่พระสงฆ์ เนื่องจากพระสงฆ์บางรูปยังไม่สามารถตอบคำถามนักท่องเที่ยวต่างชาติได้อย่างชัดเจน และควรมีการพัฒนาทักษะด้านภาษา เนื่องจากพระสงฆ์บางรูปไม่คล่องภาษาอังกฤษ จึงส่งผลให้ตอบคำถามของนักท่องเที่ยวต่างชาติไม่ได้ ส่วนด้านสถานที่ ควรมีการขยายพื้นที่จัดกิจกรรม Monk Chat เนื่องจากมีนักท่องเที่ยวต่างชาติมาร่วมกิจกรรม Monk Chat มากขึ้น จึงทำให้สถานที่ของชมรมในปัจจุบันเริ่มคับแคบ และไม่เพียงพอต่อการรองรับนักท่องเที่ยวต่างชาติ ในขณะที่พระสงฆ์ที่เป็นสมาชิกชมรม Monk Chat ของวัดเจดีย์หลวง เห็นว่า สิ่งที่ชมรม Monk Chat ควรพัฒนาหรือปรับปรุงอย่างเร่งด่วน ได้แก่ ด้านงบประมาณสนับสนุน เนื่องจากในปัจจุบันด้วยเหตุที่ชมรม Monk Chat ของวัดเจดีย์หลวง มีงบประมาณไม่เพียงพอ จึงทำให้ไม่สามารถดำเนินกิจกรรมใด ๆ ที่เป็นการพัฒนาหรือปรับปรุงกิจกรรม Monk Chat ของชมรมให้มีประสิทธิภาพมากขึ้นได้ ซึ่งหากมีงบประมาณที่เพียงพอ จะส่งผลให้ชมรม Monk Chat ของวัดเจดีย์หลวง สามารถดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ที่เป็นการพัฒนาชมรมได้ เช่น การประชาสัมพันธ์ชมรมโดยการสร้างเว็บไซต์ แนะนำชมรมให้เป็นที่รู้จักแก่บุคคลทั่วไป และการพัฒนาบุคลากร โดยการเพิ่มเติมความรู้ทางพุทธศาสนาและภาษาอังกฤษให้แก่สมาชิก นอกจากนี้ สมาชิกชมรม Monk Chat ของวัดเจดีย์หลวง ยังเห็นว่า ควรปรับปรุงสถานที่ในการจัดกิจกรรม Monk Chat ให้มีความเหมาะสมและเป็นสัดส่วนยิ่งขึ้น เนื่องจากสถานที่ในปัจจุบันของชมรม Monk Chat ตั้งอยู่กลางแจ้ง ทำให้ในช่วงที่สภาพอากาศไม่ดี เช่น ฝนตก จะส่งผลให้สมาชิกปฏิบัติกิจกรรม Monk Chat ได้ลำบาก

จะเห็นว่า สิ่งที่ชมรม Monk Chat ควรพัฒนาและปรับปรุงในมุมมองของพระสงฆ์ที่เป็นสมาชิกชมรม Monk Chat ของวัดสวนดอก และวัดเจดีย์หลวงนั้น จะมีความแตกต่างกัน ด้วยเหตุที่

ชมรม Monk Chat ของวัดสวนดอกนั้น มีความพร้อมในปัจจัยพื้นฐานด้านต่าง ๆ สำหรับปฏิบัติกิจกรรม Monk Chat แล้ว จึงทำให้สมาชิกชมรม Monk Chat ของวัดสวนดอก มุ่งเน้นความต้องการไปที่การพัฒนาตัวบุคคล โดยเป็นการพัฒนาความรู้ความสามารถในด้านต่าง ๆ ให้แก่พระสงฆ์ ในขณะที่สมาชิก Monk Chat ของวัดเจดีย์หลวง ยังมีความขาดแคลนด้านปัจจัยพื้นฐานสำหรับการปฏิบัติกิจกรรม Monk Chat จึงทำให้มุ่งเน้นความต้องการไปที่งบประมาณสนับสนุน เพราะจะทำให้ชมรม Monk Chat สามารถดำเนินการต่าง ๆ อันเป็นการพัฒนากิจกรรม Monk Chat ให้ดีขึ้น รวมถึงพัฒนาพระสงฆ์ให้มีการแสดงบทบาทในกิจกรรม Monk Chat ได้อย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

4.3 ลักษณะบทบาทที่พึงกระทำของพระสงฆ์

จากการศึกษาบทบาทของพระสงฆ์ในกิจกรรม Monk Chat ที่ผ่านมา จะเห็นได้ว่ากิจกรรม Monk Chat ก่อให้เกิดลักษณะบทบาทของพระสงฆ์ที่ต้องไปสัมพันธ์กับนักท่องเที่ยวต่างชาติ ซึ่งถือได้ว่าเป็นลักษณะบทบาทหนึ่งของพระสงฆ์ที่เกิดขึ้นในสังคมปัจจุบัน ทั้งนี้เมื่อพิจารณาบทบาทของพระสงฆ์ในกิจกรรม Monk Chat กับบทบาทของพระสงฆ์ในอดีตจนถึงปัจจุบัน พบว่าบทบาทของพระสงฆ์ในกิจกรรม Monk Chat มีลักษณะที่แตกต่างออกไปจากบทบาทของพระสงฆ์ในอดีต โดยพระราชวรมณี (2527 : 209) ได้กล่าวถึง บทบาทของวัดและพระสงฆ์ในอดีตว่า “ วัดเป็นทุกอย่างของสังคม เป็นศูนย์กลางที่รวมจิตใจของประชาชน ส่วนพระสงฆ์ซึ่งเป็นตัวแทนของวัดในบทบาทเหล่านี้ จึงกลายเป็นผู้นำทางจิตใจของประชาชน เป็นศูนย์รวมแห่งความเคารพเชื่อถือนและการร่วมมือ ” ในขณะที่บทบาทของพระสงฆ์ที่ปรากฏในปัจจุบัน คณิงนิตย์ จันทบุตร (2530 : 52-56) พบว่าเป็นบทบาทที่ครอบคลุมงานใน 3 ด้าน ซึ่งสรุปได้ดังนี้

1. ด้านการพัฒนาคุณภาพของพลเมือง เป็นบทบาทของพระสงฆ์ในการบรรพชาอุปสมบทแก่คนในสังคม การเผยแพร่หลักธรรมคำสอนแก่คนในสังคม และการให้การศึกษามีการสอดแทรกธรรมะให้แก่เด็กและประชาชน
2. ด้านการสงเคราะห์ประชาชน เป็นบทบาทของพระสงฆ์ในการให้บริการด้านพิธีกรรมแก่คนในสังคม และให้ความช่วยเหลือแก่คนในสังคมที่ประสบปัญหาในด้านต่าง ๆ
3. ด้านการช่วยเหลือทางราชการ เป็นบทบาทของพระสงฆ์ในการชักชวนประชาชนมาให้ความร่วมมือกับรัฐในด้านต่าง ๆ

จะเห็นว่า บทบาทของพระสงฆ์ที่มีต่อสังคมในอดีตและปัจจุบันนั้น จะเป็นไปได้ในลักษณะที่พระสงฆ์มีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับคนในสังคมในด้านหนึ่งด้านใด ไม่ว่าจะเป็นศูนย์รวมจิตใจ

ของคนในสังคม หรือการสงเคราะห์ช่วยเหลือคนในสังคม ในขณะที่บทบาทของพระสงฆ์ในกิจกรรม Monk Chat เป็นลักษณะที่พระสงฆ์มีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับคนต่างสังคม ซึ่งได้แก่นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ ด้วยเหตุนี้บทบาทของพระสงฆ์ในกิจกรรม Monk Chat จึงเป็นลักษณะบทบาทใหม่ของพระสงฆ์ที่เกิดขึ้นในสังคมปัจจุบัน ซึ่งบทบาทที่พระสงฆ์แสดงออกมานั้น ส่วนหนึ่งจะมาจากบทบาทที่สังคมกำหนดให้แก่สถานภาพความเป็นพระสงฆ์ ดังที่ Allport (1964 : 184) ได้จำแนกบทบาทที่สัมพันธ์กับสังคม และลักษณะของบุคคลออกเป็น 4 ลักษณะ คือ

1. บทบาทที่สังคมคาดหวัง (Role-Expectations) เป็นบทบาทที่สังคมกำหนดให้แก่บุคคลในสังคมที่ดำรงตำแหน่งหรือสถานภาพต่าง ๆ ซึ่งเป็นบทบาทที่คนส่วนใหญ่ในสังคมคาดหวังให้สมาชิกของสังคมได้แสดงออก

2. บทบาทที่อยู่ในความคิด (Role-Conception) เป็นบทบาทที่บุคคลแต่ละคนคาดหวังว่าตนเองควรมีบทบาทอย่างไร จึงได้กำหนดบทบาทในรูปแบบของตนเอง ซึ่งบทบาทที่ตนเองกำหนดขึ้นนั้น อาจจะมีลักษณะสอดคล้องหรือไม่สอดคล้องกับบทบาทที่สังคมคาดหวังก็ได้

3. บทบาทที่ยอมรับ (Role-Acceptance) เป็นบทบาทที่บุคคลเลือกจะยอมรับหรือปฏิเสธลักษณะบทบาทที่ตนเองชอบหรือไม่ชอบจากบทบาทที่สังคมคาดหวัง หรือบทบาทที่อยู่ในความคิด

4. บทบาทที่แสดงออก (Role-Performance) เป็นบทบาทที่แต่ละบุคคลได้แสดงออกซึ่งมีลักษณะที่หลากหลาย เนื่องจากความแตกต่างในแต่ละบุคคล เช่น ความคิด การยอมรับ อุปนิสัย บุคลิกภาพ ฯลฯ

ลักษณะบทบาทที่พระสงฆ์แสดงออกมานั้น มักจะมีบทบาทที่สังคมคาดหวังเป็นแนวทางในการแสดงออก ซึ่งสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2544 : 20-21) ได้ระบุถึงบทบาทพระสงฆ์กับการพัฒนาสังคมไทย ซึ่งเป็นบทบาทที่สังคมปัจจุบันคาดหวังจากพระสงฆ์ ว่า

1. พระสงฆ์ควรเป็นแบบอย่างที่ดีในเรื่องศีลธรรมและความประพฤติดีงาม เพื่อเรียกความศรัทธาให้เกิดขึ้นกับประชาชนในท้องถิ่น

2. พระสงฆ์ควรเป็นนักเทศน์ที่ดี เพื่อสามารถดึงดูดจิตใจของประชาชนให้ปฏิบัติตามหลักคำสอนได้อย่างถูกต้อง

3. พระสงฆ์ควรพัฒนาตนเองในด้านความรู้ทั้งทางโลกและทางธรรมะ เพื่อรู้เท่าทันต่อกระแสโลกอันเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาสังคมในปัจจุบัน

4. พระสงฆ์ควรเอาใจใส่ในการพัฒนาจิตใจของประชาชนมากกว่าที่จะเน้นการพัฒนาวัตถุในวัดหรือมุ่งหารายได้เพียงอย่างเดียว ซึ่งในขณะที่วัดต่างๆ ได้เดินหลงทางเข้าสู่ระบบวัตถุนิยม หากวัดดำเนินการเช่นนี้เป็นอันตรายอย่างยิ่งต่อการเปลี่ยนความคิดของประชาชนที่จะเน้นทางด้านจิตใจมากกว่าวัตถุ

5. พระสงฆ์ควรเป็นผู้ให้มากกว่าผู้รับ ในที่นี้มีได้หมายความว่า เป็นเงิน หรือวัตถุสิ่งของ แต่หมายถึงด้านคำสอนและหลักธรรมต่างๆ
6. พระสงฆ์ควรดำเนินโครงการต่างๆ เช่นเดียวกับมูลนิธิกลุ่มแสงเทียนซึ่งนำเลื่อมใสอย่างไรก็ตามจะต้องแก้ปัญหาเรื่องการบริหารจัดการ การขาดปัจจัยและความแตกต่างระหว่างสังคมเมืองและสังคมชนบทให้ได้
7. พระสงฆ์ควรมีบทบาทในการศึกษาธรรมะให้ถึงแก่น แล้วนำสิ่งที่ศึกษามายถ่ายทอดให้กับประชาชน ทำให้คนไม่ติกลับเป็นคนดีและมีความรับผิดชอบได้
8. ควรกำหนดให้มีตำแหน่งด้านความรู้และควรแสวงหาพระสงฆ์ที่มีความรู้มาเป็นตัวอย่าง เพื่อให้พระสงฆ์ตื่นตัวในการศึกษาหรือมองเห็นความสำคัญในการศึกษา จึงจะนำธรรมะมาเผยแผ่ได้
9. พระสงฆ์ต้องมีความรู้สมภูมิสามารถรอบรู้ต่อการพัฒนาทั้งจิตใจ และรูปแบบการบริหาร มีความรู้ด้านกฎหมาย กฎระเบียบของสงฆ์ ต้องเป็นผู้นำในการพัฒนาและผลิตบุคลากรของศาสนาให้มีความเป็นผู้นำ
10. พระสงฆ์ควรมีบทบาทในการสั่งสอนเยาวชนด้านศีลธรรมในโรงเรียนต่างๆ ของรัฐบาลและเอกชน
11. พระสงฆ์ที่ปฏิบัติชอบ สมควรที่จะไปให้การอบรมแก่ผู้ต้องขังในเรือนจำต่างๆ ทั้งด้านปฏิบัติและปฏิบัติ
12. พระสงฆ์ควรมีการรวมตัวหรือทำงานเป็นทีมและทำงานเชิงรุก ซึ่งต้องได้รับการสนับสนุนจากเจ้าอาวาสและรัฐบาลในเรื่องงบประมาณ

จากการสัมภาษณ์พระสงฆ์ที่เป็นสมาชิกชมรม Monk Chat ของวัดสวนดอก และวัดเจดีย์หลวงวรวิหาร พบว่า บทบาทที่พระสงฆ์ส่วนใหญ่ได้กระทำต่อสังคม ได้แก่ การสอนหนังสือแก่เด็กนักเรียนในโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ซึ่งจะเป็นการสอนศีลธรรม และจริยธรรมให้แก่เด็กนักเรียน การสอนหนังสือแก่สามเณร การอบรมศีลธรรมแก่เยาวชนตามโรงเรียน การอบรมเด็ก ๆ ในค่ายอบรมคุณธรรม การบรรยายธรรมทางรายการวิทยุ และการเป็นพระธรรมวิทยากรทั่วไป ซึ่งบทบาทเหล่านี้ของพระสงฆ์มีความสอดคล้องกับบทบาทที่สังคมปัจจุบันคาดหวังจากพระสงฆ์ ในด้านที่พระสงฆ์ควรมีบทบาทในการสั่งสอนเยาวชนด้านศีลธรรมในโรงเรียนต่างๆ ของรัฐบาลและเอกชน

อย่างไรก็ตาม บทบาทของพระสงฆ์ต่อสังคมในปัจจุบัน ควรเป็นบทบาทที่สอดคล้องกับสภาพสังคม ดังที่ นิธิ เอียวศรีวงศ์ (2545 : 135) กล่าวว่า “พระและวัดนั้นให้บริการสังคมอย่างกว้างขวางในอดีต แต่ในปัจจุบันเมื่อสังคมเปลี่ยนไปบริการที่สังคมต้องการจากพระและวัดก็

เปลี่ยนไปด้วย พระสงฆ์ไทยในขณะนี้อยู่ในระหว่างการปรับบทบาทมาสนองตอบบริการแบบใหม่ ซึ่งสังคมต้องการ ถ้าพระและวัดปรับบทบาทตรงนี้ได้ไม่สำเร็จ พระและวัดก็ให้บริการแก่สังคมได้น้อยลง จนกระทั่งวันหนึ่งใคร ๆ ก็ลืมไปว่าวัดและพระอยู่ในสังคมด้วย” จะเห็นว่า พระสงฆ์มีความจำเป็นที่จะต้องปรับบทบาทที่มีต่อสังคมปัจจุบัน เพราะเป็นสิ่งที่จะทำให้พระสงฆ์ยังคงมีบทบาทอยู่ในสังคมต่อไป ซึ่งกิจกรรม Monk Chat ได้สะท้อนลักษณะการปรับบทบาทของพระสงฆ์ให้เข้ากับสังคมปัจจุบัน โดยใช้ประโยชน์จากการปรับเปลี่ยนบทบาทของวัดที่กลายมาเป็นแหล่งท่องเที่ยว ที่มีนักท่องเที่ยวต่างชาติเดินทางเข้ามาเที่ยวชมวัดเป็นจำนวนมาก มาผสมกับบทบาทของพระสงฆ์ ในด้านการเผยแผ่พุทธศาสนา จนกลายเป็นรูปแบบของกิจกรรม Monk Chat

เนื่องจากลักษณะบทบาทของพระสงฆ์ในกิจกรรม Monk Chat ถือเป็นบทบาทใหม่ของพระสงฆ์ที่เกิดขึ้นในสังคมปัจจุบัน จึงต้องพิจารณาในด้านความเหมาะสมกับสถานภาพของพระสงฆ์ และด้านความเหมาะสมต่อสังคม โดยพระราชวรมนี(ประยูรค์ ปยุตโต) (2527 : 277) ได้กล่าวถึง การเริ่มบทบาทใหม่ในสังคมของพระสงฆ์ว่า “พระสงฆ์ควรตระหนักมันอยู่เสมอในหน้าที่เดิมแท้ของตนตามธรรมวินัย และจากฐานนี้จึงเริ่มบทบาทใหม่ หรือปรับปรุงบทบาทเก่าขึ้นในรูปใหม่ให้เหมาะกับสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป แทนที่จะดึงหรือหวงเหวนหน่วงเหนี่ยวบทบาทเดิมไว้และเท่าที่มองเห็นในปัจจุบัน พระสงฆ์ก็โน้มเอียงไปในทางที่จะทำเช่นนั้น ส่วนการที่ว่าจะเริ่มบทบาทใหม่ หรือปรับปรุงบทบาทเก่าขึ้นในรูปใหม่อย่างไรบ้างนั้น ก็รวมอยู่ในหลักการ 3 อย่าง คือ การศึกษา การเผยแผ่ และการสงเคราะห์”

จะเห็นว่า พระสงฆ์สามารถที่จะแสดงบทบาทใหม่ในสังคมได้ โดยควรเป็นบทบาทที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา การเผยแผ่ และการสงเคราะห์ ซึ่งจากรูปแบบของกิจกรรม Monk Chat ที่เป็นการสนทนาระหว่างพระสงฆ์กับนักท่องเที่ยวต่างชาติในประเด็นทางพุทธศาสนา โดยพระสงฆ์มีหน้าที่ในการอธิบายให้ความรู้ ความเข้าใจเรื่องราวทางพุทธศาสนาแก่นักท่องเที่ยวต่างชาติ บทบาทของพระสงฆ์ในลักษณะดังกล่าวเป็นการเผยแผ่พุทธศาสนาแก่นักท่องเที่ยวต่างชาติ ซึ่งมีความสอดคล้องกับบทบาทที่พระสงฆ์พึงกระทำต่อสังคมในการเผยแผ่ศาสนา ทั้งนี้ การแสดงบทบาทที่เกี่ยวข้องกับการเผยแผ่ศาสนาของพระสงฆ์ มิได้มีเฉพาะในกิจกรรม Monk Chat เท่านั้น แต่ในกิจกรรมอื่น ๆ พระสงฆ์ก็สามารถแสดงบทบาทด้านการเผยแผ่ศาสนาได้อาทิเช่น การเทศนาธรรมให้ชาวบ้านฟังในวันพระ และการเป็นพระธรรมวิทยากร ฯลฯ แต่ทั้งนี้เนื่องจากพระสงฆ์มีข้อจำกัดทางด้านเวลาในการปฏิบัติกิจกรรม ซึ่งเมื่อพิจารณาถึงกิจวัตรประจำวันของพระสงฆ์ พบว่า มีลักษณะดังนี้

กิจวัตรประจำวันของพระสงฆ์

5.00 น. ตื่นนอน

- 5.30 น. ทำวัตรเช้า
- 6.00 น. ออกบิณฑบาตร
- 7.00 น. ทำความสะอาดวัด และห้องส่วนตัว
- 8.00 น. ฉันทอาหารเช้า
- 8.30 น. เวลาส่วนตัว โดยทั่วไปมักจะเข้าเรียน, เรียนพุทธศาสนาและปฏิบัติสมาธิ, สอนสามเณร พระสงฆ์และนักเรียนทั่วไป, ประกอบพิธีกรรม อาทิ พิธีฌาปนกิจศพ หรือพิธีขึ้นบ้านใหม่, งานบำรุงรักษาต่าง ๆ ของวัด
- 11.30 น. ฉันทเพล
- 13.00 น. เวลาส่วนตัว โดยทั่วไปมักจะเข้าเรียน, เรียนพุทธศาสนาและปฏิบัติสมาธิ, สอนสามเณร พระสงฆ์และนักเรียนทั่วไป, ประกอบพิธีกรรม อาทิ พิธีฌาปนกิจศพ หรือพิธีขึ้นบ้านใหม่, งานบำรุงรักษาต่าง ๆ ของวัด
- 17.00 น. ทำความสะอาดวัด, กวาดพื้น, ล้างจาน, รดน้ำต้นไม้
- 18.00 น. ทำวัตรเย็น
- 20.00 น. ศึกษาภาษาบาลี, ศึกษาคำสวดมนต์และหลักคำสอนในภาษาบาลี, ทำการบ้าน
- 21.30 น. เข้านอน

จากการพิจารณากิจวัตรประจำวันของพระสงฆ์ซึ่งเป็นพระนักศึกษา พบว่า พระสงฆ์ได้ใช้เวลาส่วนใหญ่ไปกับการเรียน โดยพระสงฆ์ส่วนใหญ่ต้องมาเรียนยังมหาวิทยาลัยสงฆ์ ในเวลา 13.00-17.00 น. ของวันจันทร์-วันศุกร์ ทำให้พระสงฆ์มีช่วงเวลาที่สามารประกอบศาสนกิจ และปฏิบัติกิจกรรมทางสังคม ในช่วงวันพระ วันอาทิตย์และช่วงเช้าของแต่ละวัน ทั้งนี้พระสงฆ์ที่เป็นสมาชิกชมรม Monk Chat ของวัดสวนดอก จะเข้ามาปฏิบัติกิจกรรม Monk Chat ในเวลา 17.00-19.00 น. ของวันจันทร์ พุธ ศุกร์ และพระสงฆ์ที่เป็นสมาชิกชมรม Monk Chat ของวัดเจดีย์หลวง จะเข้ามาปฏิบัติกิจกรรม Monk Chat ในช่วงเวลาที่สมาชิกสะดวก โดยเริ่มตั้งแต่วเวลา 12.00-18.30 น. ของวันจันทร์-เสาร์ จะเห็นได้ว่ากิจกรรม Monk Chat เป็นกิจกรรมที่พระสงฆ์ปฏิบัติได้บ่อยครั้งกว่ากิจกรรมทางสังคมอื่น ๆ กิจกรรม Monk chat จึงเป็นการเปิดช่องทางให้พระสงฆ์ได้มีโอกาสแสดงบทบาทในการเผยแผ่พุทธศาสนาอันเป็นบทบาทหลักของพระสงฆ์

นอกจากกิจกรรม Monk Chat จะทำให้พระสงฆ์ได้มีโอกาสแสดงบทบาทในการเผยแผ่พุทธศาสนาแล้วนั้น ลักษณะการเผยแผ่พุทธศาสนาของพระสงฆ์ในกิจกรรม Monk Chat ยังเป็นการเผยแผ่พุทธศาสนาในรูปแบบใหม่ ที่มีใช้การเทศนาสั่งสอนธรรมในวันพระ หรือวันสำคัญทางศาสนา แต่เป็นการสนทนาพูดคุยในประเด็นทางพุทธศาสนาในเชิงถาม ตอบ โดยอาจสอดแทรกเรื่องราวทั่วไป ซึ่งกลุ่มคนที่มาสนทนามีใช้คนในสังคม แต่เป็นนักท่องเที่ยวดังชาติซึ่งเป็นคน

ที่มาจากต่างสังคม ทำให้พระสงฆ์มีบทบาทในการเผยแผ่ศาสนาแก่คนต่างสังคม ทั้งที่บทบาทของพระสงฆ์ในอดีตนั้น จะมุ่งตอบสนองความต้องการของคนในสังคมเป็นหลัก ซึ่งถึงแม้ว่าบทบาทของพระสงฆ์ในกิจกรรม Monk Chat จะมีความเกี่ยวข้องกับนักท่องเที่ยวต่างชาติ แต่ด้วยรูปแบบของกิจกรรม Monk Chat ที่มีลักษณะเป็นการเผยแผ่ศาสนา ทำให้บทบาทของพระสงฆ์ในกิจกรรม Monk Chat เป็นบทบาทที่สอดคล้องกับบทบาทหน้าที่หลักของพระสงฆ์ที่ต้องอยู่บนพื้นฐานการเผยแผ่ศาสนา ส่งผลให้การแสดงบทบาทของพระสงฆ์ในกิจกรรม Monk Chat เป็นลักษณะบทบาทที่พระสงฆ์พึงกระทำต่อสังคม

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
 Copyright © by Chiang Mai University
 All rights reserved

บทที่ 5

บทบาทของพระสงฆ์ที่มีต่อการท่องเที่ยว

จากรูปแบบของกิจกรรม Monk Chat ที่เป็นการสนทนาระหว่างพระสงฆ์กับนักท่องเที่ยว จึงเป็นเหตุให้พระสงฆ์ซึ่งเป็นสมาชิกชมรม Monk Chat ต้องเข้าไปเกี่ยวข้องกับนักท่องเที่ยว โดยนักท่องเที่ยวที่พระสงฆ์เข้าไปมีบทบาทเกี่ยวข้อง มีลักษณะพฤติกรรมการท่องเที่ยว และลักษณะการเข้าร่วมกิจกรรม Monk Chat ดังต่อไปนี้

5.1 ประเภทของนักท่องเที่ยวที่เข้าร่วมกิจกรรม Monk Chat

จากการสัมภาษณ์นักท่องเที่ยวที่เข้าร่วมกิจกรรม Monk Chat จำนวนหนึ่ง พบว่า มีลักษณะเป็นนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ ที่มาจากหลายประเทศ อาทิ สหรัฐอเมริกา อังกฤษ เยอรมัน ไอร์แลนด์ สกอตแลนด์ แคนาดา และสิงคโปร์ ส่วนใหญ่เป็นนักท่องเที่ยวประเภทเดินทางท่องเที่ยวด้วยตัวเอง (Backpackers) โดยมักเดินทางมาคนเดียว หรือเดินทางมาเป็นกลุ่ม ๆ ละ 2 - 4 คน และมีอายุเฉลี่ยอยู่ในช่วง 20 - 60 ปี ซึ่งมีทั้งเพศชาย และเพศหญิง โดยนักท่องเที่ยวที่เข้าร่วมกิจกรรม Monk Chat นั้น ส่วนใหญ่จบการศึกษาในระดับปริญญาตรีขึ้นไป และมีหลากหลายอาชีพ อาทิ วิศวกร นักจิตวิทยา เจ้าหน้าที่สถิติ สมุหบัญชี นางพยาบาล ผู้จัดการฝ่ายโฆษณา พนักงานมหาวิทยาลัย เสมียน พ่อค้า และนักศึกษา เป็นต้น ซึ่งลักษณะของนักท่องเที่ยวที่เข้าร่วมกิจกรรม Monk Chat ที่ได้จากการสัมภาษณ์ มีความสอดคล้องกับข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์พระสงฆ์ซึ่งเป็นสมาชิกชมรม Monk Chat ที่ระบุถึงลักษณะของนักท่องเที่ยวที่เข้าร่วมกิจกรรม Monk Chat ว่า ส่วนใหญ่จะเป็นนักท่องเที่ยวที่มาจากชาติตะวันตก ได้แก่ ประเทศสหรัฐอเมริกา อังกฤษ แคนาดา และออสเตรเลีย โดยเป็นนักท่องเที่ยวเพศชาย และเพศหญิงในสัดส่วนที่ใกล้เคียงกัน ซึ่งนักท่องเที่ยวเหล่านี้ ส่วนใหญ่จะเป็นนักท่องเที่ยวที่เดินทางท่องเที่ยวด้วยตัวเอง และมักเดินทางมาคราวละ 1-2 คน ทั้งนี้ มีกลุ่มนักท่องเที่ยวที่เดินทางมากับมัคคุเทศก์ หรือบริษัทนำเที่ยวมาเข้าร่วมกิจกรรม Monk Chat บ้าง แต่เป็นจำนวนไม่มาก

จะเห็นว่า นักท่องเที่ยวที่เข้าร่วมกิจกรรม Monk Chat นั้น มีลักษณะสำคัญ คือ เป็นนักท่องเที่ยวที่เดินทางท่องเที่ยวด้วยตัวเอง ซึ่งลักษณะดังกล่าวถือเป็นลักษณะของนักท่องเที่ยวประเภทหนึ่ง ดังที่ ฉันทิช วรรณถนอม (2546 : 75) ได้ระบุประเภทของนักท่องเที่ยวตามการเลือกใช้บริการ ไว้ดังนี้

1. นักท่องเที่ยวที่เดินทางท่องเที่ยวเอง (Individual Traveler หรือ Foreign Independent Traveler หรือแบบ F.I.T.) เป็นนักท่องเที่ยวที่เดินทางท่องเที่ยวด้วยตัวเอง อาจเดินทางคนเดียวหรือเป็นกลุ่มเล็ก ๆ อย่างอิสระ บริหารเวลาในการท่องเที่ยว และจัดวางแผนการท่องเที่ยวด้วยตนเองทุกขั้นตอน ไม่ว่าจะเป็นการจองโรงแรม การติดต่อแหล่งเข้าชม การซื้อตั๋วเครื่องบิน ฯลฯ นักท่องเที่ยวประเภทนี้อาจจะพึงพบบริษัทนำเที่ยวให้จัดการบ้างในบางเรื่องได้เช่นกัน

2. นักท่องเที่ยวที่เกี่ยวกับบริษัทนำเที่ยว หรือเที่ยวแบบเหมาจ่าย (Group Tour or Package Tour Traveler) เป็นการท่องเที่ยวแบบหมู่คณะตั้งแต่ 15 คนขึ้นไป เป็นนักท่องเที่ยวที่ซื้อ Package Tour จากบริษัทนำเที่ยว โดยมากจะเป็นค่าที่พัก ค่ายานพาหนะ ค่าอาหาร ค่าเข้าชม

3. นักท่องเที่ยวแบบคณะพิเศษ (Incentive Group หรือ Charter Group) เป็นลักษณะการจัดนำเที่ยวตามความต้องการของคณะนักท่องเที่ยว ซึ่งส่วนใหญ่เป็นคณะพิเศษของบริษัทหรือหน่วยงานราชการต่าง ๆ เช่น จัดสัมมนา หรือจัดนำเที่ยวเพื่อการพักผ่อนหรือให้รางวัลแก่พนักงาน เป็นต้น

ลักษณะสำคัญอีกประการของนักท่องเที่ยวที่เข้าร่วมกิจกรรม Monk Chat คือ การเป็นชาวต่างชาติ ซึ่งส่วนใหญ่มาจากประเทศทางตะวันตก โดยนักท่องเที่ยวต่างชาติเหล่านี้จะมีพฤติกรรมการท่องเที่ยวที่เป็นลักษณะเฉพาะ ดังที่ จันทิช วรรณถนอม (2546 : 77-82) ได้กล่าวถึงลักษณะพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวในแต่ละภูมิภาค โดยในกลุ่มประเทศตะวันตก สรุปได้ดังนี้

นักท่องเที่ยวจากกลุ่มประเทศในทวีปยุโรป ชาติที่เดินทางเข้ามาประเทศไทยมากเป็นอันดับแรก คือ นักท่องเที่ยวจากยุโรปตะวันตก ซึ่งได้แก่ ประเทศเยอรมันนี สหราชอาณาจักร และฝรั่งเศส พฤติกรรมของนักท่องเที่ยวเหล่านี้ มีความชื่นชมต่อสินค้าที่ระลึกจากประเทศไทย เพราะไม่สามารถซื้อหาได้ง่ายในประเทศของเขา นักท่องเที่ยวจากยุโรปสนใจในแหล่งท่องเที่ยวทุกด้าน ไม่ว่าจะเป็นวัฒนธรรม สังคม ธรรมชาติ เพราะทุกสิ่งจะแตกต่างจากความเป็นอยู่ของพวกเขา ส่วนใหญ่แล้วชาวยุโรปจะเดินทางมาเมืองไทยเพื่อหลีกเลี่ยงอากาศหนาวเย็น เพื่อเข้ามาจับจ่ายสินค้าจากแสงแดดซึ่งเขาไม่ค่อยได้พบเห็นในชีวิตโลกตะวันตก นักท่องเที่ยวชาวยุโรปจะมีระเบียบในการเดินทาง มีการเตรียมความพร้อมสำหรับการท่องเที่ยวเป็นอย่างดี ชาวยุโรปมักจะมองชาวเอเชียว่าเป็นประเทศที่กำลังพัฒนา แต่มีความสมบูรณ์ในเรื่องทรัพยากรการท่องเที่ยวที่หลากหลาย มีชีวิตที่ไม่เร่งรีบ และเขามีความคิดว่าการใช้จ่ายในประเทศไทยและประเทศแถบนี้จะถูกกว่ามาก ชาวยุโรปจะมีความรู้สึกว่าเขาได้พบกับความแตกต่างอย่างสิ้นเชิงจากการได้ท่องเที่ยวในภูมิภาคนี้ โดยสรุปแล้ว นักท่องเที่ยวจากทวีปยุโรปมีพฤติกรรมที่แตกต่างกับชาติอื่นตรงที่เป็นนักท่องเที่ยวอย่างแท้จริง การเดินทางจะให้ความเคารพต่อกฎเกณฑ์ที่เคร่งครัดต่อวัฒนธรรมของประเทศต่าง ๆ ที่เดินทางไปเที่ยว ให้ความสำคัญต่อการพักผ่อน รับประทานอาหาร และซื้อของที่ระลึก เป็นคน

ตรงต่อเวลา และเนื่องจากเศรษฐกิจในทวีปยุโรปถือว่าอยู่ในขั้นดี การได้มาเที่ยวประเทศแถบเอเชีย จึงถือว่าได้มาพักผ่อนและใช้จ่ายอย่างสะดวกสบายคุ้มค่ากว่า

นักท่องเที่ยวจากกลุ่มประเทศในทวีปอเมริกาเหนือ พฤติกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวชาวอเมริกาเหนือในภาพรวมนั้น เป็นไปในรูปแบบของการพักผ่อนท่องเที่ยวอย่างแท้จริง ใช้เวลาในการท่องเที่ยวนานเป็นสัปดาห์หรือมากกว่านั้น ปัจจุบันชาวอเมริกันถือว่าเป็นนักท่องเที่ยวที่เข้ามาประเทศไทยเป็นจำนวนมาก เพราะผลของเศรษฐกิจที่ดีมากทำให้ประชาชนมีกำลังที่จะใช้จ่ายเงินจำนวนหนึ่งสำหรับการท่องเที่ยว โดยเฉพาะลักษณะการท่องเที่ยวเพื่อเป็นรางวัล (Incentive Tour) และการท่องเที่ยวแบบอิสระ (F.I.T.) ชาวอเมริกันนิยมเดินทางมายังซีกโลกตะวันออก เพราะพวกเขาสามารถใช้จ่ายได้อย่างสะดวกสบาย โดยค่าครองชีพจะถูกกว่าในทวีปอเมริกามากทีเดียว คนอเมริกันเป็นผู้ที่ชอบศึกษาหาความรู้ และมีวัฒนธรรมที่สืบเนื่องกันมาว่าในปีบั้นปลายชีวิตหลังการทำงาน เขาจะเดินทางท่องเที่ยวเพื่อหาประสบการณ์ชีวิต ซึ่งวัฒนธรรมนี้ได้รับจากยุโรปในสมัยแรก ๆ ที่ค้นพบทวีปอเมริกานั้นเอง โดยรวมแล้ว นักท่องเที่ยวจากภูมิภาคนี้จะมีความสนใจต่อวัฒนธรรม ประวัติศาสตร์อันยาวนาน หาดทราย ทะเล และธรรมชาติที่สวยงาม จะเป็นสิ่งที่นักท่องเที่ยวจากอเมริกาเหนือชื่นชมมากที่สุด เพราะอะไรก็ตามที่สามารถเปลี่ยนชีวิตความเป็นอยู่จากชีวิตประจำวันได้นั้น ถือเป็นสิ่งที่พวกเขาสนใจและให้ความสำคัญ

นักท่องเที่ยวจากกลุ่มโอเชียเนีย ได้แก่ 2 ประเทศหลัก ๆ คือ ออสเตรเลียกับนิวซีแลนด์ พฤติกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวจากภูมิภาคนี้ ไม่แตกต่างจากชาวยุโรปมากนัก เนื่องจากโดยพื้นฐานแล้วนักท่องเที่ยวจากภูมิภาคนี้ก็คือ นักท่องเที่ยวจากยุโรปที่ไปตั้งถิ่นฐานในออสเตรเลียนั่นเอง คือ ชอบความอิสระ มีความเชื่อมั่นในตัวเองสูง ชอบท่องเที่ยวด้วยตัวเอง เป็นนักท่องเที่ยวที่ชื่นชอบการท่องเที่ยวแบบผจญภัย

จากลักษณะเด่นของนักท่องเที่ยวต่างชาติที่เข้าร่วมกิจกรรม Monk Chat ได้แก่ ลักษณะการเป็นชาวต่างชาติที่มาจากกลุ่มประเทศตะวันตก ซึ่งจะมีพฤติกรรมการท่องเที่ยวที่สนใจสิ่งที่มีความแตกต่างจากความเป็นอยู่ของตนเอง และลักษณะการเป็นนักท่องเที่ยวประเภทเดินทางท่องเที่ยวเอง ซึ่งจะบริหารเวลาในการท่องเที่ยว และจัดวางแผนการท่องเที่ยวด้วยตนเองทุกขั้นตอน ลักษณะพฤติกรรมการท่องเที่ยวเหล่านี้ ได้สะท้อนออกมาจากรูปแบบการท่องเที่ยวในจังหวัดเชียงใหม่ของนักท่องเที่ยวต่างชาติที่เข้าร่วมกิจกรรม Monk Chat ซึ่งมีลักษณะบางอย่างที่สอดคล้องกับพฤติกรรมการท่องเที่ยวของชาวตะวันตก และประเภทของนักท่องเที่ยวที่ได้กล่าวมาข้างต้น

โดยการศึกษารูปแบบการท่องเที่ยวในจังหวัดเชียงใหม่ของนักท่องเที่ยวต่างชาติที่เข้าร่วมกิจกรรม Monk Chat พบว่า นักท่องเที่ยวต่างชาติส่วนใหญ่เดินทางมาท่องเที่ยวที่จังหวัดเชียงใหม่เป็นครั้งแรก และใช้เวลาท่องเที่ยวในจังหวัดเชียงใหม่ ประมาณ 3 - 7 วัน ซึ่งจุดประสงค์ของการ

มาท่องเที่ยวในจังหวัดเชียงใหม่ คือ เพื่อเป็นการพักผ่อนในช่วงเวลาว่าง จุดประสงค์ดังกล่าว ถือเป็นวัตถุประสงค์ของการท่องเที่ยวในลักษณะหนึ่ง ดังที่ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ม.ป.ป. : 3) ได้ระบุว่า การท่องเที่ยวเป็นความต้องการอย่างหนึ่งของคนที่เกิดขึ้นเมื่อมีความพร้อมทั้งทางด้านร่างกายและด้านจิตใจ ซึ่งมีวัตถุประสงค์ต่าง ๆ กัน ดังนี้

1. ความอยากรู้อยากเห็นในด้านต่าง ๆ ได้พบสิ่งใหม่ ได้เห็นวัฒนธรรมและประเพณีที่ต่างกันไป รวมทั้งด้านการเมือง ด้านบุคคล ด้านธรรมชาติ ปรากฏการณ์ธรรมชาติ
2. พักผ่อนหย่อนใจ เป็นการผ่อนคลายความเครียดจากภารกิจประจำวัน
3. ความสนใจทางด้านศาสนาและไสยศาสตร์ เช่น การจาริกแสวงบุญ
4. อาชีพและธุรกิจ คือ การเดินทางเพื่อสำรวจ ประชุม สัมมนา ดูงาน
5. อื่น ๆ เช่น การเยี่ยมเยือนญาติพี่น้อง เพื่อนฝูง

ทั้งนี้ นักท่องเที่ยวต่างชาติที่เข้าร่วมกิจกรรม Monk Chat มีความสนใจที่จะทำกิจกรรมต่าง ๆ ในระหว่างที่ท่องเที่ยวในจังหวัดเชียงใหม่ ได้แก่ การเดินป่า การเรียนทำอาหารไทย การชมวัดที่มีชื่อเสียง และการเรียนรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมของเชียงใหม่ ซึ่งกิจกรรมการท่องเที่ยวที่นักท่องเที่ยวต่างชาติเหล่านี้ชื่นชอบ ได้แก่ กิจกรรมประเภทเที่ยวชมเมือง (Sight Seeing) และเดินป่า (Trekking) โดยการเที่ยวชมเมืองของนักท่องเที่ยวต่างชาติ จะชอบท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวประเภทวัด พิพิธภัณฑสถาน และแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ซึ่งการเดินทางท่องเที่ยวในจังหวัดเชียงใหม่ของนักท่องเที่ยวต่างชาติ ส่วนใหญ่จะใช้การเดินทางเท้าควบคู่กับการใช้บริการรถโดยสารสาธารณะ เช่น รถรับจ้างสามล้อเครื่อง และรถสองแถว ด้วยเหตุที่นักท่องเที่ยวต่างชาติที่เข้าร่วมกิจกรรม Monk Chat เป็นนักท่องเที่ยวประเภทเดินทางท่องเที่ยวด้วยตัวเอง จึงใช้หนังสือนำเที่ยว (Travelling Guide Book) เป็นแหล่งให้ข้อมูลในการเดินทางท่องเที่ยว ซึ่งหนังสือนำเที่ยวที่นักท่องเที่ยวต่างชาติมักใช้หาข้อมูลในการเดินทางท่องเที่ยวจังหวัดเชียงใหม่ ได้แก่ Guide Book : Thailand ของ Lonely Planet, Rouge Guide และ Stefan Loose

5.2 ลักษณะการเข้าร่วมกิจกรรม Monk Chat ของนักท่องเที่ยวต่างชาติ

จากพฤติกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวต่างชาติที่เข้าร่วมกิจกรรม Monk Chat ซึ่งได้ใช้หนังสือนำเที่ยว (Guide Book) เป็นแหล่งให้ข้อมูลของการเดินทางท่องเที่ยวในจังหวัดเชียงใหม่ ทำให้นักท่องเที่ยวต่างชาติที่ใช้ Guide Book : Thailand ของ Lonely Planet ได้ทราบว่ามีการจัดกิจกรรม Monk Chat ตั้งอยู่ที่วัดสวนดอก ทั้งนี้ เนื่องจากพระปลัด ดร.เสนห์ ธรรมวโร ผู้อำนวยการสำนักวิชาการ และคณะกรรมการดำเนินงาน Monk Chat ได้ทำการเชิญนักเขียนของ Lonely Planet มา

ชมกิจกรรม Monk Chat ของวัดสวนดอก จึงทำให้ชมรม Monk Chat ของวัดสวนดอก ถูกเขียนแนะนำใน Guide Book ของ “Lonely Planet : Thailand” ในบท Chiang Mai ไว้ว่า

“ **Monk Chat** A room at Wat Suan Dok (0 5327 3149, 0 5327 3105, 05327 3120; Th Suthep; open 5pm–7pm Mon, Wed & Fri) is set aside for foreigners to meet and chat with novice monks studying at the monastic university on the monastery grounds. It’s free, and provides an opportunity for the monastic students to practise their English and for foreigners to learn about Buddhism and Thai live. To reach the room, enter the wat from the main entrance and walk straight past the large *wihaan* to a smaller building 100m or so into the temple grounds. Turn right at this smaller temples, and watch for the ‘Monk Chat’ signs pointing the way. The monastery asks that visitors dress modestly – covered shoulders, no shorts or short skirts – and that women visitors take care not to make physical contact with the monks.”

(Joe Cummings *et al*, 2003 : 337)

ด้วยเหตุนี้ จึงทำให้ชมรม Monk Chat ของวัดสวนดอก เป็นที่รู้จักอย่างแพร่หลายของนักท่องเที่ยวต่างชาติที่เดินทางท่องเที่ยวด้วยตัวเอง ซึ่งการที่นักท่องเที่ยวต่างชาติได้ทราบล่วงหน้าว่ามีกิจกรรม Monk Chat ขึ้น ณ วัดสวนดอก ทำให้นักท่องเที่ยวต่างชาติมีการเตรียมตัวในส่วนของการใช้เวลาเข้าร่วมกิจกรรม Monk Chat ณ วัดสวนดอก ในขณะที่นักท่องเที่ยวต่างชาติที่เข้าร่วมกิจกรรม Monk Chat ของวัดเจดีย์หลวง ส่วนใหญ่จะไม่ทราบล่วงหน้าว่ามีกิจกรรม Monk Chat ในวัดเจดีย์หลวง แต่จะทราบว่ากิจกรรม Monk Chat ของวัดเจดีย์หลวง หลังจากที่ได้เดินทางเข้าไปเที่ยวชมวัดเจดีย์หลวง แล้วได้เห็นป้ายเชิญชวนเข้าร่วมกิจกรรม Monk Chat ซึ่งติดอยู่ด้านหน้าทางเข้าชมรม Monk Chat วัดเจดีย์หลวง จึงได้เข้าไปร่วมกิจกรรม Monk Chat

ทั้งนี้ นักท่องเที่ยวต่างชาติส่วนใหญ่ ได้มาเข้าร่วมกิจกรรม Monk Chat เป็นครั้งแรก ซึ่งนักท่องเที่ยวต่างชาติเหล่านี้ มีจุดประสงค์ในการเข้าร่วมกิจกรรม Monk Chat คือ เพื่อเรียนรู้เกี่ยวกับชีวิตของพระสงฆ์ และพุทธศาสนา เนื่องจากนักท่องเที่ยวต่างชาติส่วนใหญ่มีความสนใจในการดำเนินชีวิตของพระสงฆ์ การได้เข้าร่วมกิจกรรม Monk Chat จึงถือเป็นโอกาสดีที่จะทำให้เข้าใจวิถีชีวิตของพระสงฆ์ โดยการสอบถามพระสงฆ์ในประเด็นที่สงสัย ทั้งนี้ นักท่องเที่ยวต่างชาติที่เข้าร่วมกิจกรรม Monk Chat นั้น ส่วนใหญ่จะเป็นผู้ที่ไม่เคยรู้จักศาสนาพุทธมาก่อน ดังนั้นลักษณะคำถามของนักท่องเที่ยวต่างชาติในการสนทนากับพระสงฆ์ จึงเป็นลักษณะที่มัก

เริ่มต้นด้วยความรู้เบื้องต้นทางพุทธศาสนา ดังที่ พระสงฆ์ซึ่งเป็นสมาชิกชมรม Monk Chat ของ วัดสวนดอก และวัดเจดีย์หลวง ได้ระบุถึงคำถามที่ถูกลบออกบ่อยครั้งจากนักท่องเที่ยวต่างชาติว่า มี ลักษณะดังนี้

- What is Buddhism ?
- Who is the founder ?
- What is the Buddha's teaching ?
- What is the purpose of Buddhism ?
- What is Karma ?
- What is Meditation ?
- Why do you become a monk ?
- How long have you become a monk ?
- Do you become a monk for your whole life ?
- Why Buddhist monk shave their head ?
- Why monks wear different colours ?

การที่นักท่องเที่ยวต่างชาติ มักจะตั้งคำถามให้พระสงฆ์อธิบายเกี่ยวกับความรู้เบื้องต้นทางพุทธศาสนา เช่น พุทธศาสนาคืออะไร จุดมุ่งหมายของพุทธศาสนาคืออะไร หลักคำสอนของพุทธศาสนาคืออะไร ฯลฯ ก็เพื่อเป็นการสร้างพื้นฐานความเข้าใจในพุทธศาสนาให้แก่ตัวนักท่องเที่ยวเอง ซึ่งเมื่อนักท่องเที่ยวต่างชาติมีพื้นฐานความรู้เบื้องต้นทางพุทธศาสนาแล้วนั้น จะทำให้นักท่องเที่ยวต่างชาติ สามารถสนทนากับพระสงฆ์ในประเด็นทางพุทธศาสนาที่ลึกซึ้งต่อไปได้อย่างเข้าใจ ทั้งนี้ การที่นักท่องเที่ยวต่างชาติจะได้ความรู้ทางพุทธศาสนาที่ลึกซึ้งเพียงใดนั้น ขึ้นอยู่กับเวลาที่ได้ใช้ในการสนทนากับพระสงฆ์ ซึ่งการที่มีเวลาสนทนามากจะทำให้นักท่องเที่ยวได้รับความรู้ทางพุทธศาสนามากขึ้นด้วย โดยเวลาที่นักท่องเที่ยวต่างชาติใช้ในการสนทนากับพระสงฆ์นั้น จะมีความแตกต่างกันไปโดยมีตั้งแต่ 20 นาที – 2 ชั่วโมง

จากลักษณะการเข้าร่วมกิจกรรม Monk Chat ของนักท่องเที่ยวต่างชาติ ซึ่งให้ความสนใจสนทนากับพระสงฆ์ในประเด็นเกี่ยวกับพุทธศาสนา เช่น หลักคำสอนในพุทธศาสนา และประเด็นเกี่ยวกับพระสงฆ์ เช่น วิถีชีวิตของพระสงฆ์ ลักษณะการเข้าร่วมกิจกรรม Monk Chat ดังกล่าว ทำให้นักท่องเที่ยวต่างชาติที่เข้าร่วมกิจกรรม Monk Chat มีความคิดเห็นต่อประโยชน์ที่ได้รับจากกิจกรรม Monk Chat ว่า ทำให้ได้ความรู้ใหม่ทางพุทธศาสนา ซึ่งเป็นการได้เรียนรู้และเข้าใจหลักคำสอนและความเชื่อทางพุทธศาสนา รวมถึงได้เข้าใจวิถีชีวิตของพระสงฆ์ นอกจากนี้

ความรู้ทางพุทธศาสนาที่นักท่องเที่ยวดังกล่าวได้รับจากการสนทนากับพระสงฆ์ ในประเด็นเกี่ยวกับแนวทางการดำเนินชีวิต สังคมของชีวิต หนทางสู่การดับทุกข์ และวิถีจัดการอารมณ์ในชีวิตประจำวันนั้น นักท่องเที่ยวดังกล่าวส่วนหนึ่ง เห็นว่าจะเป็นประโยชน์ต่อตนเอง ในด้านการพัฒนาชีวิต และจิตใจ ซึ่งประโยชน์ที่นักท่องเที่ยวดังกล่าวได้รับจากการเข้าร่วมกิจกรรม Monk Chat นั้น ได้สะท้อนมาจากความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวดังกล่าวที่มีต่อกิจกรรม Monk Chat โดยปรากฏอยู่ใน Monk Chat Magazine ฉบับที่ 1 ของชมรม Monk Chat วัดสวนดอก (2006 : 38-39) ว่า

Comments

Here is some comments of our guests who had participated the Monk Chat program

“It was really interesting to talk and learn about the practice of Buddhism. Much easier to understand now Thanks!”

Blair Makinlay from New Zealand

“I found this discussion is very interesting especially the understanding of how someone become a monk. Thank you very much for your time.”

Chris Butel from Austria

“Thank you I learned a lot today and I think that this is a great way to learn about Buddhism and about monks’ lives.”

David Berhowitz from USA

“I had a great chat with different monks, different point of view. It was lots of fun and very interesting. Great initiative.”

Natalie Bourbonnais from Canada

นักท่องเที่ยวดังกล่าวได้มีความคิดเห็นต่อกิจกรรม Monk Chat ในลักษณะที่เห็นว่าการกิจกรรม Monk Chat เป็นกิจกรรมที่มีความน่าสนใจเป็นอย่างมาก เพราะทำให้ได้เรียนรู้และเข้าใจพุทธศาสนา และวิถีชีวิตพระสงฆ์มากขึ้น ซึ่งลักษณะดังกล่าวได้สอดคล้องไปในทิศทางเดียวกับความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวดังกล่าวที่มาจากการสัมภาษณ์ ว่า

“It’s wonderful program and give me more knowledge about Buddhism.”

Officer of National University, Singaporean

“ Good opportunity for foreigners to discuss what they’re looking for.”

Student, American

“ It is a good way to learn about monks.”

Statistician, USA

“ Very good and worthwhile. It is lovely to experience another culture at such close hand.”

Advertising Manager, British

จะเห็นได้ว่า ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวต่างชาติที่มีต่อกิจกรรม Monk Chat นั้น จะเป็นทัศนคติที่ดี เนื่องจากนักท่องเที่ยวต่างชาติเห็นว่า กิจกรรม Monk Chat ได้ให้ประโยชน์แก่นักท่องเที่ยวต่างชาติ โดยเป็นกิจกรรมที่ให้ความรู้ ความเข้าใจในสิ่งที่นักท่องเที่ยวสนใจ นอกจากนี้ นักท่องเที่ยวต่างชาติยังมีทัศนคติที่ดีต่อพระสงฆ์ ซึ่งได้แสดงออกมาจากความคิดเห็นที่มีต่อทักษะการใช้ภาษาอังกฤษของพระสงฆ์ ว่า

“ I have enjoyed this time very much. Everyone’s English is very good and I’m looking forward to speaking with you again. God Bless! ”

Tannon Herman from USA

“ It was a great experience. It was also very interesting to learn about the monks. They speak very good English too.”

Holly Mcmanus from Australia

จากการสัมภาษณ์นักท่องเที่ยวต่างชาติในประเด็นเกี่ยวกับการปฏิบัติกิจกรรม Monk Chat ของพระสงฆ์ พบว่า นักท่องเที่ยวต่างชาติส่วนใหญ่มีความพึงพอใจในความสามารถของพระสงฆ์ในด้านภาษาอังกฤษ โดยเห็นว่าพระสงฆ์มีทักษะการใช้ภาษาอังกฤษอยู่ในระดับดี และมีความพยายามที่จะอธิบาย หรือตอบคำถามของนักท่องเที่ยวต่างชาติ ถึงแม้ว่าอาจมีบางประโยคที่นักท่องเที่ยวต่างชาติไม่เข้าใจ แต่ก็ไม่ใช่ปัญหาใหญ่

ถึงแม้ว่าความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวต่างชาติที่มีต่อกิจกรรม Monk Chat และพระสงฆ์จะเป็นความรู้สึก และทัศนคติในด้านบวก แต่นักท่องเที่ยวต่างชาติ ก็ได้ให้ข้อเสนอแนะสำหรับการปฏิบัติกิจกรรม Monk Chat ของพระสงฆ์ ไว้ว่า เมื่อเริ่มต้นสนทนา พระสงฆ์ควรเริ่มต้นการสนทนาในประเด็นพุทธศาสนา โดยการปูพื้นฐานอธิบายให้รายละเอียดซึ่งตอบคำถามในประเด็น

ที่ว่า ศาสนาพุทธคืออะไร (What is Buddhism ?) ทั้งนี้เนื่องจากนักท่องเที่ยวดังกล่าวไม่มีพื้นฐานความรู้ทางด้านพุทธศาสนามาก่อน การที่พระสงฆ์บางรูปเริ่มต้นสนทนาในประเด็นทางพุทธศาสนาที่ลึกซึ้ง โดยที่นักท่องเที่ยวดังกล่าวไม่มีข้อมูลเบื้องต้น จะทำให้นักท่องเที่ยวเกิดความสับสน และไม่เข้าใจในเนื้อหาการสนทนา

กิจกรรม Monk Chat ถือเป็นกิจกรรมหนึ่งที่สร้างประสบการณ์ทางการท่องเที่ยวแก่นักท่องเที่ยวต่างชาติ ในด้านการให้ความรู้ ความเข้าใจในเรื่องราวทางพุทธศาสนา ซึ่งเป็นเรื่องที่นักท่องเที่ยวดังกล่าวไม่เคยทราบมาก่อน การได้เข้าร่วมกิจกรรม Monk Chat ของนักท่องเที่ยวดังกล่าว จึงทำให้นักท่องเที่ยวดังกล่าวได้มีความรู้ใหม่เพิ่มขึ้น ซึ่งลักษณะของกิจกรรม Monk Chat นั้น พระสงฆ์ที่เป็นสมาชิกชมรม Monk Chat จะเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในกิจกรรม Monk Chat เนื่องจากเป็นผู้ที่ตอบคำถาม อธิบายให้ความเข้าใจแก่นักท่องเที่ยวต่างชาติ จึงทำให้เป็นผู้ที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กับนักท่องเที่ยวดังกล่าวโดยตรง ดังนั้นบทบาทที่พระสงฆ์ได้แสดงออกในการปฏิบัติกิจกรรม Monk Chat ในด้านต่าง ๆ อาทิ ประเด็นเนื้อหาที่ใช้สนทนา ทักษะการใช้ภาษาอังกฤษ ความสามารถในการอธิบาย การปฏิบัติตัวต่อนักท่องเที่ยวดังกล่าว บทบาทในการปฏิบัติกิจกรรม Monk Chat ของพระสงฆ์เหล่านี้ จะส่งผลต่อความรู้สึกของนักท่องเที่ยวดังกล่าวที่มีต่อกิจกรรม Monk Chat ในด้านต่าง ๆ

จากการปฏิบัติกิจกรรม Monk Chat ทำให้พระสงฆ์ที่เป็นสมาชิกชมรม Monk Chat ต้องเข้าไปมีบทบาทเกี่ยวข้องกับนักท่องเที่ยวดังกล่าว ซึ่งถือเป็นองค์ประกอบหนึ่งของการท่องเที่ยว จึงเป็นเหตุให้พระสงฆ์ต้องเข้าไปมีบทบาทสัมพันธ์กับการท่องเที่ยว ซึ่งบทบาทที่พระสงฆ์ได้แสดงออกในการปฏิบัติกิจกรรม Monk Chat นั้น มีลักษณะบทบาทที่สัมพันธ์กับการท่องเที่ยวในด้านต่าง ๆ ดังนี้

5.3 บทบาทของพระสงฆ์ในการเผยแพร่พุทธศาสนาแก่นักท่องเที่ยวดังกล่าว

จากรูปแบบกิจกรรม Monk Chat ของชมรม Monk Chat วัดสวนดอกและวัดเจดีย์หลวง ซึ่งเป็นการสนทนาระหว่างพระสงฆ์กับนักท่องเที่ยวดังกล่าวในประเด็นเนื้อหาที่เกี่ยวกับพุทธศาสนา ซึ่งประเด็นเนื้อหาที่พระสงฆ์มักจะสนทนากับนักท่องเที่ยวดังกล่าวเป็นประจำ ได้แก่ หลักการทางพุทธศาสนา การดำเนินชีวิตของพระสงฆ์ หลักธรรม และความเชื่อของชาวพุทธ โดยนักท่องเที่ยวดังกล่าวส่วนใหญ่ จะให้ความสนใจสนทนาในประเด็นหลักการทางพุทธศาสนาและการใช้ชีวิตของพระสงฆ์เป็นพิเศษ ด้วยเหตุที่นักท่องเที่ยวดังกล่าวส่วนใหญ่ไม่เคยรู้จักพุทธศาสนามาก่อน จึงมีความสนใจที่จะเรียนรู้หลักการของพุทธศาสนาในเบื้องต้น โดยการสอบถามพระสงฆ์ในประเด็นที่สงสัย พระสงฆ์จึงได้ทำหน้าที่เป็นผู้อธิบาย ถ่ายทอดเรื่องราว และให้ข้อมูลความรู้

ด้านพุทธศาสนาแก่นักท่องเที่ยวต่างชาติ ซึ่งลักษณะดังกล่าว ถือเป็น การแสดงบทบาทของ พระสงฆ์ในการเผยแผ่พุทธศาสนาแก่นักท่องเที่ยวต่างชาติ โดยส่งผลให้นักท่องเที่ยวต่างชาติ ได้รับความรู้ทางพุทธศาสนา อันถือเป็นความรู้ใหม่สำหรับนักท่องเที่ยวต่างชาติ ซึ่งความรู้ทาง พุทธศาสนาที่นักท่องเที่ยวต่างชาติได้รับจากพระสงฆ์ไปนั้น จะถูกนำไปใช้ประโยชน์หรือไม่ นั้น เป็นสิ่งที่ขึ้นอยู่กับลักษณะของนักท่องเที่ยวแต่ละคน โดยที่พระสงฆ์ไม่สามารถมีบทบาทเข้าไป กำหนดได้ จึงทำให้พระสงฆ์ไม่อาจรู้ว่าบทบาทการเผยแผ่ศาสนาของตน ได้ส่งผลให้นักท่องเที่ยว ต่างชาติได้เรียนรู้และเข้าใจพุทธศาสนาอย่างแท้จริงหรือไม่

ด้วยเหตุที่ ชมรม Monk Chat ของวัดสวนดอก ได้จัดกิจกรรม Monk Chat ควบคู่ไปกับ กิจกรรม Meditation Retreat (โครงการปฏิบัติธรรมของชาวต่างชาติ) ซึ่งเป็นการนำนักท่องเที่ยว ต่างชาติมาฝึกนั่งสมาธิวิปัสสนา ณ สถานศึกษาพระพุทธศาสนาและปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐาน นานาชาติ บ้านศรีวังธาร ตำบลป่าไผ่ อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ นั้น ทำให้พระสงฆ์ซึ่งเป็น สมาชิกชมรม Monk Chat ของวัดสวนดอก นอกจากจะมีหน้าที่อธิบาย ให้ความเข้าใจแก่นักท่องเที่ยวต่างชาติในประเด็นทางพุทธศาสนาแล้วนั้น ยังต้องให้ความรู้ในประเด็นที่เกี่ยวกับการ ปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐาน ซึ่งเป็นลักษณะของการปฏิบัติกิจกรรม Meditation Retreat โดย พระสงฆ์อาจใช้วิธีให้ความรู้ หรือชักชวนนักท่องเที่ยวต่างชาติให้เข้าร่วมกิจกรรม Meditation Retreat ก็ได้ ลักษณะดังกล่าว จะแสดงให้เห็นว่าพระสงฆ์ที่เป็นสมาชิกชมรม Monk Chat ได้มี บทบาทในการเผยแผ่ศาสนาในด้านที่ชักนำให้นักท่องเที่ยวต่างชาติ ได้เข้าใจพุทธศาสนาได้ลึกซึ้ง ยิ่งขึ้น โดยการได้ปฏิบัติตามหลักคำสอนทางพุทธศาสนา ด้วยประสบการณ์ของตนเอง ซึ่งการ แสดงบทบาทในลักษณะดังกล่าว จะเป็นลักษณะของการแสดงบทบาทการเผยแผ่ศาสนาที่มี ประสิทธิภาพ เพราะสามารถทำให้นักท่องเที่ยวต่างชาติได้เข้ามาสัมผัส หรือเรียนรู้พุทธศาสนา อย่างแท้จริง โดยเปลี่ยนทัศนคติของนักท่องเที่ยวต่างชาติ จากในตอนแรกที่มีจุดประสงค์ในการ เข้าร่วมกิจกรรม Monk Chat เพื่อให้ได้ความรู้ใหม่ หรือสร้างประสบการณ์ใหม่ทางการท่องเที่ยว มาสู่การทำให้นักท่องเที่ยวต่างชาติสามารถนำหลักการทางพุทธศาสนามาปฏิบัติใช้ในชีวิตประจำวัน ซึ่งในการเข้าร่วมกิจกรรม Meditation Retreat นั้น นักท่องเที่ยวไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายใด ๆ โดยจะใช้ เวลาในการปฏิบัติกิจกรรม 2 วัน 1 คืน คือ เริ่มในวันอังคาร เวลา 14.00 น.ถึงวันพุธ เวลา 14.00 น. ซึ่งลักษณะของการปฏิบัติกิจกรรม Meditation Retreat มีดังต่อไปนี้

วันที่ 1 : วันอังคาร

14.00 น. พร้อมกันที่วัดสวนดอก

14.30 น. แนะนำข้อมูลความรู้เกี่ยวกับพุทธศาสนา และการปฏิบัติสมาธิแก่นักท่องเที่ยว อาทิสั่งที่ชาวพุทธสักการะบูชา ความเชื่อของชาวพุทธ การปฏิบัติตนของ

ชาวพุทธ ฯลฯ

- 16.00 น. ออกเดินทางสู่ศูนย์การศึกษาพระพุทธศาสนานานาชาติ อำเภอสันทราย
 17.00 น. เวลาว่าง / รับประทานอาหารของว่าง และชา กาแฟ
 18.00 น. สวดมนต์ และปฏิบัติสมาธิ
 19.30 น. พัก
 19.40 น. ปฏิบัติสมาธิ
 21.00 น. เข้านอน
- วันที่ 2 : วันพุธ**
- 05.00 น. ตื่นนอน
 05.30 น. สวดมนต์, ปฏิบัติโยคะสมาธิ และวิปัสสนา
 07.00 น. ตักบาตร และรับประทานอาหารเช้า
 08.30 น. ถกประเด็นทางพุทธศาสนา และการปฏิบัติสมาธิ
 09.30 น. ปฏิบัติสมาธิ
 10.30 น. พัก
 10.40 น. ปฏิบัติสมาธิ
 11.30 น. ถวายอาหารเพลแด่พระสงฆ์ และรับประทานอาหารกลางวัน
 12.30 น. ถ่ายรูปหมู่ที่ระลึก / ทำความสะอาดห้อง
 13.30 น. เดินทางกลับวัดสวนดอก

นอกจากพระสงฆ์ซึ่งเป็นสมาชิกชมรม Monk Chat ของวัดสวนดอกและวัดเจดีย์หลวง จะได้แสดงบทบาทการเผยแผ่ศาสนาแก่นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติในกิจกรรม Monk Chat แล้วนั้น ยังพบว่า ในการสนทนาระหว่างพระสงฆ์กับนักท่องเที่ยวต่างชาติ นอกจากการสนทนาในประเด็นเนื้อหาที่เกี่ยวกับพุทธศาสนา และวิถีชีวิตของพระสงฆ์แล้วนั้น ยังได้มีการสนทนาในประเด็นเกี่ยวกับวัด ซึ่งเป็นสถานที่ตั้งของชมรม Monk Chat ได้แก่ วัดสวนดอกและวัดเจดีย์หลวง โดยพระสงฆ์ที่เป็นสมาชิกชมรม Monk Chat ของวัดสวนดอกและวัดเจดีย์หลวง ระบุว่า มีนักท่องเที่ยวต่างชาติบางคนสนใจที่จะสนทนาในประเด็นที่เกี่ยวกับวัด โดยมักจะสอบถามพระสงฆ์ถึงประวัติความเป็นมาของวัด ประวัตินิเวศน์ของพระเจดีย์ และพระพุทธรูป ซึ่งพระสงฆ์ส่วนใหญ่จะมีความรู้ในด้านประวัติความเป็นมาของวัด เนื่องจากทราบข้อมูลมาจากหนังสือประวัติวัด ที่ทางวัดจัดทำขึ้นเพื่อแจกบุคคลทั่วไป ทำให้พระสงฆ์สามารถอธิบายนักท่องเที่ยวต่างชาติถึงประวัติความเป็นมาของวัดได้ ในขณะที่ข้อมูลด้านอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับวัด เช่น ด้านสถาปัตยกรรม และด้านศิลปกรรม

ของโบราณสถานและโบราณวัตถุของวัดนั้น พระสงฆ์ส่วนใหญ่จะไม่ค่อยมีความรู้ในด้านเหล่านี้ เพราะต้องขึ้นอยู่กับความสนใจของพระสงฆ์แต่ละรูปที่จะศึกษาค้นคว้าข้อมูลด้านสถาปัตยกรรม และศิลปกรรมของวัดด้วยตนเอง จึงทำให้มีพระสงฆ์เพียงบางรูปเท่านั้นที่จะทราบข้อมูลด้านสถาปัตยกรรม และศิลปกรรมของวัดอย่างละเอียดลึกซึ้ง ด้วยเหตุนี้จึงทำให้พระสงฆ์ที่เป็นสมาชิกชมรม Monk Chat ในแต่ละรูปมีความรู้ที่เกี่ยวกับวัดในด้านต่าง ๆ แตกต่างกัน

จะเห็นว่า พระสงฆ์ได้แสดงบทบาทในการให้ความรู้เกี่ยวกับวัดแก่นักท่องเที่ยวต่างชาติ ในกรณีเมื่อมีนักท่องเที่ยวต่างชาติสนใจสอบถามพระสงฆ์ในประเด็นที่เกี่ยวกับวัด ซึ่งหากนักท่องเที่ยวไม่ได้สอบถาม หรือสนใจพูดคุยกับพระสงฆ์ในประเด็นที่เกี่ยวกับวัดแล้ว พระสงฆ์ก็มักจะไม่ได้แสดงบทบาทในการให้ความรู้เกี่ยวกับวัด ด้วยเหตุนี้จึงทำให้การแสดงผลของพระสงฆ์ในการให้ความรู้เกี่ยวกับวัดแก่นักท่องเที่ยวถูกกำหนดโดยลักษณะพฤติกรรมของนักท่องเที่ยว แต่อย่างไรก็ตาม เมื่อนักท่องเที่ยวต่างชาติได้สอบถามพระสงฆ์ในประเด็นที่เกี่ยวกับวัดไปแล้วนั้น นักท่องเที่ยวจะได้ข้อมูลความรู้ในประเด็นที่สอบถามหรือไม่ นั้น จะขึ้นอยู่กับลักษณะคำถาม ซึ่งต้องเป็นคำถามที่พระสงฆ์สามารถอธิบายได้ เช่น ประวัติความเป็นมาของวัด เนื่องจากเป็นความรู้ที่พระสงฆ์สามารถหาข้อมูลได้โดยง่าย เพราะมาจากแหล่งข้อมูลใกล้ตัว ได้แก่ หนังสือประวัติวัดที่ทางวัดจัดทำขึ้น ในขณะที่ความรู้ด้านอื่น ๆ ที่เกี่ยวกับวัด จะต้องอาศัยการศึกษาค้นคว้าซึ่งจะขึ้นอยู่กับความสนใจของพระสงฆ์แต่ละรูป จึงส่งผลให้พระสงฆ์แต่ละรูปมีความสามารถในการตอบคำถามของนักท่องเที่ยวในประเด็นที่เกี่ยวกับวัดได้ไม่เท่ากัน ทำให้บทบาทของพระสงฆ์ในการให้ความรู้เกี่ยวกับวัดแก่นักท่องเที่ยวต่างชาติ เป็นลักษณะบทบาทที่พระสงฆ์ยังไม่ได้แสดงออกเท่าที่ควร

นอกจากนี้ในการปฏิบัติกิจกรรม Monk Chat ของพระสงฆ์ในบางครั้ง มีกรณีที่พระสงฆ์ได้นำนักท่องเที่ยวต่างชาติที่เข้าร่วมกิจกรรม Monk Chat เดินชมโบราณสถานภายในวัด ซึ่งลักษณะที่พระสงฆ์นำนักท่องเที่ยวต่างชาติเที่ยวชมวัดนี้ ถือเป็นลักษณะที่สอดคล้องกับบทบาทของพระสงฆ์ในสังคมปัจจุบัน ซึ่งวัดได้กลายเป็นแหล่งท่องเที่ยว ดังที่ สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ กระทรวงศึกษาธิการ (2539 : 59-60) ได้กล่าวถึง บทบาทของพระสงฆ์ในด้านการให้บริการสาธารณะของวัดแก่ทางโลก โดยสรุปได้ว่า “โบราณสถานและโบราณวัตถุของวัด ควรจะนำมาจัดการเพื่อชุมชน อันเป็นการเปิดบริการสาธารณะแก่ทางโลก โดยจัดเจ้าหน้าที่และพระสงฆ์คอยบริการอำนวยความสะดวกต่าง ๆ แก่นักท่องเที่ยว และผู้มาไหว้พระสิ่งศักดิ์สิทธิ์ จัดให้มีการแสดงธรรม จัดให้มีโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ จัดงานเทศกาลและจัดงานวันสำคัญทางศาสนา ซึ่งในการบริหารวัดเพื่อการท่องเที่ยวนี้ ถ้าทางคณะสงฆ์และเจ้าอาวาสเข้าใจถึงบทบาทหน้าที่ของวัดในส่วนนี้ และพยายามปรับปรุงให้เกิดประโยชน์ร่วมกันได้ก็จะดีมาก

เนื่องจากทางศาสนาจะหนีทางโลกไม่พ้นเพราะเป็นส่วนหนึ่งของสังคมมนุษย์ ซึ่งถ้าวัดพัฒนาอย่างมีทิศทางถูกต้อง ทันโลกทันเหตุการณ์ก็จะเป็นประโยชน์อย่างมาก เช่น การที่วัดมีพระสงฆ์ที่มีความรู้มาช่วยอธิบายนำชมโดยแทรกพระธรรมคำสอนเข้าไปด้วย ยิ่งทำให้มีบรรยากาศพิเศษ น่าสนใจ “ไม่น่าเบื่อ”

อีกทั้ง รติกา อังกูร และคณะ (2544 : 1-4) ยังมีความคิดเห็นไปในทิศทางเดียวกัน ในลักษณะที่เห็นว่า บทบาทในการนำชมวัดของพระสงฆ์ เป็นบทบาทที่เหมาะสมกับสังคมปัจจุบัน โดยสรุปได้ว่า “การที่สังคมมีการเปลี่ยนแปลงไป วัดและพระสงฆ์จึงควรมีการปรับเปลี่ยนบทบาทให้สอดคล้องกับสภาพสังคมในปัจจุบัน ซึ่งการทำหน้าที่ในการเผยแผ่พุทธศาสนา โดยวิธีการแบบเดิมเพียงอย่างเดียวไม่น่าสนใจไม่เพียงพอและไม่น่าสนใจสำหรับผู้ที่มาศึกษาหาความรู้และมาเที่ยวชมวัด ดังนั้นวัดและพระสงฆ์จึงควรมีการปรับกลวิธีในการเผยแผ่พุทธศาสนาใหม่ โดยการเผยแผ่พุทธศาสนาควบคู่ไปกับการนำชมศิลปวัฒนธรรมในวัด เนื่องจากนักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวชมวัดพุทธศาสนา ในบางครั้งก็อาจต้องการข้อมูลคำแนะนำหรือข้อความรู้ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับวัด เช่น ประวัติความเป็นมาของวัด โบราณสถาน โบราณวัตถุ ลวดลายจิตรกรรมฝาผนัง และสถาปัตยกรรมต่าง ๆ ของวัด ตลอดจนกิริยามารยาทอันควรปฏิบัติเมื่อท่องเที่ยววัด ซึ่งข้อมูลต่าง ๆ เหล่านี้ บุคคลที่จะเป็นผู้ถ่ายทอดได้ดีที่สุดคือ เจ้าอาวาส หรือพระภิกษุสงฆ์ที่ประจำอยู่วัดนั้น ๆ อีกทั้งในฐานะที่พระสงฆ์เป็นผู้สืบทอดและเผยแผ่พระพุทธศาสนา พระสงฆ์จึงสามารถใช้บทบาทดังกล่าวในการถ่ายทอดประวัติหลักธรรมคำสอนของพระพุทธศาสนา สู่ความเป็นรูปธรรมให้มากขึ้นและเด่นชัดยิ่งขึ้น ให้แก่ผู้ที่มาท่องเที่ยววัดให้ได้รับความรู้ ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับพระพุทธศาสนาและวัดอย่างแท้จริง เพราะศิลปกรรมต่าง ๆ ในวัด ไม่ว่าจะเป็นจิตรกรรมฝาผนัง โบสถ์ วิหาร ศาลาการเปรียญ หรือรูปปั้น ส่วนใหญ่จะเป็นการนำเอาเรื่องราวในพุทธประวัติหรือหลักธรรมของศาสนามาถ่ายทอดออกเป็นศิลปะ ทำให้นักท่องเที่ยวหรือผู้ที่สนใจสามารถชมและได้รับความรู้เกี่ยวกับพุทธศาสนา คุณค่าในศิลปกรรมต่าง ๆ ในวัดจากพระสงฆ์ ตลอดจนการสนทนาธรรม ซึ่งเป็นอีกวัตถุประสงค์หนึ่งของการท่องเที่ยวได้อย่างซาบซึ้งและเข้าใจในพระธรรมคำสอนของพระพุทธองค์ บทบาทของพระสงฆ์ในการเผยแผ่พุทธศาสนาควบคู่ไปกับการนำชมศิลปวัฒนธรรมในวัด จึงเป็นบทบาทที่พระสงฆ์พึงกระทำ เพื่อดึงดูดให้คนเข้ามาศึกษา พระธรรม ตลอดจนข้อความรู้อื่นที่เกี่ยวข้องกับวัดให้มากขึ้นและไม่เกิดความรู้สึกน่าเบื่อหน่ายต่อกิจกรรมการเผยแผ่พุทธศาสนาแบบเดิมอีกต่อไป อีกทั้งยังเป็นการดึงดูดนักท่องเที่ยวและประชาชนทั่วไปที่สนใจทุกระดับชั้น ให้หันมาศึกษาหาความรู้มากยิ่งขึ้น”

ทั้งนี้ พระสงฆ์ซึ่งเป็นสมาชิก Monk Chat ของวัดสวนดอก และวัดเจดีย์หลวง ได้ระบุว่า บทบาทของพระสงฆ์ในการนำนักท่องเที่ยวต่างชาติที่เข้าร่วมกิจกรรม Monk Chat ชมวัดนั้น เป็น

บทบาทที่เกิดขึ้นไม่บ่อยครั้ง ซึ่งบทบาทในลักษณะนี้มักจะเกิดขึ้น ในกรณีที่นักท่องเที่ยวต่างชาติ ได้ขอให้พระสงฆ์นำชมวัด เพื่ออธิบายเรื่องราวของโบราณสถานภายในวัด ซึ่งบทบาทในการนำชมวัดของพระสงฆ์นั้น อาจสอดคล้องกับความต้องการของนักท่องเที่ยวต่างชาติเพียงบางกลุ่มเท่านั้น โดยนักท่องเที่ยวต่างชาติกลุ่มที่ต้องการให้พระสงฆ์นำชมวัดนั้น เห็นว่า การที่พระสงฆ์นำชมวัด จะทำให้การเที่ยวชมวัดมีความน่าสนใจมากขึ้น เพราะพระสงฆ์จะช่วยสร้างความเข้าใจ โดยอธิบายข้อมูลเกี่ยวกับวัด เช่น พระสงฆ์สามารถจะบอกได้ว่าโบราณสถานที่ได้ชมอยู่นั้น มีความเกี่ยวข้องกับพุทธศาสนาอย่างไร ซึ่งลักษณะเช่นนี้ จะเป็นประโยชน์ต่อนักท่องเที่ยวต่างชาติในการเรียนรู้ และทำความเข้าใจข้อมูลเกี่ยวกับวัดมากกว่าการเที่ยวชมด้วยตัวเอง ในขณะที่นักท่องเที่ยวอีกกลุ่ม ไม่มีความต้องการที่จะให้พระสงฆ์นำชมวัด เนื่องจากชอบที่จะเดินเที่ยวชมวัดด้วยตัวเองมากกว่า

จะเห็นได้ว่า บทบาทของพระสงฆ์ในการนำชมวัด เป็นบทบาทซึ่งไม่ตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวต่างชาติทุกกลุ่ม อีกทั้งจากรูปแบบของกิจกรรม Monk Chat ซึ่งได้กำหนดพื้นที่ในการปฏิบัติกิจกรรม Monk Chat ให้อยู่ภายในบริเวณที่ตั้งชมรม เพื่อความเรียบร้อยในการปฏิบัติกิจกรรม ทำให้บทบาทของพระสงฆ์ในการนำชมวัดเป็นบทบาทที่พระสงฆ์ไม่ค่อยแสดงออก ด้วยเหตุที่พระสงฆ์ต้องการให้สนทนาในพื้นที่ที่ได้จัดเตรียมไว้มากกว่า ทั้งนี้เพื่อป้องกันการครหาในกรณีที่เดินนำชมวัดกับนักท่องเที่ยวต่างชาติที่เป็นผู้หญิง ซึ่งถึงแม้พระสงฆ์จะบริสุทธิ์ใจ แต่อาจจะเป็นที่ไม่เหมาะสมแก่ผู้พบเห็น จึงพยายามที่จะสนทนาในพื้นที่ชมรมเพื่อความสะดวกในการปฏิบัติกิจกรรม ความเป็นระเบียบเรียบร้อย และสามารถดูแลได้อย่างทั่วถึง

5.4 บทบาทของพระสงฆ์ในการแก้ไขปัญหาการประพฤติตัวไม่เหมาะสมของนักท่องเที่ยว

จากการที่พระสงฆ์ซึ่งเป็นสมาชิก Monk Chat มีความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษ สื่อสารกับชาวต่างชาติได้ จึงทำให้พระสงฆ์เข้ามามีบทบาทในการแก้ไขปัญหาจากการท่องเที่ยว โดยปัญหาที่พระสงฆ์เข้ามามีบทบาทในการแก้ไขนั้น จะเป็นปัญหาที่มาจากนักท่องเที่ยวต่างชาติที่เข้ามาท่องเที่ยวยังวัดซึ่งเป็นที่ตั้งของชมรม Monk Chat ได้แก่ วัดสวนดอก และวัดเจดีย์หลวง เนื่องจากเป็นวัดที่มีศักยภาพทางการท่องเที่ยวสูง จึงทำให้มีนักท่องเที่ยวเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวเป็นจำนวนมาก ในขณะที่วัดที่พระสงฆ์จำพรรษา มักจะเป็นวัดซึ่งมิใช่แหล่งท่องเที่ยว อีกทั้งยังอยู่ห่างไกลจากตัวเมืองเชียงใหม่ จึงส่งผลให้พระสงฆ์ซึ่งเป็นสมาชิก Monk Chat ไม่ค่อยได้แสดงบทบาทในการแก้ไขปัญหาจากการท่องเที่ยวในวัดที่จำพรรษา ซึ่งบทบาทของพระสงฆ์ที่เป็นสมาชิก Monk Chat ได้แก้ไขปัญหาจากนักท่องเที่ยวต่างชาติที่เข้ามาเที่ยวชมวัดสวนดอก และวัดเจดีย์หลวง ได้แก่ การแก้ไขปัญหาจากนักท่องเที่ยวต่างชาติแต่งกายไม่เรียบร้อย เมื่อพระสงฆ์ได้พบ

กับนักท่องเที่ยวต่างชาติที่แต่งกายไม่เรียบร้อยเข้ามาเที่ยวชมวัด พระสงฆ์ได้แสดงบทบาทในการแก้ไขปัญหามาโดยการเดินเข้าไปแนะนำ และอธิบายถึงธรรมเนียมประเพณีของการแต่งกายเข้าวัด และปัญหาที่เกิดจากนักท่องเที่ยวต่างชาติในด้านต่าง ๆ เช่น การที่นักท่องเที่ยวต่างชาติใส่กางเกงขาสั้นขึ้นไปนั่งบนเจดีย์ การที่นักท่องเที่ยวต่างชาติเพศหญิงถ่ายรูปโดยสัมผัสร่างกายพระสงฆ์ หรือการที่นักท่องเที่ยวต่างชาติดื่มสุราแล้วเข้ามาเที่ยวชมวัด ลักษณะปัญหาที่เกิดขึ้นเหล่านี้ พระสงฆ์มีวิธีแก้ไขโดยการตักเตือนให้นักท่องเที่ยวต่างชาติทราบ และอธิบายถึงวัฒนธรรมประเพณีของไทย ซึ่งปัญหาที่เกิดจากนักท่องเที่ยวต่างชาติที่เข้ามาเที่ยวชมวัดเหล่านี้ พระสงฆ์ส่วนใหญ่มิได้กล่าวโทษนักท่องเที่ยว แต่เห็นว่าเป็นเพราะนักท่องเที่ยวต่างชาติไม่รู้ในวัฒนธรรมประเพณีของไทย จึงเป็นการทำผิดโดยไม่เจตนา ด้วยเหตุนี้พระสงฆ์จึงต้องมีหน้าที่อธิบายให้นักท่องเที่ยวเข้าใจ

ในขณะที่การปฏิบัติกิจกรรม Monk Chat ทำให้พระสงฆ์ได้แสดงบทบาทในลักษณะของการป้องกันปัญหาจากการท่องเที่ยว โดยพระสงฆ์จะได้อธิบายให้นักท่องเที่ยวต่างชาติทราบถึงสิ่งที่นักท่องเที่ยวต่างชาติควรปฏิบัติเมื่ออยู่ในวัด เช่น การแต่งกาย การแสดงความเคารพต่อสถานที่ และพระสงฆ์ หลักการวางตัวกับพระ กิริยามารยาทในการคุยกับพระ หัวข้อที่ควรคุยกับพระและหัวข้อที่ไม่ควร การไหว้พระ การถวายของพระ ฯลฯ ลักษณะเหล่านี้ เป็นการแสดงบทบาทในการป้องกันปัญหาจากการท่องเที่ยว ซึ่งมาจากการที่พระสงฆ์ได้อธิบายในลักษณะการปฏิบัติตนที่ถูกต้องในขณะที่อยู่ในวัดให้นักท่องเที่ยวได้รับทราบ อันจะทำให้นักท่องเที่ยวมีความเข้าใจในลักษณะพฤติกรรมที่เหมาะสม และไม่ก่อปัญหาให้เกิดขึ้น ทั้งนี้การสนทนาในประเด็นสิ่งที่นักท่องเที่ยวต่างชาติควรปฏิบัติเมื่ออยู่ในวัดนั้น พระสงฆ์จะมีได้สนทนากับนักท่องเที่ยวต่างชาติที่เข้าร่วมกิจกรรม Monk Chat ทุกคน โดยจะขึ้นอยู่กับความสนใจของนักท่องเที่ยวต่างชาติแต่ละคน ว่ามีความสนใจสนทนาในประเด็นการปฏิบัติตนเมื่ออยู่ในวัดหรือไม่ ทำให้การแสดงบทบาทของพระสงฆ์ในการป้องกันปัญหาจากการท่องเที่ยวมีความเชื่อมโยงกับลักษณะพฤติกรรมที่แสดงออกในกิจกรรม Monk Chat ของนักท่องเที่ยวต่างชาติ

จะเห็นได้ว่า พระสงฆ์ไม่ค่อยได้แสดงบทบาทในการแก้ไขปัญหามาจากการท่องเที่ยว ในขณะที่ปฏิบัติกิจกรรม Monk Chat แต่บทบาทของพระสงฆ์ในการแก้ไขปัญหามาจากการท่องเที่ยว มักจะเกิดขึ้นนอกเหนือเวลาปฏิบัติกิจกรรม Monk Chat แต่อย่างไรก็ตามบทบาทของพระสงฆ์ในการแก้ไขปัญหามาจากการท่องเที่ยว ก็เป็นบทบาทที่พระสงฆ์ทุกรูปควรแสดงออกเมื่อพบเห็นพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมของนักท่องเที่ยวต่างชาติ ดังที่ สุนิสา ฐานพรอนันต์ (2540 :30-31) ได้กล่าวถึงปัญหามาจากการท่องเที่ยวที่มีต่อวัดพุทธศาสนา และวิธีแก้ไข ไว้ว่า ปัญหาด้านการไม่เคารพต่อสถานที่ ไม่รู้จักกาลเทศะ และไม่รู้จักขนบธรรมเนียมประเพณี เป็นลักษณะที่นักท่องเที่ยวได้

แสดงพฤติกรรม เช่น การขึ้นไปนั่งบนอาสนสงฆ์ หรือปีนขึ้นไปบนสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ เช่น เจดีย์ เจริญพระธาตุ เพื่อถ่ายภาพ การยื่นค้ำหัวพระสงฆ์ขณะทำกิจสงฆ์ การสวมใส่รองเท้าหรือแว่นตาดำเข้ามาในพระวิหาร พระอุโบสถ การล้วงล้ำเข้าไปในสถานที่ห้ามเข้าเป็นการรบกวนการปฏิบัติธรรมของพระสงฆ์ การแตะต้องหรือคั่นโบราณวัตถุด้วยความอยากรู้อยากเห็น เพื่อถ่ายภาพเก็บไว้ตลอดจนการปรับแต่งสถานที่เคลื่อนย้ายศาสนวัตถุ เพื่อจัดฉากถ่ายภาพโดยไม่ขออนุญาตจากเจ้าอาวาสเสียก่อน แนวทางแก้ไขคือ การกล่าวตักเตือนด้วยวาจาของพระภิกษุสงฆ์ และการตีแผ่ประกาศแนะนำและบอกกล่าวทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ส่วนปัญหาด้านการแต่งกายไม่เหมาะสมของนักท่องเที่ยว ส่วนใหญ่เกิดจากนักท่องเที่ยวต่างชาติ เช่น การนุ่งกางเกงขาสั้น ใส่เสื้อกล้ามหรือเสื้อผ้าที่ไม่ค่อยจะรัดกุมนัก วิธีการแก้ไขปัญหา คือ การกล่าวตักเตือนด้วยวาจาของพระภิกษุสงฆ์หรือบางกรณีก็จะห้ามไม่ให้เข้าวัด

จากการศึกษาบทบาทของพระสงฆ์ที่มีต่อการท่องเที่ยวที่ผ่านมา ทำให้ทราบถึงลักษณะบทบาทที่พระสงฆ์ได้เข้าไปสัมพันธ์กับการท่องเที่ยวในด้านต่าง ๆ ได้แก่ บทบาทในด้านการเผยแพร่พุทธศาสนาแก่นักท่องเที่ยวต่างชาติ บทบาทในด้านการให้ความรู้เกี่ยวกับวัดแก่นักท่องเที่ยวต่างชาติ บทบาทในด้านการนำชมวัดแก่นักท่องเที่ยวต่างชาติ และบทบาทในด้านการแก้ไขปัญหาจากการท่องเที่ยว ซึ่งบทบาทของพระสงฆ์ในด้านต่าง ๆ เหล่านี้ ได้ปรากฏลักษณะความสัมพันธ์ระหว่างพุทธศาสนาและการท่องเที่ยว ทั้งนี้ เนื่องมาจากรูปแบบของกิจกรรม Monk Chat ซึ่งเป็นการสนทนาระหว่างพระสงฆ์กับนักท่องเที่ยวต่างชาติ ทำให้พระสงฆ์ซึ่งเป็นตัวแทนของพุทธศาสนา และนักท่องเที่ยวต่างชาติซึ่งเป็นองค์ประกอบหนึ่งของการท่องเที่ยว ได้มาเชื่อมโยงสัมพันธ์กัน ซึ่งลักษณะการดำเนินกิจกรรม Monk Chat นั้น เป็นการเอื้อประโยชน์ซึ่งกันและกัน โดยพระสงฆ์ได้แสดงบทบาทในการเผยแพร่ศาสนา ในขณะที่นักท่องเที่ยวได้รับความรู้ และประสบการณ์ในการเข้าร่วมกิจกรรม โดยการแสดงบทบาทของพระสงฆ์ในกิจกรรม Monk Chat จะสามารถเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อมีนักท่องเที่ยวเข้าร่วมกิจกรรม Monk Chat ทำให้พระสงฆ์มีความผูกพันกับรูปแบบการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยว ซึ่งลักษณะของการท่องเที่ยวที่เกิดขึ้นในกิจกรรม Monk Chat เป็นการท่องเที่ยวเพื่อศึกษาหาความรู้ด้านศาสนา อันนำมาสู่รูปแบบการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนทั้งต่อศาสนา และต่อสังคม ซึ่งเป็นลักษณะที่สอดคล้องกับแนวคิดของพลอยศรี โปราณนันทน์ (2540 : 102-103) ที่ว่า “จากแนวคิดในด้านการท่องเที่ยวในปัจจุบันที่คิดถึงการท่องเที่ยวในแง่ของสันตนาการ ดังนั้นการไปเที่ยวชมวัดจึงเป็นเพียงส่วนหนึ่งของรายการนำเที่ยว การไปวัดในปัจจุบันจึงไม่ได้ไปด้วยความเชื่อหรือความศรัทธา แต่ส่วนใหญ่คือการไปเที่ยวชม ในอดีตอาจจะมีการเดินทางเพื่อจาริกแสวงบุญ หรือการเดินทางเพื่อประกอบกิจทางศาสนา ในปัจจุบันการท่องเที่ยวยังไม่ได้เข้าไปมีส่วนในการส่งเสริม ยังเข้าไปทำลายศาสนาด้วยซ้ำไป และวิธีที่จะทำให้

การท่องเที่ยวเข้าไปมีส่วนในการส่งเสริมศาสนาก็คือ ต้องมีการเปลี่ยนแปลงรูปแบบของการท่องเที่ยวในปัจจุบัน ที่ทำให้การเดินทางไปวัดนั้นไม่ได้ไปเพียงเที่ยวชม แต่ควรมีเนื้อหาสาระเข้าไปประกอบด้วยรูปแบบของการเดินทางเพื่อประกอบกิจทางศาสนา หรือแม้แต่การท่องเที่ยวเพื่อศึกษาหาความรู้ด้านศาสนา หากการท่องเที่ยวเกี่ยวข้องกับศาสนาดังกล่าวข้างต้นแล้ว ก็จะทำให้เป็นการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนทั้งต่อศาสนา และต่อสังคมของแหล่งท่องเที่ยว”

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright © by Chiang Mai University
All rights reserved

บทที่ 6

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาเรื่องบทบาทของพระสงฆ์ต่อการท่องเที่ยว : กรณีศึกษากิจกรรมการสนทนา ระหว่างพระสงฆ์กับนักท่องเที่ยว มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาพัฒนาการ รูปแบบ และวิธีการดำเนิน กิจกรรมการสนทนา ระหว่างพระสงฆ์กับนักท่องเที่ยว (กิจกรรม Monk Chat) ที่จัดขึ้น ณ วัดสวนดอก และวัดเจดีย์หลวง อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ และเพื่อศึกษาบทบาทของพระสงฆ์ที่มีต่อการท่องเที่ยว โดยใช้วิธีวิจัยเชิงปริมาณ ได้แก่ การออกแบบสอบถาม ควบคู่กับวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ ได้แก่ การสัมภาษณ์และการสังเกตการณ์ มีพื้นที่ในการศึกษา คือ วัดสวนดอกและวัดเจดีย์หลวง ซึ่งเป็นสถานที่ตั้งของชมรม Monk chat กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก ได้แก่ พระสงฆ์ซึ่งเป็นสมาชิกชมรม Monk Chat และนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่เข้าร่วมกิจกรรม Monk Chat ผลการศึกษาสามารถสรุปได้ ดังนี้

6.1 สรุปผลการศึกษา

จากการที่วัดสวนดอก และวัดเจดีย์หลวงได้เข้ามาสัมพันธ์กับการท่องเที่ยว โดยมีฐานะเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญแห่งหนึ่งของจังหวัดเชียงใหม่ ส่งผลให้มีนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทย และชาวต่างประเทศ สนใจเข้าไปเที่ยวชมเป็นจำนวนมาก ซึ่งลักษณะที่วัดสวนดอก และวัดเจดีย์หลวงมีนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศเข้ามาเที่ยวชมวัดเช่นนี้ ได้เป็นปัจจัยหนึ่งที่สนับสนุนให้เกิดชมรม Monk Chat ขึ้น โดยชมรม Monk Chat เป็นชมรมหนึ่งซึ่งเป็นกิจกรรมของพระนักศึกษา และก่อตั้งขึ้นเพื่อจัดกิจกรรมการสนทนาระหว่างพระสงฆ์สนทนากับชาวต่างประเทศ หรือที่เรียกว่า กิจกรรม Monk Chat โดยชมรม Monk Chat ได้ถูกจัดตั้งขึ้นใน 2 พื้นที่ คือ วัดสวนดอก และวัดเจดีย์หลวง ซึ่งชมรม Monk Chat ของวัดสวนดอก ถูกจัดตั้งขึ้นมาในรูปแบบของโครงการ ซึ่งมีชื่อว่า โครงการสนทนาธรรมกับชาวต่างประเทศ มีชื่อเรียกภาษาอังกฤษว่า Monk Chat โดยเป็นโครงการที่อาจารย์พระปลัด ดร.เสน่ห์ ธรรมวโร ซึ่งมีตำแหน่งเป็นผู้อำนวยการสำนักวิชาการ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตเชียงใหม่ และปัจจุบันเป็นคณะกรรมการดำเนินงานและที่ปรึกษาของชมรม Monk Chat เป็นผู้ก่อตั้งขึ้น เพื่อจัดกิจกรรม Monk Chat ที่ให้พระนักศึกษได้สนทนากับชาวต่างชาติในประเด็นเนื้อหาทางพุทธศาสนา โดยชมรม Monk Chat ได้เริ่มดำเนินการเมื่อ พ.ศ. 2543 ซึ่งวัตถุประสงค์หลักในการจัดตั้งชมรม Monk Chat ของวัดสวน

ดอก คือ ต้องการเผยแผ่พระพุทธศาสนาแก่ชาวต่างชาติ เนื่องจากเห็นว่ามึ้นักท่องเที่ยวต่างชาติ เดินทางมาท่องเที่ยวที่วัดสวนดอกเป็นจำนวนมาก และมักคุเทศก์อาจจะยังมีความรู้เกี่ยวกับวัดไม่เพียงพอที่จะอธิบายให้นักท่องเที่ยวเข้าใจได้ จึงมีการจัดกิจกรรมนี้ขึ้น เพื่อที่จะสามารถตอบคำถาม นักท่องเที่ยวให้นักท่องเที่ยวเข้าใจอย่างถ่องแท้ได้ จุดประสงค์รอง คือ เพื่อเป็นการฝึกทักษะทางด้านภาษาอังกฤษให้แก่พระนักศึกษามหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย และเป็นการแลกเปลี่ยนความรู้ทางด้านวัฒนธรรมกับชาวต่างชาติ

รูปแบบในการดำเนินกิจกรรม Monk Chat ของชมรม Monk Chat วัดสวนดอก จะมุ่งเน้น สนทนากับนักท่องเที่ยวต่างชาติในประเด็นทางด้านพุทธศาสนาเป็นหลัก โดยมีเนื้อหาสนทนา ครอบคลุมในประเด็นหลัก ได้แก่ หลักการของพุทธศาสนา การดำเนินชีวิตของพระสงฆ์ หลักธรรม และความเชื่อของชาวพุทธ ในการปฏิบัติกิจกรรม Monk Chat จะมีการแบ่งหน้าที่ให้ พระสงฆ์ที่เป็นสมาชิกชมรม Monk Chat โดยมีการจัดกลุ่มสับเปลี่ยนกันเป็น 3 กลุ่ม กลุ่มละ 20 คน เพื่อเข้ามายังชมรมในวันเปิดทำการของชมรม คือ วันจันทร์ วันพุธ และวันศุกร์ เวลา 17.00 - 19.00 น. ซึ่งนอกเหนือจากการปฏิบัติกิจกรรม Monk Chat แล้ว พระสงฆ์ที่เป็นสมาชิกชมรม Monk Chat ยังต้องทำกิจกรรมในโครงการปฏิบัติธรรมของชาวต่างชาติ (Meditation Retreat) ซึ่งเป็นการนำนักท่องเที่ยวต่างชาติที่สนใจเรียนรู้ในพระพุทธศาสนา มาฝึกนั่งสมาธิวิปัสสนา ณ สถานศึกษาพระพุทธศาสนาและปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐานนานาชาติ บ้านศรีวังธาร ตำบลป่าไผ่ อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งวัดสวนดอกเป็นผู้ก่อตั้งขึ้น โดยการปฏิบัติกิจกรรม Meditation Retreat จะใช้เวลา 2 วัน 1 คืน คือ เริ่มในวันอังคาร เวลา 14.00 น. ถึงวันพุธ เวลา 14.00 น. ชมรม Monk Chat วัดสวนดอก จะมีการแบ่งหน้าที่ในการบริหารจัดการชมรมออกเป็น ฝ่ายต่าง ๆ ได้แก่ ฝ่ายอบรม ฝ่ายประชาสัมพันธ์ ฝ่ายเว็บไซต์ ฝ่ายสวัสดิการ ในส่วนของงบประมาณในการทำกิจกรรมของชมรม Monk Chat จะได้งบประมาณจาก มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ซึ่งจะให้งบประมาณจำนวน 200,000 บาทต่อปี โดยแบ่งเป็น 2 โครงการ คือ โครงการสนทนาธรรมกับชาวต่างประเทศ (Monk Chat) และโครงการปฏิบัติธรรมของชาวต่างชาติ (Meditation Retreat) ซึ่งในส่วนของ Monk Chat จะได้งบประมาณ 50,000 – 60,000 บาทต่อปี โดยอำนาจในการบริหารจัดการเรื่องต่าง ๆ ในชมรมจะขึ้นอยู่กับคณะกรรมการซึ่งเป็นพระนักศึกษา แต่ในส่วนของการใช้จ่ายเงินงบประมาณจะขึ้นอยู่กับอาจารย์ ซึ่งทางคณะกรรมการต้องจัดทำหนังสือขออนุมัติเงินไปให้อาจารย์พิจารณาทุกครั้ง

ในส่วนของชมรม Monk Chat ของวัดเจติยศาลานั้น ได้เริ่มก่อตั้งขึ้นประมาณปี พ.ศ. 2544 โดยกลุ่มพระนักศึกษที่สนใจอยากฝึกฝนด้านภาษากลุ่มเล็ก ๆ กลุ่มหนึ่ง จึงต้องการที่จะสนทนา ภาษาต่างประเทศกับเจ้าของภาษา ซึ่งได้แก่ นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่มาท่องเที่ยวภายในวัด โดย

รูปแบบการดำเนินกิจกรรม Monk Chat ของชมรม Monk Chat วัดเจดีย์หลวงนั้น จะสนทนากับนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติในหัวข้อทั่วไป ตามความสนใจของนักท่องเที่ยวที่ต้องการทราบเรื่องใด ซึ่งพระสงฆ์จะเป็นผู้ตอบคำถามและให้คำอธิบาย โดยชมรม Monk Chat จะเปิดดำเนินการในวันจันทร์ถึงวันเสาร์ ตั้งแต่เวลา 12.00 น. - 18.30 น. ปิดในวันพระและวันอาทิตย์ ทั้งนี้พระสงฆ์ที่เป็นสมาชิกชมรม Monk Chat มีวัตถุประสงค์ในการปฏิบัติกิจกรรม Monk Chat โดยแบ่งตามลักษณะความประสงค์ของสมาชิกได้เป็น 2 ลักษณะ คือ สำหรับพระสงฆ์ที่เป็นสมาชิกใหม่เพิ่งเริ่มต้นเข้าร่วมกิจกรรม Monk Chat นั้น จะมีความประสงค์อยากฝึกฝนภาษาเป็นประเด็นหลัก ในขณะที่พระสงฆ์ซึ่งเป็นสมาชิกเก่า จะมีความประสงค์ที่หลากหลายขึ้น โดยมุ่งเน้นไปที่การให้ข้อมูลด้านศาสนา วัฒนธรรมประเพณีไทย ข้อมูลสถานที่ท่องเที่ยว รวมถึงรูปแบบการท่องเที่ยวแก่นักท่องเที่ยว มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น และแลกเปลี่ยนวัฒนธรรม เพื่อเปิดโลกทัศน์ของพระสงฆ์ให้กว้างขึ้น สำหรับการบริหารจัดการชมรมนั้น ปัจจุบันชมรม Monk Chat มีคณะกรรมการของชมรมประมาณ 20 รูป แต่ไม่ได้มีการกำหนดหน้าที่ชัดเจน จะเป็นไปในรูปแบบของการช่วยกันทำ ซึ่งในการบริหารจัดการชมรมนั้น จะเป็นหน้าที่รับผิดชอบของพระนักศึกษาทั้งหมด โดยที่ทางวัดเจดีย์หลวง และมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ไม่ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการชมรมเหมือนชมรม Monk Chat ของวัดสวนดอก

จากรูปแบบการดำเนินกิจกรรม Monk Chat และประเด็นเนื้อหาในการสนทนาทำให้ชมรม Monk Chat ของวัดสวนดอก และวัดเจดีย์หลวง มีความแตกต่างกันในด้านพฤติกรรมกรรมการปฏิบัติกิจกรรม Monk Chat เนื่องจากชมรม Monk Chat ของวัดสวนดอก มีการบริหารจัดการที่เป็นระบบ โดยมีการกำหนดหน้าที่ของสมาชิกแบ่งเป็นฝ่ายต่าง ๆ และมีการกำหนดกฎระเบียบของชมรม จึงทำให้สมาชิกชมรม Monk Chat วัดสวนดอก มีพฤติกรรมในปฏิบัติกิจกรรม Monk Chat ที่เคร่งครัดกว่าสมาชิกชมรม Monk Chat วัดเจดีย์หลวง อีกทั้งสมาชิกชมรม Monk Chat วัดสวนดอก จะใช้เวลาในการสนทนากับนักท่องเที่ยวต่างชาตินานกว่าสมาชิกชมรม Monk Chat วัดเจดีย์หลวง เนื่องจากประเด็นเนื้อหาการสนทนาของสมาชิกชมรม Monk Chat วัดสวนดอก จะเน้นประเด็นทางพุทธศาสนาที่ลึกซึ้งกว่าสมาชิกชมรม Monk Chat วัดเจดีย์หลวง ทำให้ต้องใช้เวลาในการอธิบายทำความเข้าใจแก่นักท่องเที่ยวต่างชาตินานกว่าสมาชิกชมรม Monk Chat ของวัดเจดีย์หลวง

สำหรับลักษณะการปฏิบัติตัวต่อนักท่องเที่ยวต่างชาติของสมาชิกชมรม Monk Chat วัดสวนดอกและวัดเจดีย์หลวงนั้น มีลักษณะที่คล้ายคลึงกัน โดยมีลักษณะการปฏิบัติทางกายต่อนักท่องเที่ยวต่างชาติ ได้แก่ การที่พระสงฆ์ต้องแต่งกายเรียบร้อย ต้องสำรวม รักษากริยามารยาทวางตัวให้เรียบร้อย ไม่แสดงอาการไม่เหมาะสม และการปฏิบัติทางวาจาต่อนักท่องเที่ยวต่างชาติ

ได้แก่ การพูดจาสุภาพ ไม่พูดคุยในเรื่องที่ไม่สมควร ไม่พูดโจมตีหรือด่าหาศาสนาอื่น นอกจากนี้ พระสงฆ์ได้แสดงออกถึงความรู้สึกที่ดีต่อนักท่องเที่ยวต่างชาติ ได้แก่ การทำหน้าที่เป็นเจ้าบ้านที่ดี ต้อนรับนักท่องเที่ยวด้วยไมตรีจิต ตั้งใจฟังและตอบคำถามหรือปัญหาต่าง ๆ ให้กับนักท่องเที่ยว รับฟังและเสนอแนะตามสถานการณ์

การดำเนินกิจกรรม Monk Chat ได้ส่งผลให้พระสงฆ์ซึ่งเป็นสมาชิกชมรม Monk Chat ของ วัดสวนดอก และวัดเจดีย์หลวง ได้ประโยชน์จากการปฏิบัติกิจกรรม Monk Chat ในด้านต่าง ๆ ดังนี้ ด้านการพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษ การปฏิบัติกิจกรรม Monk Chat ทำให้พระสงฆ์ได้พัฒนา ทักษะภาษาอังกฤษ โดยเฉพาะทักษะการฟังและการพูด และได้รับประสบการณ์ในการพูดคุยกับ เจ้าของภาษา ด้านการเพิ่มความรู้ การสนทนากับนักท่องเที่ยวต่างชาติ ได้ทำให้เกิดการ แลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างพระสงฆ์กับนักท่องเที่ยวต่างชาติ ลักษณะเช่นนี้ทำให้พระสงฆ์ได้ เพิ่มความรู้ให้กับตนเองจากร່วาทที่ได้อสนทนา โดยเป็นการเปิดโลกทัศน์ของพระสงฆ์ ทำให้ พระสงฆ์ได้ความรู้ใหม่ ๆ ทราบเรื่องราวเกี่ยวกับวัฒนธรรมอื่น ด้านการสร้างความมั่นใจ การ ปฏิบัติกิจกรรม Monk Chat ทำให้พระสงฆ์มีความมั่นใจในตัวเอง และมีความกล้าแสดงออก โดยมิ ความกล้าที่จะพูดคุยกับชาวต่างชาติ และกล้าที่จะแสดงความคิดเห็น

นอกจากประโยชน์ที่ได้รับจากการดำเนินกิจกรรม Monk Chat ยังพบว่า มีปัญหาที่เกิดขึ้น จากการดำเนินกิจกรรม Monk Chat ด้วย ได้แก่ ปัญหาที่เกิดจากหัวข้อในการสนทนา และปัญหาที่ ส่งผลกระทบต่อธุรกิจท่องเที่ยว ดังนี้ ปัญหาที่มาจาก การสนทนาระหว่างพระสงฆ์กับนักท่องเที่ยว ต่างชาติ ได้แก่ การที่พระสงฆ์ได้สนทนากับนักท่องเที่ยวต่างชาติที่ไม่มีพื้นฐานความรู้ด้าน พระพุทธศาสนา ซึ่งในกรณีนี้นักท่องเที่ยวต่างชาติจะไม่เข้าใจในศัพท์เฉพาะบางคำ ทำให้ พระสงฆ์ไม่สามารถอธิบายให้นักท่องเที่ยวต่างชาติเข้าใจอย่างลึกซึ้งได้ และการที่พระสงฆ์ได้ สนทนากับนักท่องเที่ยวต่างชาติที่มีสำเนียงหลากหลาย รวมถึงการสนทนาภาษาอังกฤษกับ นักท่องเที่ยวต่างชาติที่ไม่ใช่เจ้าของภาษา ส่งผลให้เมื่อนักท่องเที่ยวต่างชาติพูดเร็ว ทำให้พระสงฆ์ ฟังคำถามไม่ค่อยเข้าใจ ส่วนปัญหาที่เกิดจากตัวพระสงฆ์นั้น เกิดขึ้นจากการที่พระสงฆ์ได้สนทนา กับนักท่องเที่ยวต่างชาติในประเด็นที่เกี่ยวกับพระพุทธศาสนาในประเด็นเดิม ๆ บ่อยครั้ง ทำให้ พระสงฆ์บางรูปเกิดความเคยชิน และเริ่มเบื่อหน่ายที่ต้องสนทนาในเนื้อหาเดิม

ปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อธุรกิจท่องเที่ยว เป็นปัญหาที่มาจากบุคคลภายนอก ซึ่งปัญหา ในกรณีนี้ เป็นปัญหาที่เกิดขึ้นกับสมาชิกชมรม Monk Chat ของวัดเจดีย์หลวง เนื่องมาจากประเด็น เนื้อหาที่พระสงฆ์ได้สนทนากับนักท่องเที่ยวต่างชาติ นั้น นอกจากสนทนาประเด็นทางพุทธศาสนา แล้ว ยังได้สนทนาในประเด็นอื่น ๆ ทั่วไป อาทิเช่น สถานที่ท่องเที่ยว และวัฒนธรรมประเพณี ซึ่งจากการที่พระสงฆ์ได้มีการพูดคุยในเรื่องทั่วไปนี้เอง ได้ก่อให้เกิดปัญหาขึ้น โดยกรณีแรก เป็น

กรณีที่มีคฤหัสถ์ได้มีการอธิบายให้ข้อมูลต่าง ๆ แก่นักท่องเที่ยวต่างชาติ เมื่อนักท่องเที่ยวต่างชาติได้มาสนทนากับพระสงฆ์ อาจมีการให้ข้อมูลที่ไม่ตรงกัน ทำให้นักท่องเที่ยวต่างชาติมีความสับสนและก่อให้เกิดความไม่เชื่อมั่นในตัวคฤหัสถ์ กรณีที่สอง เป็นกรณีที่นักท่องเที่ยวต่างชาติได้จองหรือซื้อโปรแกรมการท่องเที่ยวของบริษัทนำเที่ยวไว้ ซึ่งเมื่อนักท่องเที่ยวต่างชาติได้เข้ามาสนทนากับพระสงฆ์ในเรื่องสถานที่ท่องเที่ยวต่าง ๆ และให้พระสงฆ์แนะนำสถานที่ท่องเที่ยวว่าควรไปที่ไหน ซึ่งพระสงฆ์ก็ได้อธิบายไปตามที่ทราบ ทำให้นักท่องเที่ยวต่างชาติบางรายเมื่อได้สนทนากับพระสงฆ์แล้ว ได้เปลี่ยนใจยกเลิกการจองหรือซื้อโปรแกรมท่องเที่ยวจากบริษัทนำเที่ยว เนื่องจากต้องการไปเที่ยวยังสถานที่ที่พระสงฆ์ได้อธิบายแนะนำไป ซึ่งในกรณีนี้ทำให้คฤหัสถ์และบริษัทนำเที่ยวสูญเสียรายได้ จึงไม่พอใจการกระทำของพระสงฆ์ กรณีที่สาม เป็นปัญหาที่เกิดจากคนขับรถรับจ้างสามล้อเครื่อง ซึ่งนักท่องเที่ยวดังกล่าวได้ทำการตกลงให้ค่าจ้างในการนำเที่ยวรอบเมืองเชียงใหม่ โดยเมื่อคนขับรถรับจ้างสามล้อเครื่องได้นำนักท่องเที่ยวดังกล่าวมาเที่ยวในวัดเจดีย์หลวง เมื่อนักท่องเที่ยวต่างชาติได้มาสนทนากับพระสงฆ์ ทำให้ต้องการที่จะสนทนากับพระสงฆ์เป็นเวลานาน จึงยกเลิกโปรแกรมท่องเที่ยวที่ตกลงไว้กับคนขับรถรับจ้างสามล้อเครื่อง เป็นเหตุทำให้คนขับรถรับจ้างสามล้อเครื่อง ไม่พอใจนักท่องเที่ยวดังกล่าวและพระสงฆ์

การดำเนินกิจกรรม Monk Chat ส่งผลให้พระสงฆ์ได้เข้าไปมีบทบาทเกี่ยวข้องกับนักท่องเที่ยวดังกล่าวที่ส่วนใหญ่มาจากกลุ่มประเทศตะวันตก ซึ่งจะมีพฤติกรรมการท่องเที่ยวที่สนใจสิ่งที่มีความแตกต่างจากความเป็นอยู่ของตนเอง และมีลักษณะการเป็นนักท่องเที่ยวดังกล่าวจะบริหารเวลาในการท่องเที่ยว และจัดวางแผนการท่องเที่ยวด้วยตนเองทุกขั้นตอน โดยการเดินทางท่องเที่ยวในจังหวัดเชียงใหม่ของนักท่องเที่ยวดังกล่าวส่วนใหญ่จะใช้การเดินทางเท้าควบคู่กับการใช้บริการรถโดยสารสาธารณะ และใช้หนังสือแนะนำเที่ยว (Travelling Guide Book) เป็นแหล่งให้ข้อมูลในการเดินทางท่องเที่ยวในจังหวัดเชียงใหม่ โดยนักท่องเที่ยวดังกล่าวจะทราบว่ากิจกรรม Monk Chat ตั้งอยู่ที่วัดสวนดอก จาก Guide book : Thailand ของ Lonely Planet ในขณะที่นักท่องเที่ยวดังกล่าวจะทราบว่ากิจกรรม Monk Chat ตั้งอยู่ที่วัดเจดีย์หลวง จากการเดินทางเข้าไปเที่ยวในวัดแล้วเห็นป้ายเชิญชวนนักท่องเที่ยวดังกล่าวให้เข้ามาสนทนากับพระสงฆ์ ซึ่งติดอยู่ด้านหน้าทางเข้าชมรม โดยนักท่องเที่ยวดังกล่าวส่วนใหญ่ได้มาเข้าร่วมกิจกรรม Monk Chat เป็นครั้งแรก และไม่เคยรู้จักศาสนาพุทธมาก่อน ซึ่งนักท่องเที่ยวดังกล่าวเหล่านี้ มีจุดประสงค์ในการเข้าร่วมกิจกรรม Monk Chat คือ เพื่อเรียนรู้เกี่ยวกับชีวิตของพระสงฆ์และพุทธศาสนา เนื่องจากนักท่องเที่ยวดังกล่าวส่วนใหญ่มีความสนใจในการดำเนินชีวิตของพระสงฆ์ โดยประโยชน์ที่นักท่องเที่ยวดังกล่าวได้รับจากกิจกรรม Monk Chat คือ ทำให้ได้ความรู้ใหม่ทางพุทธศาสนา ซึ่งเป็นการได้เรียนรู้และเข้าใจในหลักคำสอนและความเชื่อทางพุทธ

ศาสนา รวมถึงได้เข้าใจวิถีชีวิตของพระสงฆ์ นักท่องเที่ยวต่างชาติส่วนใหญ่มีทัศนคติที่ดีต่อกิจกรรม Monk Chat เช่น มีความพึงพอใจในความสามารถของพระสงฆ์ในด้านภาษาอังกฤษ โดยเห็นว่าพระสงฆ์มีทักษะการใช้ภาษาอังกฤษอยู่ในระดับดี และมีความพยายามที่จะอธิบาย หรือตอบคำถามของนักท่องเที่ยวต่างชาติ

กิจกรรม Monk Chat ได้ส่งผลให้พระสงฆ์ได้แสดงบทบาทด้านการท่องเที่ยว ได้แก่ บทบาทในการเผยแพร่พุทธศาสนาแก่นักท่องเที่ยวต่างชาติ ซึ่งพระสงฆ์ได้ทำหน้าที่เป็นผู้อธิบาย ถ่ายทอดเรื่องราว และให้ข้อมูลความรู้ด้านพุทธศาสนาแก่นักท่องเที่ยวต่างชาติ ส่งผลให้นักท่องเที่ยวต่างชาติได้รับความรู้ทางพุทธศาสนา อันถือเป็นความรู้ใหม่สำหรับนักท่องเที่ยวต่างชาติ และเนื่องจาก ชมรม Monk Chat ของวัดสวนดอก ได้จัดกิจกรรม Monk Chat ควบคู่ไปกับกิจกรรม Meditation Retreat (โครงการปฏิบัติธรรมของชาวต่างชาติ) ซึ่งเป็นการนำนักท่องเที่ยวต่างชาติมาฝึกนั่งสมาธิวิปัสสนา ทำให้พระสงฆ์ที่เป็นสมาชิกชมรม Monk Chat ได้มีโอกาสแสดงบทบาทในการเผยแพร่ศาสนาในด้านที่ชักนำให้นักท่องเที่ยวต่างชาติได้เข้าใจพุทธศาสนาได้ลึกซึ้งยิ่งขึ้น โดยการได้ปฏิบัติตามหลักคำสอนทางพุทธศาสนา ด้วยประสบการณ์ของตนเอง ซึ่งการแสดงบทบาทในลักษณะดังกล่าว จะเป็นลักษณะของการแสดงบทบาทการเผยแพร่ศาสนาที่มีประสิทธิภาพ เพราะสามารถทำให้นักท่องเที่ยวต่างชาติได้เข้ามาสัมผัส หรือเรียนรู้พุทธศาสนาอย่างแท้จริง การเผยแพร่พุทธศาสนาของพระสงฆ์ในกิจกรรม Monk Chat นั้น ยังหมายรวมถึงการให้ความรู้เกี่ยวกับวัดแก่นักท่องเที่ยวต่างชาติ เพราะนอกจากที่พระสงฆ์จะได้สนทนากับนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติในประเด็นเนื้อหาที่เกี่ยวกับพุทธศาสนา และวิถีชีวิตของพระสงฆ์แล้วนั้น ยังได้มีการสนทนาในประเด็นเกี่ยวกับวัด ซึ่งเป็นสถานที่ตั้งของชมรม Monk Chat ได้แก่ วัดสวนดอกและวัดเจดีย์หลวง โดยพระสงฆ์สามารถอธิบายนักท่องเที่ยวต่างชาติถึงประวัติความเป็นมาของวัดได้ เนื่องจากทราบข้อมูลมาจากหนังสือประวัติวัดที่ทางวัดได้จัดทำขึ้น ในขณะที่ข้อมูลด้านอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับวัด เช่น ด้านสถาปัตยกรรม และด้านศิลปกรรมของโบราณสถานและโบราณวัตถุของวัดนั้น พระสงฆ์ส่วนใหญ่จะไม่ค่อยมีความรู้ในด้านเหล่านี้ เพราะต้องขึ้นอยู่กับความสนใจของพระสงฆ์แต่ละรูปที่จะศึกษาค้นคว้าข้อมูลด้านสถาปัตยกรรม และศิลปกรรมของวัดด้วยตนเอง จึงทำให้มีพระสงฆ์เพียงบางรูปเท่านั้นที่จะทราบข้อมูลด้านสถาปัตยกรรม และศิลปกรรมของวัดอย่างละเอียดลึกซึ้ง ด้วยเหตุนี้จึงทำให้พระสงฆ์ที่เป็นสมาชิกชมรม Monk Chat ในแต่ละรูปมีความรู้ที่เกี่ยวกับวัดในด้านต่าง ๆ แตกต่างกัน อีกทั้งพระสงฆ์จะได้แสดงบทบาทในการให้ความรู้เกี่ยวกับวัดแก่นักท่องเที่ยวต่างชาติ ในกรณีเมื่อมีนักท่องเที่ยวต่างชาติสนใจสอบถามพระสงฆ์ในประเด็นที่เกี่ยวกับวัด ซึ่งหากนักท่องเที่ยวไม่ได้สอบถาม หรือสนใจพูดคุยกับพระสงฆ์ในประเด็นที่เกี่ยวกับวัดแล้ว พระสงฆ์ก็มักจะไม่ได้แสดงบทบาทในการให้ความรู้เกี่ยวกับวัด ด้วย

เหตุนี้ จึงทำให้การแสดงบทบาทของพระสงฆ์ในการให้ความรู้เกี่ยวกับวัดแก่นักท่องเที่ยวถูกกำหนดโดยลักษณะพฤติกรรมของนักท่องเที่ยว ส่งผลให้บทบาทของพระสงฆ์ในการให้ความรู้เกี่ยวกับวัดแก่นักท่องเที่ยวต่างชาติ เป็นลักษณะบทบาทที่พระสงฆ์ยังไม่ได้แสดงออกเท่าที่ควร ทั้งนี้ ในการปฏิบัติกิจกรรม Monk Chat นอกจากการนั่งสนทนากับนักท่องเที่ยวต่างชาติ บางครั้งพระสงฆ์ได้มีบทบาทในการนำนักท่องเที่ยวต่างชาติที่เข้าร่วมกิจกรรม Monk Chat ชมวัด ซึ่งเป็นบทบาทที่เกิดขึ้นไม่บ่อยครั้ง โดยบทบาทในลักษณะนี้มักจะเกิดขึ้น ในกรณีที่นักท่องเที่ยวต่างชาติได้ขอให้พระสงฆ์นำชมวัด เพื่ออธิบายเรื่องราวของโบราณสถานภายในวัด ซึ่งบทบาทในการนำชมวัดของพระสงฆ์นั้น อาจสอดคล้องกับความต้องการของนักท่องเที่ยวต่างชาติเพียงบางกลุ่มเท่านั้น จากรูปแบบของกิจกรรม Monk Chat ซึ่งได้กำหนดพื้นที่ในการปฏิบัติกิจกรรม Monk Chat ให้อยู่ภายในบริเวณที่ตั้งชมรม เพื่อความเรียบร้อยในการปฏิบัติกิจกรรม ทำให้บทบาทของพระสงฆ์ในการนำชมวัดเป็นบทบาทที่พระสงฆ์ไม่ค่อยแสดงออก ด้วยเหตุที่พระสงฆ์ต้องการให้สนทนาในพื้นที่ที่ได้จัดเตรียมไว้มากกว่า

นอกจากการดำเนินกิจกรรม Monk Chat ได้ส่งผลให้พระสงฆ์ได้แสดงบทบาทในการเผยแพร่พุทธศาสนาแล้วนั้น ยังส่งผลให้พระสงฆ์ได้แสดงบทบาทในการแก้ไขปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อธุรกิจ ซึ่งเป็นการที่พระสงฆ์เข้ามามีบทบาทในการแก้ไขปัญหาจากการท่องเที่ยว โดยปัญหาที่พระสงฆ์เข้ามามีบทบาทในการแก้ไอนั้น จะเป็นปัญหาที่มาจากนักท่องเที่ยวต่างชาติที่เข้ามาท่องเที่ยวยังวัดซึ่งเป็นที่ตั้งของชมรม Monk Chat ได้แก่ วัดสวนดอก และวัดเจดีย์หลวง ได้แก่ การแก้ไขปัญหาที่นักท่องเที่ยวต่างชาติแต่งกายไม่เรียบร้อย การที่นักท่องเที่ยวต่างชาติใส่กางเกงขาสั้นขึ้นไปนั่งบนเจดีย์ การที่นักท่องเที่ยวต่างชาติเพศหญิงถ่ายรูปโดยสัมผัสร่างกายพระสงฆ์ หรือการที่นักท่องเที่ยวต่างชาติดื่มสุราแล้วเข้ามาเที่ยวชมวัด ลักษณะปัญหาที่เกิดขึ้นเหล่านี้ พระสงฆ์มีวิธีแก้ไขโดยการตักเตือนให้นักท่องเที่ยวต่างชาติทราบ และอธิบายถึงวัฒนธรรมประเพณีของไทย ในขณะที่การปฏิบัติกิจกรรม Monk Chat ทำให้พระสงฆ์ได้แสดงบทบาทในลักษณะของการป้องกันปัญหาจากการท่องเที่ยว โดยพระสงฆ์จะได้อธิบายให้นักท่องเที่ยวต่างชาติทราบถึงสิ่งที่นักท่องเที่ยวต่างชาติควรปฏิบัติเมื่ออยู่ในวัด เช่น การแต่งกาย การแสดงความเคารพต่อสถานที่ และพระสงฆ์ หลักการวางตัวกับพระ กิริยามารยาทในการคุยกับพระ หัวข้อที่ควรคุยกับพระและหัวข้อที่ไม่ควร การไหว้พระ การถวายของพระ ฯลฯ ทำให้นักท่องเที่ยวมีความเข้าใจในลักษณะพฤติกรรมที่เหมาะสม และไม่ก่อปัญหาให้เกิดขึ้น ลักษณะดังกล่าว ทำให้พระสงฆ์ไม่ค่อยได้แสดงบทบาทในการแก้ไขปัญหาจากการท่องเที่ยว ในขณะที่ปฏิบัติกิจกรรม Monk Chat แต่บทบาทของพระสงฆ์ในการแก้ไขปัญหาจากการท่องเที่ยวมักจะเกิดขึ้นนอกเหนือเวลาปฏิบัติกิจกรรม Monk Chat

จะเห็นว่า บทบาทที่เกิดขึ้นจากการดำเนินกิจกรรม Monk Chat ของพระสงฆ์ในด้านต่าง ๆ เหล่านี้ ได้ปรากฏลักษณะความสัมพันธ์ระหว่างพุทธศาสนากับการท่องเที่ยว เนื่องมาจากรูปแบบของกิจกรรม Monk Chat ซึ่งเป็นการสนทนาระหว่างพระสงฆ์กับนักท่องเที่ยวต่างชาติ ทำให้พระสงฆ์ซึ่งเป็นตัวแทนของพุทธศาสนา และนักท่องเที่ยวต่างชาติซึ่งเป็นองค์ประกอบหนึ่งของการท่องเที่ยว ได้มาเชื่อมโยงสัมพันธ์กัน ซึ่งลักษณะการดำเนินกิจกรรม Monk Chat นั้น เป็นการเอื้อประโยชน์ซึ่งกันและกัน โดยพระสงฆ์ได้แสดงบทบาทในการเผยแผ่ศาสนา ในขณะที่นักท่องเที่ยวได้รับความรู้ และประสบการณ์ในการเข้าร่วมกิจกรรม กิจกรรม Monk Chat ได้ทำให้พระสงฆ์เชื่อมโยงการท่องเที่ยวกับพุทธศาสนาเข้าด้วยกัน ซึ่งส่งผลให้เกิดรูปแบบของการท่องเที่ยวที่ส่งเสริมศาสนา อันเป็นการท่องเที่ยวเพื่อศึกษาหาความรู้ด้านศาสนา

6.2 อภิปรายผล

การที่วัดเข้ามาสัมพันธ์กับการท่องเที่ยว โดยมีบทบาทในการเป็นแหล่งท่องเที่ยว ซึ่งเป็นลักษณะบทบาทของวัดในปัจจุบัน ดังแนวคิดของคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร (ม.ป.ป : 32) ได้เป็นปัจจัยสนับสนุนให้เกิดกิจกรรมการสนทนาระหว่างพระสงฆ์กับนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ หรือกิจกรรม Monk Chat ขึ้น ซึ่งกิจกรรม Monk Chat ได้สะท้อนให้เห็นถึงความเชื่อมโยงของวัดกับพระสงฆ์ที่ถือเป็นตัวแทนของวัด ดังแนวคิดของพระราชมุนี (2527 : 209) ดังนั้นเมื่อวัดได้เข้ามาสัมพันธ์กับการท่องเที่ยว พระสงฆ์ซึ่งถือเป็นตัวแทนของวัด จึงต้องเข้ามาสัมพันธ์กับการท่องเที่ยวอย่างหลีกเลี่ยงมิได้ ทั้งนี้กิจกรรม Monk Chat ที่เกิดขึ้นใน 2 พื้นที่ คือ วัดสวนดอก และวัดเจดีย์หลวงนั้น มีลักษณะที่เหมือนและแตกต่างกัน โดยลักษณะที่เหมือนกัน ได้แก่ รูปแบบหลักในการดำเนินกิจกรรม ซึ่งเป็นการดำเนินกิจกรรม Monk Chat ในสถานที่ตั้งของชมรม ส่วนลักษณะที่แตกต่างกัน ได้แก่ เนื้อหาในการสนทนา ซึ่งชมรม Monk Chat ของวัดสวนดอก จะมุ่งเน้นสนทนาในประเด็นทางพุทธศาสนา เนื่องจากมีวัตถุประสงค์ในการก่อตั้งชมรมขึ้น เพื่อเผยแผ่พุทธศาสนาแก่ชาวต่างชาติ ส่วนชมรม Monk Chat ของวัดเจดีย์หลวง จะสนทนาในประเด็นที่หลากหลาย ได้แก่ พุทธศาสนา วัฒนธรรมประเพณี สถานที่ท่องเที่ยว ฯลฯ เนื่องจากมีวัตถุประสงค์ในการก่อตั้งชมรมขึ้นเพื่อให้พระสงฆ์ได้ฝึกฝนภาษาอังกฤษ ด้วยเหตุที่ชมรม Monk Chat ของวัดสวนดอก และชมรม Monk Chat ของวัดเจดีย์หลวง มีวัตถุประสงค์ของการดำเนินกิจกรรมที่แตกต่างกันจึงทำให้มีการดำเนินกิจกรรมที่แตกต่างกัน นอกจากนี้การบริหารจัดการของชมรม Monk Chat วัดสวนดอก และชมรม Monk Chat วัดเจดีย์หลวง ก็มีลักษณะที่แตกต่างกันอย่างชัดเจน โดยการบริหารจัดการของชมรม Monk Chat วัดสวนดอก มีลักษณะที่เป็นระบบมากกว่าชมรม Monk Chat วัดเจดีย์หลวง เนื่องจากชมรม Monk Chat ของวัดสวนดอก

ถือเป็นกิจกรรมของสาขาวิชาภาษาอังกฤษ คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตเชียงใหม่ ทำให้มีอาจารย์เป็นผู้ควบคุมดูแลในการบริหารจัดการชมรมของพระนักศึกษา ซึ่งได้มีการกำหนดหน้าที่ให้แก่สมาชิกและแบ่งเป็นฝ่ายต่าง ๆ รวมถึงมีการกำหนดระเบียบปฏิบัติในการดำเนินกิจกรรม Monk Chat ของสมาชิก อีกทั้งในการดำเนินงานของชมรมนั้นได้รับการสนับสนุนจากมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตเชียงใหม่ ในด้านงบประมาณ และสถานที่ตั้งชมรม ในขณะที่การบริหารจัดการของชมรม Monk Chat วัดเจดีย์หลวง มีลักษณะไม่เป็นระบบ เพราะไม่มีการกำหนดหน้าที่ และกำหนดระเบียบปฏิบัติกิจกรรม Monk Chat ที่ชัดเจนให้แก่สมาชิก อีกทั้งไม่มีงบประมาณสนับสนุนและไม่มีสถานที่ตั้งชมรมที่เหมาะสมในการปฏิบัติกิจกรรม Monk Chat ด้วยเหตุนี้จึงทำให้ชมรม Monk Chat ของวัดสวนดอก มีรูปแบบการดำเนินกิจกรรมที่ชัดเจนและเป็นระบบ รวมถึงเป็นที่รู้จักของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติมากกว่าชมรม Monk Chat ของวัดเจดีย์หลวง

การดำเนินกิจกรรม Monk Chat ได้ทำให้พระสงฆ์มีบทบาทสัมพันธ์กับการท่องเที่ยว โดยจะเกี่ยวข้องกับนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่มาร่วมกิจกรรม Monk Chat ซึ่งเป็นนักท่องเที่ยวที่เดินทางท่องเที่ยวด้วยตัวเอง โดยลักษณะดังกล่าวถือเป็นลักษณะของนักท่องเที่ยวประเภทหนึ่งตามแนวคิดของจันทน์ วรรณอนอม (2546 : 75) ซึ่งนักท่องเที่ยวที่เข้าร่วมกิจกรรม Monk Chat จะมีลักษณะเป็นนักท่องเที่ยวที่เสาะหาหรือต้องการประสบการณ์ที่แปลกใหม่ ดังแนวคิดของ Cohen อังในพลอยศรี โปราณนันทน์ (ม.ป.ป. : 50) ด้วยเหตุนี้กิจกรรม Monk Chat จึงสร้างประโยชน์ต่อการท่องเที่ยว โดยเป็นการสร้างประสบการณ์ใหม่ทางการท่องเที่ยวให้แก่นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ ส่งผลให้นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติเกิดความพึงพอใจที่ได้เรียนรู้ในเรื่องราวทางพุทธศาสนา ซึ่งถือเป็นความรู้ใหม่สำหรับนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ และกิจกรรม Monk Chat ยังสร้างประโยชน์แก่พุทธศาสนา โดยเป็นการเผยแผ่พุทธศาสนาแก่นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ และช่วยแก้ไขปัญหการประพฤติตัวไม่เหมาะสมของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ ถึงแม้ว่าการดำเนินกิจกรรม Monk Chat จะทำให้พระสงฆ์ได้แสดงบทบาทที่เหมาะสมของพระสงฆ์ในการเป็นตัวแทนพุทธศาสนา โดยทำหน้าที่เผยแผ่พุทธศาสนา แต่ก็มีพระสงฆ์จำนวนหนึ่งที่แสดงบทบาทอื่นนอกเหนือจากบทบาทดังกล่าว โดยได้แสดงบทบาทที่ซับซ้อนกับบทบาทของมัคคุเทศก์ ในการบรรยายเรื่องราวต่าง ๆ นอกเหนือประเด็นทางพุทธศาสนา ซึ่งทำให้เกิดปัญหาที่ส่งผลต่อธุรกิจการท่องเที่ยวตามมา

จากการแสดงบทบาทของพระสงฆ์ในกิจกรรม Monk Chat ซึ่งเป็นลักษณะที่พระสงฆ์ต้องเข้าไปสัมพันธ์กับนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ ทำให้บทบาทของพระสงฆ์ในกิจกรรม Monk Chat มีลักษณะที่แตกต่างออกไปจากบทบาทของพระสงฆ์ในอดีต ซึ่งพระสงฆ์เป็นผู้นำจิตใจของประชาชน สอดคล้องกับแนวคิดของพระราชวรมุนี (2527 : 209) นอกจากนี้บทบาทของพระสงฆ์

ในกิจกรรม Monk Chat ยังมีลักษณะที่แตกต่างออกไปจากบทบาทของพระสงฆ์ในปัจจุบัน ที่พระสงฆ์มีบทบาทในการสงเคราะห์และช่วยเหลือประชาชน ซึ่งปรากฏจากแนวคิดคณิงนิตย์ จันทบุตร (2530 : 52-56) ลักษณะดังกล่าว จึงทำให้บทบาทของพระสงฆ์ในกิจกรรม Monk Chat เป็นบทบาทใหม่ของพระสงฆ์ที่เกิดขึ้นในสังคมปัจจุบัน โดยเป็นการเปลี่ยนแปลงการแสดงบทบาทของพระสงฆ์ จากที่เคยมีบทบาทในการเผยแผ่พุทธศาสนาแก่สมาชิกในสังคม ได้ขยายขอบเขตการเผยแผ่พุทธศาสนาไปสู่กลุ่มคนจากต่างสังคม ซึ่งได้แก่ ชาวต่างชาติที่เป็นนักท่องเที่ยวที่เข้ามาสัมผัสพันธึ่กับการท่องเที่ยวของวัด ซึ่งบทบาทของพระสงฆ์ต่อสังคมในปัจจุบันนั้น ควรเป็นบทบาทที่สอดคล้องกับความต้องการของสังคม ดังแนวคิดของนิธิ เอียวศรีวงศ์ (2545 : 135) และการเริ่มบทบาทใหม่ในสังคมของพระสงฆ์ ควรอยู่บนหลักการ 3 อย่าง คือ การศึกษา การเผยแผ่ และการสงเคราะห์ ตามแนวคิดของพระราชวรมุนี(ประยุทธ์ ปยุตโต) (2527 : 277) ทำให้เห็นว่าบทบาทของพระสงฆ์ที่แสดงออกในกิจกรรม Monk Chat มีลักษณะที่สอดคล้องกับหน้าที่หลักของพระสงฆ์ซึ่งต้องอยู่บนพื้นฐานของการเผยแผ่ศาสนา จะเห็นได้ว่ากิจกรรม Monk Chat ได้ส่งผลให้พระสงฆ์ได้แสดงบทบาทด้านการท่องเที่ยว ในการเป็นผู้เชื่อมโยงการท่องเที่ยวกับพุทธศาสนาเข้าด้วยกัน ซึ่งส่งผลให้เกิดรูปแบบของการท่องเที่ยวที่ส่งเสริมศาสนา อันเป็นการท่องเที่ยวเพื่อศึกษาหาความรู้ด้านศาสนา ทำให้เกิดการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนทั้งต่อศาสนา และต่อสังคมของแหล่งท่องเที่ยว ดังแนวคิดของพลอยศรี โปราณนันท (2540 : 102-103)

6.3 ข้อเสนอแนะ

การศึกษาเรื่องบทบาทของพระสงฆ์ต่อการท่องเที่ยว : กรณีศึกษากิจกรรมการสนทนา ระหว่างพระสงฆ์กับนักท่องเที่ยว ผู้ศึกษามีข้อเสนอแนะใน 2 ประเด็น ดังนี้

1. ควรจัดอบรมเพิ่มเติมความรู้ด้านพุทธศาสนา และภาษาอังกฤษแก่พระสงฆ์

จากการศึกษาพบว่า พระสงฆ์ที่เป็นสมาชิกชมรม Monk Chat ของวัดสวนดอกและวัดเจดีย์หลวงจำนวนหนึ่ง ยังไม่มีความชำนาญในการดำเนินกิจกรรม Monk Chat เนื่องจากยังไม่สามารถตอบคำถามของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติในประเด็นทางพุทธศาสนาที่ลึกซึ้งได้อย่างชัดเจน และยังไม่มีความเชี่ยวชาญในการใช้ภาษาอังกฤษ ด้วยเหตุนี้จึงควรให้มีการจัดอบรมเพื่อเพิ่มเติมความรู้ด้านพุทธศาสนาและภาษาอังกฤษให้แก่พระสงฆ์ เพื่อให้พระสงฆ์สามารถอธิบายให้ความรู้ ความเข้าใจทางพุทธศาสนาแก่นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยผ่านการสื่อสารที่ถูกต้อง ซึ่งจะส่งผลให้นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติได้รับความรู้ทางพุทธศาสนาอย่างแท้จริง รวมถึงเกิดทัศนคติที่ดีในการเข้าร่วมกิจกรรม Monk Chat

2. ชมรม Monk Chat วัดเจดีย์หลวง ควรเพิ่มเติมกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับพุทธศาสนา

จากรูปแบบการดำเนินกิจกรรม Monk Chat ของชมรม Monk Chat วัดเจดีย์หลวง ซึ่งมักสนทนากับนักท่องเที่ยวยุวชนต่างชาติในประเด็นทั่วไป เช่น พุทธศาสนา วัฒนธรรม ประเพณี สถานที่ท่องเที่ยว ฯลฯ ลักษณะดังกล่าว ได้ก่อให้เกิดปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อธุรกิจท่องเที่ยว ทำให้บางกลุ่มคนในธุรกิจท่องเที่ยวมีทัศนคติที่ไม่ดีต่อพระสงฆ์ ดังนั้นเพื่อเป็นการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น ชมรม Monk Chat วัดเจดีย์หลวง จึงควรมีการเพิ่มเติมกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับพุทธศาสนา เพื่อให้พระสงฆ์ได้แสดงบทบาทที่เหมาะสมกับสถานภาพของพระสงฆ์ ในการเป็นตัวแทนของวัดและพุทธศาสนาที่มีหน้าที่หลักในการเผยแผ่พุทธศาสนา ซึ่งกิจกรรมทางพุทธศาสนาที่เพิ่มเติมขึ้นนั้น ควรเป็นไปในลักษณะที่สร้างประสบการณ์ให้นักท่องเที่ยวต่างชาติได้รับความรู้ ความเข้าใจในแง่มุมต่าง ๆ ของพุทธศาสนาเพิ่มมากขึ้น อาทิ การนำนักท่องเที่ยวต่างชาติไปศึกษาบทบาทของพระสงฆ์ในด้านต่าง ๆ เช่น การอนุรักษ์ป่าไม้ การเป็นผู้นำชุมชน การรักษาโรคเอดส์ ฯลฯ ทั้งนี้ เพื่อให้ให้นักท่องเที่ยวต่างชาติได้เรียนรู้ และเข้าใจในวิถีชีวิตของพระสงฆ์ได้อย่างลึกซึ้ง อีกทั้งยังเป็นการเชื่อมโยงให้เกิดรูปแบบการท่องเที่ยวที่นำมาสู่การเรียนรู้พุทธศาสนา

บรรณานุกรม

- กองวางแผนโครงการ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. 2540. **สรุปแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวในระดับจังหวัด : ภาคเหนือ**. การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย.
- การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานเชียงราย. ม.ป.ป. **อุตสาหกรรมท่องเที่ยวและแนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยวเยาวชน**. การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย.
- การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. 2549. **Domestic Tourism Statistics**. [ระบบออนไลน์]. แหล่งที่มา http://www2.tat.or.th/stat/web/static_tst.php (18 มกราคม 2549).
- การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. ม.ป.ป. **เอกสารคู่มือพัฒนาภูมิทัศน์เมืองเพื่อการท่องเที่ยว**. คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร. ม.ป.ป. **คู่มือการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวทางด้านการถ่ายภาพประเภทวัด เล่มที่ 2 วัดในภาคเหนือ**. การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย.
- _____ . ม.ป.ป. **คู่มือการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวทางด้านการถ่ายภาพประเภทวัด เล่มที่ 3 วัดในอีสาน**. การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย.
- คณะอนุกรรมการเฉพาะกิจเพื่อส่งเสริมและประสานงานการอนุรักษ์และพัฒนาศิลปกรรมของวัด สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ กระทรวงศึกษาธิการ. 2539. **คู่มือการถวญความรู้แด่พระสังฆาธิการ สำหรับปีสัปดาห์วัฒนธรรมไทย 2538-2540** หลักสูตรการอนุรักษ์และพัฒนาศิลปกรรมของวัด. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์การศาสนา.
- คณินันต์ จันทบุตร. 2532. **สถานะและบทบาทของพระพุทธศาสนาในประเทศไทย**. กรุงเทพฯ : กลุ่มประสานงานศาสนาเพื่อสังคม.
- โครงการฝึกอบรมนักวิจัยทางสังคมศาสตร์ ระดับหัวหน้าโครงการ รุ่นที่ 4. 2527. **บทบาทของสถาบันสงฆ์ในการพัฒนาชนบท**. สำนักวิจัย สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- โครงการศึกษาวิจัยการจัดการมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม ภาคเหนือ. 2541. **โครงการศึกษาเพื่อจัดทำแผนปฏิบัติการเพื่อฟื้นฟูทรัพยากรการท่องเที่ยวในพื้นที่อนุรักษ์ (เชียงใหม่)**. เชียงใหม่.
- จุมพล หนิมพานิช. 2542. **“สังคมและวัฒนธรรม” ในมนุษย์กับสังคม**. พิมพ์ครั้งที่ 5 (ฉบับปรับปรุง). นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ฉันทซ์ วรรณถนอม. 2546. **หลักการมัคคุเทศก์**. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์สถาบันราชภัฏสวนสุนันทา.
- ทิว วิชัยขัทคะ. 2538. **สมโภช 600 ปี พระธาตุเจดีย์หลวง**. เชียงใหม่ : ส.ทรัพย์การพิมพ์.

ธนจรรย์ สุระมณี. 2544. “ประวัติวัดเจดีย์หลวงวรวิหาร” ในนำชมวัดเจดีย์หลวงวรวิหาร.
เชียงใหม่ : บุญศิริงานพิมพ์.

นิธิ เอียวศรีวงศ์. 2545. ก่อนยุคพระศรีอริย์ ว่าด้วย ศาสนา ความเชื่อ และศีลธรรม. กรุงเทพฯ :
สำนักพิมพ์มติชน.

บริษัท มรดกโลก จำกัด. 2537. รายงานโครงการการศึกษาความเหมาะสมและออกแบบรายละเอียด
การให้แสงสว่างโบราณสถานในตัวเมืองเชียงใหม่. การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย.

พรทิพย์ เขียวศรีวิทย์. 2548. อุทยานธรรมนำเที่ยวในจังหวัดเชียงใหม่. เชียงใหม่ : สถาบันวิจัย
สังคม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

พระเจริญ จรรย์สมปนโน. 2534. ประวัติวัดสวนดอก พระอารามหลวง. เชียงใหม่ : ส.ทรัพย์การ
พิมพ์.

พระไพศาล วิสาโล. 2546. พุทธศาสนาไทยในอนาคต แนวโน้มและทางออกจากวิกฤต.
กรุงเทพฯ : มูลนิธิศุภศิริ-ศฤงคาร์.

พระราชวรมุนี. 2527. สถาบันสงฆ์กับสังคมไทย. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มูลนิธิโกมลคีมทอง.

_____. 2529. การศึกษาของคณะสงฆ์ : ปัญหาที่รอทางออก. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มูลนิธิ
โกมลคีมทอง.

พลอยศรี โปราณานนท์. 2539. “สองนครแห่งการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม : เกียวโต-เชียงใหม่”.
ในเชียงใหม่และเกียวโต : ฝักใฝ่ใจเมือง. เชียงใหม่ : โรงพิมพ์มิ่งเมือง.

_____. ม.ป.ป. การท่องเที่ยวเบื้องต้น. สาขาวิชาการท่องเที่ยว คณะมนุษยศาสตร์
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

ไพฑูริย์ พงศะบุตร และวิลาสวงศ์ พงศะบุตร. 2540. คู่มือการอบรมมัคคุเทศก์. พิมพ์ครั้งที่ 4.
กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. 2535. สังคมและ
วัฒนธรรม. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตเชียงใหม่. 2544. วัดสวนดอกพระอารามหลวง
อดีต - ปัจจุบัน. เชียงใหม่.

_____. 2549. Meditation Retreat. [ระบบ
ออนไลน์]. แหล่งที่มา [http:// www.monkchat.net](http://www.monkchat.net) (18 มกราคม 2549).

รติกา อังกรและคณะ. 2544. ความพร้อมของวัดในเขตกรุงเทพมหานครเกี่ยวกับการเผยแพร่
พระพุทธศาสนาโดยผ่านการนำชมศิลปวัฒนธรรม. กรุงเทพฯ : ฝ่ายพัฒนาและเผยแพร่
งานวิจัย มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.

สำนักงานการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ภาคเหนือ เขต 1. ม.ป.ป. รายงานสถานการณ์การท่องเที่ยวจังหวัดเชียงใหม่. การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี. 2544. บทบาทที่พึงประสงค์ของวัดและพระสงฆ์กับการพัฒนาสังคมไทย. รายงานผลการเสวนา. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สำนักงานโบราณคดีและพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติที่ 6 เชียงใหม่ กรมศิลปากร. 2542. แผนแม่บทโครงการอนุรักษ์และพัฒนาเมืองประวัติศาสตร์เชียงใหม่. พิมพ์ครั้งที่ 2 (ฉบับปรับปรุงแก้ไข). สำนักงานโบราณคดีและพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติที่ 6 เชียงใหม่ กรมศิลปากร.

สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดเชียงใหม่. 2548. จำนวนวัด ภิภุ และสามเณร ในจังหวัดเชียงใหม่. [ระบบออนไลน์]. แหล่งที่มา <http://e.chiangmai.go.th> หัวข้อฐานข้อมูลจังหวัด (25 มิถุนายน 2548).

สำนักพิมพ์สารคดี. 2545. นายรอบรู้ นักเดินทาง : เชียงใหม่. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์กรุงเทพฯ.

สำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. 2540. มนุษย์ ธรรมชาติ ศาสนา : ความสัมพันธ์เชิงสุนทรีย์และจริยธรรม. เชียงใหม่ : โรงพิมพ์มิ่งเมือง.

สุนิสา ฐานพรอนันต์. 2540. ความคิดเห็นของเจ้าอาวาสที่มีต่อการส่งเสริมให้วัดพุทธศาสนาในเขตอำเภอเมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่ เป็นส่วนหนึ่งของการท่องเที่ยว. วิทยานิพนธ์. ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (สังคมวิทยาประยุกต์) มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

สุภาพร มากแจ้ง และสมปอง มากแจ้ง. 2542. การศึกษาสภาพการจัดการศึกษาของคณะสงฆ์. กรมการศาสนา กระทรวงศึกษาธิการ.

สุรพล คำรหัสกุล. 2545. แผ่นดินล้านนา. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : ด่านสุทธาคารพิมพ์.

อัยฎางค์ โบราณานนท์. 2529. การใช้ที่ดินและสภาพแวดล้อมของวัดสำคัญในเมืองเชียงใหม่. ภาควิชาภูมิศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

Allport, Gordon W. 1964. **Pattern and growth in personality**. New York : Holt, Rinehart and Winston.

Biddle, Bruce Jesse. 1979. **Role Theory : expectations, identities, and behaviors**. New York : Academic Press.

Cummings, Joe *et al.* 2003. "Chiang Mai". in **Thailand**. 10th ed. Melbourne : Lonely Planet.

ภาคผนวก

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

Copyright © by Chiang Mai University

All rights reserved

รายนามผู้ให้สัมภาษณ์

1. รายชื่อสมาชิก ชมรม Monk Chat วัดสวนดอก	อายุ (ปี)	ศึกษา ชั้นปีที่	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตเชียงใหม่ สาขา/คณะ
พระสมพล	20	1	สาขาวิชาภาษาอังกฤษ คณะมนุษยศาสตร์
พระโยธิน	20	2	สาขาวิชาภาษาอังกฤษ คณะมนุษยศาสตร์
พระไกรวิชญ์ (ฝ่ายวิชาการ)	22	3	สาขาวิชาภาษาอังกฤษ คณะมนุษยศาสตร์
พระบัวทา	20	3	สาขาวิชาภาษาอังกฤษ คณะมนุษยศาสตร์
พระบุญดอง	24	3	สาขาวิชาภาษาอังกฤษ คณะมนุษยศาสตร์
พระวีรัชย์	23	4	สาขาวิชาภาษาอังกฤษ คณะมนุษยศาสตร์
พระมงคล	24	4	สาขาวิชาภาษาอังกฤษ คณะมนุษยศาสตร์
พระสันติสุข	25	4	สาขาวิชาภาษาอังกฤษ คณะมนุษยศาสตร์
พระทิพย์พนากรณ์ (ประธานชมรม)	24	4	สาขาวิชาภาษาอังกฤษ คณะมนุษยศาสตร์
พระเฉลิมพงศ์ (อดีตประธานชมรม)	24	5	สาขาวิชาภาษาอังกฤษ คณะมนุษยศาสตร์

2. รายชื่อสมาชิก ชมรม Monk Chat วัดเจดีย์หลวง	อายุ (ปี)	ศึกษา ชั้นปีที่	มหาวิทยาลัยมกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตล้านนา สาขา/คณะ
พระธิวา	22	2	สาขาวิชาภาษาอังกฤษ คณะมนุษยศาสตร์
พระไพลี	25	3	สาขาวิชาภาษาอังกฤษ คณะมนุษยศาสตร์
พระกานูวัตร	23	4	สาขาวิชาภาษาอังกฤษ คณะมนุษยศาสตร์
พระพงศ์วัฒน์ (อดีตประธานชมรม)	30	4	สาขาวิชาภาษาอังกฤษ คณะมนุษยศาสตร์
พระวรรณवास	23	4	สาขาการสอนภาษาอังกฤษ คณะศึกษาศาสตร์

2. รายชื่อสมาชิก (ต่อ) ชมรม Monk Chat วัดเจดีย์หลวง	อายุ (ปี)	ศึกษา ชั้นปีที่	มหาวิทยาลัยมกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตล้านนา สาขา/คณะ
พระอุทิศ	24	4	สาขาวิชาพุทธศาสตร์ คณะศาสนาและปรัชญา
พระภานรินทร์ (ประธานชมรม)	22	4	สาขาวิชาพุทธศาสตร์ คณะศาสนาและปรัชญา
พระพิชิต	30	5	สาขาวิชาภาษาอังกฤษ คณะมนุษยศาสตร์
พระกิตติพงศ์	24	5	สาขาวิชาภาษาอังกฤษ คณะมนุษยศาสตร์
พระสุพจน์	25	5	สาขาวิชาภาษาอังกฤษ คณะมนุษยศาสตร์
พระณัฐชนน	27	5	สาขาวิชาภาษาอังกฤษ คณะมนุษยศาสตร์
พระเอกชัย (นามแฝง)	-	-	สาขาวิชาภาษาอังกฤษ คณะมนุษยศาสตร์

3. รายชื่อ	ตำแหน่ง
ปวีณา บุญส่ง	เจ้าหน้าที่บริษัท Earth Eco Tour

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright © by Chiang Mai University
All rights reserved

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ	นางสาวสุจินดา พานิชกุล
วัน เดือน ปี เกิด	20 พฤษภาคม 2521
ประวัติการศึกษา	สำเร็จการศึกษาปริญญาศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาประวัติศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ปีการศึกษา 2543
ประวัติการทำงาน	เจ้าหน้าที่บริหารงานทั่วไป ประจำศูนย์สถาปัตยกรรมล้านนา คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ปี 2544 - 2546

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
 Copyright © by Chiang Mai University
 All rights reserved